

Karl May

Hajsza az aranyért

Fordította: Hegedűs Arthúr

TARTALOM*

ELSŐ FEJEZET

Bevezetés

MÁSODIK FEJEZET

A bibliás ember

* A mű második része *Winnetou aranya* címmel jelent meg. (a szerk.)

ELSŐ FEJEZET

Bevezetés

Karácsony!

Milyen édes, kedves, jelentőségteljes szó! Azt állítom, hogy soha nem volt egyetlen nemzet szókincsében sem még egy szó, melynek ilyen mély és boldogító értelme lenne és nem is lesz soha. A hívő kereszténynek ez a szó jelenti hő vágyának hosszas reménykedés után való teljesülését, hogy megváltatott a világ, a hitetlennek pedig szintén általános ünnepség, a családi öröme, a felragyogó gyermekszemeknek évente visszatérő időszaka. Felvillan a karácsonyfa palotában és konyhóban egyaránt; megkondulnak a harangok, hogy hirdessék a csendes éjszakában a Megváltó születését; száll az angyali üdvözlés oltárról-oltárra, szószerkeztől-szószerkeztre, szájról-szájra: „Nagy örömet hirdetek nektek, mely az egész népnek öröme lesz, mert született nektek ma a Megváltó, ki az Úr Krisztus, a Dávid városában!”

Különösen két bibliai mondás volt, melyek mély, kitörölhetetlen hatást tettek reám, mikor kisgyermek koromban öreg, istenfélő nagymamámtól hallottam azokat. Nem tudom, hogy a szavaknak értelme, vagy az elbeszélő volt-e az ok, de való igaz, hogy ezek a versek máig is az én kedvenc bibliai mondásaim maradtak. Az egyik Jób könyvének XIX. rész 25. verse: „Én is jól tudom, hogy az én Megváltóm él és fel fog engem a sírból támasztani”; a másik pedig éppen az angyali üdvözlés: „Íme, nagy örömet hirdetek nektek... mert ma született a Megváltó...” Ezek a részek olyan hatással voltak reám, még éretlen gyerekekre, hogy mindkettőt megzenésítettem s a másodiktól még egy verset is - követtem el, hogy úgy mondjam.

Nem azért mondom ezt el, hogy dicsekedjem vele, ezt bizonyítja az is, hogy korom megemlékezése mellett azt a kifejezést használom, hogy a verset „elkövettem”, de kedves olvasóim rövidesen észre fogják venni, hogy a felemlítésnek egészen más, még pedig érthetőbb oka van. Egyelőre elég annyi, hogy ezek a szavak: „Íme, nagy örömet hirdetek nektek,” reám nézve akkoriban egy különös vonatkozásban is igazi karácsonyi üdvözléssé váltak.

Az osztályomban én voltam tanulótársaim között a legszegényebb, de rajongtam a zenéért és a rendes órákon kívül különórákat is vettem összhangzattanból, ami arra kényszerített, hogy száraz kenyéren éljek, mert óraadásból tartottam fenn magamat s mivel egy összhangzattani óra egy tallérba került, ez hat órai keresetemet emésztette fel. De szívesen tettem és akkori éhezéseim a mai napig sem ártottak meg.

Elméletileg - gyakorlatról még szó sem volt - a dalig jutottam el és egy szép napon azzal a gondolattal ültem le az asztalhoz, mely merészséget csak nagy fiatalságom mentheti némileg, hogy kedvenc karácsonyi éneket komponálok. A gondolatot tett követte! Művemnek persze még titoknak kellett volna maradnia, de alig, hogy elkészültem vele, eltűnt a fiókomból. Később tudtam csak meg, hogy egyik iskolatársam csente el, ki haragban volt velem és postán elküldte a tanáromnak, egy derék, öreg kántornak, hogy nevetségessé tegyen vele. Sokáig kerestem az elveszett kincset, de végre is lettem a gondolatról, hogy valaha rábukkanjak.

A szerencsétlenség sohasem jár egyedül - ha egy iskolásfiú önkényűleg átlépi a neki vont szellemi határokat, az könnyen szerencsétlenségre vezethet - éppen akkortájt került egy hetilap a kezem közé, melyben pályázatot tűztek ki egy karácsonyi költeményre. Az első díj 30, a második 20, a harmadik tíz tallér volt. Kedves témám, szegénységem és mit tudom én már, miféle egyéb jó, vagy rossz indokok, „tollat nyomtak a kezembe”, ahogyan hivatott költők mondanák; újra nekiültem és egy 32, azaz harminckét, négysoros versszakból álló költeményt vettem papírra. Mindenki tudja, de főleg a lapszerkesztők, hogy egy költemény

annál hamarabb kerül a papírkosárba, minél hosszabb. Annyit én is tudtam, hogy a költemény értéke nem nő egyenes arányban annak hosszával, de hangulatom, mely megihletett, nem engedte meg, hogy rövidebb legyen. Sőt, ha minden gondolatot, mely a fejemben kavargott, leírtam volna, ezer sor is kikerült volna. Ráírtam a kívánt jelszót, beletettem egy háromfilléres borítékba, öt fillérért pecsétviaszt pazaroltam, a boríték jobb sarkára ragasztottam a szerkesztőség címe fölé és módfelett ünnepélyes hangulatban a szomszéd utcasarokig vittem, ahol a postaláda volt. Mikor tompa zajjal beleesett, még sokáig bámultam a postaládára. De ez könnyűszerrel megmagyarázható, mert egyetlen józan ember sem követelte még tőle, hogy egyszerre harminckét versszakot emésszen meg.

De rajtam is nagy átalakulás ment végbe. Aki megfigyelt volna, feltétlenül észrevette volna, hogy rossz a lelkiismeretem. Tartásom férfiatlan, járásom vontatott lett, szemem elvesztette nyílt tekintetét, nem mertem őszintén előre pillantani, hanem lopva jobbra-balra nézelődtem, mintha a harminckét versszak meglátszana rajtam. Nem ízlett a kenyérem, még ha egészen száraz volt is, került az álom s ha néhanapján mégis meglátogatott, mindenféle szörnyűséget álmodtam, például egy nagy levélszekrényről, mely óriási, kék teknősbéka alakjában ágyamra mászott és engem addig szorongatott, míg hangos kiáltással fölébredtem.

Tanulmányaimat éppen olyan lelkiismeretességgel végeztem, mint azelőtt, de jobban nehezemre esett; piros arcom halovány lett, lesoványodtam és szótlan lettem, mint egy temetés-rendező. Nehéz, rossz idők voltak ezek! És milyen sokáig tartott. Július végén bíztam sorso-mat a levélszekrényre, a határidő pedig csak október elsején járt le és november elsején kellett a döntésnek megtörténni. Bár csak visszakaphattam volna az én „harminckettőmet”! Nemcsak minden díjról, még a harmadikról is lemondtam volna, de szentül meg is fogadtam volna, hogy soha több rímet nem faragok. Ezzel pedig sokat mondtam, mert a rímelés legkevésbé sem esett nehezemre és még a harmadik díj is, tíz csillogó, csengő tallér, valóságos kincs volt nekem.

Arról szentül meg voltam győződve, hogy nem lesz sikerem, vagyis egyik díjat sem nyerem meg, de ez az ügy mégis valamelyes, még pedig igen kellemetlen eredménnyel végződhetett volna reám nézve. Nem tudtam ugyanis attól a gondolattól szabadulni, hogy a tisztelt szerkesztőség nem nekem fogja visszaküldeni, hanem néhány széljegyzet mellett a mi szigorú „öregünknek” figyelmét hívja fel reá. Aki gimnazista, vagy az volt valaha, az tudja, kit értek én a mi „öregünk” alatt és megértheti, hogy legalább is sejtheti rettegésemet. Ő szigorúsága ugyan mindig jóindulattal viseltetett irántam és iparkodott nehéz viszonyaimon enyhíteni; sőt megbízott, hogy fiának hetenként kétszer magánórákat adjak, aminek fejében szombat este rizskásás húst kaptam a konyhában és vacsora után ráadásképpen feleségének kedvenc cicáját simogathattam, de ha a tisztelt szerkesztőség rettegésemet valóra váltja, akkor nem állok jól sem a rizskásáért, sem a cicáért!

Így tornyosodtak a viharfelhők mind sötétebben és mind fenyegetőbben a fejem felett és mikor elérkezett november elseje, mely, még ma is emlékszem reá, egy, bár hideg, de napsugaras őszi nap volt, bensőmben nagy hófúvás dühöngött, de nem fehér hópelyhekből, hanem egészen más, sokkal sötétebb valami. Most már a napokat, nem, az órákat számoltam, mindegyik egy örökkévalóság volt, de a földi örökkévalóság múlandó s így ez is eltelt valahogy. Most jön - itt van! Tudniillik a rettenetes végzet.

November hatodikán az utolsó óra után az „öreg” hivatott. Két emelet, mindegyik húsz lépcsőfokkal, minden szívdobbanással, ez összesen nyolcszáz szívdobbanás, kevesebb semmi esetre sem volt. Kopogok, belépek és - nem látok semmit, mert karikák táncolnak a szemem előtt a Nagyúr, olyan szemekkel, mintha keresztül akarna velük szűrni.

- May! - szólalt meg mély bosszús hangon.

Meghajoltam. Nem tudom, milyen arcot vághattam, mert csak ő láthatta és nekem nem árulta el.

- May!

Megint meghajoltam.

- May!

Harmadik meghajlás, de el voltam tökélve, hogy többé nem hajlongok.

- Ön... igazán... egy...

Mereven ránéztem, úgy, hogy elhallgatott; semmiféle körülmények között nem akartam eltűnni, hogy megsértsen. Erre felkacagott és egészen más hangon folytatta.

- Tulajdonképpen semmi közöm hozzá, igazán semmi, teljesen az ön magánügye, ha neveltségessé akarja magát tenni. Miért nem? Órák hosszat beszél versekben, ami pedig az Ön német nyelvét illeti... hm! De legalább ide adhatta volna előzetesen, hogy átnézzem!

- A költemény? - kérdém.

- Természetesen. Aláhúztam volna a benne levő hibákat, amelyeket a szerkesztő nem vett észre. Egy olyan ember azt sem tudja, hogy milyen egy jó vers, de hát honnan is tudhatná?!

- Hát visszaküldték?

- Igen, kefelevonatban, ahogy ők nevezik. Mellette egy levél, nem önnek, hanem nekem címezve. Természetesen nem olvashatja el... eszembe sem jut megmutatni! Azt fogom felelni reá, hogy csak a nevét nyomathatják a költemény alá, de többet egy szót sem, különben még eladja a lelkét az írás ördögének, ez pedig az összes ördögök között a legrosszabb. Más dolga is van, mint verseket firkálni! Egy ilyen tacsó!

Mélyet lélegzettem. Tehát elfogadták az én harminckettőmet! Harmadik díj, tíz tallér!... Megint karikák ugráltak a szemem előtt. Az öreg tovább beszélt:

- Mit is akarok mondani: Mától kezdve a magánórákat pénzben fizetem, kétszer öt, tehát tíz garas. A szombati vacsorákat azért megkapja. Merészsége és a költemény miatt majd később fogom megleckéztetni. Most nem érek rá. Ebédelni kell mennem. Itt a pénze. Mehet!

Egy borítékot nyomott a markomba. Felindulástól rekedt hangon köszöntem meg neki és kirohantam az ajtón, miután egészen mélyen meghajoltam. Pedig csak az előbb határoztam el magamat, hogy többet nem hajlongok.

Mai napig sem tudom, hogy mentem le a lépcsőn és hogy kerültem a szobámba. Felnyitotta a borítékot. Mi volt benne? A szerkesztőség rövid levele és - három darab tíztalléros bankó! Az óriási, rettenetes, kék béka, mint minden béka a mesékben, pénzt hozott nekem... nem a harmadik, hanem az első díjat.

Mit csináltam, mikor megint lecsillapodtam? A válasz felesleges! Sohasem felejttem el, sem jó, sem rossz óráimban, hogy az imádság szent kötelesség és megnyugvást hoz.

Azt tartja a közmondás, hogy a szerencse, éppen úgy, mint a szerencsétlenség, sohasem jár egyedül. Mikor délután az öreg kántornál zeneelméleti órára megjelentem, kitűnő hangulatban találtam. Mindig kedves, vidám öregúr volt, ma azonban feltűnően jókedvű, beszédes és néhány célzást tett „jó munkára”, meg „szerzői tiszteletdíjra”, úgy, hogy titokban az a gondolatom támadt, hogy beszélnie kellett az „öreggel” az én szerencsémről. Mikor óra után letettem a tallért a megszokott helyre, mint rendszeren, mert sohasem maradtam adós, megszólalt:

- Nem szükséges, kedves May! Megtarthatja keservesen megkeresett pénzét.
- De ezt nem keservesen kerestem, kántor úr.
- Micsoda? Hogyan? Talán valami ajándék?
- Nem semmiféle ajándék. Ez is kereset, de nem keserves. Harminc darabot kaptam, hiszen tudja!

Csudálkozva nézett reám és megkérdezte:

- Harminc darab, harminc tallér? Hiszen akkor maga Krózus! Honnan tudhatnám? Semmit, egy hangot, egy félhangot, egy tizenhatodhangot sem hallottam róla!
- Hiszen az előbb beszélt róla!
- Én? Nem tudok róla!
- Nem beszélt szerzői tiszteletdíjról?
- Igen, arról beszéltem, de ez olyan valami, amiről maga semmit sem tud. Mi köze ennek a maga harminc tallérjához? Vagy talán nem szabad elmondania?

- Dehogyan is nem szabad! És senkinek sem mondom el olyan szívesen, mint önnek, kántor úr.

Amíg a dolgot elbeszéltem, egészen felindulva szaladgált szobáckájában fel és alá és mikor befejeztem, felkiáltott:

- Harminc tallér, harminc pengő tallér egy költeményért, egy... hány versszakból áll?
- Harminckét versszakból áll! Harminckét négysoros versszak.
- Csak négysorosak! Az huszonnyolc garas versszakonkint, hét garas soronkint! És a dicsőség, hogy megnyerte az első díjat! És még én azt hittem, hogy valami nagy dolgot... de várjon csak! Tudja a verset kívülről?

- Igen!

- Ki vele! Szeretném azt a harminc tallérral koszorúzott költeményt hallani!

Élénken szaladgált fel s alá, én pedig az egyetlen üres sarokba állottam és szavalni kezdtem:

„Hallgassatok most a szóra,
Nagy örömet hirdetek,
Ma a világ Megváltója,
Jézus Krisztus született!

Halleluja zeng a mennyben,
Nap kiáltja: Csillag állj!
Hívők ajkán ima lebben,
Tömjén füstje égbe száll.

Halld a szomszéd templom tornyán
A harangszó, hogy mi szép,
A karének összeforrván,
Mennybe törve zeng ekképp:

Óh Uram, mennyedben ott fenn
Hű szolgáló bocsásd eléd,
Mert szemével látta itt lenni,
Üdvözítőd látta még!”

- Elég! Elég! - szakított félbe élénken. - Úgy látszik, hogy jó a vers, egészen jó, de harminckét versszak az kissé sok nekem, igen sok. Mondanom kell magának valamit és nem várhatok vele addig, amíg befejezi. Nézzen csak ide! Ismeri ezt?

Nyomtatott hangjegyfűzetet nyújtott felém és a legnagyobb figyelem kifejezésével nézett az arcomba. Egy dal partitúrája volt, énekkarra. Elolvastam a szöveg kezdetét:

„Íme, nagy örömet hirdetek nektek...”

- Ne azt nézze, ne azt, hanem a címét, a címét! - sürgetett türelmetlenül.

A címre pillantottam és meghökkentem, de kellemesen, mert az én dalom volt, mely olyan érthetetlen módon tűnt el.

- Ugye, ez is valami, mi? - Kérdé diadalmas hangon. - Egy kinyomtatott költemény. Verset mindenki faraghat, aki valahogy összeszedi a rímeket, de komponálni, az egészen más valami, azt nem lehet csak úgy összekeresgélgni! Ahhoz tanulni kell, még pedig valami különösen ügyes mestertől. Ügyes mesterek pedig csak a kántor urak lehetnek, akik orgonáznak és a templomi kart vezetik. A templomi ének a legmagasabb...

- De kérem szépen, kántor úr, - szakítottam félbe a szóáradatot, - láthatja, hogy egészen el vagyok ámulva. Nem azért írtam ezt a dalt, hogy kinyomassák, ez csak gyakorlat volt, amelynek a fiókomban kellett volna maradni, de egyszerre eltűnt. Hogyan került a kezei közé? Honnan tudja, hogy én írtam? Az eredetin nem volt rajta a nevem.

- Igaz, ez mind igaz, - nevetett a kántor. - De hát igazán azt hiszi, hogy nem ismerem a keze írását és a Krügerét sem?

- Krüger? - kérdém. - Melyik Krügert gondolja?

- Ostoba kérdés! Természetesen azt a Krügert, akinek maga a quintseptakkordról írt dolgozata folytán elébe került. Meg akarta magát bosszulni, de most úgy megbüntetem, hogy halálra fog bosszankodni.

- Nem értem önt.

- Még mindig nem ért? Máskor nem volt ilyen nehéz felfogású. Akkor még két dolgot kell magának mutatnom, melyek fölött, vagy legalább is az egyik fölött, valószínűleg csodálkozni, vagy pedig bosszankodni is fog. Először ezt ni. Kinek az írása ez?

Nagy, lebélyegzett borítékot mutatott, mely neki volt címezve. Csak egy pillantást kellett rá vetnem, hogy megadhassam a választ:

- Ezt Krüger írta, azonnal fel lehet ismerni.

- Igen, a fiú még fáradságot sem vett magának, hogy az írását elferdítse. Valószínűleg azt hitte, hogy eldobom a borítékot, anélkül, hogy megnézném. Most pedig ide nézzen. De jól nézze meg!

Az én dalkéziratom volt. Amint gyorsan átfutottam, nem jöttem rá, hogy mit gondol, tehát ő hívta fel rá a figyelmemet:

- Tartsa a papírt a világosság felé, akkor meglátja a törléseket benne.

- Micsoda! ő törölt benne?

- Igen, törölt, hogy hibákat tegyen belé. A szándékát könnyen kitalálhatja.

- Ez olyan gonoszság, olyan gyalázatosság...

- Hagyja csak! - szakított félbe. - Én vettem a dolgot a kezembe. Kérdőre vontam és be kellett vallania: a dolog tanári értekezlet elé kerül. Azon kívül fogtam egy példányt, persze a becsempészett hibák nélkül és beküldtem a kiadóknak, hogy magának örömet, Krügernek pedig bosszúságot szerezzenek. A kiadó elfogadta és mit képzelsz, mennyi tiszteletdíjat fizetett érte?

- Tiszteletdíjat? Hát pénz, itt is pénz?

- Persze! Hangjegyek bankjegyek, vagy csengő pénz ellenében, másképpen nem alkuszom. Egyelőre ötszáz példányt nyomtatott és ezért huszonöt tallért fizetett. Tehát csak tizenöt pfenniget kap példányonként, de ez is jobb, mintha a dal a fiókjában heverne és semmit sem jövedelmezne. Papírpénzt küldött, de én felváltottam, mert az ezüst jobban cseng. Egész nagy halom pénz. Itt van! Le ne potyogtasson belőle!

Kihúzta az asztalfiókot, két kézzel belenyúlt és nekem nyújtotta a tallérokat. Meg voltam döbbenve a szerencse eme második és ilyen váratlan megnyilvánulásától. A kántor kacagva gyömöszölte bele a pénzt jobbról-balról a nadrágzsebeimbe és folyton mondogatta:

- Fogja! Fogja! Ki tudja, fog-e a zene magának valaha életében csak egy fillért is jövedelmezni. Éppen ezért, markoljon most bele a tallérokba. Ráfér magára! Különben pedig betanuljuk az éneket és itt, a templomban fogják énekelni. A Krüger meg fog pukkadni dühében, már tudniillik, ha nem csapják már ki előbb, mert az az aljasság, amit elkövetett, példás büntetést érdemel és meg vagyok róla győződve...

- Kérem, kántor úr, - szakítottam végre félbe, - ön mindig barátságos volt irántam és azt hiszem, most sem fogja megtagadni szívem hő óhajának teljesítését.

- Mi? Hm, sejtem már! Na, és mi legyen az?

- Ne tessék Krügert tanári értekezlet elé vinni! Oly boldog vagyok ma és egész örömet elrontaná, ha őt megbüntetnék.

- Nem túlságosan nagy kívánság ez?

- Egyáltalában nem. Ő az igazi okozója ennek az örömteljes meglepetésnek, melyet ön nekem készített. Ön bizonyára nem keresett volna kiadót a dalom részére, ha ő azt önnek be nem küldi, hogy engem becsülésében kisebbiten.

Erre kezdetlenül nyújtott és komolyabban, mint eddig, így szólt:

- Kettős örömet szerzett nekem. Először azzal, hogy a Krüger érdekében kér. Eddig is azért nem jelentettem fel, hogy rendreutasítás és alapos bosszankodás után ép böljével meneküljön. Ezért vártam, míg a dal nyomtatásban megjelenik. Ha maga ragaszkodott volna a feljelentéshez, meg is történt volna; így egy még szigorúbb leckéztetésben részesül négy szemközt és meg fogja tudni, hogy további büntetlenségét a maga kérelmének köszönheti. Halálra fogja bosszantani, hogy a dal nyomtatásban megjelent, maga pénzt kapott érte és hogy neki még énekelnie is kell.

- Szükséges még ez is?

- Igen, ehhez ragaszkodom. Jó hangja van, sőt még szólószámot is kap, tudja, azt a háromszólamú szólót asz-durban, hogy: „Menjete csak Betlehembe, ott találjátok a gyermek Jézust egy jászolban feküdvén”. Ez az első pont, amivel nekem örömet szerzett. A másodikat a maga belátása szerezte, hogy más viszonyok mellett nem ajánlottam volna a szerzeményét egy kiadónak sem.

- Természetesen! Kezdetleges munka, tele egy csomó pongyolással, egyéb semmi!

- Helyes, nagyon helyes! Jól választotta meg a kifejezést. Pongyolaság! Ez éppen azt fejezi ki, amit mondani akarok. Mivel a zenét nem úgy tekinti, mint szaktárgyat, annyit fog ugyan komponálni tudni, mint amennyi, hogy népies kifejezést használjak, házi szolgálatra elegendő, de többet nem. Ez azonban elég magának. Most még ott sem tartunk. Ezzel a dallal ugyan véletlenségből ráhibázott a sikerre, de most még nem lehet megjósolni, hogy fog-e még ilyen jót írni, mert igen-igen sokat kell gyakorolnia és tanulnia. Azt hiszen, komoly, vallásos témák fognak magának legjobban sikerülni. Ez az egyéniségében rejlik. Igazi hibák, úgynevezett szervi hibák, nincsenek a dalban. Igen csinosan állította össze. De hiányzik a gyakorlat, az ügyesség, a találékonyság. Gondolja magát ügyes lovasnak és hasonlítsa tudományát a cirkuszi műlovashoz. A zeneszerzésben is csak tűrhető lovas, hiányzik még a magas iskola; nem ismeri a lovát és a különböző fogásokat, amire szüksége van. Erre nemcsak születni kell, de állandó tanulás és gyakorlat is szükséges hozzá. Egy, a magas iskolában járatos lovas a maga dalát is másképpen lovagolta volna be. Érti, amit mondani akarok?

- Hogyne, kántor úr. Igen mereven ülök még a nyeregben és csak megülöm a lovat, de nem vagyok vele összeforrvá.

- Így van, szóról-szóra így! Éppen azért, amint majd észre fogja venni, simítottam benne egyet-mást. Ha hallani fogja a dal előadását, nem fogja ezt nekem rossz néven venni, főleg, miután a huszonöt tallérból egyetlen egyet sem vontam le érte.

A kedves öregúr megnyerő, bájos mosolya beszélt, majd hozzátette, miközben búcsúképpen kezét nyújtotta.

- Nagyon szívesen tanítanám az ilyen szegény ördögöt ingyen, de tudja, hogy az én fizetésem mellett ez lehetetlen. Maga megállja a helyét és valaha talán jobb módú lesz, mint én. Akkor gondoljon majd a maga öreg kántorára, aki első dalát talpra állította. Fogja fel az életet ezután is olyan komolyan, mint eddig. Most pedig Isten vele!

Ez a derék kántor, aki mindig változatlan jóindulattal bánt velem, azok közé az emberek közé tartozik, kikre most is, hosszú évek múltán, nem csökkenő hálával gondolok. Később megérti az olvasó, miért meséltem el ezt a kedves jelentet róla, anélkül, hogy nevét megemlíteném. Csupa tisztesség és csupa szív volt ez az ember, de egész világa kis szobácskájából állott, mert a családi boldogságról le kellett mondania. Felesége, mint bőszen Xantippe volt ismeretes, akiről azt beszélték, hogy szigorúságával egyetlen fiúkat Amerikába hajszolta.

Így tehát ötvenöt tallér tulajdonosa voltam; akkoriban valóságos vagyon volt nekem! Sok volt ez nekem, hiszen egészséges voltam és tudtam dolgozni. Harmincat elküldtem szegény szüleimnek, húszat előre nem látott szükségletekre tettem félre, ötöt pedig egy karácsonyi utazásra szántam, melyet kivételesen egyszer igen urasan akartam megtenni. Öt pengő tallér egy, legfeljebb egy heti utazáshoz. Hiszen az el sem fogyhat! Több mint húsz garas naponta. Valóságos meseország lesz ez! Titokban már azt is tervezgettem, persze csak magamban, hogy esetleg egy félüveg bort is meg fogok kockáztatni. Persze a lehető legolcsóbb, de azért tűrhetően jó fajtából. Mielőtt elaludtam, naponta azt mérlegettem vagy egy negyedóráig az eszemben, hogy milyen fajtat válasszak és milyen drága is lehet? Oh, boldog idő, de régen is elmúltál! És nem térsz vissza többé soha, soha!

A kántor beváltotta ígését, a dalt betanította a Krügernek részt kellett venni a háromszólamú szőlóban. Ennek folytán vad gyűlöletet tanúsított irántam, és sok keserűséget okozott nekem.

Azután megjelent a költeményem. Minden iskolatársam megvette és mikor elérkezett a havi szabad előadások ideje, melyet azért neveztek így, mert mindenki saját maga választhatta meg a költeményt, mind a huszonhárom osztálytársam így vezette be szónoki kíséreltet: „Karácsony. Költemény, írta May Károly”. Én voltam az egyetlen, ki egy úgynevezett klasszikust

tisztelt meg azzal, hogy szintén megemlítsék. Divatba jött versemet jegyzőkönyvükben maguknál hordani, hogy minden lehetetlen alkalommal elővehessék és én abban a kétes szerencsében részesültem, hogy még hónapok múlva is kérdésekkel ostromoltak, miért használtam ezt és nem azt a fordulatot, miért választottam ezt és nem azt a rímet. Verset faragtak vers után és ezen annyira felháborodott az egész tanári kar, hogy a már fentebb említett „öreg” elnöklete alatt elhatározták, hogy kérlelhetetlenül eljárnak az ízléstelenség ellen. Az erre következő megrovások és egyéb büntetések elérték ugyan céljukat, de, sajnos, reám azzal a hatással voltak, hogy akit eddig annyira körülvettek, most úgy kerültek, mint egy ásványvizes palackot a pezsgős üvegek között. Ez a tény azt a jól megindokolt és rendíthetetlen elhatározást érlelte meg bennem, hogy nem adom ki esetleg még írandó verseimet, csak halálom után. Hogy ehhez az elhatározásomhoz, kevés kivételtől eltekintve, hű is maradtam, bizonyára érdemes vagyok kortársaim hálájára, de az utókoréra aligha!

Ami a fentebb említett karácsonyi utazást illeti, minden szünidőben hosszabb gyalogtúrára szoktam indulni. Hajlamaimnál fogva, jövő terveim és még egyéb okok miatt is, többet görnyedtem a könyvek mellett, mint iskolatársaim, tehát szükségem volt rá, hogy időről-időre testileg is alaposan kifáradjak. És ezt legjobban egy ilyen nagy kirándulással lehet elérni. Rendesen egy iskolatársam is hozzám szokott csatlakozni, akit igen kedveltem és aki, ha nem is volt olyan szegény, mint én, szintén takarékosagra volt utalva. Szorgalmas, komoly fiú volt, mással, mint velem, nem igen szokott sok szót szaporítani és ezért Cyprinus Carpi^{*}-nak, vagy röviden csak Carpionak nevezték, mert a pontyok tudvalevőleg szintén nem nagy hívei a fecsegésnek. Pénzünket ugyan nem szoktuk közös úti pénztárrá összetenni, de mindegyik számolt a másik tőkéjével, aminek az volt a következménye, hogy a pillanatnyilag vagyonosabb titokban állandóan iparkodott arról gondoskodni, hogy az az idő szerint szegényebb ne szenvedjen átmeneti pénzzavara miatt. Az önzetlenségnek és önfeláldozásnak olyan példái fordultak elő, hogy igazán megható volt, habár egészen kis összegekről, garasokról, vagy fillérekről volt szó. Vagy talán éppen ezért. Ez az eljárás egészen természetes következménye volt, hogy utazásunk végén mindkettőnknek ugyanannyi pénze maradt. Ha valamelyik mostani pénzügyminiszterünk ott lett volna és látta, hallotta volna, milyen okosan és meggondolt fontoskodással tárgyaltunk a legcsekélyebb kiadásról is, tanulhatott volna tőlünk. Egyszer például átúsztunk a folyón, hogy két krajcárt a kompon megtakaríthassunk.

Ez a derék fiú nagyon szeretett volna az általam tervezett karácsonyi utazásban részt venni, de azt hitte, hogy ez alkalommal nem viszem magammal, mert nem tudott két tallérnál többet összekuporgatni. Hozzá képest én valóságos milliomos voltam!

Egészen boldoggá tettem azzal a kijelentéssel, hogy egy ilyen milliomosnak csekélység egy szegény ördögöt magával vinni. Velem kell jönnie! Barangolásunkat nem kezdhettük el a karácsonyi szünidő kezdetén, mert magától értetődik, hogy az ünnepeket szülőinknél töltöttük. Mikor az előre megbeszélt helyen találkoztunk, - mert természetesen találkát állapítottunk meg, mint minden jelentős ember szokta - ragyogó szemekkel közölte velem hogy apja is hozzájárult egy tallérral a költségekhez. Tehát nem kettő, hanem három az öthöz volt közöttünk az arány és így ő jelentékenyen közeledett az én milliómhoz.

De merre vegyük utunkat?

Rendesen Szász- és Csehország között kóboroltunk a hegyekben. Azt képzelhettük, hogy a Pyrenneusokban vándoroltunk Francia- és Spanyolország között, vagy a Himaláján Tibet és India között. Volt ott város, falu, hegy, völgy, szikla, mező, folyó, patak, napsugár, eső, szóval

* Ponty

minden, amit szívünk csak kívánt. Többre nem vágytunk és nem is találhattunk volna sehol. Megszerettük világcsavargásunknak ezt a színteret és előzetes, hosszú tárgyalás után rendkívüli elhatározás kellett ahhoz, ha egyszer más tervet állapítottunk meg.

Ennek a hű ragaszkodásnak volt egyébként egy kevésbé lélektani oka is, melyet ma már elárulhatok, miután annyi időn keresztül eltitkoltam. Minden különösebb veszély nélkül megtehetem ezt, hiszen már nem mászkálunk arrafelé, hát megengedhetjük, hogy más, éppen olyan tiszteletre méltó férfiak is hasznukra fordíthassák a mi titkunk előnyeit.

Volt egy igen fontos okunk, mely minket állandóan, vagy jobban mondva állhatatlanul Ausztria és Szászország között hajszolt. Ezt az okot árfolyamnak hívták, pénzár-folyamnak, tudniillik ne tessék azt gondolni, hogy csak igazi, tényleges milliomosoknak kell a pénzár-folyammal foglalkozniuk. Szó sincs róla. Minél kevesebb valakinek a pénze, annál fontosabb reá nézve az árfolyam. Ezt mi önmagunkon tapasztaltuk. Ebből természetesen nem következik, hogy akinek egyáltalán nincsen pénze, annak a legeslegfontosabb az árfolyam, hanem két ügyes pénzembernek kell összeállítani, akiknek meghatározott, biztos tőkájuk van. Például az egyiknek három, a másoknak öt tallérja; ezek útnak indulnak úgynevezett árfolyam-utazásnak. Főleg, ha a színessapkás diákok testületéhez tartoznak, nem is sejthető előnyöket húzhatnak. De ravasznak kell ám lenni és még diáknak is hozzá! Hogy miért, azt rögtön megmagyarázom.

Hogyan jegyzi ma a forintot? Így meg így! Hm!... Ha valamely közönséges halandó tallérokkaal fizet és forintban akar visszakapni, akkor a tallér olcsó. Forintban fizet és garasban kap vissza, akkor a forint olcsó. Ha pedig utána akar az árfolyamnak nézni, akkor nincs árfolyamjegyző-lap kéznél. De ha viszont egy rendkívüli halandó, vagyis diák lép be, akkor fel sem tételezik róla, hogy pénze van, ámbár három, vagy éppen öt tallér van a zsebében. Megmondják neki őszintén, hogy áll ma a forint, ha pedig nem tudnák, ő maga vesz elő egy reá nézve előnyös árfolyamjegyzéket, amelyről sajnos, éppen a kelet van leszakítva. Eszik, iszik, fizet és vidáman távozik. Hová? Ja, éppen ebben rejlik a nagyszerű titok. Ha tudniillik a forint olcsó, akkor a diák Szászországba megy és felváltat egy tallért osztrák pénzre; ha pedig a forint drága, a csehekhez pártol és krajcárjait garasra, pfennigre váltatja át. Ha a diák valódi tőkepénzes s így elég sok kitartása van, nem nehéz olyan összegű nyereségre szert tennie, hogy egy közönséges halandó megirigyelhetné tőle, ha rájönne. Carpio és én, vagyis mi, összesen négy tallér útiköltség mellett, nyolc nap alatt! Csehországban tizenegy krajcárt, Szászországban pedig tizenhat pfenniget nyertünk, ami utunknak addig előre nem is sejtett fellendülést szerzett. Természetesen az éleslátásnak és vállalkozói szellemnek hatalmas foka kellett hozzá, átlátni az árfolyambonyodalmakon és minden előnyt azonnal kihasználni. Mi például szakadó záporban órák hosszat rohantunk Szászországból Ausztriába, vagy megfordítva, hogy ötven krajcárért pfenniget, vagy ötven pfennigért krajcárt adassunk magunknak. A haszon lekvárrá, savanyú uborkává, vagy más tápláló valamivé alakult át, ha pedig nem futotta, azért volt ott a tőkénk, hogy lassacskán azt is elköltsük. Ilyen módon jutottunk zezugos irányban, Szász- és Csehország között ide-oda, mindig előre. Halomszám volt szellemi és üzleti izgalomunk, diadalmaskodtunk a földkerekség összes árfolyamain és kiélveztük a tőkepénzes összes boldogságát, mert mindennap reggeltől estig csak úgy dobálóztunk a pénzzel. Szünidő után, sajnos, ezt többé nem tehattük. Pompás időket töltöttünk el. Nem volt nekünk semmiféle zsemlye, vagy lekváros kenyér túl drága, a parasztházakról nem is beszélve, ahol ingyen ehattunk és annyi tejet ihattunk, hogy a tehén csak úgy bögött belé!

Télen, ha a hó a hegyek között néha embermagasságú volt, természetesen nehezebb volt ide-oda futni az árfolyam után, de most, mint köztudomású dolog, jelentékeny összegekkel rendelkezünk, tehát mint valódi tőkepénzesek utazhattunk, kiknek az árfolyam néhanapján egészen közömbös.

Minden tekintetben olyan fényesen fel voltunk szerelve, hogy azonnal hozzáláthattunk volna a Mont Blanc megmászásához, anélkül, hogy valamit nélkülöztünk volna. Esernyőnk persze nem volt. Ez nem lett volna férfias. Sétabotunk hasonlóképpen, hegymászó botjaink, megváltásukra várakozva, valamelyik bokron nőttek. Felöltő? Pfuj! Hiszen német gyerekek voltunk! Kesztyű? Ha az ember arra lenne hivatva, hogy ilyesmit hordjon, akkor kesztyűvel jönne a világra. Talán valami bunda-féle? Ne, az eszkimóknak való, nem pedig Carpionak és öt tallért érő barátjának! Volt azonban egy közös rajztömbünk, melyet öt ív írópapírból állítottunk össze, Carpio egy öreg, elárvult látcsótokban hordta a hátán. Sajnos, a rajztömb üres maradt, mert ha valamely, rajzolásra érdemes tárgyat találtunk, ujjaink úgy meg voltak a hidegtől gémberegve, hogy nem tudtuk a ceruzát a kezünkbe tartani. Én növény-gyűjtőszelencét viseltem. Persze nem azért, hogy növényeket, vagy gombát keresgéljünk télvíz idején, hanem abban volt egész útipoggyászunk és mindenféle elképzelhető toalette-szereink. Eszembe sem jut elbeszélni, hogy mik voltak ezek! Nagyon számosan éppen nem voltak! Carpio két térkép-ről is gondoskodott. Szász- és Csehország térképéről. Hiszen ezeket akartuk bebarangolni. Ám az első napon kiderült, hogy testvére, legalább ő így állította, elcserélte a térképeket; az egyik Svéd- és Norvégországot ábrázolta, a mások Algirt, Tuniszt és Tripoliszt. Egyhangúlag elhatároztuk, hogy nem dobjuk el, hanem eltesszük későbbi időre, amikor majd ezeket az országokat járjuk be. Varróeszközeink is voltak. Ez szükséges útközben a leszakadt gombok miatt; de máig is talány előttem, hogy mit kerestek közöttük egy kötőtű.

Szivarral is jól el voltunk látva. Mindegyikünknek volt két darab hárompfenniges. Különösen ünnepélyes alkalmakra voltak szánva és azt a merész tervet szőttük, hogy nem vámolgatjuk el, hanem becsempésszük Ausztriába. A cipőnkbe dugtuk tehát. Mikor este ki akartuk húzni, porrá voltak törve. Sic transit gloria mundi!

Többi felszerelési tárgyaink meghittebb természetűek voltak, a tulajdonos egyéni hajlamai szerint: madzag, tapló...

Carpionak egy jégpatkója, melyet lábain felváltva hordott; egy üveg halzsír, a cipőinket bekenni; de ő, vagyis inkább a testvére, elcserélte terpentinnel; gyújtó-lencse, melyet nagybátyjától örökölt. Mikor megkérdeztem, hogy mire való ez télen, összes eddigi tudásomat azzal a leereszkedő megjegyzéssel tette semmivé, hogy Komotaunak földrajzi szélességét télen éppen úgy ki lehet számolni, mint nyáron. Illetlen dolog lenne a többi holmit is felsorolni. Legfeljebb azt említhetem még meg, hogy Carpio egy saját találmányú, fából készült biztonsági zárat hordott magánál. Ez arra szolgált, hogy életünket és még inkább tőkénket megvédelmezze, ha kényszerülve lennénk valami gyanús házban éjszakázni. Mikor legelső szállásunkon az ajtóra akarta erősíteni, kiderült, hogy ő, vagy jobban mondva, a testvére, amint ő állította, a hozzá való négy srófot otthon felejtette.

Meg kell említenem, hogy Rekau városkában találkoztunk. Innen Aschba vándoroltunk, becsempészve a négy szivart, majd Éger felé tartottunk. Ebben, a mi pénzügyeink számára túlságosan nagyvárosba nem szállhattunk meg, tehát csak átvonultunk rajta. Hosszú, fárasztó gyaloglás után, késő este, teljesen kimerülve, érkeztünk a néhány kilométerrel távolabb fekvő Tirschnitzbe. Egy-egy pohár sört ittunk, húsz krajcárért túrót ettünk burgonyával és visszavonultunk hálótermünkbe, ami nagy összegbe, teljes ötven krajcárba került. Itt történt, hogy a szivarok rettenetes csalódást okoztak és itt mondta fel a biztonsági zár is a szolgálatot. Vagyonunkat tehát a kályhába dugtuk, de Carpio némi megfontolás után az övét újból kivette

és ágyába rejtette. Úgy vélte, nem tanácsos mindkét összeget egy és ugyanazon helyen őrizni, mert ha betörés történik, minden elvesz egyszerre; ketté kell osztani és így, ha a gazember megkaparintja egyik felét, megmarad a másik. Én meghajoltam fölényes bölcsessége előtt, lefeküdtem és rövidesen elaludtam. De nemsokára valami zajra ébredtem. Carpio volt, ki kérdezősködésemmre közölte velem, hogy az előbb a gyufa fényénél egy téglát pillantott meg a kályha mellett. Ezt szedte elő és zsebkendőjébe csavarva, nagyszerűen használható fegyvert készített belőle, amivel az esetleges betörő fejét akarta bezúzni. Kebelbarátom óvintézkedése nagyon megnyugtató; újból elaludtam és csak arra ébredtem fel, amikor Carpio karomnál megragadva felrángatott és nagy felindulással tudatta felfedezését:

- Hallod-e, eltűnt a pénzem, az összes pénzem az erszénnyel együtt! Hiábavaló volt a fegyverem, mégis behatolt egy gazember és ellopta a kályhából! De örök rejtély marad előttem, hogy miért vette el csak az enyémet és a te pénzedet ott hagyta! Lemegyek azonnal! A vendéglősnek meg kell térítenie az egészet!

- Várj csak! A te pénzed a kályhában volt?

- Persze!

- De hiszen te kivetted onnan és az ágyadba dugtad. Keresd csak!

Keresgélgni kezdett és megtalálta. Megkönnyebbülve mélyet lélegzett és így szólt:

- Ezer szerencséje a vendéglősnek! Nem nyugodtam volna egy pillanatig sem és szükség esetén megzalogoltam volna. Nem tudod, mennyibe kerül a kávé?

- Kenyér nélkül tíz krajcár.

- Akkor te kávé rendelsz magadnak, én pedig kenyeret kérek. Megosztozunk és így csak húsz krajcárt fizetünk. Amit a reggelinél megtakarítunk, hozzápótolhatjuk az ebédhez. Rendben van?

- Igen. Nem nagyon előkelő ugyan, de hamarosan felkerekedünk és nem bírálhatnak sokáig.

- Bírálgatni? Nem választanál akadémiusan képzett tőkepénzesekhez illőbb kifejezést! Ezek a csehek mindent előkelőnek fognak tartani, amit teszünk, ha nem is értik meg.

Megreggeliztünk tehát húsz krajcárért, megengedtük, hogy előkelőnek tartsanak minket és útnak indultunk. A mai nap célja Falkenau volt, hová estefelé épségben megérkeztünk, bár barátomat az a balszerencse érte, hogy jégpatkóját elvesztette. Hogyan történhetett ez, nem tudta és én még kevésbé. Nemcsak fájdalmasan érintette, de mélyen le is sújtotta ez az éppen oly súlyos, mint pótolhatatlan veszteség. Kedvéért én is úgy mutattam, mintha az a vasdarab az én szívemnek is drága lett volna. Teljes szomorúsággal gondoltunk rá vissza, de férfias megnyugvással indultunk egy egyszerű vendéglő felé, melynek kinézése összhangban látszott állani mai költségvetésünkkel.

Már éppen be akartunk lépni, mikor egy csendőr jött ki és úgy látszott, mintha csodálkoznék azon, hogy mi oda tartunk. Udvariasan köszönt és megkérdezte:

- Önök diákok, ugyebár, uraim?

Én bólintottam, Carpio ellenben elővette kabátzsebéből iskolai igazolványát, a csendőr kezébe nyomta és így felelt:

- Igen, diákok vagyunk. Kérem, győződjék meg róla!

A csendőr kinyitotta az igazolványt, elolvasta és különös mosollyal, ezekkel, a szavakkal adta vissza:

- Ha ön mind az, ami itt fel van jegyezve, akkor nagy ember, kedves fiatalúr!

- Persze, hogy az vagyok! - bizonykodott kebelbarátom büszke hangon. - Hiszen még az iskola pecsétje is rajta van!

- Azt éppen nem látom!

Erre Carpio is megnézte az igazolványt és rájött, hogy amit a kezében tart, a német császárok uralkodásának jegyzéke Nagy Károlytól II. Ferencig. Hosszú ideig keresgélte az igazolványát és mikor sehogy sem találta meg, felháborodva kiáltotta:

- Ez már megint a testvérem tévedése, aki igazolványom helyett ezt a jegyzetet tette a zsebembe. Ilyen bolondság is csak olyan személyekkel fordulhat elő, kik nem hím-, hanem nő- vagy semlegesneműek!

- Ne törődjék velem! - vigasztalta a rendnek őre. - Nem kértem én az igazolványát, hiszen látszik önökön, hogy tényleg azok, akiknek kiadják magukat és ha valami oknál fogva szükség lenne rá, kollégájának bizonyosan megvan az igazolványa. Elég az mindkettőjüknek.

- Megvan a tied? - kérdezte Carpio.

- Igen, mert én nem bízom magamat a testvéreimre, akiknek különben is mindig helyén van az eszük. Magunkfajta ember részére lesz hely itt a vendéglőben, őrmester úr?

- Hm - mormogott a csendőr. - Éppen azon csodálkoztam, hogy ide akarnak menni. Hisz ez mesterlegényeknek való szálló. Jöjjenek inkább velem Francihoz! Úgyis oda megyek és elvezetem önöket.

Ez a felhívás bizonyára jó szándékból eredt, de Carpio ijedten kérdezte:

- Szállodája, vendéglője van? Nem nagyon drága?

Az altiszt erre harsány kacajra fakadt és így felelt:

- A Franci? Drága? Pláne a diák uraknak? Hahaha! Meg kell hogy ismerkedjenek vele! Ő is diák volt, tanító akart lenni, de félbe maradt a dolog, mert a gazdag korcsmárosné férjének fogadta. Semmiről sem beszél olyan szívesen, mint tanulmányairól és nincs nagyobb öröme, mintha diákok szállnak hozzá. Ha tetszenek neki, egészen boldog, és nem fogad el fizetést. Jöjjenek csak, majd nyélbe ütjük a dolgot!

Előre ment és mi követtük. De barátom kissé visszatartott és aggodalmaskodva kérdezte:

- Te, mondd csak, tetszeni fogunk mi ennek a derék Franci korcsmárosnak?

- Miért ne tetszenénk?

- Mert minden embernek más az ízlése. Ha belénk bolondul, lehetséges, hogy semmit sem kell fizetnünk; de ha előbb belénk töm mindent, ami finom és drága és azután nem tetszünk neki, egy csapásra megkönnyebbülhetünk mindkettőnk vagyónától!

- Ettől nem kell félnünk. Az ember nem fizet azért, amit nem rendelt és mi óvakodni fogunk nagy számlát csinálni. Akad ilyen ember, ahogy a csendőr Francit jellemezte - tanítónak készült! - Nincs igazi iskolai képzettsége, de azt képzei magáról, hogy mindent tud. Ha az ember meghagyja a véleményében, túlrad a nagy barátságtól. Ez a Franci bizonyára csinos fiatalember volt és ezért kapott gazdag feleséget. Majd meglátjuk különben.

- Hallod-e, Sappho, úgy beszélsz, mintha könyvből olvasnád, még pedig valami bölcs könyvből! Ezt nem tetted egész eddigi utunk alatt!

Sappho! Most mégis napvilágra kerül, amit el akartam hallgatni! Közismert dolog, hogy talán egy diák, vagy gimnazista sem marad csúfnév nélkül. Én a legutóbbi időkhöz olyan szerencsés voltam, hogy csak a rendes nevemen szólítottak, de karácsonyi költeményem óta ennek vége volt. Valami költőnevet kerestek és hogy ennek tréfás mellékíze is legyen, arra a furcsa gondolatra jöttem, hogy nem költő, hanem költőnő után neveznek el. A Sappho nevet akasztották reám és mikor ellenkeztem, bebizonyították, hogy nem is találhattak megfelelőbbet, mert Sappho volt az ókor leghíresebb költőnője. Verseit senki sem tudta felülmúlni szépségben és finomságban. Mit tehettem egyebet? Bele kellett törődnöm!

Mikor Carpio azt mondta, hogy utazásunk alatt először beszéltem úgy, mintha könyvből olvasnám, igaza volt. Hogy vándorlásunk alatt jól érezhesse magát, egészen úgy viseltem magam, amilyen ő volt. Neki ez csak azért nem tűnt fel, mert teljesen hiányzott belőle a megfigyelőképesség. Az én kedves, mindig komoly, mindig szorgalmas barátomnak volt néhány olyan tulajdonsága, ami könnyen egész jövőjét veszélyeztethette. Az első volt fiatalos, sőt gyermekes ártatlansága, ami elnyomott benne minden erélyt. És mindenhez fordítva fogott hozzá. Azon kívül szerette a legegyszerűbb dolgoknak is a legnagyobb jelentőséget tulajdonítani. Barangolásainkon a legridegebb tárgyaknak, vagy eseményeknek is valami regényes színezetet adott. Ezért volt a jégpatkó, a biztonsági zár, a gyújtóüveg és a többi lim-lom, amit magával hozott.

Egy másik és talán legfeltűnőbb tulajdonsága volt szórakozottsága. Az ember akkori életkora mellett ennek csak vidám oldalát látta meg, de később reá nézve végzetessé válhatott. Amennyire csak tehettem, mindent elkövettem, hogy egy kis figyelemre szoktassam. Sajnos, a legkisebb eredmény nélkül. Ellenkezőleg, ha észrevette szórakozottságát, félénk lett és még nagyobb baklövéseket követett el, mint azelőtt. Lemondtam tehát arról, hogy megváltoztassam. Iparkodtam balfogásait, amennyire csak lehetett, elsimítani és ha kettesben voltunk, éppen olyan gyermekesen félszegnek mutattam magamat, amilyen ő volt. Ezáltal, azt hiszem, még jobban magamhoz láncoltam, mint azelőtt. Két gondtalan gyermeknek látszottunk. Ő az is volt. Én titokban örököttem felette és amíg úgy tettettem, hogy teljesen alárendelem magamat akarátának, lehetőleg minden kellemetlenséget elhárítottam felőle. Ő szegény azt hitte, hogy önállóan cselekszik. A valóságban utánam igazodott, anélkül, hogy ezt sejtette volna.

Néha mégis felcsillant benne a sejtelem, hogy én rendelkezem és ő engedelmeskedik. Így most is, mikor megalkottam Franci korcsmárosról a véleményemet, anélkül, hogy valaha láttam volna. Még hozzátettem:

- Tudod, Carpio, ha valamit nem a vezeték-, hanem a keresztnévén szólítanak és még hozzá ezt is becéző formában teszik; ha nem Ferencnek, hanem Francinak hívják, joggal feltehetjük, hogy úgynevezett jó fiú. Én így képelem őt el. És ilyen jófiúként kell őt kezelnünk. Emellett egy kissé imponálnunk is kell neki.

- Imponálni? Mivel? Latinul vagy görögül beszéljünk?

- Dehogya! Ez kellemetlen lenne neki, mert valószínűleg nem értené. Mulató embernek látszik, tehát kedélyesen kell fellépnünk. Úgy kell tennünk, mintha hasonszörűek lennénk és régóta ismernénk. Ami pedig az imponálást illeti, hát... áá, most jut az eszembe, amit az „öreg” mondott nekem, tudniillik, hogy órák hosszat tudok versben beszélni. Te sem estél a fejed lágyára és több ízben elég türelemmel válaszoltál. Tréfáljuk meg ezt a Francit versekkel, jó?

- A gondolat nem rossz. Én megteszem, ami tőlem telik. De ha nem fogja ezt tőlünk jó néven venni?

- Akkor azonnal abba hagyjuk és komolyak leszünk. Hát rajta! Azt hiszem, célnál vagyunk.

A csendőr néhány utcán vezetett át és egy korcsma felé tartott. A helyiségbe lépcsőn kellett felmenni. Az épület a hozzátartozó telekkel tekintélyes benyomást tett. A lépcsőkön át felérve, istállószagú folyosóra jutottunk; a csendőr kinyitott egy ajtót, fürkésző szemeket vetett a vendégszobába és vidám hangon felkiáltott:

- Adj' Isten, Franci! Már megint itt vagyok és pompás vendégeket hozok.

- Kicsodát? - kérde egy zsíros hang.

- Két diákot Bajorországból vagy honnan, akik ma éjszakára meleg fészket szeretnének.

- Diákok? Halló, be velük! Ilyen uraságok részére annyi fészke van, amennyit csak óhajtanak. Ubi bene, ibi patria!

Beléptünk a szobába, ami elég tágas, de alacsony volt. Balfelől egy asszony állott egy vajasbödön mellett. Vajat köpült és éppen azzal volt elfoglalva, hogy az író - kedvenc italomat! - egy kendőn átszűrje. Ez volt a korcsmárosné. Az ajtótól jobbra néhány egyszerű kinézésű ember üldögélt olcsó cseh sör mellett. Az ajtóval szemben azonban egy nagy kerek asztal volt, amelynél néhány, falusi előkelőségnek látszó férfi foglalt helyet. Az egyik közülük felállott és várakozásteljesen nézett ránk. Nem kételkedhettem benne, hogy ő a Franci. Évekkel ezelőtt csinos legény lehetett, még most is gondosan kigöndörítve hordta zsírtól fénylő, sötét haját. Pocakját hófehér kötény fedte, a kötény felett gömbölyű toka terpeszkedett, ami egy simára borotvált, pufók, piros archoz tartozott, melyen jóindulatú vidámság tükröződött. Miután rövid ideig végignézett rajtunk barátságos szemével, előlépett az asztal mögül, köszöntésképpen felénk nyújtotta kezét és így szólt:

- Meglátszik előkelő tartásukból, hogy diákok. Valódi hamisítatlan diákok. Isten hozta önöket, telepedjenek ide hozzánk az asztalhoz és mondják meg, mire lenne étvágyuk.

Én megszorítottam a kezét és azonnal feleltem is neki a világ legkomolyabb arcával:

- Kérem, ne fordítva tegye fel a kérdést. Az igazat megvallva, nekünk nem ét-, hanem itvágyunk van!

A jó Franci két lépést hátrált, tágra meresztette szemeit és csodálkozva kérdezte:

- Miiii? Ét.... It... vágy? Azt akarja mondani, hogy nem enni, hanem inni akarnak? Jó! Mit hozhatok?

- Itt van la e vaskos bögre. - Finom nedv csordul belőle - ismert ez mindenféle - íróval van ez tele. - Borod, söröd te ne add - ebből tölts két poharat!

- Bögre... belőle... fele... tele... add... poharat...? Hallja csak, mondja csak, ön költő, valódi, kétségtelen: képzett költő?!

- Költő, de nem mindenkinek - csinálom én a verseket, - de költők kedves Francimért, - aki a költeményhez ért, - mert nagyon okos ember ő, - a művészetet ismerő; - ide hát az én tejem, - jó Francimra kiürítem!

Nagy örömömre, Carpio is közbevágott:

- Én is fenékig ürítem, - gazdának szól üdvözetem - és amidőn azt érte teszem - Megtölti újra, azt remélem!

Kiittuk és visszaadtuk a poharakat. Úgy látszott, Franci még mindig nem értette meg azt a nagy szerencsét, hogy ismeretséget köthet velünk, de azután az üres poharakat hamarosan a pamlagra dobta a sarokba, kézen fogott minket, az asztalhoz vitt és felkiáltott:

- Ah, mit, író! Bort ide, bort! Hiszen nem egy, hanem egyszerre két költőnk is van! Fama crescit eundo! Ilyen meglepetés, ilyen öröm! Hozz bort, Anna, bort! Tudom én, mit kell ilyen szellemes uraknak kínálni! Üljenek le, üljenek csak le, hiszen tudják: habenti dabitur et abundabit!

- Oh, ne még, bort ne hozzatok, - amíg még tejet ihatok, - de szomjam hogyha hűthetem, - akkor majd bort is kérek én!

- Isten neki, legyen hát író, ha nem lehet másképpen; de későbben meg kell engedniök, hogy igen kedves és teljesen saját vendégeimnek tekinthessem önöket! Fizetniök természetesen nem kell, egy fillért sem. A világon semmit!

Carpio rápillantott és amikor nem hederítettem rá, egyet rúgott az asztal alatt, ami mindenestre érthetőbb volt. És most mozgalmas jelenet következett. A vendégeknek, akik a csodálkozástól az előbb megnémultak, megeredt a nyelvük, a szomszéd asztalnál ülők sem maradtak a helyükön, odajöttek és sörrrel kínáltak. Természetesen nem fogadtuk el. Mindenki csak hozzánk beszélt és mindegyik azt szerette volna, ha csak rá hallgatunk. A hozzánk intézett kérdésekre versben válaszoltunk, ami Francira olyan hatással volt, hogy feleségének, aki különben szintén el volt ragadtatva ilyen vendégektől, rendelkezni kezdett:

- Hallod-e, Anna, ezek az igen tisztelt urak nem rendes vendégágyat kapnak, hanem a nappaliban alusznak, ahol az üvegesszekerény áll. Tudom én azt, mit jelent a műveltség. Corvus corvo nigredinem obijicit!

A latin beszéde rettenetesen tetszett nekem. Mivel csak közmondásokat idézett, erősen gyanúmba fogtam, hogy valami régi szótárból szedte és bemagolta, hogy alkalmilag előállhasson velök és így latintudósnak tartásák. A latin szöveget megjegyezte magának, de az értelmét már nem és így nem lehet csodálni, hogy legtöbbször éppen olyankor alkalmazta, mikor semmi értelme sem volt. Vannak ilyen eredeti emberek és nem az egyetlen volt ebből a fajtából, akivel találkoztam.

Nem céлом a most következő társalgást leírni; mi rímekkel, a gazda pedig a leghetetlenebb latin idézetekkel spékelt az. Ezzel rendkívüli tekintélyt szerzett a nagyszámban összegyűlekezett vendégek előtt. Azt nem tudtuk kivenni belőle, hogy melyik iskolába járt és hány osztályt végzett; okai lehettek, hogy ne beszéljen róla és mi nem voltunk olyan tapintatlanok, hogy ez irányban kérdést intézzünk hozzá.

Egy kis epizódot nem szabad kifelejtennem. Carpio útközben észrevette, hogy kiáll a szeg a cipője talpából és ez sértette a lábát. Lehúzta cipőjét és egy összehajtogatott papírdarabkát dugott bele. Most a korcsmában érezte, hogy a szeg ezt a papírt is átlukasztotta és újból fáj a lába. Közölte ezt a fájdalmas körülményt egy jelenlevő cipésmesterrel és mivel ez azonnal ajánlkozott, hogy az okvetetlenkedő szeget leveri, lehúzta cipőjét és átadta a mesternek, aki a bajból ki akarta segíteni. Eközben kiesett a papírdarab, mely átnedvesedett és egészen átlátszó lett a hótól. Úgy nézett ki, mint egy régi, elkopott papírforint. Mikor felvettem, észrevettem, hogy valami írva van rá, amit természetesen már nem lehetett kibetűzni, de a meglehetősen világos iskolai pecsét rávezetett, milyen fontos okmány van a kezemben. Ezekkel a szavakkal nyújtottam át barátomnak:

- Testvéred becsülete meg van mentve, remélem, bocsánatot kérsz tőle hazatértünk után azért, hogy meggyanúsítottad!

Szétnyitotta a cédulát, megrázta fejét, átnyújtotta - a cédulát, nem a fejét - a jelenlevő csendőrnek és így szólt:

- Láthatja, hogy jól eltettem az igazolványomat, semmiféle gazember meg nem találhatta volna. Legyen szíves és győződjék meg saját szemével, hogy tényleg egy királyi tanintézet tanulójaival van dolga!

Mikor a csendőr látta, milyen állapotban van az igazolvány, ezekkel a barátságos szavakkal tolta vissza:

- Kérem, kérem, ne kételkedjék az én emberismeretemben. Első pillanatban láttam, hogy szellemileg magasan álló és rendőrileg kifogástalan személyekkel van dolgom!

- Szép! - bólintott Carpio - elismerjük éleslátását és a határon túl, illetékes helyen el fogjuk beszélni, hogy az osztrák koronatarományok lakosai büszkék lehetnek a csendőrségükre.

Ezzel újra összehajtotta igazolványát, a mellényzsebébe dugta és olyan pártfogó arc kifejezéssel bólintott a csendőrre, mintha valami igen magas állást foglalna el a bécsi igazságügy-minisztériumban.

Mikor három-három pohár író megittunk, áttértünk a sörre. Szivarral kínáltak, amelyről a korcsmáros azt állította, hogy egyike a legjobb fajtáknak Ausztriában. Ha nem tévedek, virszinia volt, melyet itt-ott a bagó költői nevével illetnek. Mikor Carpio rágyújtott és észre vette, hogy mindenfelől mosolygó arccal figyelik, méltóságteljesen intett és kicsinylő hangon megszólalt:

- Nem akarok rosszat mondani az önök országáról, de ami a szivarokat illeti, minden tekintetben felülmúljuk önöket. Ez például, pedig állítólag kitűnő minőség, igen gyenge lenne nekem mindennapi használatra. Nálunk nem olyan dohányosok vannak, mint önöknél, uraim!

Sajnos azonban, hogy „bagója” mégis oly sokszor elaludt, hogy állandóan ide-oda járt a keze a gyufatartó és a szivarja között. De mivel rágyújtás közben a kénzag mindig az orrába ment, papírt vett ki a zsebéből; anélkül, hogy észrevehettem volna, hosszú, vékony szeletekre szaggatta, fidibuszt csinált belőle és ezzel gyújtott rá, a közelben füstölgő olajlámpás felé tartva. Akkoriban tudvalevőleg még sem gáz-, sem villanyvilágítás nem volt.

Ezeknek az állandóan megisméltető műveleteknek dacára ő már a második szivarjával végzett, míg én még mindig az elsőnél tartottam. Újból megkínáltak és mikor én mindkettőnk nevében visszautasítottam, Carpio felháborodott hangon rámszólt:

- Ne avatkozz bele az én ügyeimbe, Sappho! Olyan álmodozó természet, mint a tied, persze, nem bír ki semmit, de én acélból vagyok és szeretném azt a szivart látni, amelyik megártana a szervezetemnek!

- Ez a helyes! - duplázott rá Franci. - Egy jó diák mindent elbír és a nikotin meg a szesz ellen vértézve van. Nummus ubi loquitur, tullius ipse tacet. Csak vegyen még egyet!

És kebelbarátom el is fogadta és még el sem szíttá egészen, mikor elfogyott a fidibusza. Láttam, hogy lassacskán elveszti arca hajnalpírját, - amint a keleti ember mondaná - de nem szóltam semmit. Nem akartam megsérteni.

A korcsmárosné behozta a vacsorát. Hatalmas tál babot és éppen olyan nagy tál füstölt disznóhúst. A nagy, étvágygerjesztő húsdarabok láttára úgy jártam, mint később állítólag a perzsa sah Londonban, hogy „ő felsége szájában összefutott a legmagasabb nyál”; de úgy látszott, hogy kebelbarátomat ezek az ingyenc falatok hidegen hagyják. Legalábbis, míg az én szemem - minden valószínűség szerint - örömtől csillogott, az övében lemondásteljes tekintet

jelent meg. Fájdalmasan összeszorított szájszögletei pedig olyan szenvedő, mindenbe bele-törődést fejeztek ki, amilyenel, egy különben igen élelmes koldus egyszer azt állította, hogy neki soha eszébe sem jutna egy száztalléros bankjegyet elfogadni.

Ha még hozzáteszem, hogy ehhez a babhoz és ehhez a húshoz nem sört, hanem bort ittunk, elhihetik, hogy nem nagyon kínáltattam magamat. Az én jó Carpióm azonban sehogyse akart „beleharapni”, ahogy Francinak magát kifejezni méltóztatott és végül kijelentette, mikor a résztvevő kérdések és kínálgatások özöne a sarokba szorította, hogy ő délben, sajnos, túl sokat evett és így még egyáltalában semmi étvágya sincs. Ezenközben szemét néma könnyörgéssel felém fordította, hogy hallgassak. Én teljesítettem is ezt az óhaját, amiért azzal a hallatlan hálátlansággal jutalmazott, hogy mikor figyelmeztették az én nem éppen nagy étvágytalansá-gomra, leereszkedőleg felelt, a méltóság felhőjébe beburkolózva:

- Nem minden ember egyforma. Míg az egyik előnyben részesíti a szellem és kedély élvezeteit, a másik az anyagiasságban édeleg és végül még attól sem riad vissza, hogy lelki üdvös-ségét babért és füstölt húsért adja el. Többet nem kell mondanom, hiszen ön tudja: de gustibus non est disputandum; ahogy a római mondja.

- Persze, persze, - bólintott a gazda, örülve, hogy újabb alkalma nyílt tanújelét adni műveltsé-gének. - Végtelenül örvendek, hogy kollégájának olyan pompásan ízlik, de a szellem előnyeit is tudom méltányolni és az ókor tudásával mondom: omne nimium nocet.

- Ó Franci, Franci, ha tudnád, mit mondtál te most! Ezt gondoltam, de azért nyugodtan tovább ettem, mert már oly mélyen süllyedtem az anyagiasságba, hogy nem is lehetett volna tőlem kívánni, hogy egy-kettőre visszatérjek a babtól a szellemességhez. Szégyenemre be kell vallanom, hogy egész benső lényem és tudásom ebben a percben úgy lezüllött, hogy ha evés közben mondtam is valamit, azt már régóta nem fűszereztem rímekkel. Mentségemre azt az igen erkölcsös indokot kell felhoznom, hogy a nagyszerű füstölt hús ízét nem akartam száraz jambusokkal, trocheusokkal, sem pedig nyers daktylusokkal előnytelenül befolyásolni.

A vendéglő telve volt vendégekkel, de mert én hallgatagon a két tálnak szenteltem magamat, kebelbarátom pedig éppen csendben elmélyedt szellemi, vagy ami valószínűbb, testi mivoltá-ban, a társalgás elakadt és az a buzgalom, amellyel neki adtuk magunkat mostani foglalkozá-sunknak, annyira kézzelfoghatóvá tette, hogy egyhamar nem is leszünk élvezhetők, hogy egyik vendég a másik után eltávozott és hazament ugyanazt cselekedni, mint mi, vagyis va-csorázni.

Így történt, hogy a vacsora befejeztével a korcsmárosékkal egyedül maradtunk. De nem so-káig, mert új vendégek állítottak be, kik érdeklődésemet azonnal teljes mértékben felkeltették.

Öregember lépett be, egy fiatalabb asszonnyal és egy, talán tizenhárom éves fiúval. Szegé-nyek, nagyon szegények lehettek, mint ruházatuk mutatta, ami semmi védelmet sem nyújtott a tél szigora ellen. A fehérhajú, meggörnyedt öreg ingadozó léptekkel jött be és kimerülten a legelső székre roskadt. Anélkül, hogy ránk hederítene, lehunyta beesett szeméit és oly hango-san, oly hörögve lélegzett, hogy azt hittem, teljesen össze fog esni. A fiú szeretetteljesen és aggódva ölelte át vállát, másik kezével pedig simogatni kezdte ijesztően sovány arcát. Egyi-kük sem köszönt. Az öreg kimerültségből, a fiú gyermekes tudatlanságból. Az asszony ellen-ben jó estét kívánt, letette a csomagot, amit hozott, az öreg mellé, összekulcsolva kezeit és könnyörgő hangon megszólalt:

- Nem lenne számunkra egy kis hely az istállóban?

- Koldus banda. Tettetik magukat és bizonyosan csak lopni akarnak, - súgta a korcsmárosné az urának.

Az asszony nem volt olyan jószívű, mint a férje, aki egyáltalán nem hallgatott szavaira, hanem hármójukat részvétellel szemlélgetve, megkérdezte:

- És miért éppen az istállóban és nem az ágyban?

- Mert nem tudunk fizetni, - felelt az idegen nő mély sóhajjal.

- Miért jönnek akkor hozzánk? Ez nem mesterlegényeknek és magukfajta népeknek való fogadó! - szólt gyorsan a korcsmárosné.

- Nem kérdezősködünk mi fogadók után, de nem tudtunk tovább menni. Apám összeesett a fáradságtól.

A korcsmárosné megint akart valamit mondani, de Franci intett neki, hogy hallgasson és felszólította az idegen asszonyt, hogy mutassa meg az igazolványát. Ez elővette gondosan kendőjébe burkolt útlevelet és átadta a gazdának. Franci elolvasta, megcsóválta a fejét, még egyszer végigmérte a három alakot és csodálkozó hangon kiáltott fel:

- Olyan messziről jönnek ebben a hóban, hidegben! És Amerikába akarnak menni! Amerikába ebben a ruhában, pénz nélkül! Ez vagy hazugság, vagy nincsenek eszüknél!

- Nem hazugság, - erősítette az asszony - az útlevelet mutatja.

- De aki Amerikába akar menni, annak pénzre van szüksége! A hajóutat senki sem teheti meg ingyen!

- A férjem hajójegyeket küldött nekünk.

- A férje - ő már odaát van?

- Igen. Három évvel ezelőtt vándorolt ki, dolgozott, takarékoskodott, míg elküldte a hajójegyeket.

- Csak a jegyeket? Pénzre is szükség van, amíg a kikötőbe jut az ember!

- Volt pénzünk, mert eladtuk mindenünket. Persze nem volt sok, mert szegény emberek vagyunk és a vevők is szegények voltak, mint mi, de elég lett volna Brémáig, ha az apám meg nem betegszik. Vérömlést kapott és teljes két hónapba került, amíg tovább indulhattunk. Ezalatt az útiköltség elfogyott.

- De az Istenért, akkor nem lett volna szabad továbbmenni, hanem vissza kellett volna fordulniuk!

- Hová? Mi keresnivalónk van ott, ahol nincs már semmink és ahol azelőtt is rosszul ment sorunk? Itt vannak a hajójegyek és odaát vár a férjem.

- Persze ez igaz! De mégis keserves nyomorúság, ha pénz nélkül és ilyen hidegben kell Brémáig koldulni! Nem is tudom, mennyi ideig kell vándorolni, míg odajut az ember. Tudják az utat?

- Kérdezősködtünk és tovább is kérdezősködtünk!

- Na, messze nem fognak jutni, ha az öreg állapota így marad, ahogy most ott a széken össze-roskadt!

- Kipihenjük magunkat és ha egy-két napig kibírja, Graslitzban van egy rokonunk, egy trombitakészítő, az magához fogad, míg apám jobban lesz.

- Graslitzba igyekeznek! Oly magasra fel, ebben a hóban? Lelkem, maguk meg vannak örülve!

- Inkább nincsenek megőrülve, - szólt a felesége. - Csak sajnálkozz felettük. Az útlevél valódi lehet, de hogy tényleg Amerikába igyekezzenek, vagy pedig csak csavarogni akarnak, az már más kérdés!

Erre az idegen nő elkezdett sírni, még egy borítékot csavart ki a kendőből és zokogva a gazdának nyújtotta:

- Nagyon szerencsétlen emberek vagyunk csak, nem csavargók. Ha meg akar róla győződni, nyissa fel ezt a borítékot, benne vannak a hajójegyek!

- Nem kell, tartsa csak meg, nincs rá szükség, hogy megnézzem, - szólt Franci, akit meghatottak az asszony könnyei. - Meglátjuk, mit lehet csinálni. Mindenekelőtt bizonyára éhesek. Üljenek csak oda az asztalhoz.

Az asszony hálás pillantást vetett rá és engedett a felszólításnak. A korcsmárosné azonban haragosan, dohogva felállt székéről és eltűnt a konyhában. Mikor már kint volt, Franci bizalmas hangon odasúgta nekünk:

- Nagyon haragszik, de én mégis azt teszem, amit akarok. A férfi csak férfi, ha ezer felesége van is; annus producit non ager és ezeket a szegény ördögöket még sem eresztem ki az istállóba.

Mi is részvétet éreztünk ezek iránt az emberek iránt és haladéktalanul megtettük, amit csak tehettünk, miután beleszólásunk nem volt. Én oda vittem tele boros poharamat az öregnek, hogy igya meg. Carpio pedig, kinek tányérja tele volt, a fiúnak adta vacsoráját. A fiú farkas-étvágyal azonnal evéshez is látott.

Meglehetősen idő telt el, anélkül, hogy a korcsmárosné visszajött volna; erre Franci dühös lett, felállt az asztaltól és kiment a konyhába, ahonnan azután az ajtón keresztül egy szabálytalan duett elfojtott hangjai hatoltak hozzánk. Az első részben a nagyon elindult diskanté volt a vezérszólam, míg a basszus csak itt-ott vágott közbe csillapítólag; majd lassacskán megváltozott a szólam és a basszus erőteljes kadenciába kezdett, a szoprán pedig elhaló trillával végezte. Majd világosan hallottuk, hogy a korcsmárosné egy másik ajtón át a konyhától is búcsúzott. Franci pedig ragyogó arccal jött be megint.

- Átment a szomszédasszonyhoz, ott majd tovább fújja a nótát, - vallotta be nekünk és mi igen büszkék voltunk a bizalmára. - Most pedig azt tehetünk itt, amit akarunk. Figyeljenek csak ide!

Fogta a nagy és még félig telt főzelékes tálat és odavitte az éhes családhoz, azután fogta a még félig telt húsos tálat is, elébük tette. Egészen telt borosüveget helyezett az asztalra, majd összeszedett mindent, ami még a mi asztalunkon maradt és odavitte hozzájuk. Amikor már nem akadt semmi odahordani való, ő maga is közéjük ült és minket is odahívott:

- Jöjjenek maguk is ide, diák urak! Beszélgessünk ezekkel a derék emberekkel Amerikáról. Talán megtudhatunk valami újat odaátról. Hiszen az asszonyság férje írt.

- Érdeklődik Amerika iránt? - kérdezte Carpio.

Ő tudniillik nagy előszeretettel viseltetett a hatalmas ország iránt ott az Atlanti Óceán másik oldalán, mert egy rokona lakott odaát, kitől szülei néha napján levelet kaptak. Sohasem tudtam meg tőle, milyen közeli volt ez a rokonság. Ő szerette ezt az amerikai rokont a titokzatosság fátyolával beburkolni és a homályból csak hébe-hóba villantott elő három villám-sugarat, amelyek idővel annyira ismertté lettek előttem, hogy végre is el tudtam volna sütni. Első villanás... El-Dorado! Második villanás... milliomos! Harmadik és legfényesebb villa-

nás... általános örökös! Nagyon kíváncsi voltam, hogy most is meg fognak-e jelenni ezek a villámsugarak.

Franci őszintén megvallotta, hogy ő jobban ismeri a vidéket Éger és Karlsbad között, mint az Egyesült Államok országait és területét, mire az én régi, illetve az ő új kebelbarátja állásba vágta magát és előadta a mi, felsőbb tanintézetek részére kiadott tankönyvünk fejezeteit, melyek az Egyesült Államokról szólnak. Ezeket már régen kívülről tudta, éppen a fentebb említett három villámsugár kedvéért. Előadását Franci igen figyelmesen, én igen szórakozottan, a három idegen pedig egyáltalán nem hallgatta; utóbbiak annyira el voltak foglalva magukkal és éhségük csillapításával, hogy nem figyelhettek az egyes tengermelléki, folyammelléki és egyéb városok adataira.

Megható volt, milyen szeretetteljes gondossággal szentelte magát az asszony apjának. Sőt a gyerek is neki kínálta tányérjából a legjobb falatokat. Az aggastyán olyan gyenge volt, hogy alig tudott egyenesen ülni és etetni kellett, mint egy gyereket. A bor jót tett neki, de enni csak keveset tudott; elsősorban nyugalomra, alvásra volt szüksége. Lesoványodott arcára pillantva, úgy tűnt fel, hogy ez lesz az utolsó álma.

Az asszony, mielőtt az evéshez fogott, hangosan imádkozott. Látszott rajta, hogy ezt nemcsak előttünk teszi, hanem megszokásból és vallásosságból; vacsora végeztével újból imádkozott és engedelmet kért a gazdától, hogy apját lefektethesse. De erre az öreg tagadólag rázta a fejét és fáradt, tompa hangon megszólalt:

- Nem, engedj még itt ülve maradnom, leányom! Viharban, hóban, fagyban vándoroltunk, míg mindenfelé a meleg szobákban a karácsonyfák égtek. Tovább kellett mennünk, mindig tovább, faluról-falura, anélkül, hogy valakivel együtt örülhettünk volna. Nem égethettem karácsonyfát, nem ajándékozhattam semmit; nektek a szent estén is éhezni és fájni kellett és nem akartam nektek még könnyeimmel is terhetekre lenni, csak befelé sírtam. De itt jól érzem magamat; itt barátságosan fogadtak; itt meleg van és jól laktunk; itt fogjuk megünnepelni a mi karácsony-esténket!

Szavait gyakran száraz, kínzó köhögés szakította félbe. Mikor elhallgatott, összetette kezeit s csendesen mozgó ajakkal halkán imádkozni kezdett. Az asszony szintén összekulcsolta kezeit és halkán sírdogált. A fiú összeszorította fogait és ránk pillantott. Mintha azt latolgatná, mit szólnánk hozzá, ha erőszakosan elnyomott zokogását nem tudná többé visszaszorítani. Bátor, derék kis fiú volt.

Az imádkozó aggastyán nem tűnt többé úgy fel előttem, mint egy koldus. Ha a hegyek égnek merednek, hó borítja fejeiket és az öregség hava koszorúzza az ember fejét, akkor közel van a mennyország. Ennek közelsége pedig tiszteletet gerjeszt minden érző kebelben. A reszkető ajkakkal a mennyországba bebocsátásért könyörgő öreg, a csendesen sírdogáló asszony és a könnyeivel küzdő gyerek elfelejtették a rajtuk levő koldusrongyokat. Önkéntelenül az Írás szavaira kellett gondolnom: Ahol ketten-hárman az én nevemben összegyűltenek, ott vagyok én is közöttük. Micsoda hatást tett ez a jelenet azután a gyerekes jókedv után, ami az előbb itt uralkodott! Míg a nyomor az éjjeli hidegben fáradtan vonszolta magát a behavazott úton előre, mi azzal voltunk elfogadva, hogy az időt diákos tréfákkal üssük agyon. Szégyelltem magamat!

A korcsmáros is valami hasonlót érezhetett, mint én; néhányszor megköszöri torkát, mintha valami belső zavartól akarna szabadulni és azután megszólalt:

- Úgy van, ünnepeljenek karácsony estét. Megteszem, be fogom hozni!

Kiment a folyosóra. Azután hallottunk kívülről egy ajtót nyílani, mely, mint később megtudtuk, a lakásukba vezetett. Hogy mit akar behozni, csak akkor láttuk, mikor színesen feldíszített

karácsonyfával tért vissza, melyen a gyertyák még csak félig égtek le. Az asztalra állította, megkért minket, hogy gyújtsuk meg a gyertyákat. Azután újból eltávozott. Az idegen fiú felugrott és csillogó szemekkel kért minket, hogy ő is segíthessen. Persze örömmel teljesítettük kérését.

Franci visszatért. Néhány darabot hozott az ő és felesége ruháiból, egy kalácsot és egy kolbászt, a fa alá tette és még öt fényes forintost is és így szólt:

- Íme megajándékoz titeket a Jézuska, ki látta könnyeitek és hallotta imádságtokat. Neki köszönjétek meg, nem nekem.

Micsoda öröm volt ez! Az aggastyán szemei tágra nyíltak, hogy eltelhessen a karácsonyi gyertyák fényével; az asszony most már nem a fájdalom, hanem az öröm könnyeit hullatta, a fiú pedig anyja nyaka köré fonta karjait, hogy zokogását, mely újból úrrá lett rajta, annak keblére rejtse. Nem tehettem másképp, én is belenyúltam a zsebembe, kivettem egy forintot és a gazda öt forintja mellé tettem. Mikor Carpio ezt látta, így szólt hozzám halkan:

- Igen, ti adhattok, ti! A Franci gazdagon házasodott, neked pedig öt tallérod van, de nekem csak három. Én vagyok köztetek a legszegényebb és nem tudok... mégis, mégis, én is adhatok valamit, ha nem is pénzt, mint te. Figyelj csak ide!

Csendet kért, felállott a fal mellé és szavalni kezdett:

„Hallgassatok most e szóra,
Nagy örömet hirdetek,
Ma a világ Megváltója
Jézus Krisztus született...”

Hogyan lehetséges, hogy az én saját szerzeményem olyan idegenszerűnek tűnt fel nekem, mintha nem én, hanem egészen más ember, egészen más lény írta volna? Minél tovább szavalt, annál idegenebb volt nekem és annál mélyebben megragadta lelkemet. A többiek is teljes áhitattal hallgatták. Az aggastyán egy pillanatra sem vette le a szemét a szavalóról, szemei kigyúltak, sajtósárga fény lobbant fel bennök. Az égő karácsonyfa visszfénye volt-e ez? Vagy a mennyei fény sugara, mely szívét megkönnyítette? Az asztalon fekvő kezeit kiterpesztette, szétnyitotta, mintha összegörnyedt tartásából felegyenesedve és előtte oly fáradt fejét felemelve, valami láthatatlan, égből jövő ajándékot akarna megragadni, megőrizni. Szinte lélegzetvétel nélkül figyelt; mikor Carpio befejezte, lassan felemelkedett, úgy, hogy szilárdan, nyílegyenesen állott az asztal mellett és így szólt:

- Még egyszer a végét, még egyszer! Óh, kérem szépen, ismételje meg onnan, mikor a pap beszél!

Carpio teljesítette kívánságát és nekem megint úgy tetszett, hogy nem az én szavaim, hanem más valakié volnának ezek:

„S a pap a halott fejére
Áldva teszi két kezét:
Boldog, aki életében
Örök szeretetben hitt!

Boldog, ki az örök élet
Forrása után eped,
S végső percén életének,
Föl az égre vet szemet!

Haldokolva, ha kerested
Fönn, a váltság csillagát,
Meglátod, el nem veszted
Fényeinél az üdv honát.

Neked is szól, valóba
Az öröm, mit hirdetek
Ma a világ Megváltója,
Jézus Krisztus született!

Ekkor az öreg újból összekulcsolta kezeit, visszaesett a székére, behunyta szemeit. Arcán boldog mosoly vonult át és halkán ismételte, de azért úgy, hogy meghallottuk:

- Neked is szól, szól valóba'... Az öröm, mit hirdetek... Ma a világ Megváltója... Jézus Krisztus született Nekem is szól... nekem is...nekem is! Kerestem őt...kerestem....kerestem... és ma eljött! Látom őt, látom a csillagot, látom a fényt, mely Betlehem mezőin csillog! És az hogy volt? Azt gondolom, amit Simon mond, mikor a templomban meglátta a Megváltót.

Én intettem Carpcionak és ő felelt:

„Oh, uram, mennyedben ott fenn
Hú szolgád bocsásd eléd,
Mert szemével látta itt lenn,
Idvezítőd látta még!”

- Úgy van, úgy van, látom! - folytatta az öreg, még mindig lehunyt szemmel. Megint mozogtak az ajkai, mint az előbb, de most nem imádkozott, ezt világosan lehetett látni; szavakat keresett, szavakat, melyeket hallott és nem találta meg az összefüggést. Azután megkérdezte: És mit, mit mond a vers a bűnösről? Mit mond, mikor kegyelemért könyörög?

Most már felelt Carpio, anélkül, hogy megvárná intésemet:

„Imádkozva, kulcsolt kézzel
Föl az égre néz a szem:
„Add atyám, boldog békével,
Végződjék az életem!”
Óh, tekints le gyermekedre,
Ki fényed után eped;
És Te vele nem szállj perbe,
Hozzád tér az elveszett!”

- Óh, tekints le gyermekedre, - ismétlé az öreg - ki fényed után eped... és Te vele ne szállj perbe... hozzád tér az elveszett!... Nem, nem, nem!... ne szállj perbe!... - kiáltotta hangosan, miközben szemeit tágra nyitotta és rettegő pillantással jobbra-balra tekingetett. Azután újból lehunyta pilláit, a félelem kifejezése eltűnt; halvány, szívünkig ható mosoly terjedt el arcán, majd suttogva és mind halkabban és lassabban rebegte: Haldokolva, ha kerested... Fönn a Váltság csillagát... megtalálod, el nem veszted... fényinél az üdv honát... Üdv hona!... Jövel, jövel!... Fáradt vagyok, aludni akarok, aludni... aludni!...

Feje hátra esett, majd oldalt fordult.

- Istenem, meghal... meghal!... - szólt a korcsmáros aggódva.

- Nem, nem hal meg, - nyugtatta meg az asszony. - Csak fáradt a hosszú, nehéz úttól és a belső izgalomtól. Sokszor van ilyen kettős kimerülése. De most aludnia kell. Kérem, mondja meg, hová vihetem?

- Viheti? Vinnie kell?

- Félig ő megy, félig én viszem.

- Segíteni fogok önnek. Van fenn egy három ágyas szobánk. Tartsa a fia a gyertyát!

Megfogták az öreget a karja alatt és felemelték. A nehéz, fáradt ember magához tért és segítségükkel az ajtó felé indult. Szemeit azonban nem nyitotta ki. Carpio, amikor egyedül maradtunk, így szólt:

- Ez váratlan karácsonyeste volt, váratlan és megható, amilyent még sohasem éltem végig! De mondd Sappho, mit szólna te ehhez? Ezek nem közönséges emberek; nem hinném, hogy az egyszerű munkásosztályhoz tartoznának.

Általában szórakozott barátom különben nem szokott ilyenféle megfigyeléseket tenni; teljesen az ő véleményén voltam, de azért megkérdeztem:

- Miből gondolod?

- Olyan kifejezéseket használtak, amikből magasabb értelmiségre lehet következtetni. Azután meg az öreg tehetsége, hogy oly hamar felfogta költeményed gondolatmenetét, és egyes versszakokat oly könnyedén megtanult. Esküdni mernék, hogy valaha többet foglalkozott szellemi, mint valami más munkával. Vagy más véleményed van?

- Nem. Sőt én még többet sejték.

- Mit?

- Hogy ez a család valamely súlyos sorscsapás alatt görnyed.

- Saját hibájukból?

- Hogy saját hibájukból-e, vagy sem, azt persze nem tudnám megmondani. Nem nyújt támpontot az sem, hogy az aggastyán hirtelen tágra nyitott szemekkel, ijedt pillantással nézett körül. Ez az ijedtség éppen úgy vonatkozhatik saját bűneire, mint mástól elszenvedett bűnökre. De ehhez nincs is semmi közünk. Én is amondó vagyok, hogy valóban megindító karácsonyeste volt és nem egyhamar fogom elfelejteni.

- Én sem. Igazad van, ezekhez az emberekhez tulajdonképpen semmi közünk, de mégis nagyon szeretném tudni, kicsodák, kicsodák, jobban mondva, kik voltak azelőtt.

Most belépett a korcsmáros, hogy az ajándéktárgyakat felvigye nekik. Mikor újból visszatért és leült közénk, így szólt:

- A mai est oly vidáman kezdődött és milyen komolyan végződött. De hármunk részére még nincsen vége. Örülök, hogy egyszer ilyen vendégeim vannak, mint önök. Megiszunk még egy üveg bort és jó darabig fennmaradunk. Holnap pedig el sem eresztém önöket.

- De a felesége?... - kérdém.

- Óh, van annak esze. Tudniillik, ami a művelt embereket, főleg a diákokat illeti. Hiszen én is az voltam. Ő is szívesen elmerül az én emlékeimben és érzéseimben. A régi jó közmondást: „Multis ictibus dejicitur quercus”, ő éppen olyan jól ismeri, mint én. De koldust, kéregetőt és más efféle népséget meg nem tűr; akkor veszekszik minden krajcárért, amit adok, pedig én szívesen adakozom, mert hát valaha nekem sem volt semmim, leszámítva persze klasszikus képzettségemet.

- Be fog még jönni, ha visszatér a szomszédasszonytól?

- Nem.

- A fa tehát, mely árulónk lehetne, itt maradhat?
- Amíg mi fennmaradunk, hogyne; akkor majd átviszem.
- De holnap észre fogja venni, hogy a gyertyák egészen leégtek.
- Teringettét! Ez igaz! - kiáltott fel. - Akkor lesz hadd el hadd, és ezt el szeretném kerülni. Mit lehetne tenni?
- Nem tudok kiokosodni!... Hopp, megvan, megvan. Elég okos ön hozzá, uram, hogy ki találja?
- Nem.

- Új gyertyákat teszek be a tartókba, meggyújtjuk és csak akkor oltjuk el, ha félig már leégtek. Akkor majd azt hiszi, hogy a régiek. Ravasznak kell lennie, ravasznak, uracskám, Sa... Saff... Hogy is hívják csak? Nem tudom ezeket a neveket megjegyezni. Karb... Karb... és Saff... Saff...

Megmagyaráztam neki, hogy Carpio és Sappho csak a diáknevünk és megmondtam az igaziat. Barátom erre újból indítva érezte magát, hogy bebizonyítsa alaposágát és megszólalt:

- Betűről-betűre megmutathatom, hogy az említett neveket joggal használjuk. Itt van az igazolványom!

A mellényzsebébe nyúlt, mert világosan emlékezett rá, hogy igazolványát odatette biztos helyre, de kezét megint üresen kapta vissza. Majd a másik mellényzsebében keresgélt, az összes kabát- és nadrágzsebeit is végignézte, de hiába; az igazolványa már megint eltűnt.

- Vajon hová kerülhetett? - kérdé megdöbbenve. - Egy ilyen papír, mely még pecséttel is el van látva, csak nem tűnhet el minden igazi ok nélkül?

- Talán megint a testvéred? - kérdém gyengéd célzással.

- A testvérem? - felelt anélkül, hogy észrevette volna rosszmájú incselkedésemet. - Most az egyszer ártatlan a dologban. Igazán ártatlan, hiszen az igazolvány a cipőmben volt. Ezer ördög, talán újból visszatettem volna? De ez szórakozottság lenne és ez velem nem esik meg. A suszter leverte a kiálló szeget! De ami biztos, az biztos. Megnézem. Melyik cipőm is volt csak? Nem tudod, Sappho?

- Nem, - feleltem én, sajnos, teljesen ellentétben az igazság örök törvényével.

- Akkor meg kell néznem mindkét cipőmet, így legalább feltétlenül megnézem az igazit is.

Lehúzta egyik cipőjét a másik után, de az igazolvány nem került elő. Biztonság kedvéért levette a harisnyáit is, de meggyőződött róla, hogy azok sem nyújtottak rejtekhelyet. Jó tanácsra volt szükség. Végül az asztal alatt is keresgélgni kezdtük, ahol azelőtt ültünk és egyszerre megpillantottam a fidibus eldobott maradványait, amelyekkel oly sokszor gyújtotta meg szivarját. Szétnyitottam és tényleg...

- Itt van, kedves Carpio, nézz ide!

Mikor rendőrségi létjogosultságának roncsait szemügyre vette, az arca mindjobban megnyúlt.

- Itt van az igazgatói pecsét egy negyedrésze! - kiáltott fel. - Ez az én igazolványomról való! Ki csinált fidibust belőle?

- Te magad.

- Igazán?

- Igen. Meg mernék rá esküdni, hogy a testvéred nem volt itt.
 - Azt jól tudom. De nekem úgy rémlik, hogy a fidibust te adtad nekem!
 - Eszembe se jutott! Én nem vagyok a testvéred - azt hiszem, ebben te is egy véleményen vagy velem.
 - Akkor persze csak az a feltevés marad hátra, hogy én magam voltam az, aki a mellényzsebembe nyúltam. Megfoghatatlan! Ilyen gondatlanság nem esett még meg velem egész életemben! Most már vége az igazolványomnak, teljesen vége! Ha esetleg eszébe jutna a rendőrségnek, hogy összetéveessen egy körözött rablógyilkossal, vagy egy megszökött bankigazgatóval, akkor nyugodtan becsukhat, míg édesapám ki nem szabadít!
 - Ne legyenek ilyen gondjaid! Amíg én veled vagyok, elég az én igazolványom mindkettőnknek. Nekem nincs olyan testvérem, aki mindenféle bolondságot elkövet, nem áll ki szeg a cipőm talpából, és nem csaptam még fel fidibus-gyárosnak nagyban. Különben pedig a legtávolabbról nem hasonlítasz sem rablógyilkoshoz, sem bankigazgatóhoz.
 - Igazán?
 - Igazán!
 - Miért?
 - Mert igen fiatalnak nézel ki ahhoz, hogy bankigazgató és igen becsületosnak ahhoz, hogy rablógyilkos lehetnél. Egyelőre tehát nem fognak még becsukni.
- Ez a fejtegetés olyan meggyőző erővel hatott rá, hogy megnyugodott.
- A mi jó Francinknak a közismert eszmetársulás folytán a fidibusról a szivar jutott eszébe; újból megkínált tehát. Én elfogadtam, de óva figyelmeztettem Carpiot, nehogy ő is rágyújtson, mert azoknak a hatása, melyekre az igazolvánnyal gyújtott rá, még nem múlt el. Megvetően lebiggyesztette ajkát és nem méltatott válaszra. A korcsmárossal szemben azonban annál közlékenyebb lett. Megígérte, hogy a húsvéti szünidőben visszajövünk és akkor csempészett szivarokkal látja el. Mikor Franci ezt meghallotta, rendkívül kéjes arcot vágott és megkérdezte:
- Csempészett? Hm! Azt persze szívesebben szívja az ember, mint ezt itt; de hát értenek ehhez az üzlethez is?
 - De még mennyire! - felelt Carpio és olyan pofát csinált, mintha már vagonszám csempészett volna át szivarokat a határon. - Most sem jöttünk teljesen anélkül!
 - Mi? Micsoda? Hogyan? Hát hol rakták le?
 - Rögtön Éger mellett. Első este, mikor átjutottunk a határon.
 - Kinél?
 - Ez üzlet titok.
 - Sokat?
 - Meghiszem azt.
 - Aztán hogy csinálták?
 - Nagyon furfangosan... nagyon...
- Mivel Carpio, a csempész-vezér, dadogni kezdett zavarában, helyette én folytattam:
- Nagyon agyafürt módon. Szorosán összefügg ez igazolványának átmeneti rejtékhelyével.

- Jelentős mennyiség volt?

- Négy.

- Négyezer, vagy négy mázsa?

- Mi nem ezerszám és nem mázszaszám, hanem minőség szerint csempészünk. Kitűnőek voltak, körülbelül, mint a magyar nullásliszt. Ha ugyanezen módon újból sikerülni fog e művelet a húsvéti kiránduláson is, nagy szemeket fog mereszteni. Többet most nem mondhatok!

Ezt a tárgyat úgy sem folytathattuk volna, mert megzavartak. Az idegen nő jött be megint. Fiát is magával hozta és azt mondta, hogy miután apja elaludt, nagyon örülne, ha még egy kicsit elüldögélhetne velünk a fűtött szobában. Persze szívesen beleegyeztünk. Franci még egy pohár bort adott neki és hogy a fiút megörvendeztesse, elhatározta, hogy már most végrehajtja a felesége ellen tervezett hadicselt. Új gyertyákat hozott, a tartókba tette és meggyújtotta őket. Az asszony fiát gyöngéden magához vonta és fájdalmas mosollyal ült ott a karácsonyfa fényében, anélkül, hogy részt venne beszélgetésünkben.

Carpio, ki nem volt a boriváshoz szokva, rendkívül beszédes lett; elbeszélte egész élettörténetét, vagyis jobban mondva azt a sok, szerinte érdekes dolgot, amik vele történtek. Ezek az érdekes dolgok többnyire arra lyukadtak ki, hogy más emberek érthetetlen szórakozottsága folytán milyen különböző csapások érték őt; elbeszélésében testvérei nagy és reá nézve végzetes szerepet játszottak. Ha az események tényleg úgy történtek meg, ahogy azokat előadta, akkor összes idejét és minden szellemi képességét arra kellett fordítania, hogy hűgai gondatlanságának rossz következményeit magáról elhárítsa. Mikor azután a mi benső barátságunkról kezdett beszélni, olyan szíves és jóindulatú volt, hogy csekély előnyeimet kedvező világításban állította be. Többek között megemlítette, hogy én csak Sapphóval összehasonlítható költő vagyok és hogy az a karácsonyi vers is, melyet az előbb elszavalt, az én híres tollamból származott. Mikor az asszony ezt meghallotta, megkérde tőlem:

- És ez tényleg igaz? Valóban ön a szerzője ennek a költeménynek, fiatalember?

A kérdésre igenlőleg válaszoltam és arcomon megjelent az a közismert, halvány pír, mely amaz öntudatos szerénység jele, ami a mai német költőket jellemzi.

- Mennyire örülök ennek! Én tulajdonképpen ezért a költeményért jöttem le még egyszer. Reám, de főleg az apámra mély hatást tett. Egészen úgy tűnt fel nekünk, mintha kizárólag nekünk és nem más emberek számára is írták volna. Éppen ezért nagyon, de nagyon szeretném megszerezni magamnak. Meg akartam kérni önt, ki az előbb elszavalta, hogy diktálja le nekem, ha akadna egy darab papiros.

Az utolsó szavakat Carpiohoz intézte. Kebelbarátom erre azonnal felugrott, jegyzőkönyvét elővéve. Már említettem, hogy akkoriban minden iskolatársam zsebében hordta versemet; Carpio hű maradt ehhez a szokáshoz. Kivette tárcájából és azzal a csodálatosan kerek, gavalléros kézmozdulattal nyújtotta át az asszonynak, mely csak fiatal gimnazisták sajátja és így szólt.

- Nekem két példányban van meg; tudniillik egyszer a fejemben és egyszer leírva. Tessék kérem ez az írott példány, hagyja nekem a másikat, mely a fejemben van s így mindketten jól járunk.

Ezek a szavak sejtették, hogy a jó fiú érzi, hogy az asszonynak az ő fejéből nem sok haszna lenne. A nő vonakodás nélkül elfogadta az ajándékot; az a modor, ahogy ezt tette és ahogy nekünk megköszönte, újból igazolta nézetünket, hogy régebben más lehetett, mint most. Ez olyan jó hatással volt barátomra, hogy rejtelmes célzást tett arra, hogy neki módjában van e költeményen kívül egy nagyobb szívességet is tenni neki.

Mikor a nő erre néma kérdéssel rátekintett, Carpio új szivarra gyújtott és Kolumbusz Kristófról, meg Amerigo Vespucciról kezdett beszélni. Ünnepeles alaposan haladt át az eseményeken a tizenötödik század végétől a tizenkilencedik század második feléig, ki nem hagyott volna semmit, ami ez idő alatt Amerikában történt; azután titokzatos rokonáról kezdett beszélni és végül megtörtént, az, amire én már régen vártam, megjelent a három villámsugar, El Dorado, Milliomos és Általános örökös. Mikor már úgy vélte, hogy az asszonyt kellőleg elkészítette, azt az ajánlatot tette neki, hogy ajánlólevelet ad ehhez a rokonához.

Én a csodálkozástól sóbálvánnyá váltam! Nekem, kebelbarátjának, soha sem kínált ilyen ajánló-levelet, amit pedig kockázat nélkül megtehetett volna, mert titkos vágyamat, hogy világjáró legyek, nem ismerte, tehát feltehetette volna, hogy én egész életem folyamán nem kerülök abba a helyzetbe, hogy ezt a levelet átadhassam. Itt pedig, ahol százat egy ellen lehetett volna tenni arra, hogy a levelet tényleg átadják, egy teljesen idegen személynek felajánlja, akinek soha sem volt kebelbarátja és nem is lehetett soha!

És az asszony? Elfogadta az ajánlatot, talán csak azért, hogy ne sértse meg Carpiot, mert egy fiatal diák ajánló levelének nem sok súlyt lehetett tulajdonítani. Carpio írószert és levélpapírt kért a korcsmárostól és mikor megkapta, megmagyarázta az asszonynak, hogy természetesen a nevét is tudnia kell. Az asszony megnevezte magát és így tudtam, hogy Wagner Elzának hívják. Míg Carpio írt, úgy helyezkedett el, hogy én ne láthassam a levélpapírt. Tehát egy idegen láthatta majdani végrendelkezőjének címét, de én nem! Nem éreztem ezért sértve magamat, mert hozzá voltam szokva, hogy beletörődjem különködéseibe; egészen elfordultam, hogy biztos lehessen: nem akarok titkába behatolni. Amíg én a gazdával beszélgettem, befejezte a levelet és azzal a szerény megjegyzéssel adta át az asszonynak, hogy neki ez az írás óriási hasznára lesz.

Éppen, mikor idáig jutott, kinyílt az ajtó és a korcsmárosné lépett be. A jó Franci kissé megijedhetett emiatt, de előttünk annyira eltitkolta, hogy észre sem lehetett rajta venni. Kebelbarátom összereszt, mintha ő lenne a bűnös. Az idegen nő látható aggodalommal pillantott az érkezőre.

Franci, hogy erősítse magát a küzdelemre, új szivarra gyújtott.

A korcsmárosné előbb a csodálkozástól mintegy megbénulva, az ajtóban maradt, azután lassan közelebb jött és férje előtt megállapodott.

- Mi ég itt, Franci? - kérdé szokatlanul barátságos hangon, aminek jelentőségét akkoriban még nem ismertem.

- A karácsonyfa, - felelte a gazda éppen olyan nyájasan.

- És miért?

- Mert karácsony van.

- Kinek?

- Nekem.

- Mióta?

- Rövid idő óta.

- Úgy, úgy! Lám, lám! Rövid idő óta! És a gyertyák csak negyedrészt vannak leégve, pedig azelőtt már félig voltak. Hogy lehetséges ez?

- Valószínűleg olyan fajták, hogyha égnek, mindig hosszabbak lesznek.

- Nem ismerem ezt a kitűnő fajtát, én is mindig ilyen szeretnék venni! De bizonyosan úgy áll a dolog, hogy a régieket előbb elégetted egészen és most újakat gyűjtöttál meg, hogy ne vegyek észre semmit. Azt hitted, hogy nem fogok már újból bejönni, így van-e, vagy nincs így, Franci?

- Ilyenformán van.

- Hát halljad csak, mit akarok mondani! Szép tőled, hogy legalább beismered! Hát a magad kedvéért ég a fa?

- Igen.

- Csak a magad kedvéért?

- Persze és a diák urak kedvéért.

- Az ellen semmi kifogásom nem lenne, igazán semmi, mert te is diák voltál valaha és ennek a mai napig is örülünk. De hát ezen kívül senki kedvéért sem égeted?

- Nem!

- Szép! De most nem mondasz igazat. Te égethatsz a magad és a diák urak kedvéért azt, amit akarsz, ihatsz bort, szívhatsz szivart, amennyit csak akarsz, de... de... - és itt a hangja hirtelen egy oktávval feljebb szaladt és csípőjére tette kezeit - azt kérdem, hogy kinek a kedvéért égett az előbb, amikor kolbász, meg kalács, meg ruha, meg pénz volt alatta és kinek a kedvéért szavalta ez a diák úr azt a szép verset, amit az utolsó szóig hallottam?

Erre Franci felugrott.

- Asszony! - kiáltá. - Te hallgatóztál?!

- Igen, hallgatóztam, - bólított diadalmasan.

- Hol?

- Az ablak alatt.

- Az ablaknál? Éppen ott, ahol a fa az asztalon áll?

- Igen, éppen ott, az ablaknál, ahol az ablaktáblán az a nagy lyuk van!

- Te, meg ne merd ezt még egyszer próbálni!

- Nem-e? És miért ne merjem megpróbálni! A ház az enyém, az ablaktábla az enyém, tehát a lyuk is az enyém. Átkukucskálhatok, amikor nekem tetszik. Az egész házból még az a lyuk sem a tied és te elajándékozod az én pénzemet, meg az én holmimat és még parancsolgatni akarsz?

- Ne sérts meg diákok jelenlétében, hallod-e, különben megtanítalak, hogy mit tesz Sapienti pauca!

Ő valószínűleg éppolyan kevésbé tudta, hogy mit jelentenek ezek a szavak, mint a felesége, de ez mégsem tévesztette el hatását, hogy imponáljon az asszonynak. Latin beszédével azt akarta mutatni neki, hogy észbelileg magasabb fokon áll; ezt látta be az asszony, vagy pedig a pauca szónak valami ijesztő jelentőséget tulajdonított-e, nem tudom. De tény hogy a korcsmárosné így felelt:

- Rendben van! Fújd csak a nótádat, de holnap reggel majd viszontlátjuk egymást!

Ezzel megfordult és kiment.

- Az Istenért! - sóhajtott Franci, miközben megint leült. - Hallgatódzott, mindent látott és hallott! Az az átkozott lyuk. De holnap beszegezem, a legvastagabb deszkát veszem és azt verem rá!

A korcsmárosné nem tette be az ajtót, csak behúzta. Künn megállott és hallotta férje szavait. Erre újra bejött, férjéhez lépett, bizalmasan vállára tette a kezét és kacagva mondta:

- Franci, én tudok egy gerendát, aminél nem találsz vastagabbat. Ott van a szemedben. Fogd azt és szegezd a lyukra, akkor nemcsak a pillantás, de még az ágyúgolyó sem hatol át rajta! Hát ez az ember még a feleségét sem ismeri! Hát el lehet ezt hinni? Talán bizony én fősvény vagyok? Az ujjadra nézek, ha kiadod a pénzt? Hát nem éppen úgy a tied is az a pénz, amit keresünk, mint az enyém? De az nem mindegy nekem, hogy ki lakik a házamban és ha karácsonyi ajándékokat adsz és az én ruháimat ajándékozod el, akkor azt akarom, hogy én is ott legyek és hogy előbb engem is megkérdezz! A kalácsot, amit ajándékoztál, én sütöttem, a kolbászt lassan és sok üggyel-bajjal én hizlaltam, mert a disznó sehogy sem akart meghízni; akkor legalább tudni akarom, ha valamit odaadsz belőle! Hát ilyesmit ne csinálj többé a hátam mögött. Érted? Nemcsak adakozni kell tudni, hanem a takarékosághoz is érteni kell! És most jér ide, te túlságosan jó, bőkezű öreg diák te! Hadd ajándékozzak én is neked valamit, ha nem éppen füstölt kolbász is az. Itt van! És most jó éjszakát!

Két kezébe fogta az ura fejét és olyan cuppanós csókot nyomott a szájára, hogy csak úgy csattant. Azután kiment és most tényleg betette maga után az ajtót. Franci kuncogva nézett utána, megtörölte a száját a kabátja ujjában, öklével az asztalra csapott és felkiáltott:

- Nem mondtam én mindig, hogy milyen derék feleségem van? Csak jöjjön ide, akinek más a véleménye, úgy eldöngetem, hogy nem szedi össze magát! Tüzzről pattant menyecske, ugyebár? Nincs hozzáfogható kerek Csehországban! Mit mondott nekem? Te túlságosan jó öreg diákom, te! Persze, tudja ő, hogy micsoda embere van! Nem olyan, aki nem tudja megkülönböztetni egy könyv elejét a végétől, hanem művelt, tanult ember, aki ért ám latinul. Qui tangit picem, contaminabitur. Így áll a dolog. Mit szólnak hozzá, kedves, nagyon tisztelt fiatal barátaim?

Mielőtt valamelyikünk is felelhetett volna, felállott Wagnerné és így szólt, végighúzva kezét fájdalmasan vonagló arcán:

- Én is hallottam, hogy milyen derék felesége van és nagyon sajnálom, hogy miattam majdnem összekülönbözött vele. Ha nem kellene szegény apámra tekintettel lennem, még ma este, most rögtön, elhagynám a házat. De neki ma este feltétlenül aludnia kell, ha nem akarom, hogy holnap összeessen a hóban és megfagyjon. Most már tovább egy pillanatra sem leszünk a terhére. Fogadják leghálásabb köszönetemet és Isten önökkel, uraim!

- Hiszen hallotta, hogy a feleségemnek semmi kifogása sincs az ellen, ha nálunk maradnak. Nem szabad a kalácsot és a kolbászt annyira a szívükre venni; ő nem gondolta azt olyan rosszul, mint ön érti és... Na, tessék, már kint van, a fiával együtt! Nem hangzott mindaz, amit mondott, kissé büszkébben, mint ahogy egy ingyen-vendégnek tulajdonképpen beszélni lehetne? Mondják uraim?

- Nagyon sajnálom szegényt, végtelenül sajnálom, - feleltem. - Szeretném, ha gazdag lennék, vagy legalább is elég jómódú, hogy segíthessek rajta. Korán reggel, mikor mi felkelünk, már hírük-hamvuk sem lesz, eltűnnek apástul-fiústul.

- Eltűnnek? Eszükbe sem jut!

- De igen.

- Nem. Kialusszák magukat, megkávéznak, azután majd meglátjuk, hogy az öreg tovább tud-e menni, vagy sem.

- Nem hallotta, hogy nem „jó éjt” kívánt, hanem „Isten hozzádot” mondott?

- Azt nem kell olyan szószerint venni, ahogy hiszi. De uram. Carp... Carp... Carpio uram, mi történt önnel? Milyen arcot vág?

Kebelbarátom az asztalra könyökölt és arcát kezeibe temette. Mikor a korcsmáros kérdésére levette kezeit, akkor láttuk, hogy arca sápadt és szemei homályosak. Alsó ajka lelógott.

- Az... ön... felesége... felesége! - sóhajtotta.

- Mi van a feleséggel?

- Ő a hibás!

- Miben?

- Úgy érzem magamat, mintha... mintha... mintha a halálomon lennék!

- Ostobaság! A szivar volt a hibás, a virzsiniák igen erősek voltak önnek!

- Nem... nem... nem! A feleségétől... ijedtem... úgy meg, nem a virzsiniáktól.

- Megijedt? De hát miért?

- Úgy... jött be... mint egy... mint egy fúria!

- Ah, mit, fúria! Az én feleségem egy mintaasszony és nem fúria. Fogja, itt van egy tele pohár, igya ki! Ez a legjobb szer, ha a szivar az ember bendőjét rágja.

- Nem, nem rág, hanem emel... felemel... és egészen fel... fel akar... fel akar fordítani!

- Csak igya ki! Segíteni fog, biztosan tudom.

Én nem tudtam, hogy az ajánlott szer tényleg tanácsos-e, mert az én akkori ismeretségem a borral és hatásaival éppen olyan mély és alapos volt, mint egy eszkimó fogalma a datolyáról és a banánról; de mivel Franci olyan igaz meggyőződésből beszélt rá, én is csatlakoztam hozzá. Kebelbarátom kiürítette a poharat. Ezután mint valami tengeri beteg a kanapéhoz támolygott és végigdült rajta. Kértem a korcsmárost, engedje meg, hogy már aludni menjünk, de ő kacagva jelentette ki:

- Eszembe sem jut! Még szépecskén együtt maradunk. Ki kell az alkalmat használnom, mert abban nem igen hiszek, hogy vissza fognak még hozzám térni. Ugye, az egész história azzal a csempészéssel csak mesebeszéd volt?

- Persze. Magától értetődik, hogy mi nem vagyunk csempészek. Személyenkint két szivart dugtunk a cipőnkbe, pedig én tudtam, hogy többet is nyugodtan vihetnénk magunkkal. Nem akartam megfosztani Carpiót attól az örömtől, hogy közveszélyes embernek tarthassa magát.

Erre a nevezett nyílegyenesen felült a kanapén és tompa, ijesztő, síri hangon megszólalt:

- Én közveszélyes? Igen! Ha tovább is így fogom magam érezni, mint... mint most... akkor borzasztó lesz, mert... mert... akkor mindjárt összeesem!

Amit mondott, meg is tette, Franci vidáman felkacagott. Én azonban aggódtam barátoméért és addig kérleltem a fáradhatatlan korcsmárost, míg annak az ígéretnek a fejében, hogy másnap még nála maradunk, kijelentette, hogy megmutatja a szobánkat. Felrángattam Carpiót a pamlagról és átkaroltam, hogy vezessem őt, de ő kiszabadította magát és rámkiáltott:

- Nincs támaszra szükségem. Csak szédülök az erős szivaroktól, amelyek... amelyek... hiszen nem ettem semmit, de semmit!

- Azt hiszem, a bor is bűnös a dologban.

- Lehetséges, de erről majd később, ha egyedül leszünk. Gyere!

Megfogta a kezemet és míg Franci világított nekünk, feltámolygott a lépcsőn az emeletre, ahol a mi „nappalink” volt. A korcsmáros a szobába vezetett bennünket, majd jó éjt kívánva kiement, ott hagyva a gyertyát. Körülnéztünk a szobában.

„Nappali”! Igen, az volt, még pedig igen szép, rendkívül szép nappali! Tudjuk, milyen szobát szokott a polgárember ezzel a kifejezéssel megjelölni. Olyant, amiben mindenféle lehetséges és lehetetlen, úgynevezett „finom” bútort és még a dédapáktól származó egyéb drágaságokat beállítanak, felhalmoznak. Persze a megszokott üvegszekrény nem hiányozhatik. Ebbe a ritkasággyűjteménybe ritkán lépnek be, még ritkábban szellőztetnek. Ez a családi szentély. Csak minden száz évben egyszer alhatik benne vendég, ha különösen ki akarják tüntetni.

A jobb módú középosztálynak is van nappalija, de itt már szalonnak hívják. Berendezésére több pénzt pazarolnak, mint amennyit vagyoni tulajdonképpen megengedne; ezeket a drága dolgokat kímélni kell; éppen azért nem arra szolgálnak, hogy használják, hanem csak dísznek. Megbámulni valók. És ha maga a háziúr valaha le merne egy ilyen székre ülni, vagy a szőnyeget cipőjével érinteni merésznél, a ház úrnője egyszerűen és minden túlzott udvariasság nélkül, kitessekelné az ajtón.

Az a szoba, ahol mi aludtunk, nem volt ugyan használhatatlan, de mégis, legalább a mi szerény véleményünk szerint, a szó szoros értelmében nappali volt. Két széles ágy volt benne, olyan széles, hogy mindegyikben elég hely lett volna három család számára, a már említett üvegszekrény, asztal, pamlag és két szék. De jobban érdekelt minket ezeknél a bútoroknál egy háromlábú faállvány, amelyen vagy egy tucat almás-, túrós-, sajtos- és egyéb lepény volt. Még elragadóbb volt a kilátás föl az ég felé. A gerendás tetőbe ugyanis egész halom horog volt besrőfolva és azokon sonkák, füstölt szalonnák, egyéb húsok és minden elképzelhető fajta kolbászok lógtak. A felséges holmik egészen betöltötték a nappalit átható illatukkal, amiknek hatása, úgy látszik, nemcsak a szaglószervekre, hanem az idegekre is áterjedhetett, mert az előbb még olyan roskatag Carpio egész nagyságában kiegyenesedett, élvezettel szívta be az illatot és így szólt:

- Sappho barátom, a jóságos végzet az Elysiumba vezetett bennünket; Franci a végzet és hogy az Elysium hol van, azt nem is kell neked megmondanom. Valami földöntúli jó érzés illata terjeng itt. Ennek semmiféle betegség sem tud ellentállani. Az utolsó két órát soha életemben nem fogom elfelejteni. Leírhatatlanul gyalázatosan éreztem magamat. Mintha nem is ember lettem volna, hanem egy nagy, duzzadt zsák tele bajjal és nyomorúsággal. Ebben a két órában átéltem a földi életnek mind a tízezer szenvedését és annyira tökéletesen megelégettem, hogy teljesen jóllaktam velök. A nikotin egy sárkány, melynek sohasem akarok többé a karmai közé kerülni, a szesz pedig egy kígyó, amelyet megszelídíték, mert tőle nem lehet örökre megszabadulni, mivel száz alakban bukkan fel. Közülük némelyik veszedelmes, de némelyik hasznos is. Legnagyobb sanyargatásom és szenvedésem közepette eltökéltem, hogy neked, barátomnak, eskü erejével bíró szent fogadalmat teszek, de még nem tudtam, milyen formában. De most, hogy ebben a nappaliban újból feltalálom az elveszítettnek hitt életkedvemet és midőn már megint csaknem logikusan tudok gondolkozni, megfogadom neked ezekre a sonkákra és hurkákra, melyek az élet megengedett és igazi élvezetei, hogy sohasem fogom többé magamat valamely alattomos, csalóka élvezettől elragadtatni és egy órára sem feledkezem meg az emberi méltóságról. Ez nem tréfa, hanem teljesen komoly valóság. Sohase érjen többé dohány

a számhoz és minden italt, mely szeszt tartalmaz, ezentúl csak mint orvosságot ismerek. Letettem a fogadalmat ezekre a becsületes sonkákra és tiszteletreméltó hurkákra. Te tanúja voltál és mindenki előtt becstelen embernek nevezhetsz, ha még valaha dohányozni, vagy pláne mámorosan meglátsz. Nesze, itt a kezem rá!

Különben szófukar barátom csak velem szemben szokta, főleg vándorlásaink alkalmával, hallgatagságát levetni. Most pláne egész beszédet tartott, ami csalhatatlan bizonyítéka volt annak, hogy fogadalmát teljesen komolyan érti. Egyébként már itt, előre is meg akarom jegyezni, hogy - amint kedves olvasóim későbbben látni fogják - ezt a fogadalmát örökké meg is tartotta.

Elfogadtam felém nyújtott kezét, melegen megráztam és így feleltem:

- Nagyon örülök, hogy okulsz a leckéből, amit kaptál. Hidd el, hogy a virzsiniák nem gyerekek, hanem csupán felnőtt férfiak számára teremnek Ausztria dohánybokrain.

- Te engemet, kebelbarátodat, gyerekeknek nevezel?

- Igen.

- És persze azt hiszed, hogy te magad férfi vagy?

- Igen.

- Talán bizony azért, mert a szivar neked nem ártott így meg, mint nekem?

- Igen, mert igazán férfias önuralom volt tőlem, hogy ezt az ördögi növényt csak mértékletesen használtam, míg te úgy pöfékeltél, akár egy gőzgép.

- De ennek fejében viszont te több bort ittál, mint én.

- Mert láttam, hogy elbírom!

- Úgy van, sajnós, neked olyan gyomrod van, szerencsédre, hogy teljesen egyre meg neki, hogy három napig éhez-e és azután rögtön egész halom kavicsot, harapófogót és piszkálóvasat kell-e megemésztenie! Dehát ez nem a férfiasság bizonyítéka, amivel úgy dicsekszel! Aki egy gyermeket kebelbarátjának nevez, az maga is gyermek, jegyezd meg magadnak! Nem te állsz felettem, csak a gyomrod jobb, mint az enyém. Ez az egész, kiváló pozíció, amit te a jelenlegi világtörténelemben elfoglalsz.

- Kedves fiam, én óva figyelmeztettelek téged a dohányzás következményire. Aki pedig más embert figyelmeztet, az bebizonyítja, hogy az illető felett áll. Sőt most megint nem nyomhatok el egy újabb, még pedig igen komoly, indokolt figyelmeztetést.

- És mi lenne az?

- Kész vagy rá, hogy meg is hallgasd?

- Igen.

- Lesz benned elég akaraterő, hogy meg is fogadd?

- Remélem.

- Mondd meg nekem, hogy szól a hetedik parancsolat, kedves fiam?

- Ne lopj, - felelte komolyan, mintha vizsgáznék. - Talán még arra is képesnek tartasz, hogy tolvaj legyek?

- Igen.

- Ember, én párbajra hívlak téged!

- Ez nem változtat a dolgon. Aki erkölcsileg úgy elzúllott, hogy bajor szivarokat Csehországba csempész, az minden alávalóságra képes.
- Akkor te is, tiszteletreméltó apám! Be tudod bizonyítani, hogy loptam már valaha?
- Hogy bizonyíthatom-e, az most egészen mellékes, a fontos az, hogy ma éjjel minden valószínűség szerint lopni fogsz, mielőtt a kakas harmadszor kukorékol.
- Ugyan mondd meg hát végre, mi fog annyira kísértésbe vinni, hogy szerény vagyonod ellen ilyen merényletet kövessék el?
- Nem rólam, hanem bőkezű házigazdánk, Franci vagyonáról van szó. Nézz körül és nézz fel! Különösen felfelé nézz!
- Ah, most már értelek! - nevetett Carpio.
- Ne neved, szegény bűnös! A ki bűnös gondolatai mellett oly nyugodt és vidám tud lenni, mint te, az már eladta a lelkét a gonosznak. Sem délben, sem este nem ettél, kínozni fog az éhség és fölkelt álmodból. Ha beszívod a sonkák, hurkák, füstölt húсок éltető illatát, ha szemédet ugyanakkor arra a bájos lepényes állványra veted, akkor a legerősebb kísértésbe jössz. Mert minden egyes hurkában egy ördög lakik és a sátánnak az a szokása, hogy éppen a legjámborabb szíveket környékezi meg füstölt sonkákkal. Kötelességem figyelmeztetni téged. Most a te dolgod, hogy jóindulatú szavaim ne a sziklára, vagy a göröngyökre hulljanak, ahol nem verhetnek gyökeret, és nem hozhatnak gyümölcsöt! Gondolj kötelességedre és maradj becsületes ember! Most pedig jó éjszakát, drága fiam!
- Jó éjt, dédapám! Igazán le akarsz már feküdni?
- Igen, mert az éjfél előtti álom üdítőbb, mint az éjfél utáni. Ezt is megjegyezheted magadnak!
- Csak meg akartalak kérdezni, bereteszlejem-e az ajtót a pénzünkre való tekintettel?
- Tedd meg, vagy ne tedd meg, ez teljesen mindegy, hiszen nem tudhatjuk, hogy itt a szobában, vagy a szobán kívül fog-e ez az ördögi vágy feltámadni.
- Van nálad gyufa?
- Egy egész csomaggal.
- Akkor készítsd ki a kezed ügyébe! Én ugyan bezárom az ajtót, de nem lehet tudni, hogy elég erős-e a zár. Jobbról vagy balról alszol?
- Mindkét oldalamon, mert gyakran szoktam forgolódni.
- Úgy értem, melyik ágyban akarsz aludni!
- Mindenesetre abban, amelyikben nem te fekszel.
- Rettenetes ember! Én a jobboldalit választom.
- Éppen azt, amelyik felett a legszebb hurkák lógnak? Nem, fiam ott én alszom! Feküdj a másikban, afelett üres az ég!
- Hallod, Sappho, én azt hiszem, te csak azért óvtál engem a lopástól, hogy most te magad kövesd el azt!
- Ez csak azt bizonyítja, hogy a bűnös másról is rosszat tételez fel. Most már hagyj aludni! Még egyszer, jó éjszakát!
- Jó éjt, óh bölcs aggastyán; aludj jól!

Eloltottam, a gyertyát, magam mellé tettem a székre és lefeküdtem. Mikor már majdnem elaludtam, Carpio hangját hallottam:

- Mondd, vajon át fogja-e adni?

- Mit?

- Hát az ajánló leveletem.

- Vagy úgy! Hol lakik tulajdonképpen az a te rokonod?

- Azt nem tudom.

- Mi a foglalkozása?

- Azt sem tudom.

- Hogy hívják?

- Azt sem tudom.

- Hallod, kedves barátom, ha a te rokonod csak a te képzelőtehetségedben él, akkor alávalóság volt tőled, ezt a szegény asszonyt elbolondítani, hogy...

- Hallgass, - szakított félbe. - Természetesen nem vagyok olyan gazember. A rokonom tényleg létezik, de csak olyan emberek részére, akik előtt akarom.

- Tehát előttem nem?

- Nem.

- Amennyire tudom, a többi iskolatársunk előtt szintén nem?

- Nem.

- Köszönöm szépen!

- Szívesen! Tán meg vagy sértve?

- Hát hogyan! És egy ilyen ember nevezi magát az én kebelbarátomnak?!

- Hüüm! Sappho mondani szeretnék neked valamit: Alapos okom van rá, hogy bizonyos embereknek ne adjak felvilágosítást a rokonomról.

- És kik azok a bizonyos emberek?

- Mindenki, aki a férfi-nemhez tartozik és körülbelül egykorú velem.

- De hát miért?

- Ez persze mély titok, melyet örök hallgatásba akarok burkolózni, de neked mégis megmondom. Remélem, hogy barátságom csalhatatlan bizonyítékának fogod ezt tekinteni.

- Magától értetődik! Tehát...?

- Egyetlen egy, velem egykorú hímnemű lény sem fog valamit megtudni a rokonomról, mert... mert... hüüm, mert.

- Na... mert...? Ki vele már!

- Mert... mert... na, hát megmondom neked. Mert akkor az illető Amerikába utazhatna és úgy szerepelhetne, mintha én lennék, és elűthet engem az örökségemtől.

- Teringettét! Carpio, megőrültél?

- Nem én. Éppen ez a viselkedésem bizonyítja, hogy ellenkezőleg, nagyon is az eszemnél vagyok.

- Ez rád vall! Te mindenből regényt csinálsz. Hiszen, ha valaki megtenné azt, amit mondasz, az gazember lenne!

- Akad elég gazember!

- Hamis útlevelekre lenne szüksége.

- Akad elég hamis útlevele!

- Óriási hazugnak kellene lennie!

- Akad elég hazug!

- Jól kellene téged és viszonyaidat ismernie!

- Akad ilyen ember is elég! Láthatod, hogy az érveiddel nem tudsz engem megcáfolni. Nem, nem, egy ilyen örökséget nem engedek az orrom előtt elkaparintani! Tudnod kell ugyanis, hogy a rokonom egy olyan vidéken lakik, amely valóságos Eldorádó!

Ahá, megjelent az első villámsugár! Meg voltam róla győződve, hogy most már nem alhatom el előbb, míg a másik két villámsugarat is útjára nem bocsátotta.

- Hallottad? - kérdé.

- Igen.

- Egy valóságos Eldorádó.

- Nem igaz!

- Nem igaz? Hogy-hogy?

- Úgy kell mondani: valóságos Dorado. El, az csak az előnév.

- Mi közöm nekem az előnévhez, ha a dolog maga igaz! Tudod, mit jelent az Eldorádó?

- Igen.

- Egy ország tele arannyal és drágakővel. Így hát elképzelted, hogy a rokonom milliomos!

Milliomos - a második villámsugár!

Miután nem feleltem, némi szünet után megkérdezte:

- Alszol már?

- Nem, de már szeretnék!

- Várj csak egy pillanatra! El kell neked még mondanom, hogy nincs egyetlen egy rokona sem.

- Nincs? Kell neki lenni, ha a te rokonod!

- Hogyan?

- Hát te és a te családod.

- Vagy úgy... ez igaz! De mi vagyunk az egyetlen rokonai. Tudod mi következik ebből?

- Na, mi?

- Az, hogy mi általános örököseinek tekinthetjük magunkat. Megértetted?

Általános örökös - harmadik villámsugár.

Megjelent mind a három, most már valószínűleg alhatom.

- Megértettem, - felelém. - De más valamit nem tudok megérteni.

- Mit?

- Azt, hogy te egyetlen igazi barátodnak tartasz engem és velem szemben mégis ugyanúgy titkolódsz, mint más, veled egykorú hímnemű lényel szemben.

- Ezt csupán a te érdekedben teszem.

- Hogy-hogy?

- Te derék, becsületes fickó vagy és éppen ezért szeretnék mindenféle kísértéstől megóvni.

- Ostobaság!

- Ez nem ostobaság, hallod! Ha egy Eldorádóban egy milliomos lakik, akinek általános örökös lehet valaki, ez olyan óriási kísértés, hogy még a legmegbízhatóbb kebelbarát is abban a veszélyben forog, hogy nem tud neki ellenállani. Téged jobban szeretlek, mint bárki mást, az ismerőseim közül; de éppen ez a szeretet az oka, hogy szeretnék a legkisebb kísértéstől is megkímélni!

- Hát kímélj meg és hallgass. Jó éjt!

- Aludj jól!

Rövid ideig csend volt, azután megint megszólalt:

- Ébren vagy még?

- Nem, már alszom!

- Még valamit kell neked mondanom, még valamint. Tudniillik éppen most jutott az eszembe, hogy...

- Ne jusson az eszedbe már semmi! - szakítottam félbe. - Aludni akarok!

- Pár szó az egész!

- Pár szó vagy sem, az egészen mindegy! Ha nem hagysz békében, leveszek a fejem felől egy sonkát és a fejedhez hajítom!

- Tedd meg, édes Sappho! Nyugodt lehetsz, hogy nem akasztom vissza anélkül, hogy fel ne vágnám, mert éhes vagyok. Rettenetesen éhes. Úgy jött az éhség észrevétlenül, mint egy betörő, de most már úgy járkal az ágyamban, mint egy ordító oroszlán!

- Ah, ha ordító oroszlán van az ágyadban, akkor meg vagyok mentve!

- Megmentve? Hogy érted ezt?

- Akkor úgy el vagy ezzel a bestiával foglalva, hogy nem marad idő, hogy engem zavarj.

- Jó, ha ordítása nem fog téged felkölteni, úgy aludj nyugodtan. Nem fogok neked többet alkalmatlankodni!

Megtartotta szavát. Én elaludtam, de körülbelül félóra múlva Carpio kétségbeesett kiáltása költött fel:

- Sappho, Sappho, ébredj! Ébredj és végy le! Gyorsan, gyorsan!

A hang nem az ágyból jött, hanem más irányból; úgy hallatszott, mintha a magasból jönne.

- Hol vagy tulajdonképpen? - kérdém.

- Itt lógok fenn!

- Hol?

- A hurkán. Gyújts gyertyát! Addig még tudom magam tartani. Felfordult a szék.

Egy hurkán lógsz? Nevetve válaszoltam:

- De ember, ha unod az életed, azért nem kell éppen hurkára felakasztani magadat!

- Ne csinálj buta vicceket, hanem siess, mert még elszakad a zsinór, pedig négyszeres!

- Micsoda? - kérdém. - A hurka négyszeres zsinóron lóg talán?

- A hurka nem, de én!

- Még odafenn lóg?

- Igen, lógunk mind a ketten! Segíts leszállani!

Végre égett a gyertya és én átláthattam a helyzetet. Carpio tényleg egy hurkán lógott, jobban mondva nem rajta, hanem mellette. Alatta a földön a takarója volt szétterítve és rajta a felfordult szék.

Meg kell jegyeznem, hogy a szoba magasabb volt, mint a rendes parasztszobák és a legtöbb besrófolt szeg olyan erős volt, mint a lámpahorog. Egy ilyen erős horgon lógott az a vastag tüdőshurka, amit Carpio kiszemelt magának; erre volt beakasztva az a négyszer összehajtott zsinór is, amit Carpio két kezében tartott, míg másik vége a hóna alatt volt áthozva. Magasabban függött, mint amilyen a felfordult szék volt, amit első pillanatban nem tudtam magamnak megmagyarázni. Egyébként nem volt rossz tornász, különben nem tudta volna magát fenntartani, amíg segítségére mentem.

Leguggoltam és a vállamra vettem, ahonnan azután az ágyra ugrott. Kezében a lerántott zsinórral, sajnálkozó pillantást vetett felfelé és siralmas hangon mondta:

- Ez volt valamennyi között a legnagyobb és a legcsábítóbb. És én már megint lenn vagyok, de a hurka még mindig odafenn lóg!

- Tolvaj! Hurkabetyár! Hurkarabló! Figyelmeztettelek. Kitérhetted volna a nyakadat vagy a lábadat - szidtam össze nagyon komolyan, pedig mint szégyenemre be kell vallanom, magamban nevetnem kellett.

- Mit törődöm én vele, hogy épségben maradt-e a nyakam és a lábam, vagy se, mikor tudom a szomorú valóságot, hogy ezt az éjszakát nem élem túl!

- Olyan igen nagyon éhes vagy?

- Borzasztóan! Éppen azt az ágyat raboltad el előlem, amely felett az ég olyan, mint egy telelakott henteskamra, míg az enyém felett üres egészen. Az ágyadra nem állhattam, mert ezzel felébresztettelek volna. Ezért a szoba közepén szemeltem ki magamnak, mielőtt a gyertyát elfújta, ezt a hurkát, amelyik, nagyságát és kinézését tekintve, titkos céljaimnak legjobban megfelelt. Hogy minden, még a legkisebb zajt is kikerüljem, a takarómat terítettem le a földre és erre állítottam a széket. Sajnos, hamarosan észrevettem, hogy ez még mindig nem elég magas, mert a hurkát nem volt szabad levágnom, hanem ki kellett volna akasztanom a horogból. A sötétben nem találtam semmit, amit még a székre állíthattam volna és így...

- Miért nem raktál néhány sajtos lepényt magad alá? - szakítottam félbe a beszédét.

- Hallgass, te tatarvezér! - felelt Carpio. - Ezzel a gyalázatos ajánlatoddal, mit különben meg fogok magamnak jegyezni, elárulod, hogy tungusz, vagy osztják ősöktől származol! Tehát... nem tudtam elég magasra felnyúlni, azért határoztam el, hogy a kellő magasságra fel fogok húzódkodni. Tudod, hogy mindig van nálam egynéhány úti zsinór!

- Úti zsinór! Igen találó, pompás elnevezés!

- Hogyan? Csúfolódom?

- Nem. Csak orosz, magyar és egyéb lótolvajok jutnak az eszembe, kik pályát visznek magukkal az útra, amelybe egy szempillantás alatt idegen lovak szoktak belebonyolódni. Hát hogy is volt a te úti zsinórjaiddal, amiket tulajdonképpen titkos, vagy ál-hurkaszinóroknak lehetne nevezni?

- Négyyszeresre fogtam össze, hogy megtartsanak, a végét a hónom alá kötöttem, ahol az ember a legkevésbé érzékeny, amint ezt a tornánál a forgás mutatja; azután a székre állottam és a négyszeres zsinórt úgy hajítottam fel a levegőbe, hogy a horogba akadjon.

- Valóságos művészet ez a sötétben!

- Persze, csak több ízben való kísérlet után sikerült. Tehát a hónom alatt meg voltam kötve és a zsinór be volt akasztva a horogba. Az egyik kezem köré csavartam a zsinórt, a másik kezemmel pedig feljebb nyúltam és így feljebb tudtam magamat húzni, hogy a hurkát a szegről leakasszam. Húztam, húztam, ment is, mert azzal segítettem, hogy lábammal a szék támlájára támaszkodtam. De fellöktem a széket, a segítség hiányzott és nem jutottam feljebb. Kénytelen voltam neked kiáltani!

- Ez nem volt szükséges.

- Dehogyan is nem!

- Nem. Csak el kellett volna a zsinórt engedned és leugranod!

- Olyan könnyű dolog egy, a kéz körül csavart zsinórt elengedni, ha az ember rajta lóg? Egyébként nem láthattam, merre van a szék, ráeshettem és megüthettem volna magamat. Nem, fel kellett téged keltenem. Nézd csak a kezemet! Nézd ezeket a kék csíkokat! Ha nem ébredtél volna fel azonnal, a zsinór a csontig belevágott volna a húsomba!

Igaza volt, de én jobbnak találtam, sajnálkozás helyett, így felelni:

- Megérdemelted! A lótolvajt Amerikában a nyakánál fogva, a hurkatolvajt Csehországban a hónaljánál és a kezénél fogva akasztják fel! De mondd csak, ember, hogyan eszelte ki ezt a dolgot tulajdonképpen? A korcsmáros, vagy a felesége holnap reggel rögtön az első pillantásra látta volna, hogy éppen a legszebb hurkájuk jutott minden hurkának a sorsára...

- Semmit sem láttak volna, semmit sem! - szakított gyorsan félbe.

- Le akartál belőle egy darabot vágni?

- Nem.

- Meg akartad az egészet enni?

- Nem, pedig olyan nagyon éhes vagyok, hogy vállalkoznám két vagy három ilyen tüdő hurkát is eltüntetni.

- Se le nem vágni belőle, se az egészet meg nem enni? Hiszen harmadik eset nincsen is!

- Egy olyan jámbor és jól táplált pólyás babának, mint te vagy, persze, hogy nincs. De az az éhes oroszlán, amely előbb az ágyamban ordított, találékonyá tesz. Jól kieszeltem én ezt magamban. Nézd meg csak azt a hurkát! Mindenfelől zsinórral van körülköteve, biztosan azért, hogy szét ne menjen főzés közben a fazékban. Vagy te nem vagy ezen a véleményen?

- Mondjuk, hogy úgy van! Ezt a kérdést nem tartom elég fontosnak és méltónak arra, hogy ilyen előrehaladott éjszakában a fejemet törjem rajta. Legyen tehát zsinórral körülvéve! Különben is most Ausztriában vagyunk és itt nem zsinórnak hívják, hanem spárgának.

- Jó, tehát spárga! Ezt a spárgát óvatosan le akartam venni és egy háromszögű léket fűzni a bőrbe, természetesen óvatosan, végtelenül óvatosan. Ezt a háromszöget aztán felnyitottam és a hurka belsejéből annyit kiszedtem volna, amennyi elegendő az oroszlán etetésére, mely gyomromat most úgy tekinti, mintha vadállatnak való ketrec lenne. Mikor jóllakott, akkor... hm!

- Mit, akkor? Ki vele!

- Kedves tatár, azt belátod, hogy a hurka bőrét megint meg kellett volna tölteni?

- Persze, hogy meg kellett! De mivel? Kíváncsi vagyok, mit akartál tölteléknél felhasználni.

- Igen, ez tényleg bonyolultabb, mint a keleti kérdés. Rád nem bízhattam magamat; olyan ennyivaló, amit elérhettem volna, nem volt más, mint azok a lepények. Ha egy darabot levágok belőlük, akkor észreveszik a hiányt. Nem?

- Igen. A lepények, sajnos, mind egészségesek, egyik sincs megkezdve.

- Hiszen itt van a bibi, ami engem kínoz! - felelte bosszúsan. Majd bizalmaskodó hangon hozzátette: - Tudod, Sappho, akinek a lepényre fáj a foga, annak meg kell egy egészet ennie; azt nem veszik olyan könnyen észre, mintha levágnak belőle egy darabot!

- Te, Carpio, talán nincsenek ilyen irányú gondolataid? Hiszen az rettenetes lenne?

- Eszembe sem jut! Én becsületes ember vagyok, hiszen tudod!

- Igen, olyan becsületes ember, aki lyukat vág a hurkába! De hát mivel akartad megtölteni?

- A...a...én tudniillik észrevettem, hogy a párnámban egy lyuk van. Úgy látszik, felfeslett a varrás, mert toll potyog ki a huzatból. Sejtetted most már, Sappho?

- Carpio, te hurka- és tolltolvaj! Micsoda gondolat! Te a hurkát tollpehellyel akartad kitömni?

- Igen, párnatollal, - felelte, nem is tudom, hogy szégyenkezve-e, vagy diadalmasan.

- Milyen romlott, bűnös is a világ! Ez a gondolatod alávaló, hogy egészen megborzadok! Látom lelki szemeimmel a szegény Francit az asztalnál ülni a feleségével, amint felvágja a tüdőshurkát. És toll repül ki belőle! Azok az arcok! Mennyi szellem és éleselméjűség kell, míg valaki azt a csodát megfejti, hogy a disznónak nem sörtéje, hanem tolla van!...

- A talány megfejtését, tudniillik a belevágott lyukat, hamar megtalálták volna, de aligha tölték volna ránk a hibát.

- Ránk! Hiszen éppen ez az, ami engem annyira felháborít, hogy a csíny felfedezése esetén engem, az ártatlant, tolvajnak tartanának.

- Nyugodj meg, mélyen tisztelt kebelbarátom! A te erkölcsi és büntetőjogi iszonyod csak azért olyan nagy, mert nem vagy éhes! Tehát a tollakat a hurkába tömtem, a bőrt a háromszögű kivágásnál összehajtottam és a zsinórt megint rácsavartam volna. Ha aztán megint az ő megszokott horgán lóg, a legvilágosabb nappal sem lehetett volna látni, hogy én éjnek idején az én oroszlánom etetését végeztem. Sajnos, nem lett belőle semmi és nem tehetek mást, mint hogy tovább éhezem!

- Már három óra van hajnalban; most már ki kell a kávéig bírnod és ki is bírhatod. Ha lefekvés előtt szóltál volna Francinak, most mint jóllakott és megelégedett polgár aludnál az igazak álmát, így pedig nem fogsz aludni tudni a fúriák ostorcsapásai alatt hajnalhasadásig. Ez a kifejezés ma kétszeresen találó, mert addig meg te hasadsz meg az éhségtől!

- Szeretném, ha te éreznéd ezeket az ostorcsapásokat! Én lemondanék a te fúriáidról, mert nekem elég az én éhségem. Gyere, feküdjünk le!

- Helyes! Tedd el a te úti zsinórjaidat, állítsd fel a széket a lábaira és told az ágyat a helyére. És még valamit mondok: Ha megint felkölténél, hogy szedjelek le a horogról, akkor lógva hagylak és megragadom a vándorbotomat a te éhes kíséreted nélkül.

Elfűjtam a gyertyát és visszatértem Morpheus karjai közé, amelyekből kebelbarátom olyan kíméletlenül kiragadott. Mikor felébredtem, tíz óra volt reggel. Carpio nyitott szemekkel feküdt az ágyban, halkán maga elé nyögdecsejt és olyan fehér volt az éhségtől, mint a papír.

- De, Carpio, te még fekszel? - kértem elcsudálkozva. - Úgy látom, hogy már régóta ébren vagy! Miért nem keltél még fel, mikor olyan éhes vagy és miért nem mentél le reggelizni?

Mély lélegzetet vett és egyet sóhajtott:

- Nekem... nekem... semmi étvágyam sincs!

Ez a teljesen váratlan felelet arra készítetett, hogy azonnal kiugorjam az ágyból és az összes füstölt holmikát alaposan szemügyre vegyem. Semmi olyasmit nem találtam, ami gyanúmat igazolta volna.

- Talán bizony azt hitted, hogy még egyszer felkeltem és újólá a hurkákkal babráltam odafenn? - kérde fáradt hangon. - Eszembe sem jutott! Azt mondom neked, Sappho, hogy ezeknek a hurkáknak és kolbászoknak a szaga valósággal undorító nekem!

- Igazán? - kérdeztem elbámulva.

- Igen. Becsületszavamra. Egyetlen falatot sem tudnék enni belőlük.

- Ezt nem tudom megérteni.

- Mert nem ismered a szervezetemet. Nem tudod, hogy vannak emberek, akik, ha egyszer elmúlik az éhségük, hosszú ideig képtelenek a legkisebb falatot is lenyelni? Teljesen jól vannak lakva, mintha ki lennének tömve.

- Tollpehellyel?

- Ne csinálj rossz vicceket! Ezek közé a kitömött emberek közé tartozom én is. Egyáltalában nem lesz rám jó hatással, hogy át kellett esnem ezen az éhségen. Hidd el, olyan vagyok, mintha a belsőm összeragadt volna! Ki tudja, mennyi idő fog eltelni, míg megint enni tudok valamit. Merev az egész testem, alig tudok lélegezni!

- De hiszen ez éppen az éhség ellentétének a megnyilvánulása!

- Ezt te nem érted! Így nyilvánul meg a nagy éhség, ha már elmúlik!

- Én már meglehetősen sokszor éheztem, de sohasem kaptam még tőle ilyen felfúvódást és légzési zavarokat, mint te!

- Ennek oka az, hogy a te szervezeted teljesen más alkatú, mint az enyém. Az én éhségem oroszlán, a tied víziló, tehát két teljesen különböző osztályhoz tartozó állat. Én most...

Félbeszakították, mert Franci kopogtatott az ajtón és felszólított, hogy menjünk végre le, mert olyan sűrű lesz a kávé, mint a lekvár.

- Én a legszívesebben ágyban maradnék, - sóhajtott kebelbarátom. - Olyan minden tagom, mint az ólom. Gyere, húzz fel!

Megtettem. Igazán nyomorultul nézett ki. Arca halottsápadt és beesett volt, tekintete üveges és révedező.

- Te, Carpio, mégis jó lenne, ha orvoshoz mennénk, - ajánlottam. - Ez semmi esetre sem jöhet egy átszenvedett éhségtől, ennek inkább az a látszata, mintha valami lappangó betegség fenyegetne!

- Ostobaság! - mosolygott bágyadtan. - Úgy elbújok előle, hogy mire ideér, nem talál reám.

- Na, ha képes vagy még rá, ilyen életveszélyesen rossz vicceket csinálni, akkor reménykedhetem, hogy még nem vagy a halálodon!

- Majd rendbe jövök egészen; ismerem magamat. Csak segíts egy kicsit. Nem igen tudok hajolgatni!

Hamar felöltöztem, de nála rettenetesen lassan haladt a dolog; úgy látszott, mintha egyáltalában nem tudná mozgatni a tagjait. Sohasem láttam még olyan nehézkesnek és apatikusnak, mint most. A lépcsőn is csak olyan lassan tudott leballagni, mintha berozsdásodtak volna az ízületei.

Francink a feleségével a korcsmában ült a villásreggelinél. Az asszony virult, mint a rózsa és szívélyesen üdvözölt, amivel bebizonyította, hogy a nekünk nyújtott vendéglátás a szívéből jön. Elutazásról szó sem lehetett. Megtudtuk, hogy Francinak Maria-Kulmba kell mennie szánkón és mindketten természetesnek tartották, hogy nekünk vele kell mennünk. Nem is jutott eszünkbe, hogy ellenvetést tegyünk. Amit szívesen adnak, azt szívesen is fogadják el és mi örültünk, hogy megismerhetjük a híres zarándokhelyet.

Beteg barátom, sajnos, nem volt arra képes, hogy örömeinek olyan élénk kifejezést adjon, mint én. Csak egy korty kávéit ivott, de nem evett hozzá semmit. Franci folytonos fejcsóválással figyelte. Nem akarta elhinni, hogy egy átszenvedett éhség az étvágyat ilyen alaposan elronthatja.

Természetesen kérdezősködtem a tegnapi esti három ismerősünk után.

- Hálátlan népség! - felelé röviden a korcsmárosné.

A kérdésemre Franci megadta a magyarázatot.

- Már itt sem voltak, amikor felkeltünk, a szolgának kellett kibocsátania őket.

- Tehát mégis úgy történt, ahogy gondoltam! Már tegnap előre láttam és figyelmeztettem önt, mikor nem „Jó éjt!” kívánt, hanem „Isten hozzád”-dal búcsúzott.

- De várjon csak, hátra van még a legérdekesebb. Mikor a feleségem bement a szobába, ahol aludtak, ott feküdtek a nekik ajándékozott ruhadarabok, a kalács, a kolbász, sőt még az én öt forintom is, az asztalon. Semmit sem akartak tőlünk magukkal vinni.

- Öt forint? Nem hat?

- Csak az én pénzemet hagyták itt, az önét megtartották. Mit szól az ilyen hálátlansághoz és rosszasághoz?

Én akkoriban még nagyon fiatal voltam és így emberismeretről nem igen beszélhettem, de mégis úgy éreztem, hogy az asszony helyében én valószínűleg ugyanígy cselekedtem volna. Büszkeség volt; vagy koldusbüszkeség, vagy... Természetesen óvakodtam véleményt nyilvánítani, de egész nap azokra a szegény emberekre kellett gondolnom. És arra a mély hatásra, amit a költemény az aggastyánra tett. Legszívesebben utánuk mentem volna, hogy megmond-

jam nekik mennyire imponáltak nekem az ajándékok visszautasításával. Szomorú helyzetükben ez a lemondás olyan áldozat volt, aminek nagyságát házigazdáink, sajnos, nem tudták felfogni.

Ebédig Francival egyedül ültünk, mert felesége ebédet főzött és általában a háztartásával volt elfoglalva. Egyszerre csak a férjét a konyhába hívta az asszony. Hallottuk, hogy hangosan, szívből kacagnak és mikor Franci visszajött, egyik szemét lehunyva, ami rendkívül jószágon ravasz arckifejezést kölcsönzött neki, megkérdezte tőlem:

- Ma krumplisgombóc lesz, akkorák, mint a fejem. Finom! Szereti?

- Hogyne, hiszen a kedvenc étel! - feleltem.

- Én ön?

Ezt a kérdést láthatólag nagyobb érdeklődéssel intézte Carpiohoz, aki megcsóválta fejét és csak azután válaszolt:

- Csak ne beszéljen Sappho kedvenc ételekről, amikor neki csupa kedvenc ételei vannak; minden, ami csak ehető, az ő kedvenc étele! De én, az én gyenge gyomrommal! Gombóc! Brr! Valósággal borzadok tőle!

- Bizony, gombóc! - bólogatott Franci tréfás komolysággal. - De hát lehetne krumplit túróval!

- Túró? Szó sincs róla! Még egy késhegnyit sem! Inkább elszaladok!

- Lám, lám! De azelőtt szívesen evett túrót?

Nem tudtam, miért kérdi és így hamarjában én feleltem Carpio helyett:

- Kanálszámra tudta enni! Még tegnapelőtt is azt ettünk!

- Lám, lám! Egy ilyen átszenvedett éhség tényleg komisz dolog lehet. Én még nem próbáltam, de nem is szeretném megérni.

Kiéreztem ugyan a szavakból, hogy ezeknek valami különös jelentőségük van, de nem volt időm, hogy a fejemet törhessem rajta, mert Franci azonnal másról kezdett beszélni.

A gombóc kitűnően ízlett nekem. De Carpio még csak nem is ült az asztalhoz. Kijelentette, hogy éhségét csak a legszigorúbb diétával gyógyíthatja meg: Similia similibus curantur, hasonló hasonlóval, éhséget éhséggel!

Rögtön ebéd után elindultunk a szánkóútra, ami nekem nagy örömet szerzett. Tudtam, hogy Carpio számára nincs nagyobb boldogság, mint egy ilyen szánkózás és szívből sajnáltam, hogy rosszullete miatt ezt a gyönyört nem élvezhette úgy, mint én. De Franci, ez a különben annyira jószívű ember, vendége szenvedéseit inkább gúnyosan vette, mint komolyan, ami kebelbarátomat annyira lehangolta, hogy végül egy szót sem szólt és röviden kijelentette, hogy visszatértünk után azonnal lefekszik aludni.

De ez még sem történhetett olyan egy-kettőre, ahogy gondolta, ámbár olyan későn jutottunk haza, hogy már minden vendég elment. A korcsmárosné ugyanis elbeszélte nekünk, hogy annak az ágnak a párnája alatt, melyben az idegen nő aludt, valami fontosat talált és átadta a férjének. Azonnal láttuk, hogy a boríték volt a hajóújtjegyekkel. Ezt a veszteséget nem volt nehéz megmagyarázni: Meg kellett az útlevelet a korcsmárosnak mutatnia és azután újból becsavarta kendőjébe. Később ezt a borítékot is elővette, amit kétségtelenül nem csavart be olyan óvatosan, mint előbb az útlevelet. Lefekvéskor elég óvatos volt, hogy kendőjét a két fontos okmánnal a párnája alá tegye. De eközben, vagy amikor alvás közben forgolódott,

vagy talán reggel, mikor megint elővette kendőjét, a boríték kicsúszott belőle és a párna alatt maradt.

A korcsmáros nem tudta, mit kezdjen a hajójegyekkel, de én titokban azonnal elhatároztam, hogy a tulajdonosának visszaviszem azokat.

- Holnap reggel majd átadom a rendőrségnek, - vélte Franci.

- Nem, azt nem fogja tenni, - feleltem.

- Miért nem?

- Mert az ilyen nagyon szegény embereknek, akik kénytelenek mások könyörületességéből élni, végtelenül kellemetlen lenne, ha a rendőrséggel csak érintkezésbe is kellene lépniük. Mindenféle irányban kikérdeznék őket és az lehetne a vége, hogy bezárnák őket, mint csavargókat és végül hazatoloncolnák. Pedig mi tudjuk, hogy nem oda akarnak jutni.

- Hiszen nem is egyebek, mint csavargók!

- Nem, hanem derék, csak szerencsétlen emberek, akiknek nyomorát nem kell még fokoznunk.

- De hát mitévő legyek? Küldjem a borítékot postán Graslitzba? Mert hisz oda akartak menni?

- Ez sem lehetséges, mert nem tudja ottani címüket és a jegyeket nem szabad mindenféle eshetőségnek, vagy talán éppen annak a veszélynek kitenni, hogy elveszenek!

- És mégis Graslitzba kell eljuttatni!

- Feltétlenül. Azt tanácsolom, hogy bízva megbízható emberekre, akik odamennek és ott Wagnernét felkereshetik.

- Mindenesetre ez lenne a legokosabb és a legbiztosabb; de nem tudok senkit, aki éppen most Graslitzba szándékoznék. Már pedig arra nincs idő, hogy várakozzunk, amíg valakinek véletlenül ez a gondolata támad. A dolog sürgős.

- Ha ön nem, hát én ismerek két embert, akik hajlandók arra, hogy ezt a megbízást vállalják.

- Kik lennének?

- Carpio és én.

- Önök? Önök Graslitzba akarnak menni? Azt hittem Karlsbad felé visz az útjuk és onnan tovább?

- Nekünk nincs semmiféle szigorúan megszabott útirányunk. Mi vándorlunk, hogy vándoroljunk, minden igazi cél nélkül. Az egyetlen dolog, amire emellett ügyelnünk kell, hogy az iskola január hetedikén ismét megkezdődik. Ekkorra otthon kell lennünk. Hogy Karlsbadba, vagy Graslitzba megyünk-e, az teljesen közömbös.

- Az út Karlsbadba kényelmesebb: mindvégig pompás országút vezet arra, míg Graslitzba hegyen-völgyön át kell vándorolni és ez most télen olyan fáradtságos, hogy én legalább nem szeretném megtenni. Vagy kocsin akarnak utazni?

- Nem. Először is ahhoz kevés a pénzünk, másodszor pedig számításba kell vennünk, hogy a keresetteket még könnyen útközben találhatjuk. Nekünk tehát ugyanazt az utazási módot kell választanunk, mint nekik, vagyis az apostolok lovát.

- Kár, nagy kár! Önök nagyon tetszenek nekünk és arra számítottunk, hogy egy-két napot még nálunk fognak tölteni. Ha legalább holnap még itt maradnának, könnyen lehetséges, hogy itt adhatná át az asszonynak a jegyeket.

- Hogyan?

- Mert ha észreveszi, hogy elvesztette a jegyeket, azonnal megfordul és visszatér hozzánk, hogy elkérje tőlünk.

- Ebben kételkedem, mert azt fogja hinni, hogy útközben vesztette el. Ha nem lenne szentül meggyőződve arról, hogy innen magával vitte a jegyeket, valószínűleg már régen megint itt lenne.

- Lehetséges, hogy igaza van önnek. Hát tényleg elhatározta, hogy utána fut ezeknek az embereknek Graslitzig, dacára hálátlanságuknak?

- Igen. Amit ön hálátlanságnak tart, talán olyan okoknak a következménye, amit sem ön, sem mi nem tudunk. Mi kirándulunk, mert testmozgásra van szükségünk; hogy hová rándulunk ki, merre végezzük a testmozgást, az, mint már mondtam, teljesen mindegy; tehát Graslitzba sietünk!

- Na, sietésről nem igen lehet szó. Havazni kezd és ha az éjjel abba nem hagyja, reggelre minden út el lesz zárva.

- Ez nem okoz nekünk fejtörést; az egyetlen gondunk most már csak az, hogy ránk bizza-e a borítékot a hajójegyekkel?

- Miért ne? Ilyen derék fiúkban, mint önök, meg lehet bízni és én különben is örülök, ha ettől a holmitól megszabadulok.

- Akkor holnap reggel, mihelyt világos lesz, indulunk. Remélhetőleg találunk valakit, aki az utat megmagyarázza.

- Olyan ember után nem sokáig kell keresgélniük, mert én Bleistadtból való vagyok és jól ismerem az utat. Majd felrajzolom egy papírra, amit magukkal vihetnek.

- Rendben van, elfogadtatott és helyben hagyatott!

- Csak lassan! - szólt közbe Carpio. - Te úgy beszélsz, mintha egészen egyedül lennél a földön! Elhatározod, hogy mi történjék és teljesen a magad feje után indulsz, anélkül, hogy engem egyetlen egyszer is megkérdeznél. De én is itt vagyok ám, tisztelt Sappho!

- Tudom. Azt hittem, nekem kell beszélnem, mert úgy látszott, hogy te elvesztetted a beszélőképességedet és meg voltam győződve, hogy te is beleegyezel, ha arról van szó, hogy a szegény, szerencsétlen embereket a holmijukhoz juttassuk.

- Természetes, hogy szívesen csatlakozom, csak azt nem tudom, megengedi-e már holnap az én éhségem, hogy egy ilyen nehéz utat megtegyek.

- Óh, emiatt nem kell aggódnia, - vágott közbe Franci vidáman. - Ismerek egy csalhatatlan szert, mely önt holnap reggelig megint teljes egészségessé teszi. De még ma este be kell ezt az orvosságot szednie.

- Mi lenne az? - kérde Carpio kíváncsian.

- Négy-öt darab túrós-lepény.

- Tú-rós le-pény? - kérdé barátom összerázkódva, vontatott hangon. - Abban a szempillantásban meghalnék, ha a gyomrommal azt a csúfságot elkövetném, hogy csak egyetlen egyet is megegyem!

- Pedig meg vagyok győződve, hogy régebben nem utálta a lepénynek ezt a fajtáját.

- Régebben és most, az két homlokegyenest ellenkező valami. Ismeri a latin közmondást az időről és az emberi változandóságról?

- Hogyne ismerném. Úgy szól, hogy: Saepe luet proci facinus porcellus adulti. És ha ön ma semmit sem akar enni, engedje meg, hogy gondoskodhassam róla, hogy legalább útközben ne éhezzenek. Most pedig papírt hozok és felrajzolom önöknek az utat.

Miután ezt megtette és az utat szóval is igen részletesen megmagyarázta, aludni mentünk. Mikor a szobába értünk, észrevettem, hogy a lepényes állvány nem áll többé a nappaliban. Ez a körülmény általában nem tűnt fel nekem, hiszen lepényeket nem szokás olyan szobába rakni, ahol alusznak és kebelbarátom is úgy vélte:

- Ne törődj vele; csak jobban fogok aludni, ha nem kell azt a túrós-lepényt szagolni, melynek már a szagától is úgy undorodom, hogy ki sem tudom mondani!

Mikor másnap korán reggel megittuk a kávékat, a korcsmárosné egy nagy, súlyos csomagot hozott be, tele élelmiszerral, hogy vigyük magunkkal. Nem akartuk elfogadni, mert túl soknak találtuk, de ők nem engedtek. Franci átadta a borítékot a hajójegyekkel és még egy másik kisebbet is, e szavak kíséretében:

- Ne tegyük a búcsúzást nagyon nehezzé, mert meg vagyok győződve, hogy visszafelé újra betérnek hozzám. Addig is egy kis emléket adok önöknek. Megérkezésükkor úgy elárasztottak rímekkel, hogy önökkel szemben kis iskolásfiúnak éreztem magamat. Megkíséreltem tehát tegnap este, amíg önök aludtak, néhány rímet összekalapálni. Teljes két órába került, míg sikerült. Majd megíthetik, ér-e valamit, de ne nyissák fel a borítékot előbb, míg ki nem érnek a városból. Adhatnék néhány virzsiniát és egy pár túrós-lepényt útravalónak?

Carpio, ki ma újból jól érezte magát, elutasítólag intett kezével és felkiáltott:

- Soha az életben nem dohányzom többé és ha azt akarja, hogy kellemes és hálás emlékemben tartsam meg önt, akkor ne mondja ki többé azt a másik szót, amíg itt vagyunk.

A búcsú rövid, de annál szívélyesebb volt. Meg kellett ígérnünk, hogyha csak lehetséges, visszafelé megint beszélünk és még egy napot náluk maradunk; aztán kifelé indultunk a városból. A város szélén volt egy kis vendéglő. Mikor el akartunk mellette menni, Carpio visszatartott és így szólt:

- Kedves vándor, ne menj tovább! Íme, itt megint nyájas vendégszeretetet mosolyog ránk!

- Már meg akarsz állni? Hiszen nem sörkörutat teszünk és alig haladtunk kétszáz lépést?!

De kebelbarátomnak sikerült engem rábeszélni. Matematikai biztonsággal bebizonyította, hogy feltétlenül meg kell vizsgálnunk az ajándék-csomagot. Ez pedig semmi esetre sem történhetik meg a szabadban. A verset is el kell olvasnunk; egy pohár sör csak hat krajcárba kerül, az pedig elég kettőnknek - tehát!

A szoba üres volt; majd bejött egy asszony, kiszolgálta a kért pohár sört és újból kiment. Egyedül maradtunk. Most aztán nagy ünnepélyesen felnyitottuk a csomagot. Egész darab vaj, sajt, egy darab sonka, egy fél hurka, néhány darab mazsolás-kalács volt benne és még valami, flanellba becsavarva. Amikor ezt is kibontottuk, tíz fényes forintos és egy papírszelet hullott ki belőle, amelyre ez volt írva:

A látogatás ára itt,
Ím, önöké e pár forint.

Hú Francijok.

Tíz percig szabad folyást engedünk örömteljes meglepetésünknek; mikor pedig Carpio mindenféle tervvel állott elő, hogy miképp költjük el ezt a pénzt útközben, így szóltam:

- Nem adjuk ki, hanem félretesszük. Az útiköltségünkkel ki kell jönnünk.
- Hát az ott micsoda? - kérde kebelbarátom, megpillantva a bőrzacskót, melyet ifjú szívemen hordtam és most a mellényem alól előhúztam.
- Ez az én titkos pénzszekrényem, ebben van a húsz tallér, amit tiszteletdíjamból előre nem látható esetekre félretettem. Ide kerül a tíz forint is.
- Nem gondolnád, hogy egy betörő arra a gondolatra jöhetne, hogy nálad van ez az erszény?
- Ide a mellényem alá senki sem tud betörni, nyugodt lehetsz! Te, nincs itt a lepény mellett még egy papírszelet?
- De úgy látszik.

Kihúzta onnan és ezt olvashattuk:

„Hogy miért mazsolás- és nem túróslapény, azt majd elárulja a versem”.

- Mit akarhat ez a Franci állandóan az ő túróslapényével! - szóltam.
- Az előttem is talány, - állította kebelbarátom nagyon közönyös hangon, miközben bájos pír jelent meg ott, ahol később a bajusz hegyének a pofaszakállal kell találkoznia.
- Tegnap többször emlegette, - folytatám, - még pedig, ha jól emlékszem, különös hangsúllyal. Talán bizony azzal a körülménnyel függ ez össze, hogy tegnap este eltűnt a lepényes állvány?
- Sejtelmem sincs róla!
- Igazán?
- Igen. De hogy valami másról beszéljünk, mit szólna ehhez a fél tudós-hurkához? Nekem rendkívül ismerősnek tűnik fel.
- Úgy? Ah... igen... lehetséges, hogy ez annak a fele, amelyikről én téged leszedtelek. Valóban, ez a drága Franci kettévágta a mi kedvünkért legszebb hurkáját! Óh, Carpio, Carpio, milyen szégyenben maradtunk volna, ha szándékosan sikerül!
- Micsoda szerencsétlenség! - bólintott rá és megkönnyebbülten lélegzett fel. - Képzeld csak... a tollak!
- Igen, bizony... a tollak! Ember, te miattad valószínűleg mindkettőnket kiröpítettek volna az ajtón! Ilyen szégyenbe lehet kerülni, ha az embernek egy gazember kebelbarátja van!
- Hallgass! Minden jól végződött. Csak a szándék volt meg; az előfordulhat a legbecsületebb embernél is. De tényleges kivételre az ilyesmi nálam sohasem kerülhet!
- Na, na!
- Soha! - erősítette. - Csak feltételezed rólam, hogy tiszteletben tudom tartani az enyém-tied közötti különbséget?
- Jól van, jól! Most már tudjuk, mi van a csomagban, olvassuk el tehát a verset is!
- Nem várhatnánk még ezzel, kedves Sappho?

Ez a „kedves Sappho” olyan mézédeseen hangzott, hogy feltűnt nekem. Éppen ezért érdeklődni kezdtem:

- De miért várnánk? Van rá valami különös okod?
- Semmi különös, de akkor még jobban fel lenne keltve a kíváncsiságunk.
- Nem vagyok barátja a túlságos kíváncsiságnak. Olvassuk hát el!

Elővettem a borítékot és felszakítottam. De Carpio kezemre tette kezét és megkérdezte:

- Sappho, te vagy az én legjobb, az én legeslegjobb barátom. Akarsz nekem egy nagy, nagyon nagy szívességet tenni?
- Micsodát?
- Ne olvasd el ma a verset.
- Hát mikor?
- Később, később, mondjuk, húsvétkor, vagy pünkösdkor, csak ma ne!
- Hallod-e, Carpio, nálad nincs minden rendben; neked nem tiszta a lelkiismereted. El fogom olvasni.
- Akkor... én... felmondom... a barátságunkat!
- Jó! Tekintsük úgy, mintha ez már meg is történt volna, mert ha te ehhez a kétségbeesett eszközhöz nyúlsz, akkor pláne tudnom kell, hogy mit írt Franci.

Kivettem a cédulát és elolvastam. Óh, persze, hogy most már minden, de minden világos lett előttem. Szegény Carpio! Szerettem volna hangosan felkacagni, de uralkodtam magamon. Nagyon komoly arcot vágtam, odatoltam elébe a verset és így szóltam:

- Itt van... olvasd!

Elolvasta és halotthalvány lett.

- Ezt... ezt... nem kellett volna neki írnia! - nyögte ki.
- Ki volt az, aki csak az előbb jelentette ki, hogy nála egy rossz gondolat sohasem juthatna kivitelre? Ki állította, hogy ő tiszteletben tudja tartani a különbséget az enyém-tied között? Ki tettetett, ki hazudott nekem, ki csalt meg engem? Olvasd fel a verset hangosan.
- Nem... azt nem tehetem.
- Olvasd! Ez legyen a büntetésed! Akkor talán szelídebben bánok el veled, te... te... túróslepény-tolvaj, te!
- Igazán megígéred, hogy elnéző leszel hozzám? - kérde olyan alázatosan, mint még soha.
- Meg.

Erre olvasni kezdte. Láttam, milyen erőfeszítésébe kerül:

„Jó Carpio az éjszaka
Egy túróslepényt fölfala,
De most nyögve szánja, bánja,
Hogy többet éhség őt nem bántja.”

- Tehát míg én aludtam, te egy egész túróslepényt megettél?
- Igen, - vallotta be az igazi megtért bűnös ábrázatával. - Hiszen előre megmondtam neked!

- Dehogy! Te csak azt mondtad, hogy nehezebb a hiányt felfedezni, ha az ember egy egészet megeszik. Egy négy negyedből, nyolc nyolcadból álló, teljes túróslapényt! Hiszen erre legfeljebb egy elefánt képes! Hogy érezted utána magadat?

- Rettenetesen, mondhatom neked, hogy rettenetesen! Még évek múlva is össze fogok borzadni, ha a túró szót hallom! Nem hagyhattam ott egy darabot sem és mikor nagy nehezen elkészültem vele, a ravasz tészta kezdett bennem feldagadni.

- Akkor nem is téged sajnállak, hanem a nemes oroszlánt, mely nyomorultul megfulladt! Hiszen gondolhattad volna, hogy a korcsmárosné megszámolta a lapényeit!

- Persze, hogy gondoltam rá, de azt nem hittem, hogy később is meg fogja számolni. Elhiheted nekem, kedves Sappho: ha annyi tejfölös uborkasalátát ennél, amennyi egy szénásszekérre felfér, akkor még mindig határtalanul jól éreznéd magadat ahhoz képest, amit én éreztem.

Kis szünet után folytatta:

- És a testi szenvedés nem az egyetlen volt, amit éreztem. Hogy mennyire kellett nekem lelkileg, szellemileg is szenvednem, az kimondhatatlan. Amikor például végig kellett nézmem, hogy eszed te azokat a felséges, nagy gombócokat, anélkül, hogy én követhetném példádát! Valóban ördögi kegyetlenség volt, amivel sorsom sújtott. Azután a szánkózás! A te jókedved, ragyogó szemeid, míg én mögöttem úgy ültem a szánkóban, teletömve, felfúvódva, mint egy a gyomrában megszígyonyozott cethal! Úgy éreztem magamat, mintha százezer romlott fogat nyeltem volna, melyek bensőmben egyenkint külön-külön kezdenek fájni. Szavamat adom rá, hogy...

- Hagyd abba, hagyd abba! - voltam kénytelen hangosan felkacagni. - Százezer fájós, lyukas fog! Ez a hasonlat olyan pompás, olyan szellemes, amellet olyan szánalmat gerjesztő és kegyelem után könyörgő, hogy én kénytelen vagyok, - akarom, vagy nem, - ezt a szegény, megszígyonyozott cethalat megint kegyelmembe fogadni.

- Micsoda? - kiáltá, örömben felugorva. - Te akarnál... te valóban akarnál... kedves Sappho?

- Igen, én akarom!

- Akkor... akkor... képes lennék örömben és hálámban még egy... még... még...

- Na nyögd ki!

- Majdnem azt mondtam, hogy még egy túróslapényt megenni. De természetesen nem lopottat! Szegény Sappho! Te is az alatt a gyanú alatt állottál...

- Óh, nem, - szakítottam félbe. - Franci elég ravasz volt, hogy azonnal lássa a te híres, elmúlt éhségedből, hogy egyedül te vagy a bűnös. Feleségével együtt titokban rettenetesen sokat nevettek rajtad.

- Köszönöm szépen! Nekem nem igen volt nevetős kedvem! Tehát nem hiszed, hogy haragudnának rám?

- Nem, egyáltalában nem hiszem. De azért még sem mehetünk vissza hozzájuk. A te becsületeden mindig rajta marad egy darabka túró, amit nem tudunk eltüntetni. Hagyjuk a dolgot most már annyiban, és szedelőzködünk fel innen!

- Jó, induljunk! Tehát nem haragszol már rám?

- Nem.

- Megint jóban vagyunk, egészen jóban?

- Teljesen.

Elém tette a sört, melyből még egy kortyot sem ittunk és megkínált:

- Igyál, Sappho!

- Miért nem iszol te, Carpio?

- Mert én pusztá hálából meghozom neked azt a nagy áldozatot és az egészséget neked hagyom.

- Köszönöm! Nem kérek belőle.

- Miért?

- Mert látom már messziről, hogy savanyú a sör.

- Én nem látom ugyan azt, hanem egy svábbogár esett bele. Nem látod?

- Ahá, ezért van tehát a te nagy, áldozatkész hálád?!

- Igen. Még a svábbogarat is neked akartam hagyni. Gyere induljunk!

Megint összekötöttük a csomagunkat és elindultunk; rövid idő múlva Falkenau eltűnt szemeink elől.

Nem havazott egész éjjel, ahogy Franci előző este hitte és így, egyelőre legalább, tűrhető állapotban volt az út. A körülbelül egy mérföldnyi utat Gossengrünig két óra alatt tettük meg. Itt kérdezősködtünk és megtudtuk - igaz, hogy csak hosszú és alapos pihatólódzás után - hogy a keresettek tegnap dél felé érkeztek ide és egy jószívű marhakereskedő vitte őket magával szekéren Bleistadtba. Oda indultunk tehát mi is. Még délelőtt beértünk a faluba, ámbar errefelé a hó már sokkal magasabban állott, mint Falkenau környékén.

Bleistadt nem nagy, tehát igen hamar megtaláltuk a fogadót, ahová a marhakereskedő szánkójával behajtatott. Sőt mi több, őt magát is ott találtunk, mert ott töltötte az éjszakát. Kora reggel Heinrichgrünbe ment és csak az imént tért vissza. Azt mondta, hogy az asszony valósággal angyali figyelemmel és odaadással csüng öreg atyján, aki nem igen fog már sokáig élni, mert a szánkóban is alig tudott a szűk ülésen egyenesen ülni. Francinál való tartózkodásukról az asszony semmit sem beszélt.

- Én Graslitzból való vagyok, - folytatta a kupec - és nagyon szívesen odáig vittem volna őket, de itt kellett maradnom, hogy ma Heinrichgrünbe mehessenek. Ma éjszaka pedig Neukirchenben leszek. Mikor az asszony megtudta, hogy én Graslitzban minden embert ismerek, egy hangszerkészítő után kérdezősködött, aki férjének rokona. Azt remélte, hogy nála maradhatnak, mert jó módúnak hitte. Sajnos, én nem adhattam kedvező felvilágosítást, mert az illető csak segéd volt és egész keresetét pálinkára fordította. Éppen a részegsége miatt nem is tudott munkát találni és körülbelül egy évvel ezelőtt felkerekedett. De hogy merre vette útját, nem tudom.

- Továbbment innen az asszony?

- Igen. A korcsmáros nem akarta őket itt ingyen megtúrni, pénzük pedig nem volt. Azt remélte, hogy útközben hamarabb és könnyebben talál jó, könyörületes embereket. Igaza is van, mert a magányban lakó emberek vendégszeretőbbek, mint a falusiak, ahol fogadók vannak.

- Miután rokonába vetett reménye meghiúsult, tulajdonképpen semmi célja sem volt, hogy Graslitzba menjenek; mégis oda mentek?

- Igen.

- A rendes úton?

- Azt mondta, hogy a Zwoda mellett megy fel egyenesen; többet nem tudok. Az embernek megszakad a szíve, ha ilyen szegényeket lát! Brémaig akarnak koldulva eljutni; ki tudja, eljutnak-e valaha; az öreg semmi esetre sem, minden pillanatban vártam, hogy meghal a szánkómban. Az asszony arról beszélt, hogy hajójegyek vannak, de ha ilyen lassan haladnak előre, mint eddig, lejárnak a jegyek, mielőtt igénybe vehetnék azokat.

Ezután a megjegyzés után még jobban kezdtem aggódni az asszonyért, mint eddig. Anélkül, hogy a kupecnek megmondanám, hogy mi az, kivettem a borítékot a zsebemből és felnyitottam. Abban a hitben voltam, hogy nem teszek vele semmi rosszat. Tényleg? A kifizetett hajójegyeket az akkor még csak egy év óta fennálló Brémai Lloyd New York-i ügynöksége állította ki és február első napjaira szólottak. Az asszony ezt nem tudhatta, mert a szöveg angolul volt írva.

Újból útnak indultunk, állandóan a folyócska mellett felfelé. Meglehetősen fáradtságos volt, mert a hó néhol térdig ért. Mindenütt, hol emberi lakásra bukkantunk, vagy ha valakivel találkoztunk, kérdezősködtünk és megtudtuk, hogy szegények többfelé kértek éjjeli szállást, de mindenki elutasította őket. E vidék lakói olyan szegények, legalább is akkor olyan szegények voltak, hogy főleg télen, a maguk részére is alig volt száraz kenyérük.

Estefelé egy kicsiny, szegényes, félig összeomlott fűrészmalmot pillantottunk meg magunk előtt, amelynek meglehetősen rozoga kereke be volt fagyva. A még meglévő néhány ablak tele volt lyukakkal és repedésekkel, melyek papírral voltak beragasztva. Mikor odaértünk, egy vén, lesoványodott kutya vánszorgott elő egy nagy hórakás alól, ahol a vacca volt és rekedt hangjával lármát csapott, míg a rozoga ajtó meg nem nyílt. Egy öreg és láthatólag viharedzett asszony feje bukkant elő.

- Adjon Isten, anyóka! - köszöntöttem.

- Fogadj Isten, - felelte. - Mit akarnak?

- Maga a molnárné?

- Dehogy! A malom már régen nem jár, mert vagy a víz, vagy a pénz fogyott ki belőle. Én csak nemrégem költöztem belé, mert ez a szállás nem kerül pénzbe. Én vagyok ugyanis Bleistadt és Graslitz között a postásné.

- Egy öregembert, egy asszonyt és egy fiút keresünk, akik tegnap Bleistadtban voltak és Graslitzba igyekeznek.

- Jó Isten, azokat keresik, azokat? Rosszkor jönnek, mondhatom. Az öreggel nem beszélhetnek, mert halálán van. Mit akarnak az asszonytól?

- Hozunk neki valamit, amit elveszített.

- Akkor csak jöjjenek be. Nem fog ugyan tetszeni, mert szomorú, nagyon szomorú hely ez!

Egészen kitárta az ajtót és egy keskeny, teljesen üres folyosóra jutottunk, melynek falai leomlóban voltak. Igen rosszul záródó ajtón át a szobába léptünk, amelyre jelenlegi állapotában még istálló elnevezés is meg nem érdemelt kitüntetés lett volna; én legalább sem lovat, sem tehenet nem állítottam volna be ilyen helyre.

Kályha nem volt, csak egy kövekből lazán összerakott tűzhely, amelyen fából rakott tűz égett, ennek pislákoló fénye a különben egészen sötét szobát alig világította meg, ámbár odakinn még meglehetősen világos volt. Meleget alig lehetett érezni. A tűzhely mellett néhány csupor, és tányér állott a csupasz földön, mert padló nem volt. Az ablaknál egy régi asztal, két lócalakú székkal, az ajtóval szemben pedig egy nyugágy. Ez azonnal magára vonta figyelmünket.

Egy halom száraz falomból állott, melyre egy, bizonyára már évek óta nem tiszta ágylepedő volt terítve. Néhány összegyűrt rongydarab alkotta a párnát, a takaró pedig egy kihullott szőrű férfibunda maradványa volt. Ezen az ágyon feküdt az aggastyán. Lábainál a fiú guggolt, míg az asszony az ágy fejénél a földön térdelt és apjának fejét karjával alátámasztotta. Fájdalmába annyira el volt merülve, hogy fel sem pillantott ránk. A fiú felismert és bánatosan bólintott felénk. Az aggastyán mozdulatlanul kinyújtózkodva feküdt; a tűz bizonytalan fényénél nem láthattuk, hogy szeme nyitva van-e; úgy nézett ki, mintha már nem lenne benne élet.

Az a hely, ahol egy ember haldoklik, meg van szentelve, még akkor is, ha a haldokló a legutolsó koldus a földön. Nem merésztünk hangosan lélegezni sem. A postásné intésére a két lócához surrantunk és mukkanás nélkül leültünk. A postásné utánunk jött és sűgva mondta:

- Ugyebár, nagyon szegényes nálam? A vöm gonosz ember, aki nem tőr meg magánál, mióta a leányom meghalt, tehát ideköltöztem. A községtől havonta negyven krajcár alamizsnát kapok és amire még szükségem van, hogy éhen ne haljak, azt a postahordással keresem meg. Megtakarítani, vagy szerezni persze nem lehet semmit.

- Mióta vannak itt ezek az idegenek? - kérdeztem éppen olyan halkán, ahogy ő beszélt.

- Dél óta. Az egész éjszakát a havon töltötték. Az öregnek ez az életébe kerül. Egy zugot kértek, hogy kipihenhessék magukat. Nem tudtam nekik nemet mondani.

- Ettek valamit?

- Nem, mert nincsen semmijök. És ma nekem sincsen egyebem, mint kenyér. De az is elfogyott már félig. Ha...

A haldokló megmozdult és félhangon töredezett szavakat mormogott:

- Fázom... meg akarok halni!... Tegyetek be a mennyezetes ágyba és takarjatok jól be a puha selyempaplannal!... Ha meghaltam, alá kell rakjatok, semmit, semmit... különben koldusbotra juttat titeket!

A fiú szívrepesztően zokogott; anyja meg sem moccan; néma maradt, néma, amilyen csak a legmélyebb fájdalom lehet. Csak a tűz sercegeése hallatszott, semmi más. Hosszabb szünet után az öreg megint megszólalt:

- Boldog... boldog, aki életében... örök... örök szeretetben hitt...! Haldokolva... haldokolva... ha kerested... Válság csillag... Üdv hona...!

Ezután hirtelen egy nagyon hangosat sikoltott, felemelkedett, kezével a messzeségbe intett és ijedt gyorsasággal kiáltá:

- Lőni akar, lőni akar... ugorj félre, lőni akar!

Ezzel újra visszaesett. Most már hangosan hörögni kezdett, majd mind lassabban, lassabban lélegzett, úgy, hogy már azt hittem, hogy vége is van. De még egyszer megszólalt nyugodt, érthető hangon:

- Én most elmegyek, leányom; de csak a testem megy el, a lelkem nálad marad és örködni fog feletted örökké. Megáldalak téged; megáldalak titeket. Az Úr oltalmazzon meg. Trónja előtt szüntelenül érettetek fogok imádkozni! Köszönöm... éljete boldogan... Isten veletek, ti kedves... kedves... kedves...

Az utolsó szó úgy elhalt, hogy alig lehetett meghallani. Csend lett, nagyobb csend még, mint azelőtt. Úgy látszott, hogy még a tűz sem mert sercegni. Ekkor az asszony a fiához fordult és olyan hangon, mintha ő is halálán lenne, azt mondta neki:

- István, nagyapád meghalt. A mi számunkra meghalt. Sírj! Én nem tudok!

Csak most, mikor fia felé fordult, látott meg minket. Lassan felállott, úgy közeledett felénk, mintha csak lábait mozgató szobor lenne és lélektelen hangon megszólalt:

- A tegnapelőtti gimnazisták. Mit akarnak?

- Hajójegyeit Falkenauban felejtette, azokat hoztuk önök után - feleltem.

Szemeit nem rám függesztette, hanem mintha a falon akarna tekintete áthatolni és úgy hangzott, mintha egy távollevővel beszélne.

- Köszönöm, tegye csak oda az asztalra.

- Február elején lejár az érvényességük, - folytattam, mert dacára a nem megfelelő helyzetnek, kötelességemnek tartottam ezt vele közölni. - Miután atyja meghalt, a brémai Lloyd vissza fogja téríteni az ő nevére szóló jegy értékét, mert halál esetén az összeg nem megy veszendőbe.

- Nem tudom, hogy eljutok-e Brémáig, - hangzott a válasz hidegen, színtelenül.

- El kell jutnia. Egy barátja adta ezt az ön részére, tegye el kérem!

Úgy éreztem, nem tehetek másképpen, ki kell ezeket a szavakat mondanom és elő kell „pénzszekrényemet” húzni a mellényem alól, hogy neki adjam. Eltette az erszényt, anélkül, hogy tulajdonképpen érezné, mi van a kezében.

- De ki ne adja a temetésre! - tettem hozzá. - Szüksége lesz rá útközben útiköltségre.

- El fogom dugni, - bólintott, mint egy automata.

- Ebben a csomagban pedig ennivalót hoztam önöknek. Jó éjszakát, Wagnerné asszony!

- Jó éjt!

Kezet adtam a fiúnak és kimentem Carpióval. A postásné utánunk jött. Künn megkérdeztem tőle:

- Hallott mindent, amit az asszonnyal beszéltem?

- Hogyne, - bólintott. - Minden szót.

- Ismétlje el neki, de elejétől végig, mert úgy látszik, hogy nem figyelt oda. El kell dugnia az erszényt, nehogy elvegyék tőle a pénzt, amire az útra szüksége van. A temetésről annak a községnek kell gondoskodnia, amelyhez ez a malom tartozik. És hogy maga is kapjon valamit azért, hogy pontosan végrehajtsa ezt a megbízást, tartsa a kezét!

Engedelmeskedett és én beleöntöttem az én útiköltségemet. Azután elmentünk, végig az úton, amerre jöttünk, a leereszkedő este félhomályában.

Hogy eközben mire gondoltam? Semmire, egyáltalában semmire. Mintha valami felsőbb sugallat parancsára cselekedtem volna. És nem bántam meg, hogy megtettem. Kebelbarátom hosszú ideig hallgatagon baktatott mellettem. De végre nem tudta megállani, hogy meg ne törje a csendet:

- Te, Sappho, ezt az öreg malmot és ezt a haldoklást soha életemben nem fogom elfelejteni! Mennyit adtál az asszonynak?

- Minden pénzemet.

- A te megtakarított húsz tallérodát és a mi tíz forintunkat? Nagyszerű gyerek vagy! De én sem kevésbé! Én is odaadtam volna, akár csak te! Hát az öregasszony mennyit kapott?

- Az útiköltségemet.
 - Az egészet?
 - Igen.
 - Mennyi pénzed volt még?
 - Nem tudom.
 - Nem, tudja! Nagyszerű! Odaadja a legutolsó fillérjét is. De mit fogunk most mi csinálni és miből fogunk élni mi?
 - Mennyi pénzed van még?
 - Én sem tudom pontosan.
 - Nem is szükséges. Mindenesetre futja belőle mindkettőnknek, hogy Bleistadtban tölthessük az éjszakát.
 - Igen, de aztán?
 - Aztán megint visszamegyünk Falkenauba.
 - Talán bizony Francihoz.
 - Igen.
 - Teringettét! Az nem felejtette ám még el a túróslépényt! Nem lehetne ezt kikerülni?
- Megálltam, megragadtam a karjainál és a legünnepélyesebb hangon, mire képes voltam, megkérdeztem:
- Carpio, kértem én valaha valakitől kölcsön?
 - Nem... soha... senkitől!
 - Nos hát, hallgasd meg, amit mondok! Mi befejeztük utunkat, mert elfogyott a pénzünk. Nem koldulhatunk, tehát nem fogom Francit pumpolni. Annyi pénzt kell adnia, amennyire szükségünk van, hogy hazakerüljünk. Beleegyezel?
 - Előbb mondd meg, hogy kinek kell visszafizetni? Te egyedül, vagy mi ketten?
 - Én egyedül.
 - Akkor megadom legfelsőbb jóváhagyásomat. De neked magadnak kell őt megpumpolni, mert én egy szót sem tudnék kiejteni. Már az átszenvedett éhség miatt sem.
 - Természetesen én fogok kérni. Most pedig gyere!
 - Jövök már és mindenbe beleegyezem. De ha Franci a kölcsönkérés miatt megdühödik és kidob minket az ablakon, soha többé nem mutatkozom Ausztriában, hanem felkeresem odaát az én Eldorádómat, ahol annyi pénzem lesz, amennyit csak akarok!

MÁSODIK FEJEZET

A bibliás ember

Évek hosszú sora múlt el a fentebb elbeszélte események óta; az élet az ő szigorú iskolájába vett és a tapasztalatlan gyerekből férfi lett. De a ridegség, amellyel az élet velem bánt, csak látszólagos volt, mert hiszen utamat saját magam választottam és az erőfeszítések, nélkülözések mellett, melyeken átmentem, olyan örömeket és elégtételt is találtam, melyek ki voltak zárva más, nyugodtabb életmód mellett. Hiszen megismertem az én felséges, páratlan Winnetoumat - ez volt egyike a leggazdagabb ajándékoknak, amik osztályrészemül jutottak - és vele olyan barátságot kötöttem, melyet csaknem példátlanak mondanék. Maga ez a barátság tökéletesen elegendő kártérítés lenne mindenféle elszenvedett fáradságért és lemondásért, pedig azon a rögzös ösvényen, melyen haladtam, még egyéb szép virág és gyümölcs is termett, amikből szakítottam. Ezekhez a dolgokhoz tartozik a szeretet is, amellyel annyi derék ismerősöm irántam viseltetett, míg azok, kiknek nem volt tiszta lelkiismeretük, semmitől sem féltek annyira, mint Winnetou és Old Shatterhand nevétől.

Rio Pecosból Texason és az indián területen át Missouriiba vezetett legutolsó lovaglászom ezzel a legnemesebb indiánnal és én ott maradtam, míg ő a hegyekbe lovagolt, hogy nuggetet hozzon. Miután sok olvasóm keresett már fel azzal a kérdéssel, hogy milyen viszonyban voltam én Winnetouval anyagi tekintetben, felhasználom ezt a mostani alkalmat, hogy erről némi felvilágosítást adjak.

Sokat beszéltek és beszélnek még ma is arról, hogy az indiánok nagy aranymezőket ismertek, vagy még ismernek, melyet sem ők nem aknáznak ki, sem a fehéreknek el nem árulnak. Még a legkínosabb halál sem tudná őket rábírní, hogy az ilyen titkukat elárulják. Ennek folytán sok író, akik soha át nem keltek az Óceánon és akiknek az indiánokról, meg azok viszonyairól halvány sejtelmük sincs, felhasználták a mondát és irodalmukat egész halom könyvvel... éppen nem gazdagították, amelyekben állandóan ilyen titkos aranymezők felfedezéséről van szó. Ha az indiánok ilyen titkok birtokosai lennének, amint ezek az elbeszélések az olvasóval el akarják hitetni, akkor nem akadnának ezrével, sőt tízezérel szegény rézbőrűek, kik éhezve, fázva, alig tudják meztelen testüket befedni és mint testileg-lelkileg lezüllött koldusok és csavargók azoknak ajtai körül settenkednek, akik őket mindentől megfosztották, ami azelőtt az övék volt.

Ezzel természetesen nem akarom azt mondani, hogy az olyan indiánokról szóló mondák, akiknek volt ilyen titkuk, minden esetben valótlanok. Óh, nem; én magam is ismertem vörösöket és ezek közé tartozott az én Winnetoum is, akik, ha aranyra volt szükségük, pontosan tudták, honnan kell azt venniök; de ezek nem voltak egyszerű emberek, hanem régi, kiváló családok sarjai, amelyekben az ilyen titkok apáról fiúra öröklődtek át és soha más családtagnak, vagy törzsbelinek, de legkevésbé fehér embernek el nem árulták volna. Tudni kell ugyanis, hogy egy bizonyos családhoz való tartozás iránti érzék, tehát a büszkeség az előkelő leszármazásra, az indián előtt nem ismeretlen fogalom. Ezt az érzéket mindenesetre sokszor el akarják tőlük vitatni, de aki ilyesmit tesz, ezzel csak tudatlanságát árulja el és gondolkozás nélkül olyan állítást ismétel, amit a vörös faj elnyomói találtak ki, hogy kegyetlen eljárásukat kevésbé elítélendő világításban tüntessék fel. Akadnak a vörös törzseknél olyan híres családok, amelyekhez nagy tisztesség tartozni. Ezen semmit sem változtathat az a körülmény, hogy az indiánok vezetéknévét nem viselnek. Náluk éppen úgy van, mint az ókor néhány népénél és a keletiekénél ma is, akik szintén nem viseltek és nem viselnek vezetéknévét és mégis képesek olyan családokat felmutatni, melyek még a világtörténelemben is híresek lettek.

Winnetou egész hosszú sor híres őst sorolhatott fel, akik mind törzsfőnökök voltak. Ismerte életüket, minden cselekedetüket és tőlük örökölte olyan helyek ismeretét, melyekről még a legválogatottabb kínzás sem tudott volna belőle egy szót sem kisedni. Én voltam az egyetlen ember, akinek, ha nagyon ritkán is és csak igen-igen távolról, halvány célzást tett erre vonatkozólag. Ehhez járult, hogy különben is páratlanul éles és gyakorlott szemének rendkívüli képessége volt nemes ércek lelőhelyét felfedezni. Tudtam, hogy egyik törzstől a másikhoz való gyakori vándorlásai alkalmával maga is fedezett fel olyan helyeket, ahol aranyat, vagy ezüstöt lehetett találni. Ilyenkor gyakran napokat, sőt heteket töltött el azzal, hogy ezeket a helyeket hozzáférhetetlenné tegye, vagy legalább is úgy elrejtse, hogy más hosszú időt tölthetett el közvetlen közelében, anélkül, hogy csak sejtené is, mily óriási vagyon kútfejen ül.

Ilyen helyeket keresett azután fel, ha néha abba a helyzetbe jutott, hogy pénzre volt szüksége. A vad nyugaton ez az eset nem fordult elő, mert ott útközben maga lőtte le a vadat, ami az étkezéshez kellett és számíthatott rá, hogy minden, vele baráti viszonyban levő ember tanyáján, vagy sátrában örömmel fogadják vendégül. De ha egy erődöt, vagy más nagyobb telepet kellett meglátogatnia, hogy lőszert vásároljon, vagy pedig nagyobb utazást tett a „kultúr” vidékekre, akkor pénzre volt szüksége. Ilyenkor mindig ellátta magát jókora készlet nuggettel, melyeket vert aranyért vagy „számokkal teleírt papírért” cserélt be.

Azt nem is kell külön említenem, hogy zsebe, ha volt nála pénz, számomra állandóan nyitva állott; de ez nem volt gyakori eset, mert én nem tartozom azok közé az emberek közé, akik csak azért barátkoznak, hogy barátjukat kiszipolyozzák. A szükségben inkább fordulnék pénzért idegenhez, mint baráthoz, mert tapasztalásból tudom, amikor más, egyébként igen derék embereken segítettem, hogy a kölcsönzés valósággal meggyilkolja a barátságot. Mondhatnak nekem, amit akarnak, mégis azt állítom, hogy ha valaki bármilyen jóakarattal legyen is irántam, bármilyen magas véleménnyel legyen is rólam, bármilyen sziklaszilárdan meg legyen is győződve fizetőképességemről, mihelyt száz, vagy ötven, vagy akár csak húsz márkát kérnék tőle kölcsön, legalább egy picike csöpp esik barátságunk ragyogó himporára és ha csak néhány darabkát lemos róla... a pillangó már meg van sebesítve. Az igazi barátság képes a legnagyobb áldozatra, Winnetoué és az enyém pláne életünk feláldozására is. Ez az áldozatkészség valami szent, valami nagy, a pénzkölcsönzés pedig olyan köznapi, aljas, durván anyagias, hogy barátok között el kell kerülni és csak... két teljes szegény gimnazista és a falkenauai jó Franci között volna szabad előfordulnia!

Persze, ha Winnetou helyettem fizetett, ezt nem lehetett kölcsönnek nevezni. Ezen kívül a nuggetek semmibe sem kerültek; de ennek a szónak „fizetni”, egészen más hangja van, ha más helyett, még ha a legjobb barátért történik is, mintha valaki önmagáért fizet. Ha engem magával vitt volna a helyhez és megengedte volna, hogy annyi nuggetet vegyek magamhoz, amennyit akarok, az egészen más lett volna! De ha már az ő zsebében voltak a nuggetek, azok rám nézve nem voltak gazdátlan tárgyak, hanem az ő pénze, az ő aranya és ha ezt érettem adta ki, mindig az az érzésem volt, hogy nekem nem volna szabad ott lennem. Ki kellene mennem, hogy ne lássam. És ez az érzés indított arra, hogy nuggetjeitől lehetőleg függetlenítssem magamat.

Mihelyt ugyanis valamely lakott vidékre kerültünk, ahol postahivatal volt, a westmanból íróvá alakultam át. Munkáimat minden újság szívesen fogadta és rendszeresen azonnal jól megfizette. Ezek a tiszteletdíjak tették lehetővé az én anyagi függetlenségemet és ezek az újság-cikkek voltak alapjai az én úti elbeszéléseimnek, amelyeket bizonyos idő óta olvasóim elé tálalok. Winnetou ugyanúgy gondolkozott, mint én. Sohasem jutott eszébe nekem a legparányibb célzást is tenni arra, hogy ez a pénzért való irkálás tulajdonképpen egészen felesleges. Sőt sokszor várakozott a pénzre türelmesen, még ha nem is volt egyébként rá időnk, ha a

tiszteletdíj nem érkezett meg postafordultával. És éppen úgy örült neki, mintha ő maga lenne a szerző, még pedig pénztelen szerző. Még ma is kellemesen gondolok vissza arra a rendre-utasításra, amiben egy gazdag ültetvényes részesített, kinek fiát kimentettem a Mississippiből. Ez az ember pénzzel akart megjutalmazni, mert elnyűtt préri-öltönyöm miatt szegény ördögnek tartott. De Winnetou azonnal közénk lépett, villámló tekintettel, haragosan mérte végig az embert és rákiáltott:

- Meg lehet egy ember életét pénzzel fizetni? Én Winnetou vagyok, az apacsok vezére, ez a gentleman pedig a barátom. Old Shatterhand. És te ezeket a nyomorúságos dollárokat akarod neki ajándékozni?! Tedd el, nagyobb szükséged lesz azokra neked!

Egyszóval Winnetouval a Missourihoz jöttem, még pedig St. Josephbe, ahol akkoriban öt újság jelent meg. Közöttük egy németnyelvű is és az összeköttetés St. Louis-val, illetve az ottani újságok szerkesztőségével olyan jó volt, hogy nem sokáig kellett várakoznom írói vágyaim teljesülésére. Winnetou itt elvált tőlem, hogy, mint már mondtam, nuggeteket hozzon, mert az volt a tervünk, hogy a Mississippin keletre utazunk. Ehhez természetesen pénz kellett. A főnök útjának célját nem ismertem, csak annyit mondott, hogy két hét leforgása alatt újra nálam lesz.

St. Joseph akkoriban nyugati végállomása volt a Hannibal-St. Joseph-vasútnak, 7000 lakója között körülbelül 2000 német. A rövid híradás, hogy Old Shatterhand itt van, elég volt ahhoz, hogy az újságok kiadói meglátogassanak és cikket kérjenek tőlem. Három nap alatt eleget tettem kívánságuknak és a kifizetett tiszteletdíjból finom ruhát és fehérneműt vásároltam keleti utunkhoz. A ruhát természetesen nyomban használatban is vettem, mert szarvasbőr-öltönyöm varrás közben igen nehéz és kényelmetlen volt. Azután St. Louisba írtam, hogy a tiszteletdíjakat Westonba küldjék, mert oda akartam utazni, hogy Winnetou visszatértéig ott is keressek valamit.

Ez a város, melynek lakói harmadrészben németek, műveltség szempontjából, igen gazdag vidéken fekszik és a nagy bevándorlás folytán rendkívül gyorsan fejlődött. Akkoriban, ha jól emlékszem, öt temploma volt, közöttük két német. A németek igen jó anyagi helyzetben voltak és több egyesületet, sőt egy vadásztársaságot is alapítottak.

St. Josephben egy negyedóra sem voltam a magam ura. Valósággal elhalmoztak meghívásokkal és mivel ezeknek, mert dolgozni akartam, nem tettem eleget, engem kerestek fel az emberek, hogy vadnyugati életünk ecsetelésével mulattassam őket. Ez persze nem volt ínyemre és eltökéltem, hogy Westonban nevemet el fogom hallgatni, hogy ne zavarjanak. És mivel lovam, melynek külseje mindenfelé ismert volt, könnyen elárulhatott volna, egy ültetvényesnek adtam oda gondozásra, én pedig egy Missuri hajóval utaztam el St. Josephből. Csak a szállodást avattam bele titkomba és megmondtam neki, hol található, ha valami történik, ami engem érint.

Be kell vallanom, hogy hosszú idő óta nem néztem olyan tisztességesen ki, mint most új ruhámban. Lovamat hátrahagytam, fegyvereimet, lőszeres övemet és egyéb felszerelési tárgyaimat jól elcsomagoltam. Ennek folytán mindennek inkább tartottak volna, mint westmannak, aki csak nemrég surrant át életveszélyek közepette az ellenséges kommandók és kiowák földjén.

Mikor megérkeztem Westonba és jó szállás után kérdezősködtem, egy szállodába utasítottak. A szálloda, ezt az elnevezést ugyan csupán nyugati fogalmak szerint érdemelte meg, de nekem, az igénytelen embernek, egészen megfelelő volt. Elsősorban tisztaságot kívántam és mivel azt itt megtaláltam, elhatároztam, hogy mindaddig itt fogok lakni, amíg csak Westonban maradok.

A szállodás német volt, a felesége barátságos, tisztaságtól ragyogó asszony. A főpincér is németül szólított meg, mikor az étterembe beléptem. Főpincérnek szólították, pedig egyben az egyetlen pincér is volt.

Ez a fiatal, talán huszonnyolc éves ember rendkívül karcsú és majdnem túl alacsony ifjú volt, mert csak a vállamig ért. De annál nagyobb és rendkívülbb bajusz tulajdonosa, amire igen büszke lehetett, mert ha nem volt egyéb dolga, folyton azt pödörgette. Miután engem kiszolgált, az újságjához tért vissza, ami mellett azelőtt is ült és mialatt olvasott, nem szűnt meg bajuszát hol jobbról, hol balról simogatni. Egyszerre csak meglepetésében felkiáltott, felugrott helyéről és így szólt a szállodáshoz, ki szivarozva és engem csendben szemlélgetve, közlemben ült:

- Mylord, azonnal szabadságot kell öntől kérnem a mai és a holnapi napra!

Azt meg soha nem hallottam, hogy egy pincér a gazdáját Mylordnak szólította volna. Ebben a házban ez így volt szokás, vagy a picike emberke csak megszokott, túlhajtott udvariasságból tette-e?

- Szabadságot? Ma? - kérde a szállodás. - Megbolondult? Szabadságot, mikor ma tartják a vadászok az alapítási ünnepélyüket és nálunk lesz a díszlakoma bállal egybekötve!

- Nagyon sajnálom, Mylord, - jelentette ki a kis ember mély, sajnálkozó meghajlással. - Kész vagyok bármilyen áldozatot meghozni önnek, mélyen tisztelt uram, csak ezt az egyet nem. Tudniillik nekem beszélnem kell vele!

- Kivel?

- Old Shatterhanddal!

- Mi? Micsoda? - kiáltá a szállodás. - Old Shatterhand? Talán itt van Westonban?

- Nem, hanem odaát, St. Josephben.

- Biztosan tudja?

- Igen! Most olvasom az újságban. Néhány nap előtt érkezett meg és azonnal írt is egy cikket, ami holnap fog megjelenni.

Aha, a ravasz újságkiadó felhívta a közönség figyelmét cikkemre, hogy lehetőleg sok példányt adjon el! Az amerikai újságok tudvalevőleg nem annyira az előfizetőkből, mint az eladásból élnek.

- Tehát St. Josephbe akar utazni? - kérde a fogadós.

- Igen.

- Azt is tudja, hogy hol lakik?

- Nem, de azt könnyen megtudhatom.

- Azt nem fogja megtudni.

- Miért?

- Mert nem is tudakozódhatik utána. Nem adhatom meg ugyanis az engedélyt, hogy ma St. Josephbe utazzék.

A pincér megismételte az előbbi mély meghajlást és így válaszolt:

- Én nemcsak a kötelességemet tudom, Mylord, hanem a legnagyobb tiszteletet is érzem ön iránt, amire szívem csak képes, de mégis kénytelen vagyok önnek azzal a kijelentéssel fájdalmat okozni, hogy ezt az utat feltétlenül meg kell tennem.

- De nem mindjárt, ma!

- De mindjárt ma, mert holnap esetleg Old Shatterhand már nem lesz feltalálható.

- De hát be kell látnia, hogy a legnagyobb zavarba hoz, ha ma elmegy.

- Ezt persze belátom, de legjobb akaratom mellett sem változtathatok rajta. Hiszen megmondtam önnek, hogy nekem a Nyugatra kell mennem és előre figyelmeztettem önt, hogy minden egyes alkalom, hogy ezt a szándékomat keresztülvigyem, előbbre való, mint foglalkozásom az ön szállodájában.

- De hát mi köze mind ennek Old Shatterhandhoz?

- Engedelmet kérek, ez a kérdés teljesen fölösleges, hiszen kérdésben a felelet. Meg fogom Old Shatterhandot kérni, hogy vigyen magával Nyugatra.

- Hát azt is tudja, hogy oda készül?

- Igen. Hová készülhetne másfelé? Egy olyan westmannak, mint ő, csak a Nyugaton a helye!

- De hátha esetleg most jött onnan!

- Nem. Engedelmet kérek, de egy benső hang azt mondja nekem, hogy nem a Nyugatról jön, hanem most szándékozik oda menni! Jobb, pompásabb alkalmat sohasem találhatnék, hogy szándékomat keresztülvigyem!

- De jobb alkalma arra sem volt soha, hogy itt hasznossá tegye magát és pénzt keressen!

- Terveim előbbre valók, mint minden pénz a világon!

- És azt hiszi, hogy Old Shatterhand magával fogja önt vinni?

- Meg vagyok győződve.

- Ember, csak ne képzelődjék ilyesmiről!

- Miért?

- Old Shatterhand óvakodni fog önnel összeelegyedni. Köztudomású dolog, hogy ő legszívesebben Winnetouval egyedül van és lehetőleg mindig elkerüli, hogy másokat a nyakába vegyen... Csakis hírneves emberekkel szokott néha kivételt tenni.

- Velem is kivételt fog tenni.

- Önnel, aki egyáltalában nem westman?

- Igen.

- Ebben kételkedem.

- Engedelmet kérek, de egy belső hang azt mondja nekem, hogy velem kivételt fog tenni!

- Eszébe se jut! Előre megmondom, hogy teljesen hiábavaló lesz az egész St. Josephi utazás. Egyáltalában nem tudom megérteni, miért bolondult úgy bele ebbe a Nyugatba. Hiszen nálam olyan jó dolga van, amilyent csak kívánhat és eleget keres, hogy belátható időn belül önállósíthassa magát!

A pincér most egy helyett kétszer hajolt meg és így válaszolt:

- Mindenesetre van szerencsém önnel közölni, hogy állásomat oly kitűnőnek tartom, hogy nem hagynám itt, ha hivatásom egyenesen nem kényszerítene, hogy a Nyugatot felkeressem.

- Ah, mit hivatás! - mondá a fogadós most már bosszúsan. - Az ördögnek a hivatása az, hogy „a sötét és véres vidékre” menjen és ott lassan elpusztíttassa magát, de nem önnek!

- Alázatosan kérem, Mylord, legyen olyan kegyes és ne ragaszkodjék ehhez a nézetéhez. Ha valaki érzi magában a hivatást, hogy ezt az utat válassza, akkor én vagyok az. Már voltam olyan szerencsés ezt önnek többször kifejezni. Sajnos, mindig kellő eredmény nélkül.

- Ezt az eredményt nem is fogja nálam elérni soha! Milyen sokszor mondtam már önnek, hogy itt Westonban nyitva áll a jövője. Olvasott, ügyes, amellettt takarékos fiatalember és a mi városunkra fényes jövő vár. Nem fog sokáig tartani és önállósíthatja itt magát!

- Ahhoz több pénz kell, mint amennyi nekem van!

- Nem, mert van hitele és én is szívesen segítségére leszek, hogy egy szállodát, éttermet vagy valami effélét nyithasson, mert kellemesebb nekem, ha ön a versenytársam, mint valaki más, aki ismeretlenül idejön és nem kell irántam semmi tekintettel lennie. Ezt már többször megmondtam önnek, de, sajnos, mindig eredménytelenül.

- Az ön jóságának, Mylord, amit irántam tanúsít, nem lehet eredménye, mert az én hivatásom más, mint egy vendéglőse.

- Ugyan ne beszéljen hivatásról! Ami pénzt hoz, az a hivatás!

- Ha valaha jóval több tudással és tapasztalatokkal visszatérek a Nyugatról, több pénzt fogok keresni, mint amennyit ebben az életben kereshetnék az ön szakmájában. Ezt bizonyosan tudom. Egy embernek, aki az elülső, nagy harántcsíkos izmot olyan jól meg tudja különböztetni a csuklyás izomtól, mint ahogy én megtanultam, más érdekek lebegnek a szemei előtt, mint az, hogy pálinkaeladás révén gazdag emberré legyen.

- Az ön izmaiból nem értek semmit, csak annyit tudok, hogy ma semmi esetre sem tudom nélkülözni önt. Utazzék holnap, ha már elmúlt a bál!

- Az sem lehet, mert holnap esetleg Old Shatterhand már nem lesz St. Josephben.

- Kérdezze hát meg tőle sürgönyileg!

- Nem tudom, hogy hol lakik!

- Majd megtalálják őt!

- Arról meg vagyok győződve, de csak a személyes tárgyalás ér valamit! Könnyen arra a gondolatra jöhetne, hogy valami elutasító válasszal lerázza magát. Oda kell utaznom.

Erre a szállodásné is kérlelni kezdte a pincért, hogy várjon legalább másnapig. Ő is megmagyarázta neki, hogy aznap semmi esetre sem tudnák nélkülözni, de az asszony fáradozása is hiábavaló volt.

A legudvariasabb hangon válaszolgotott. Myladynak szólította, egyik meghajlás a másikat követte, de feltett szándékától, hogy még aznap St. Josephbe utazzék, nem volt eltéríthető. Ez a fiatal, erélyes ember rokonszenves lett előttem, dacára furcsa modorának. Azt nem tudtam, hogy ki tulajdonképpen és hogy mit keres a vad Nyugaton. A két izom megemlékezéséből arra lehetett következtetnem, hogy a tiszteletreméltó orvosi tudomány kutatója. Amerikában igen könnyen odajuthat egy orvos, hogy átmenetileg pincérszerepet vállaljon. Hogy a fogadóst kimentsem zavarából, beleavatkoztam a beszélgetésbe:

- Engedjenek meg az urak egy megjegyzést! Az utazás St. Josephbe eredménytelen lenne, mert Old Shatterhand nincs már ott.

- Nincs? Nincs? Biztosan tudja? Ki mondta önnek? - kérdezték mindketten össze-vissza.

- Bizonyosan tudom, mert tőle magától hallottam, - feleltem.

Ebben a pillanatban már ott ültek mindketten mellettem, jobbról-balról és a fogadós érdeklődni kezdett:

- Tehát ön beszélt vele magával?

- Igen. St. Josephből jövök.

- Nagyon érdekes, végtelenül érdekes! Azt mondják, hogy német. Nem tudja talán, hogy igaz-e ez?

- Igaz.

- Nagyon örülök, végtelenül örülök! Én tudniillik olyan jó német vagyok, mint amilyen csak odaát a hazámban akad egynéhány. Nem tudja, hová való?

- Ezt nem kérdeztem tőle.

- Persze! Ilyen embertől nem lehet csak úgy mindenfélét kérdezgetni. Tehát nincs már St. Josephben? Hová ment?

- Azt rajta kívül valószínűleg senki sem tudja.

- Ez kellemetlen, végtelenül kellemetlen! - kiáltott fel a pincér. - Nem tudom, mit adtam volna azért, hogy beszélhessek vele!

- Ami ezt illeti, megnyugtathatom önt. Ő tudniillik csak kirándult valahová és vissza fog térni.

- Igazán? Tényleg? De mikor?

- Az még bizonytalan. Úgy látszik, hogy Winnetout kell St. Josephben megvárnia.

- Winnetout? Ő is eljön? Hiszen ez több, mint amit kívánhatnék! Mindkettőt látni fogom, mindkettőt, Old Shatterhandot és Winnetout! Kérem, legyen olyan kegyes megmondani nekünk, micsoda ember ő, milyen magas, milyen széles, milyenek a szemei, a bajusza, hogyan öltözködik, azután milyen a tartása, a járása, a hangja, milyen...

- Elég már, elég már! - szakítottam félbe kacagva szóáradatát. - Ki tudná ezt a sok kérdést mind megjegyezni?

- Igaz! Kissé heves voltam!

Felállt, mélyen meghajolt és így folytatta:

- Megengedi, Mylord, hogy kérdéseimet egyenkint tegyem fel? Milyen magas?

- Olyan magas, mit én.

- Milyen széles?

- Mint én.

- Hüm! Bocsásson meg, de egy benső hang mindig azt mondta nekem, hogy sokkal magasabb és sokkal szélesebb! Milyen a tartása?

- Egyenes.

- A járása?

- Ha gyalog megy, két lábon, ha lovagol, hat lábon jár.

- Óh, kérem, kérem, ne tessék tréfálni! Olyan érzésekkel viseltetem ez iránt a férfiú iránt, melyek minden tréfát kizárnak. Milyen a szakállviselete?

- Bajuszt és kecskeszakállt hord.

- Tehát azt is, mint ön. Ruhája?

- Szarvasbőrből való trapperöltöny.

- Emberhajjal?

- Nem, hanem vörös bőrrojtokkal.

- Persze. Köztudomású, hogy nem szereti magát barbár diadalmi jelvényekkel díszíteni, mint a vörösbőrűek. Ön beszélt vele?

- Igen.

- Miről?

- Mindenféléről.

- Elbeszélte önnek valamit az élményeiből?

- Nem. De együtt ettem, ittam vele, barátkoztunk, együtt írtam vele a szobájában, sétálni mentem vele, sőt a mosdótálját, a szappánát, a törülközőjét használtam.

- Mit nem mond, Mylord! Hiszen ez olyan bizalmas, olyan nagyon bizalmas érintkezés volt, hogy irigylem önt ezért!

Újból felállott, újból meghajolt előttem és folytatta:

- Remélhetőleg lesz olyan szíves és még többet is beszél róla. Szívből örülök, hogy ön nálunk szándékozik lakni és kiváló szerencsémnek fogom tartani, hogy úgy szolgálhatom önt ki, ahogy Old Shatterhand ilyen bizalmas ismerőse csak elvárhatja. Fog vele talán megint találkozni?

- Igen.

- Kérem szépen, mikor?

- Én leszek az első, aki megtudja, hogy mikor tért vissza St. Josephbe.

- És addig ön itt marad?

- Igen.

- Akkor alázatosan megkérem önt, hogy vigyen magával és mutasson be neki! Meg fogja ezt tenni, Mylord?

- Hüm! Old Shatterhand nem nagy barátja az új ismeretségeknek és úgy tudom, hogy éppen most Winettouval egyedül szándékozik elutazni.

- Talán meggondolja a dolgot és másra határozza magát, ha kegyeskedik engem meghallgatni. Csak mutasson be neki, hogy beszélhessek vele!

- Nem tudom, kellemes lesz-e rá nézve, ha önnek ezt a kérését teljesítem. Hallottam az előbb, hogy önnek az a kívánsága, hogy hozzá csatlakozhassék, de fontolja meg, hogy ő nem idegenvezető.

- Mit beszél, mit gondol, Mylord? Én igen jól tudom, hogy mit kell róla gondolnom. Tudom, hogy száz kiváló westman különös szerencsésének tartaná, ha hozzá és Winnetouhoz csatlakozhatnék, bár csak egészen rövid időre is és én minden inkább vagyok mint westman; de ha ő meghallja, hogy mit akarok, akkor talán nem fog engem elutasítani.

- Hát mit akar tőle? Nem kíváncsiságból kérdezem, hanem ha be akarom önt neki mutatni, mégis tudni szeretném, mi célból óhajtja ezt.

Erre megint felállott, meghajolt és így szólt:

- Engedje meg, Mylord, hogy önnek kellő felvilágosítást adhassak személyemről. A nevem Rost Hermann, német vagyok és foglalkozásomra nézve tulajdonképpen borbély. A legfőbb óhajom az volt, hogy orvosnak készüljek, de szüleim igen szegények voltak, azért választottam az említett foglalkozást, amelyet talán mégis első lépcsőnek lehet tekinteni ama cél felé, amelyre törekszem. Örökké szemem előtt lebegett ez a cél egész tanonc- és legényéveim alatt és állandóan szorgalmasan dolgoztam. Két gimnazista, akik gazdámnál laktak, érdeklődött irántam, segített a latin tanulásnál, és a latin nyelvet most már ismerem annyira, amennyire arra egy orvosnak szüksége van. Csekély megtakarított pénzecskémet mindig arra fordítottam, hogy a szakba vágó könyveket megvegyem és minden szabad időmet felhasználtam, hogy ezeknek tartalmát elsajátítsam. Az egyetem látogatására persze nem gondolhattam, ahhoz hiányzott az előképzettségem és a szükséges anyagi eszközöm. Ha egyáltalában főiskolára gondolhattam volna, az csak valamelyik amerikai intézet lehetett. Tehát Hamburgba mentem és hogy ne kelljen az utazásért fizetnem, szolgálatot vállaltam egy New-Yorkba induló vitorlás hajón. Ide érkezve, megint borbély lettem, De azzal a különbséggel, hogy módomban volt emellett a Columbia-College-t látogatni. Nem akarom önt, Mylord, hosszadalmas elbeszéléssel terhelni; elég, ha azt mondom, hogy félév előtt jó eredménnyel végeztem a St. Luisi egyetemem.

Mikor itt szünetet tartott, kezet nyújtottam és azt mondtam neki:

- Ez igazán tiszteletreméltó, doktor úr. Bevallom önnek, hogy teljes becsülést érzek ön iránt. De hogyan jutott arra a gondolatra, hogy itt pincér legyen?

- Ön különösnek fogja ezt tartani, de Amerikában egyáltalában nem valami rendkívüli dolog. Orvos vagyok, de tudni sem akarok azokról az orvosságokról, amiket a mi doktoraink rendelkeznek és használnak. Én inkább azon a véleményen vagyok, hogy a beteg testnek, ha egyáltalában van még benne életképesség, nincs arra szüksége, hogy idegen, pláne mérges anyagokat vegyen fel magába, hogy újból egészséges lehessen. A betegség által okozott zavarokat az emberi testben a természetnek magának kell kiegyenlítenie. Ezzel azonban egyáltalában nem akarom állítani, hogy ez a vélemény minden betegségre és minden orvosszerre vonatkozik. Eltökéltem magamban, hogy ezen az úton fogok tovább haladni és meg vagyok győződve, hogy az úgynevezett vad népek, mivel a természetre vannak utalva, az én meggyőződésem hívei. Így támadt bennem az a gondolat, hogy a Nyugatra menjek és valamelyik indián törzsnél tanulmányozzam a kérdést. Pénzem a felszerelésre nem volt ugyan, de mégis útra keltem és idáig jutottam. Itt elfoglaltam ezt az állást, hogy pénzt keressek és kedvező alkalomra várjak, hogy a Nyugatra indulhassak. Ma olvastam, hogy Old Shatterhand St. Josephben van és azonnal elhatároztam, hogy hozzá fordulok. Talán magával visz és ha nem, elegendő egy ajánlat tőle, vagy Winnetoutól valamely velük barátságos viszonyban élő törzshöz, hogy biztos lehessenek a jó fogadtatásról. Mit szól a tervemhez, Mylord?

- Mindenesetre egészen más szemekkel nézem most már önt, mint azelőtt, mikor azt hallottam öntől, akit csak pincérnek tartottam, hogy Old Shatterhandot arra fogja kérni, vigye önt magával. Meg voltam győződve, hogy ez az óhaja nem fog teljesülni. Annál kevésbé, mert tudom, hogy ő Winnetouval most nem a Nyugatra, hanem Keletre utazik.

- Keletre? Mennyire sajnálom!

- De azért keresse csak fel! Legalább tanácsot fog önnek adni és ha Winnetou belegyezik, nincs kizárva, hogy még ajánlatot is kap tőle totem alakjában valamelyik vele barátságos viszonyban élő főnökhöz. A legjobb lenne, ha totemet kérne tőle az egyik Winnetounak alárendelt apacstörzshöz. Akkor bizonyos lehetne, hogy nemcsak jól fogadnák, hanem minden elképzelhető támogatásban is részesítik. Ez persze csak az én véleményem; hogy Old Shatterhand mit fog hozzá szólni, az egészen más kérdés.

- De ön ismeri őt. Ő még azt is megengedte önnek, hogy az ő mosdótáljába merítse kezeit; tehát nem hagyná az ön kívánságát teljesen figyelmen kívül. Nem lenne, Mylord, olyan kegyes és adna nekem ajánlólevelet hozzá St. Josephbe?

- Miért ne? Készséggel hajlandó vagyok önnek ezt az óhaját teljesíteni, de azt már nem ígérhetem meg, hogy meg is lesz írásomnak az óhajtott sikere.

Erre felállott, háromszor meghajtotta magát, még pedig mélyebben, mint azelőtt és így szólt:

- Ezer köszönet, Mylord! Az eredmény nem fog elmaradni. Engedje meg, hogy azt mondhassa nekem egy benső hang, hogy minden körülmények között fogok totemet kapni. Ön azt gondolja tehát, hogy egy ilyen apacstörzs lenne a legelőnyösebb?

- Igen. Persze akkor innen hosszabb és veszélyesebb utazás várna önre, mintha valamelyik északabbra lakó indiántörzshöz akarna csatlakozni. Erről jut az eszembe az a kérdés, hogyan állunk az ön képességével, amelyek szükségesek egy ilyen utazáshoz és a vadonban való tartózkodáshoz.

- Óh, ami azt illeti, egészséges vagyok, kitartó és megtanultam, hogyan kell a lovat megülni. Mivel örökké szemem előtt lebegett a célo, bármit csináltam is, St. Josephban való tartózkodásom alatt nagyon szorgalmasan gyakoroltam magamat a fegyverforgatásban. Westman ugyan nem vagyok, de merem állítani, hogy tíz lövésből hatszor vagy hétszer célba találok.

- Ez mindenesetre nagyon szép, de ha az ember meghallgatja valamelyik jó westmant, megtanulja, hogy a célbalövés egy igazi prérifjárnak még akkor sem imponál, ha a lövő akár százszor eltalálja is célpontot.

Most megzavartak minket, mert a pincérnek egy éppen belépő új vendéget kellett kiszolgálnia. Lelkészhez hasonlóan, egészen feketébe öltözött ember volt ez, simára borotvált arccal. Kis kézi táskát hozott magával. Jámbor, tiszteletgerjesztő külsőt akart mutatni, de amint, ha nem is azonnal, de később észrevettem, sehogy sem akart illeni ehhez a szándékhoz tétovázó, szüntelenül ide-oda fürkészgető pillantása.

- Ah, a bibliás ember, - szólt a szállodás és feléje indult, hogy kezét szorítson vele.

- Igen, a bibliás ember, - felelt az idegen kenetteljes orrhangon. - Ebben a bűnös világban a bibliás ember szükségesebb, mint bármilyen más ember. Az emberek nem akarnak többé meghajolni Isten büntetései előtt; a romlás útjain tévelyegnek és ha nem akarjuk, hogy egy második özönvíz következzen el és minden élőlényt elpusztítson, akkor az istenfélőknek meg kell kísérelni, hogy visszavezessék a tévelygőket a hit ösvényére. Éppen itt, a civilizáció és a vad Nyugat határán verődnek össze ennek a világnak a gyermekei és rontják példaadásukkal az ingadozó lelkeket, kiket talán még meg lehetne menteni.

- Sajnos, sajnos, úgy van bíz ez! - helyeselt neki a szállodás. - Emlékszik még, hogy utolsó ittlétekor arról beszélgettünk, hogy az a kereskedő, aki itt lakott velem szemben, eladta a házát és üzletét és Memphisbe akart költözni?

- Nem tudok már erre visszaemlékezni!

- Azt hittem, nem ment még ki a fejéből. Kifizették neki a vételárat, de úgy tudom, két nappal elutazása előtt betörték hozzá és elvitték az egész vagyonát.

A bibliás ember elszörnyedve csapta össze kezeit, szemeit jámboran égnek emelte és így szólt:

- Micsoda elvetemültség! Ne lopj! Aki ezt a parancsolatot nem tartja be, méltatlan arra, hogy övé legyen a mennyeknek országa!

- Odaát Plattsburgban egészen hasonló eset történt, egy vagy két nappal azelőtt, ha nem tévedek. Pretter ügyvédnek kétezer dollárt kellett volna egyik ügyfelének kifizetnie, de nem adhatta azonnal át a pénzt, mert az illető elutazott. Mielőtt a fél visszaérkezett volna, betörők jöttek és elvitték a pénzt. Ugyebár, ismeri az ügyvédet?

- Nem, mert az üdv fiait kerülnek minden vizsályt és veszekedést; nem vezetnek pereket, tehát ügyvédre sincs szükségük!

- Azt hittem, hogy akkoriban egyenesen Plattsburgból jött át Westonba.

- Én mennyei hivatásom ösvényén bolyongok és nem ügyelek a földi utakra. Most pár napig Westonban akarok maradni. Megkaphatom újból azt a kis szerény szobácskát, amelyben akkoriban laktam?

- Igen, rendelkezésére áll.

- Úgy azonnal meg fogom kísérelni, hogy mai beléptemet az ön házába megáldotta-e az Úr.

Kinyitotta a táskáját, összeszedett egy maroknyi füzetet, hozzám lépett, letette elém és megkérdezte tőlem:

- Tisztelt uram, ért ön németül?

Fejemmel bólintottam.

- Akkor valószínűleg szerencsém van önben egy honfitársat üdvözölni, aki ismeri azt a bibliai mondást: Az ördög mint ordító oroszán járkál mindenfelé és keresi, hogy kit nyelhetne el. Még van rá idő, hogy kikerülhesse. Ragadja meg az alkalmat és nyúljon a mentőhorog után, mely ezekben a vallásos művekben kínálkozik önnek, amelyeknek jutányos árait a címlapon láthatja.

Olyan mozdulattal fordult el tőlem, mintha meg akarna áldani, ismét visszatért asztalához, leült és figyelte, hogy olvasok-e a füzetekből és olvasás után fogok-e vásárolni. Tehát ez volt a próbaköve annak, hogy megáldotta-e az Úr az ő beléptét.

Az amerikai nagyon sokat ad a vallásosságra, ezért az Egyesült Államokban több vallásos könyvet vásárolnak, mint más országban. Kóbor bibliakereskedők nem csinálnak rossz üzleteket. Ilyen kereskedő volt a bibliás ember is. Én azok közé az emberek közé tartozom, akiknek hitük előbbre való minden földi dolognál, de gyűlölöm, ha a jámborságot tolakodóan mutogatják és ha valaki valósággal csöpög a kenettől, mint ez az ember is. Ilyenkor viszket a tenyerem és legszívesebben egészen másfajta kenettel válaszolnék neki. Nem tehetek róla, ilyenkor mindig a mesebeli farkasra gondolok báránybőrben. Minden érzésem tiltakozott ugyan, hogy a füzetekhez nyúljak, de mégis megtettem, mert nemcsak a bibliás ember figyelt

rám, de a szállodás és a pincér is átpillantgattak hozzám. Nem akartam abba a gyanúba keveredni, hogy megvetem a vallást. Átnéztem tehát az iratokat.

Prédikációk és vallásos értekezések voltak angol és német nyelven. Kis imakönyvek és dalgűjtemények is akadtak közöttük, de a legtöbbitől már a címe visszariasztott. Ilyesmiket lehetett olvasni: „Egy rühös bárány mennybemenetele”, „Szószéki szidalmak átkozott emberi kígyók részére”, „Vallásos távcső az üdvösség útjának felfedezésére”. Talán nincs igazam, de az ilyen elnevezések felháborítanak. A legmagasztosabbnak, amiye csak van az embernek, a nyelvnek is legnemesebb szavait kellene adnia. Ezzel szemben itt minden csupa durvaság volt. Egyetlen egy kis füzetnek volt olyan címe, ami nem volt visszataszító. „Hat elragadó ünnepi költemény karácsonyra, húsvégre és pünkösdre”. Huszonöt centbe került, tehát elég drága volt. Megtartottam, anélkül, hogy belepillantottam volna. A többi füzetet visszatettem és rájuk tettem a pénzt. Erre megint odajött a bibliás ember, elvette a pénzt az iratokkal együtt és így szólt:

- Barátom, a választása igen szerény volt. Kötelessége minden jó kereszténynek, hogy támogassa a szent vallást, de úgy látszik, hogy ön jobban ragaszkodik a földi javakhoz, mint a mennyekhez. Ezért figyelmeztetem, gondolja meg, hogy egykoron mindenkinek azzal a mértékkel fognak mérni, amellyel ő mért ideleln. Takarékosága nem fog jutalmat kapni a mennyországban!

Nem akartam ezzel az emberrel szóba állani, de nem tudtam magamat visszatartani, hogy ne válaszoljak neki:

- Az az én gondom, és nem a magáé! Tartsa meg magának vallásos tanácsát, amit nem kértem magától.

Válaszolni akart valamit, mert már ki is nyitotta a száját, de az a változás, ami előbb még közömbös arcomon önkéntelenül végbement, észre téríthette és arra a belátásra bírhatta, hogy a hallgatás most jobb lesz, mint a beszéd; büszke kézlegyintéssel elfordult tőlem, bele tette a nyomtatványokat a táskájába, elővett egy példányt azokból a költeményekből, amelyeket én is megvettem és ezekkel a szavakkal adta át a szállodásnak:

- Mint ennek a háznak a vendége, nem kívánhatok öntől fizetést. Önnek ajándékozom ingyen ezt a hat elragadó ünnepi költeményt lelke üdvössége érdekében. Még az a különös okom is van arra, hogy ilyen jámbor figyelmességgel legyenek ön iránt, mert egyet ezekből a versekből itt kaptam Westonban.

- Itt? Kitől? - kérdezte a fogadós, mialatt felnyitotta a füzetet.

- Egy nagyon vallásos hölgytől, aki már többször vásárolt tőlem. Annak a szörmevadásznak a felesége, akit már hosszú hónapok óta várnak vissza és még nem érkezett meg. A fia, ki vele lakik, ügyvéd, de nem fogad el semmiféle állást.

- Ah, ön Hillernét gondolja?

- Igen, Hiller a neve, most már emlékszem rá. Amikor utoljára nála jártam, felolvasott nekem egy karácsonyi költeményt, mely annyira tetszett nekem, hogy megkértem, engedje meg leírni. Azután kinyomtatam és most eladom.

- Melyik az?

- Rögtön az első.

- Tehát az, amelyiknek a címe: Karácsonyi üdvözlés a betlehemi jászol előtt?

- Igen. Ezt el kell olvasnia, feltétlenül el kell olvasnia, vagy még jobb lesz, ha én olvasom fel, mert hogy az ember jól adjon elő valamit, arra a rendkívüli adományra van szüksége, hogy megértse a költemény értelmét és a hanghordozás felemelésével, vagy leeresztésével megragadja a hallgató szívét. Adja csak tehát ide!

Újból kivette a szalondás kezéből a füzetet, felnyitotta, állásba vágta magát és szavalni kezdte a költeményt.

„Karácsonyi üdvözet a betlehemi jászol előtt!” Megint egy ilyen szenteskedő cím! A költemény értéke bizonyára megfelel ennek a címnek. Nem is akartam hallani és felállottam, hogy kimenjek. Már majdnem az ajtónál voltam, mikor elkezdte:

„Hallgassatok most a szóra,
Nagy örömet hirdetek,
Ma a világ megváltója,
Jézus Krisztus született!”

Elképzelhető, hogy a csodálkozástól állva maradtam. Lehetséges volna-e, hogy az én versemet, valóban az én versemet hallom? Vagy egy másik volt, csak véletlenül a kezdete ugyanaz? Tovább füleltem; igen, tényleg az enyém volt, szóról-szóra az enyém, melyet orrhangján végigszavalt. Visszatértem asztalomhoz, melyen az a füzet feküdt, amelyet megvettem, felpoztam és elolvastam: „Karácsonyi üdvözet a betlehemi jászol előtt... Bűnbánó költeménye egy eltévelyedett, de a mi irataink olvasása folytán megtért bűnösnek”.

Oda voltam a bámulattól! Nevessek-e, vagy nekivágjak az öklömmel? Mielőtt még elhatározásra juthattam volna, a bibliás ember szavait hallottam:

- Ha meg akar győződni ennek a költemények a hatásáról, úgy nézze meg csak azt az idegent ott.

A kezével rám mutatott és így folytatta tovább:

- Ő igen takarékos volt, nem óhajtotta az üdv forrását egészen megvásárolni, csak egy csöppcskét fizetett ki belőle, de már ez a csepp is úgy meghatotta, hogy a kebléhez kap és megkívánja még a többi füzeteket is. Sietek, hogy megmentsem szegény lelkét az örök kárhozattól!

E szavakkal elővette táskájából az általam visszautasított iratokat, ismét elém tette és tartotta a kezét, hogy átvegye a pénzt. Éreztem, hogy ez a szemtelenség abba a lelki állapotba hozott, melyet Winnetou ezekkel a szavakkal szokott jellemezni:

- Testvérem mindjárt löni fog; már a szájában vannak a golyók, meg az ökleiben.

Ilyenkor rendszeren a legbarátságosabb hangon szoktam beszélni, de ami azután következik, az minden, csak nem barátság. Így most is jóindulatú mosollyal kérdeztem meg a bibliás embert:

- A költemény mindenesetre mély benyomást tett rám. Ismeri a szerzőjét?

- Igen, - felelte.

- Kicsoda és kicsoda ő?

- Hírhedt lótolvaj volt.

- Ah csak volt... tehát már nem az?

- Nem, mert irataink olvasása bűnbánatra készítette. Bűnbánata oly mély volt, hogy rövid idővel halála előtt még leült és ezt a verset költötte.

- Halála előtt? Tehát már nem él?

- Nem. Vagy talán ön nem tudja, hogy itt az Államokban felakasztják a lótolvajokat?
- Ah, tehát felakasztották? Egészen bizonyosan tudja ezt?
- Igen, hiszen én voltam, akitől az iratokat kapta, melyek bűnbánatra készítettek és jelen voltam akkor is, mikor az Úrban elhunyt.
- Német volt?
- Hova gondol, uram! Volt valaha német ember a földön, aki lótolvaj lett volna?! Nem, ír-országi ember volt.
- De az előbb hallottam, hogy ön a verset valami Hillernénél írta le és csak azután adta nyomdába?
- Igen, ez igaz, - vallotta be zavartan, majd kis szünet után folytatta:
- Az az asszony megkapta a rab volt fogházőrétől a költemény másolatát.
- Rajta volt a másolaton a költő neve, amikor ön azt leírta?
- Igen, de én nem jegeztem meg magamnak, mert nem akartam szegény ördögöt ezen a világon szégyenbe hozni, mikor üdvözülten ment át a másvilágra.

Kérdéseimet mind gyorsabban és gyorsabban tettem fel egymásután és folytonosan emelkedő hangsúllyal beszéltem. Egyáltalában nem vette ezt észre, sőt olyan szemtelen volt, hogy még a következőket is merte mondani:

- Felismerte az igazi bűnbánat hatalmát, tisztelt uram, és tudni fogja e tapasztalat után, hogy mi a teendője. Íme, fogja a többi füzetet is! Csak két dollárt és ötven centet számítok az egészért.

Most már vége szakadt önuralmamnak. Valósággal ráfőrdedtem:

- Maga szélhámos! Azt mondta az előbb, hogy a szívemhez nyúltam, én pedig azt mondom, hogy magáért sem a szívemhez, sem a zsebemhez nem nyúlok! Maga lenne arra hivatva, hogy szegény lelkemet megmentse a kárhozattól?! Törődjék csak a saját lelkével. Azzal úgyis még elég dolga lesz! Tehát ennek a versnek a szerzője egy lóköltő volt, ki üdvözülten ment át a másvilágra, mert maga szemtelen, hazug irataival megmentette őt az örök kárhozattól? Azt meri nekem mondani, hogy egy írországi ember ilyen verset tud írni német nyelven? Fel meri nekem ajánlani a maga nyomtatványaiban levő üdvösséget két és fél dollárért? Itt van az egész vacak. Olvassa csak maga, mert magának nagyobb szüksége van a bűnbánatra és a vezeklésre, mint a legelvetemedettebb lóköltőnek!

Ezekkel a szavakkal arcába vágtam az iratokat. A bámulattól és a haragtól egy teljes percig mozdulatlan maradt, azután közvetlenül mellém lépett, ökölbe szorított kezeit az orrom elé dugta és felkiáltott:

- Mit csinált?! Minek nevezett engem?! Szélhámosnak és szemtelen hazugnak? És rosszabb vagyok, mint egy lóköltő? Csak ki merjen mondani még egy ilyen szót, azonnal a földre sújtom!

Úgy tett, mintha szándékát meg is akarná valósítani.

- Le a kezekkel! - parancsoltam rá. - Miután maga is az, először szégyenlem magamat életemben azért, hogy német vagyok! Ennek a költeménynek a szerzőjét felakasztották?! Tudja-e, hogy ki írta? Itt áll maga előtt és azonnal ki fogja nekem szolgáltatni az egész készletet, ami még maradt, hogy elégettessem!

- Maga... maga... maga lenne a költő? - kacagott fel gúnyosan. - Hiszen a maga arca egy olyan birka...

Tovább nem mondhatta, mert olyan pofont adtam neki, hogy a földre bukott és estében két széket rántott magával. De gyorsan felugrott, hosszú kést rántott elő zsebéből és azzal rontott rám, dühében nem is találva szavakat. Én előrenyújtott lábbal fogadtam őt és olyan hatalmasat rúgtam a hasába, hogy azonnal lezuhant. Még félig sem tudott feltápászkodni, már mellette állottam, bal kezemmel nyakon ragadtam, felrántottam a földről, jobb kezemmel kivertem a kést a kezéből, még két csattanó pofont mértem le neki, a táskájához hurcoltam és ráparancsoltam:

- Elő azokkal a versekkel, amelyeket el kell égetni! Ha nem engedelmeskedsz azonnal, majd én segítek!

A jámbor férfiúnak már sok volt a jóból. Eleinte még vonakodni akart ugyan, de egy még erősebb nyomás a nyakán, engedelmességre kényszerítette. Kidobálta a költeményes füzeteket a táskából az asztalra és közben fenyegetően vigyorgott:

- Nekem csak jó, mert ha akaratom ellenére elégetik, akkor meg is kell fizetni; van még igazság a földön, tehát itt, Nyugaton is!

- Úgy van, itt Nyugaton is! Ezt már megmutattam neked és hajlandó vagyok még további bizonyítékokkal szolgálni. Úgy, most kész vagy és egyelőre én is teveled. Vigyázz magadra, nehogy még egyszer ilyen módon kerüljünk össze. Nem mindig kerülnek ki ilyen olcsón a kezeim közül, ahogy most téged eleresztelek. Jegyezd meg magadnak, te jámbor szemforgató.

Szabadon engedtem, magamhoz vettem a füzeteket és a konyhába vittem, hogy meggyőződhessen róla saját szememmel, hogy az utolsó szálig bedugták a kályhába és elégették. Mikor ezek után visszatértem a szobába, a bibliás ember már nem volt ott.

- Felment a szobájába, - mondá a fogadás sajnálkozó hangon, miközben félig szemrehányóan, félig fürkészve végigmért. - Oly gyorsan jött az egész, olyan váratlanul! Ön olyan barátságosan beszélt velem és egy-kettőre már az arcába repültek az iratok! Azután az a hatalmas pofon, a gyorsaság, az a hasbarúgás, az a nyakonragadás... ilyent még egyáltalában sohasem láttam. Olyan gyorsan ment, mint a karikacsapás!

- Bizony, ilyent még én sem láttam soha! - hagyta rá a pincér is. - Minden kész volt két szempillantás alatt, mintha előre begyakorolta volna. És én még úgy véltem, mikor ön azt mondta, hogy Old Shatterhand éppen olyan magas és széles, mint ön, hogy sokkal erősebbnek kell lennie! Bocsásson meg, Mylord, de egy benső hang azt mondja nekem, hogy azt a hatalmas nyakonragadást valószínűleg tőle tanulta! Ettől minden közönséges emberből kimegy a szusz!

- Valóban elégette az összes költeményt? - érdeklődött a szállodás.

- Az összest! - feleltem.

- Akkor bizony ki is kell fizetnie azokat!

- Pshaw! Eszébe se fog jutni ennek a fickónak, hogy emiatt megszámadoltsan.

- Tehát tényleg ön a szerzője annak a költeménynek?

- Igen.

- Különös! Pedig ő azt mondta... hum! Nagyon jámbor, nagyon tiszteletreméltó ember!

Nem volt nehéz leolvasni a szállodáról, hogy ennek a nagyon jámbor, nagyon tiszteletreméltó embernek többet hisz, mint nekem. Nem éreztem kedvet, hogy jobb belátásra bírjam és nem is említettem meg többé a bibliás embert, hanem megkérdeztem:

- Ismeri azt a Hillernét, akiről szó volt?

- Igen.

- Ő is német?

- Inkább azt hinném, hogy ausztriai német nő. Nem igen van az embernek alkalma, hogy azokkal az emberekkel beszélhessen.

- Olyan visszavonultan élnek?

- Nagyon. A férfi szörme-vadász egy St. Louisi előkelő cég számára és rendszeresen csak két vagy három hónapot tölt az egész évből itthon. Ilyenkor pihen, feleségének és fiának szenteli idejét; alig lehet látni. Ön aligha ismeri a vadbőr- és szörme-üzlet jelenlegi viszonyait, mert egy olyan embernek, aki verseket csinál, nem igen van ideje az ilyen költőietlen dolgok számára. Ez az üzlet már régóta nem virágzik annyira, mint azelőtt, mert a vad mindjobban kivész. Ha egy vadász üzleteket akar csinálni, sokkal többet kell kockáztatnia, mint régen és a Rocky-Mountains legveszélyesebb vidékeire kell előhatolnia, ahol még akad ugyan jó zsákmány, de közben elkerülhetetlenek a veszedelmes összeütközések az indiánokkal. Már sok vadász nem tért többé vissza, aki odament. Hillernek mindig szerencséje volt. Sohasem megy egyedül a hegyek közé, hanem évenként társaságot toboroz vadászokból és csapdaállítókból. A társaságnak minden tekintetben ő a feje. Ezeket az embereket az idő szerint és nem darabszámra fizeti, tekintet nélkül arra, hogy jó üzletet csinál-e, vagy sem; de úgy látszik, hogy azért mindig megtalálja a számadását, mert állandóan nagy tömeg szörmet szállít be St. Louisba. A vadászok csak úgy tolonganak hozzá, hogy szerződtesse őket. Úgy látszik, az indiánok is tisztelettel viseltetnek iránta. Legalább erre lehetne következtetni abból a tényből, hogy hadinevet adtak neki, amit közönséges halandóval nem szoktak megtenni.

- Tudja véletlenül ezt a nevet?

- Igen, úgy hangzik, hogy Nana-po. Hogy mit jelent és milyen nyelven van, azt nem tudom.

- Igazán nem? Hiller nem mondta meg senkinek?

- Nem. Ha itthon van, nagyon visszavonultan él és különben is olyan szófukar ember, hogy valószínűleg még senki sem kérdezősködött tőle ez után a név után.

- Az a szó meg van rövidítve és úgy hangzik tulajdonképpen, hogy Nana-po-pahwitsah és az utahok meg a sosónok tájszólásán van mondva, melyek rokonok egymással. Azt jelenti ez a kifejezés, hogy: „az én öregebb testvérem”. Indián felfogás szerint ez megtisztelő megszólítás. Miután az utahok nem laknak szörmes állatokban gazdag vidéken, fel kell tennem, hogy a sosónok adták neki ezt a nevet. Barátságos viszonyban állhat velük és jellemével kivívhatta megbecsülésüket, különben nem neveznék testvérüknek, pláne idősebb testvérüknek. Meg vagyok győződve, hogy Weston lakói büszkék lehetnek erre a polgártársukra.

- Hiszen erről eddig sejtelmünk sem volt, - vallotta be a szállodás. És bámuló szemekkel szemlélgetett, majd így folytatta: - De ön olyan tudást árul el, amit önről fel sem lehetett volna tétélezni. Pedig nem westman, mert az nem tud ilyen ruházatban olyan otthonosan mozogni, mint az öné. Mégis ismeri a vörösbőrűek nyelvét és költeményeket ír. Valószínűleg a tudományokkal foglalkozó emberek közé tartozik.

- Igaza van, tintanyaló vagyok.

- És, kérem szépen, hogy hívják? Megbocsátja ezt a kérdésemet, de mégis csak illik tudni, hogyan kell önt szólítanunk.

Mivel el akartam hallgatni, hogy ki vagyok, és igazi nevemről esetleg itt is tudhatnék, hogy az Old Shatterhandéval azonos, hirtelen egy hasonlóan hangzót vettem fel és így feleltem:

- A nevem olyan ritka, hogy ön valószínűleg még soha sem hallotta, tudniillik Meiernek hívnak.

- Meier? - nevetett a szállodás. - Tényleg, rendkívül ritka. De azért mégis hallottam már, mert hát be kell vallanom, hogy engem is így hívnak. Valamiféle komoly célzattal kérdezősködött a Hiller-család után?

- Igen. A költemény miatt tettem, amit hosszú esztendőkkel ezelőtt írtam. Aki ilyen sokáig megőrizte, azt valami különös érdeklődés fűzheti hozzá és így magától értetődik, hogy nagyon szeretném tudni, ki lehet ez a Hillerné?

- Hát látogassa meg. Nagyon tartózkodó ugyan, éppen úgy, mint a férje, de azért nem lesz olyan udvariatlan, hogy ne fogadná önt.

- Amint hallom, fia is van?

- Igen. Mint már említettem, jogot tanult, de nem fogad el semmiféle állást, hanem otthon ül egész halom könyv között. Ezekkel foglalkozik egész nap, mintha meg akarná tanulni szóról-szóra. De ha az ember találkozik vele, nagyon barátságos fiatalember.

Valóban úgy állt a dolog, ahogyan mondtam; az a körülmény, hogy ennek az asszonynak meg van a költeményem, feltűnt nekem. Hogyan jutott hozzá? Amerikai német nő volt? A hazánkból származott? Magával hozta, vagy valamelyik rokona küldte neki? Eszembe se jutott, hogy a költeményt olyan értékesnek tartsam, hogy a nő csupán költői kiválósága miatt őrizte volna meg ilyen sokáig; inkább azt voltam hajlandó feltételezni, hogy valami más magyarázata lesz a dolognak. Elég őszinte vagyok, hogy bevalljam, a kíváncsiság ösztökélt, hogy megismerkedjem az asszonnyal. Megmagyaráztattam tehát magamnak, hogy merre lakik és elindultam, hogy felkeressem.

A csinos házacska mellett kert volt, melyben egy asszony azzal foglalatoskodott, hogy őszi rózsákat metszett. Fejét, védelméül a nap ellen, arcába húzott kendővel kötötte be, az arcát tehát nem láthattam jól. Mikor megkérdeztem tőle, hogy beszélhetek-e Hillernével, ő kérdésemre azzal a kérdéssel felelt, hogy ki vagyok és mit óhajtok. Megmondtam, hogy Meier a nevem és csak rövid felvilágosítást kérek. Nem fogom sokáig zavarni.

- Tessék csak bemenni, én is jövök azonnal - hangzott a válasz és újból munkához látott.

A folyosóról jobbról is, balról is nyílt ajtó; a baloldali be volt zárva, tehát beléptem jobbra. Nagyon piciny, de reám nézve igen érdekes társalgóban találtam magamat, mely fegyverekkel és indián jelvényekkel volt díszítve. Nem volt időm hosszabb vizsgálódásra, mert az asszony, akit a kertben láttam, hamar utánam jött, kezével egy székre mutatva, hellyel kínált és megszólalt:

- Én vagyok Hillerné. Mivel szolgálhatok Mr. Meier?

Amíg válaszolni készültem neki, levette kendőjét fejről és letette maga mellé. Most alkalman nyílt egész arcát megláthatni. A meglepetéstől torkomon akadt a válasz.

- Nos, kérem? - szólt megint, mikor látta, hogy milyen csodálkozva szemlélem.

Valóság volt-e, vagy megtévesztett valami hasonlóság, ami mindenesetre igen meglepő lett volna, ha tényleg tévedésről lett volna szó? Most már világosan tudtam, miért őrizte meg ez az asszony költeményemet. Hiszen emlékeztető jel volt az múltjának talán legszomorúbb napjaira.

- Valami felvilágosítást akart kérni...? - kérde, mivel én még mindig adós maradtam a felelettel.

- Minden bizonnyal, - szólaltam meg végül. - Ez a kérdés persze másképp fog hangzani most, hogy látom önt, mint ahogy eredetileg terveztem. Olyan természetű kérdés ez, hogy minden okom megvan, hogy megkérjem: ne vegye rossz néven.

- De beszéljen már! - sürgetett újból és várakozásteljesen függesztette rám szemeit. Emellett arcán olyan kifejezés jelent meg, amiről nem tudtam, vajon hirtelen támadt aggodalomnak tulajdonítható-e, vagy pedig annak az igyekezetnek, hogy vonásaimban valami, még előtte is homályos emléket tisztázzon.

- Nem találkoztunk mi még soha az életben, Mrs. Hiller? - kérdeztem.

Elsápadt és hangja bizonytalanul csengett, mikor válaszolt:

- Bevallom, hogy az ön arca nem egészen idegen előttem. Valószínűleg már láttuk egymást itt az Államokban futólag.

- Nem, nem itt, hanem odaát, túl a tengeren. Ha nem tévedek, akkor önt nem Hillernek, hanem Wagner Eliz asszonynak nevezték.

Szavaimra arcának eddigi halvány sápadtsága halott fehérré változott. Visszahanyatlott székében, kezeit összecsapta és felsóhajtott, miközben rettegő szemeit rám vetette:

- Istenem! Hát ez az idő még mindig nem ment feledésbe? A sors kegyetlensége odáig terjed, hogy minket még itt, a vad Nyugat határán is üldöz? Nem szenvedtünk már ártatlanul eleget, hogy a múlt árnyéka még oly hosszú idő után is felkel sírjából és fenyegetőleg felénk mered?

Még tovább akart beszélni, de én szavába vágtam:

- Nagyon kérem, ne legyenek ilyen aggodalmi! Az a szándék, ami önhöz vezet, teljesen barátságos és mindenekelőtt is sietek önnel közölni, hogy csupán kétszer láttam önt egészen rövid ideig és hogy viszonyai teljesen ismeretlenek előttem.

- Ah! - sóhajtott fel megkönnyebbülten. - Nincs rossz szándéka! Hogy megijedtem! Legyen szíves mondja meg, hol látott?

- Nem csoda, ha nem ismer meg, hiszen hosszú évek múltak el azóta, és én csak fiú voltam akkoriban. Egyáltalában semmi jogom sincs ahhoz, hogy önt itt otthonában zavarjam, de mégis meg szeretném mondani, hogy önt mindig híven és részvétellel tartottam meg emlékezetemben. Mikor ma önről hallottam, sejtelmem sem volt róla, hogy Mrs. Hiller ugyanaz a Wagnerné, akinek egész életére boldogságot kívánok.

Arca újból szint kapott és szemei fényesek lettek. Felállott és megkérdezte:

- De ha nem tudta, hogy ki vagyok, miféle ok vezette hozzám? Semmi esetre sem néz úgy ki, aki örül, ha más embereknek bajt okoz.

- Tulajdonképpen - s ha szabad magamat így kifejeznem - irodalmi indító ok vezetett önhöz. Író vagyok, sokat utazom és utazásaimról könyveket írok. Akkoriban, mint kis diák, egy kis költői vétket követtem el, amelyről azt hittem, hogy a világ már régen megbocsátotta; de ma tapasztaltam, hogy ilyen bűnöket soha sem felejtnek el. A bosszú itt Westonban ért utol, ahol

ugyanis egy jámbor emberre bukkantam, aki saját vétkeket huszonöt centért a nyakamba sózta és a címével örömmel bebizonyította, hogy nem vagyok javíthatatlan, hanem megtért bűnös.

Elővettem a füzetet a zsebemből és az első oldalra lapozva, odanyújtottam az asszonynak. Egy pillantást vetett a könyvbe és meglepetve kiáltott fel:

- Az én versem... akarom mondani, az én kedvenc versem! Kinyomtatták! Ki tette ezt?

- Egy jámbor, igen, egy nagyon jámbor bibliás ember, ki rövid idővel ezelőtt ezt önnél lemásolta.

- Az...? Emlékszem rá. Vettem tőle egyes dolgokat, de ezeknek irálya oly dagályosan keneteljes volt, hogy úgy véltem, figyelmeztetnem kell reá, hogy azok a kifejezések, amelyek valósággal visszataszítók, a jó ügynek többet ártnak, mint használnak. Ő ezzel szemben azt állította, hogy ezeket a témákat nem lehet más modorban kezelni. Erre elővettem ezt a költeményt, hogy meggyőzzem őt. Nagyon tetszett neki és engedélyt kért tőlem, hogy leírhasa. Nem láttam semmi okot arra, hogy kérését megtagadjam. Természetesen még csak nem is sejtettem, hogy ki fogja nyomtatni. Ehhez, azt hiszem, nem volt joga?

- Legalább is erkölcsileg nem. De tisztán irodalmi és üzleti szempontból német költők és írók művei az Egyesült Államokban, sajnos szabad prédák és az amerikai teljes mértékben él ezzel a jogával. De még ha nekünk, németeknek meg is volna a kellő jogvédelmünk, a bibliárus a költeményt minden habozás és gondolkozás nélkül saját tulajdonának tekintette volna. Mert ahol a vallásosság csak képmutató külsőség, ott rendszeren a kapzsiságnak és más, még rosszabb tulajdonságoknak szolgál takaróul.

- Bár ne adtam volna meg neki az engedélyt, hogy lemásolhasa! Micsoda rettenetes cím ez itt? Az az ember elvesztette az eszét!

- Sőt még elbeszélte, hogy a költő lótolvaj volt, aki röviddel előbb, hogy bűnei miatt felakasztották, bűnbánatból írta ezt a költeményt. De hagyjuk ezt. Elég az hozzá, hogy ez a vers volt látogatásom indító oka. Azt hittem, feltehettem, hogy valaki aki...

- Ah, kérem! - szakította félbe. - Egészen eltértünk a tárgytól. A fődolog az, hogy... mondja, kérem, ön ennek a költeménynek a szerzője?

- Igen.

Szemei tágra nyíltak, mintha egyszerre akarná egész alakomat végignézni; felém nyújtotta karjait és gyorsan tovább kérdezősködött:

- Akkor ön az a fiatal diák, aki...?

- Az vagyok, - bólintottam rá.

- Akit mi egy másikkal együtt... Falkenauban, Csehországban láttunk?

- Igen.

- Önök utánunk jöttek a malomba is, ahol az én kedves, jó öreg apám meghalt?

- Igen.

- És ön adott... adott... Óh, én akkor nem voltam magamnál a szívfájdalomtól, különösen... különösen... bocsásson meg! Be kell hívnom a fiamat, azonnal be kell hívnom! A mai nap egyike legszebb napjaimnak! Ön teljességgel váratlan jövetelével olyan örömet szerzett, ami leírhatatlan. Nem tudja, nem, sejtelve sem lehet róla, hányszor gondoltunk önre, arra a fiatalemberre, aki velünk akkor olyan jót tett, hogy soha, soha meg nem hálálhatjuk neki.

Egy mellékajtot akart kinyitni, de én e szavakkal tartottam vissza:

- Kérem, ha azt nem akarja, hogy azonnal eltávozzam, akkor ne említse meg többé, hogy részvétem akkor olyan cselekedetre indított, amit...

- Mit? Amit?... - szakított félbe, mialatt gyorsan újból felém fordult. - Amit nem kellett volna megtenni? Nem igaz! Ha ezt akarta mondani, akkor nem ismeri saját magát. Én tudom, hogy ön maga is egy szegény, igen szegény ördög volt és nem tudta megfizetni azt, amit a korcsmában fogyasztott. Aki szegénysége dacára meggondolás nélkül összes pénzét egy még szegényebbnek adja oda, az nem bánja meg tettét soha. Örökké adakozó fog maradni, mert nemes szíve olyan felséges adománya az Istennek, hogy azt az élet legnehezebb megpróbáltatásai sem tudják megváltoztatni. És mivel már erről beszéltünk, azt akarom még önnek megmondani, mielőtt a fiam bejön: Ma már nagyon is módomban volna, hogy azt a pénzt, amit akkor nekem adott, visszafizethessem. De ezt nem teszem sem önnel, sem magammal szemben. Az özvegy fillérjét, vagy ebben az esetben, helyesebben mondva, a szegény diák egész vagyonát, amit a szeretet, könyörület oltárára áldozott, nem szabad egy kamatostul visszafizetendő kölcsönné lealacsonyítani; áldozat az, és az is kell, hogy maradjon, amit Isten, a legigazságosabb pénztáros, örökkön-örökké fog visszafizetni. Talán meg is tette már. Hiszen úgy látszik, a gimnazistából, ki utána még a legutolsó krajcárjait is a postásné kezébe nyomta, olyan férfiú lett, aki - legalábbis úgy olvasom le önről - gazdagságát nem csupán aranyban és ezüstben találja meg. És azzal a pénzzel, mellyel nekem és fiamnak lehetővé tette a Brémába való utazást, anélkül, hogy ön sejtette volna, egy másik, végtelenül értékesebb adományt is juttatott nekem, amit meg nem hálálhatnék önnek a világ minden aranyával sem. Mert ön mentett meg engem akkor a kétségbeeséstől. A szerencsétlenségek, melyek akkoriban, önhibánkon kívül, külső jómódunkat és belső boldogságunkat fokról-fokra tönkretették, megingatták Istenben való hitünket és beléje helyezett bizalmunkat; sokkal nagyobb veszteség volt ez minden földinél, amit szenvedtünk. Éhezve és fázva, vallástalanul és reménytelenül vonszoltuk magunkat, koldulva, faluról-falura és minél messzebb jutottunk, annál nyomorultabbak lettünk úgy külsőleg, mint belsőleg. Ekkor hirtelen belevilágítottak ebbe a leírhatatlan testi és lelki nyomorúságba a falkenau karácsonyfa gyertyái és mintha Istennek saját szájából zengtek volna hozzánk a karácsonyi égből az ön költeményének szavai:

„Hallgassatok most a szóra,
Nagy örömet hirdetek,
Ma a világ Megváltója,
Jézus Krisztus született.”

Itt rövid szünetet tartott és kipirult arccal állott előttem. Tekintete, éppen úgy, mint akkor a malomban, a távolba meredt, mintha a falon is át tudna hatolni. De most más, egészen más kifejezéssel. Akkor tekintete lélektelen, merev és üres volt, ma pedig élet, fény és erély lobogott benne. Akkor a nyomor, a sanyarúság vigasztalan sivatagára pillantott, most a háta mögött látta már a megmenekülést a megpróbáltatásból. És talán még mindig maga előtt a kis karácsonyfa távoli sugarait, amik olyan váratlanul vetették fényüket a szerencsétlenek szenvedésteli ösvényére. Szünet után így folytatta:

- Ha visszagondolok az akkori időkre, akkor - ránk vonatkozólag - így alakítanám át az ön második versszakát:

„Halleluja zeng a mennyben,
Nap kiáltja: Csillag állj!
Hívők ajkán ima lebben,
S hozzánk is leszálla már!”

Mert az ön költeménye különösen szegény apámnak több belső világosságot hozott, mint amennyit a fa gyertyái ragyogtak. Lelkének hitetlen sötétségében derengeni kezdett. Nem is sejtené az ember, hogy milyen nagy, maradandó hatást tud kelteni egy röpke szó, egyetlen versszak, ha kellő időben, vagy a kellő helyen mondják ki, vagy olvassák! Ha ezt megszívelnék az emberek, milyen másképpen, egészen másképpen beszélnének és írnának! Én akkor többet foglalkoztam atyámmal, mint magammal, és amikor én, ki szintén elfordultam Istentől, meghallottam ezeket a szavakat:

„A pap a halott fejére
Áldva teszi két kezét:
Boldog, aki életébe
Örök szeretetbe hitt!”

Akkor mint egy hirtelen, tiszta, világos napsugár ömlött át lelkemen a tudat, hogy ha én most szenvedéseim súlya alatt összeroskadték, nem lehetne engem boldognak nevezni, hanem meg kellene siratni, mint egy szerencsétlent. Mert viszálykodtam Istennel és az elvesztett földi javakhoz dobtam egész szellemi és lelki vagyonomat is, mintha utóbbi éppen olyan értéktelen volna, mint az előbbiek. Azután, bár nagyon, de nagyon fáradt voltam, nem aludtam egész éjjel, hanem újból és újból imádkoztam és könyörögtem:

„Óh, tekints le gyermekedre,
Ki fényed után eped,
És Te véle ne szállj perbe,
Hozzád tér az elveszett!”

Bármilyen rettenetes volt is a másnap, bármilyen tisztán láttam is, hogy apám a halál küszöbén van, újból és újból felcsendült bennem egy intó szózat, hogy ki kell nyújtanom kezemet az elvesztett hitem után Istenben és újból bíznom kell Istenben, ha nem akarok én is meghalni és elkárhozni. A hideg éjszakában közel voltunk a megfagyáshoz; ekkor fogadott be bennünket könyörületből a szegény postásné. Én a malomban apám halálos ágya mellett térdeltem, akire pedig születésekor nem az a hivatás várt, hogy valaha rongyokba burkolózva hagyja itt a földet. Könnyeim csak úgy omlottak befelé és azzal fenyegettek, hogy újból eloltják az ön útján nyert karácsonyi fényt. Apám nyomorban és mégis boldogan halt meg, beigazolván az ön szavait:

„Haldokolva, ha kerested
Fönn a váltság csillagát,
Megtalálod, el nem veszted
Fényinél az üdv honát.”

Mikor aztán felálltam ágya mellől, küzdött bennem a bánat, - mely alatt majdnem összeroskadtam -, a kötelességgel, hogy fiamért szedjem össze magamat és dacoljak a sorssal. Közvetlenül a hátam mögött meredt felém az átélt nyomor tátongó mélysége; mellettem feküdt a halott, kiről még nem tudtam, hol találja utolsó nyughelyét; előttem meredek, kopár, ismeretlen sziklák emelték fel fejüket; az eljövendő napok, melyeket nekem kellett megmásznom, aki már most roskadoztam a fáradságtól. És milyen eszközök állottak rendelkezésemre? Egy száraz kenyérdarab volt összes vagyonom. Ez volt minden... minden! Elsötétült a szemeim előtt a világ. Nem láttam többé a halottat, az asszonyt, akinek nyomorúságos vendége voltam; nem láttam a fiamat, sem... önt, aki eljött utánunk, anélkül, hogy észrevettem, hallottam az ön hangját. Ez a hang ismerős volt még előttem; válaszoltam, anélkül, hogy tudtam volna, mit; azután ön eltűnt. Leültem a lócára és igyekeztem összeszedni gondolataimat. Fiam hozzám simult és azt mondta, hogy van valami a zsebemben, amit ön adott nekem. Kivettem és csör-

gést hallottam... pénz volt! Uram, ez a szó: pénz, köznapi, alja valami. De azt mondom önnek: Mikor megolvastam az ezüstdarabokat, minden egyesnél, amit a többihez raktam, világosabb lett körülöttem. Nem gondoltam abban a pillanatban az ön áldozatának nagyságára. Csak arra, hogy ez a pénz hozza a megmenekülést. Mintha meg lettem volna váltva, most már tudtam sírni... sírni... sírni... Hogyan történt, nem tudom, de az ön költeménye volt a kezemben, letérdepeltem a pislákoló tűzhely mellett és könnyek között olvastam az ön figyelmeztetését:

„Ha az Úr csapással megver,
Elbíri erőt is ad;
Ha az élet sújt teherrel,
Te csak tűrj, remélj tovább!”

Ezt egy tanuló, egy szegény, alig tizenhét éves fiú írta! És én? Majdnem szégyen volt az az érzés, ami elfogott. Kimentem a malomból, mentem egy darabon be az erdőbe. Ott letérdepeltem és imádkoztam... imádkoztam... imádkoztam. Uram Istenem, újból tudtam imádkozni! Mikor visszatértem a szobába, már mindent más világításban láttam. Eltűnt a nyomor és csak a csendes, fájdalmas bánat maradt meg. A postásné elmondta, hogy ő is pénzt kapott öntől és holnap, legalább egyszer meleget ehetik. A fiam szeretetteljes pillantással nézett rám, a halott arcán pedig a nyugalom halk, boldog fuvalma lebbent át. Úgy éreztem, mintha szelleme mellettem volna és vigasztalásul suttogná:

„Nékem is szól, szól valóba!
Az öröm, mit hirdetett,
Ma a világ Megváltója,
Jézus Krisztus született!”

És ez így is maradt a mai napig. Ne mondjon ellent!

Hagyja meg nekem azt a jóleső hitet, hogy apámnak megengedte az Isten, hogy láthatatlanul velem maradhasson, hogy vezethessen és lábaimat a botlástól megóvja! Ha Isten leküldi angyalait, hogy örködjenek felettünk, akkor miért ne lehetnének a mi halottaink ezek az angyalok, kik szeretetükkel a legközelebb állanak hozzánk?! Míg a mennyei seregek körüllebegik trónusát, hogy halleluját zengjenek neki örökkön-örökké, a mi szeretteink lelkei fel- és lejárnak, hogy parancsait teljesítsék, bennünket védelembe vegyenek és a bajtól megóvjanak. Nem adnám oda ezt a meggyőződésemet a világ minden kincséért sem. Ez ad nekem erőt a szenvedéshez, ez vigasztal meg elhagyatottságomban, ez adja meg nekem azt a boldogító reményt, hogy én sem fogom fiamat elhagyni a halálommal.

- Isten ments! - feleltem, amikor már úgy láttam, hogy befejezte mondanivalóját, - hogy elvegyem a hitét, mely önt boldogítja. Ez folyománya gyermeki és anyai szeretetének. Akkoriban mindenesetre még sok nehéz napot élt át. De erről jobb most nem beszélni. Őszintén, szívből örülök, hogy viszontláthatom önt és azt szeretném, ha nem zavarnánk meg ezt a viszontlátást amaz idők emlékeivel, amelyek már rég elmúltak.

- Igaza van. Bocsánatot kérek, hogy látogatásának rögtön az első negyedóráját azokra az időkre való visszaemlékezéssel töltöttem. Meglepetésemben tettem ezt és mert önnel azonnal, mindenekelőtt közölnöm kellett, hogy fontos az ön személye nekünk és hogy milyen felejtetlenné tette magát előttünk. Én nem voltam akkor abban a helyzetben, hogy tudakozódhattam volna ön után; bizonyos okok, amikről nem akarok beszélni, lehetlenné tették, hogy ezt később, Amerikából, levél útján tegyem meg. Csak annyit mondhatok, hogy a Wagner-név nem volt valódi és nekünk úgy kellett eltűnnünk, hogy ne hagyjunk nyomokat magunk után. Talán megtudhattuk volna, hogy mi lett önből, hiszen ismertük a nevét is...

- Nem, a nevemet nem ismerik - vágtam közbe.

- Hiszen költeménye alá volna írva!
- De nem helyesen, egy szótag hiányzik. Engem Meiernek hívnak.

Mikor látta, hogy ezt mosolyogva mondom, megkérdezte:

- Megengedi, hogy azt higyjem, hogy ez inkább több egy szótaggal? Egy tanuló nem fog hamis nevet használni, ha megjelenik egy költeménye; inkább azt hiszem, hogy nagyon büszke rá, ha a nevét nyomtatásban látja!

- Úgy látszik, ön behatolt a német diáklélek legmélyebb rejtelseibe. De mégis ragaszkodnom kell hozzá, hogy itt Westonban Meiernek hívnak.

- Szabad tudnom az okokat?

- Most még nem. Önnek is vannak titkai, nekem is; mindenesetre elutazásom előtt meg fogja tudni az eredményeket.

- Most látnia kell a fiamat. Ide akartam hívni, de azt hiszem, jobb lesz, ha inkább a szobájában lepjük meg. Jöjjön kérem.

Átvezetett a már említett ajtón egy egyszerű, de igen barátságos hálósobába, melynek berendezése éppen úgy, mint a fogadószobáé, elárulta, hogy westman a tulajdonosa. Innen egy kisebb, egyablakos szobába jutottunk, hol a fal mellett könyvekkel telerakott állvány, a másik oldalon pedig íróasztal állott. Az asztal mellett fiatalember ült, ki felállott, mikor beléptünk és kérdőleg nézett ránk. Vonásain meglátszott a szellemi munka. Azonnal felismertem bajusza ellenére is, melyet viselt.

- Nézd meg ezt az urat! - szólt az anyja. - Nagyon kíváncsi vagyok, vajon meg tudnád-e mondani: kicsoda.

A fiatalember egy darabig szemlélgetett, aztán rázta a fejét és így felelt:

- Bizonyára nem ma látom először éltemben, de hogy ki lehet, nem tudom. Lehet, hogy a sötét arcszín a hibás. Úgy lesütötte a nap és olyan viharvert, mint egy csapdaállító.

- Csapdaállító! - nevetett az anyja. - Hogy valaki leburnuljon, ahhoz nem kell a prérin, vagy az őserdőben bolyongani. Meier úr bizonyára soha nem is látta a Nyugatot, mert ő ...na, segíteni akarok, neked: ő költő.

- Költő...? Meier... Mei... Mei...

Hirtelen az örömteljes felismerés sugara ragyogta be arcát. Mindkét kezét felém nyújtotta és felkiáltott!

- Eh, mit... Meier! Micsoda meglepetés! Nagyobb öröm nem is érhetett volna minket! Most már felismertem önt és csodálkoztam rajta, hogy előbb nem voltam rá képes, ámbár akkoriban kis, nyúlánk fiúcska volt, most pedig olyan, mint egy indián. Egyszer már nekem is költővé kell lennem. De most olyan merész leszek, hogy kölcsön veszem az ön versét:

„Mint mikor Krisztus született
Nagy örömet hirdetek,
Mert egy drága, egy szeretett
Vendég ma megérkezett.”

Emellett olyan erősen és hosszasan rázta a kezemet, hogy igazán nem lehetett kételkedni öröme őszinteségében. Azután e szavakkal tolt minket vissza a lakószoba felé:

- Itt nincs helye ilyen kellemes viszontlátásnak. Az én könyveim olyan komoly arcot vágnak, hogy feltétlenül el kell vonulnunk szemek elöl.

Majdnem kizárólag jogi könyvek voltak és utóbb alkalmam volt megfigyelni, hogy legtöbbször az Ausztriában érvényes törvényekre vonatkoztak. Az okát csak később tudtam meg.

Ez a két jó ember mindenekelőtt lehetőleg sokat akart hallani rólam és viszonyaimról. Röviden csak annyit mondtam nekik, amit az asszony már úgyszólván tudott, hogy író vagyok. Megjegyeztem még, hogy anyagi helyzetemről nem panaszkodhatom. Ezzel egyelőre meg kellett elégedniük. Meghívtak, hogy lakjam náluk, amíg Westonban tartózkodom. Meg voltam győződve, hogy meghívásuk elfogadásával nagy örömet szereztem volna nekik, de mégis visszautasítottam. Tudom ugyanis, hogy én magánemberek részére olyan vendég vagyok, aki adott körülmények között igen sok kellemetlenséget is okozhatok. És az első öröm a vendégszolgálat során könnyen az ellenkezőre fordulhat.

Udvarias, de határozott formában utasítottam vissza tehát azt a kérést, hogy Hillernél lakjam. Azzal az ígérettel kárpótoltam őket, hogy este majd visszajövök. Hillerné úgy vélte, hogy a szállodában ma nem igen fogok tudni dolgozni, mert az ünnepi vacsora és a bál okozta zaj el fogja vonni a munkától figyelmemet.

A vadásztársaság zenével vonult át a városon arra a térre, ahol a céllövészet fog megtörténni. Én is odamentem, hogy végignézzem. Az urak az ő céljaiknak megfelelően jól lőttek, de westmanszerű lövész nem volt közöttük. A bibliás embert is láttam, aki a téren ide-oda járt és kínálgatta iratait; úgy látszott, jó üzletet csinált. Az ünnepség helyszíne egészen azt a képet mutatta, mint egy német céllövölde. Nem tudott sokáig lekötönni. Mikor sötétedni kezdett, felkerestem szállodámat, hol az ünnepi asztalok felállításával foglalkozott mindenki. A fogadós néhány kisegítő pincért hozatott vidékről, mert az általában jómódú városi lakosok közül senki sem akadt, aki erre a szolgálatra vállalkozott volna. Mindnyájan táncolni, nem pedig kiszolgálni akartak és ezt valószínűleg senki sem vette a másiktól rossz néven.

Szomjas voltam, tehát mielőtt szobámba mentem, leültem egy sarokasztalhoz és egy pohár sört rendeltem. A másik sarokban egy férfi ült, szintén sör mellett. Egyelőre csak mi ketten voltunk a vendégek. A másik unatkozva bámult maga elé és néha sóvárogva pillantott át hozzám. Valószínűleg beszélgetés után vágyódott és titokban azt latolgatta, vajon olyan ember vagyok-e, akinél megtalálja szíve óhaját. Kis idő után felállott, átsétált a szobán és mintha csak minden célzat nélkül tenné, elment mellettem. Majd megállt és köszönt:

- Good evening, Sir! Szép idő van ma, úgy-e?

- Well! - bólintottam rá.

- Ünnepnapja volt a vadászoknak. Tudja?

- Yes!

- Jó lövők! Vagy nem?

- Tűrhetőek!

- Mit? Csak tűrhetőek?

- Yes!

- Ért maga ehhez valamit?

- Yes!

- Talán bizony maga is jó lövő?

- No!

- Nem! És mégis hozzáértő akar lenni?

- Yes!

- Hogyan lehet ezt összeegyeztetni, Sir? Úgy látszik különben, hogy ön nagyon beszédes és mulatságos ember. Én viszont unatkozom odaát az asztalnál. Ide hozhatom a sörömet és leülhetek?

- Yes!

A kérdéseire állandóan csak egyetlen szóval feleltem és mégis beszédes és mulatságos embernek nevezett! Ő mindenesetre inkább volt ilyen, mint én. Amint letelepedett mellém, újra felvette az előbbi beszédfonalat:

- Hát hogy lehet ezt összeegyeztetni? Úgy véli, hogy valaki meg tudja ítélni, célba talált-e a golyó, anélkül, hogy maga is löni tudna?

- Yes!

- Nem egészen helytelen gondolat, de nézni, vagy löni, nagy különbség! És a célt egyszer eltalálni, vagy pedig minden egyes lövéssel találni az sem ugyanaz a dolog! Nem gondolja?

- Yes!

- Ha egyszer engem látna löni! Igenis, engem! Ugye szeretné, Sir?

- Yes!

- Ha néhány napig itt marad, részesülhet ebben az élvezetben. Mikor akart elutazni? Holnap?

- No!

- Nem? Én tudniillik úgy gondolom, hogy maga itt éppen olyan idegen, mint én. Igazam van?

- Yes!

- Szép! Tehát mi társak vagyunk ebben a tekintetben és a társaknak össze kell tartaniok. Mutakozzunk tehát be egymásnak! Ismer engem?

- No!

- Én Watter vagyok. Mindenesetre már többször hallotta ezt a nevet?

- No!

- Nem? - csodálkozott rajta. - Talán bizony a Welley nevet sem ismeri?

- No!

Most végre feltűnt neki szófukarságom és így szólt:

- Yes... no; no... yes, más szót sem hallottam még magától. Hát ez társalgás társak között? Nyissa kissé jobban ki a száját! Nyugodtan megteheti, nem pazarolja szavait méltatlanra. Mindjárt meg fogja látni. De előbb mondja meg, mi a neve?

- Meier.

- Meier?! Szép név, nagyon szép! Olyan szép, hogy egy pár millió ember kapott már miatta hajba, de aztán békésen megosztottak rajta. Nem?

- Yes!

- Maga is ilyen békés embernek látszik. Legalább kurta-furcsa modora mellett nem lehet valami nagy vitába elegyedni magával. Mondja csak, Mr. Meier, miféle tüzte van tulajdonképpen?

- Író.

- Író? Úgy, úgy! Tehát toll, meg tinta! Ez természetesen nem elegendő egy jó lövéshez! A vad Nyugat tehát éppen olyan ismeretlen maga előtt, mint a hátam a hasamnak; két egészen különböző, ellentétes oldal! De hát most már tudja meg, hogy én mi vagyok. Tudniillik westman. Tudja, hogy mi az?

- Yes!

- Igen, de azért fogalma nincs róla! És én nemcsak egyszerű westman vagyok, de híres westman. És Welley éppen úgy. Mi tudniillik mindig együtt vagyunk. Csak ma nem; ő még úton van, de utánam jön. Minden pillanatban beléphet itt az ajtón. Őt kellene megnéznie, mikor lő; őt meg engem! Welleynek holnap már itt kellene lennie, örülnék neki, nagyon örülnék, a díjlövészet miatt.

- Díjlövészet? - kérdém.

- Igen, díjlövészet. Künn voltam a téren, nyomban amikor megkezdődött a lövöldözés. Volt ott néhány vadász, akik igen hencegtek; kinevettem őket és fogadást kötöttem velük. Ezt meg kell holnap néznie! Megkeresek legalább pár dollárt. Nincs ugyan rá szükségem, mert van nekem elég. Welleynek is. Mit gondol, mennyink van kettőnknek? Néki és nekem?

- Azt nem tudhatom.

- Még csak nem is sejtheti. Mi ugyanis gazdagok vagyunk, végtelenül gazdagok, aranyporban és nuggetben. Tudja maga, mi az a nugget?

- Yes!

- Igen, tudni tudja, de bizonyára még sohasem látott. Na, majd mutatok egyet. Ide nézzen!

A zsebébe nyúlt és egy maroknyi aranyszemet vett elő. Borsó- és mogyoró nagyságúak voltak. Ezek persze dísnuggetek voltak, melyeket állandóan magánál hordott, hogy mutogathassa. Ez a könnyelmű ember. Mialatt mutatta az aranyait, így folytatta:

- Van magának sejtelve róla, mennyi értékű arany ez? Na, mondja meg!

- Öt dollár, - feleltem. Pedig tudtam, hogy a nuggetek legalább huszonöt dollárt érnek.

- Öt... dollár! - kacagott - Maga ötszörös bolond. Mr. Meier! Ha harmincat kínálna értük, akkor sem adnám oda ezt az aranyat. És most hallgasson ide; valamit akarok mondani.

Áthajolt az asztalon és fontoskodó hangon suttozta:

- Legalább félmázsa ilyen nuggetem van. Hogy helyes fogalmat alkothasson, azért mondom német mérték szerint. Hiszen maga német. Egyszóval többet ér tizennégyezer dollárnál. Megértette?

- Yes!

- És Welleynek még több van, sokkal több! Van arról valami sejtelve, honnan van nekünk ez a halom aranyporunk és nuggetünk?

- No!

- Szeretné tudni?

- Yes!

- De hallgatag ember maga, Mr. Meier, nagyon hallgatag?

- Yes!

- Jó, miután hallgatag, hát meg fogom mondani.

Újra zsebre dugta a nuggeteket és tovább beszélt:

- Persze maga nem tudja, hogy mit értenek egy bonanza, egy place, vagy egy finding-hole alatt. Megmagyarázom. Bonanza egy olyan hely, ahol a víz hatalmas, nagy aranydarabokat kimosott a sziklából. De az ilyen hely rendkívül ritka; állítólag már találtak egy mázsánál is nehezebb darabot. Place általában minden olyan hely, ahol aranyat, bármilyen alakban találnak. A finding-hole, az furcsa valami. Mikor tudniillik a víz leúsztatja az aranyat a hegyekből, azt a súlya szerint lassabban, vagy gyorsabban sodorja magával és olyan gömbölyűre csiszolja a darabokat, mint azokat a köveket, amelyeket a folyó medrében találni lehet. Ha már most a folyó ágyában egy mély lyuk van, a sziklában egy repedés, vagy valami egyéb mélyedés, akkor minden könnyebb darabot átsodor rajta. A nagyobb aranydarabok azonban súlyuknál fogva a lyukba esnek és ezt lassacskán megtöltik. Egy ilyen arannyal megtöltött lyukat hívnak finding-holenak. Amíg az a víz alatt van, csak valami véletlen folytán lehet felfedezni. Megtörténik azonban elégszer, hogy a folyó más folyást vesz, más ágyat és magának. A korábbi meder kiszárad, üresen marad és az arany láthatóvá válik. Az idők folyamán a szél telefújta porral, falevéllal és más mindenféle gazzal. Ez alatt a szeméttakaró alatt a finding-hole megint eltűnik. A jó aranykereső szeme azonban éles és fel tudja ezt a helyet fedezni a rajta heverő földréteg dacára. Megértette azt, Sir?

- Yes!

- Már megint yes! Mr. Meier, azt mondom magának, hogy ha nem szokja meg, jobban felnyitni a száját, nem fogja sokra vinni életében! Mert, aki nem tud a szájával bánni, az örökre ülve marad, ott, ahol van!

- Akkor is, ha egy bonanzán, vagy egy finding-holen ül?

- Akkor is! Mit használ neki az arany, ha rajta ül és nem megy el, hogy eladja? Különbén most ejtett ki először egy szónál többet. Remélem, megmarad ennél a helyesebb szokásánál! Különbén egészen jó, beszédes és szellemes társalgó. Csak azt a jó tanácsot adom magának, hogy ne legyen olyan szófukar, mint eddig!

- Köszönöm, Mr. Watter!

- Kérem, kérem! Tehát maga most azt szeretné tudni, hogy én az aranyaimat egy bonanzában, egy placen, vagy egy finding-holeban találtam-e?

- Yes!

- Hallja, ne kezdje el már megint azzal az ostoba yesszel! Kihoz a sodromból és megzavar. Ha valami okosat akar tőlem hallani, akkor magának is iparkodnia kell úgy beszélni, mint egy okos, rendes emberhez illik. Ezt egészen komolyan meg kellett magának jegyezni! Természetes, hogy nem bukkantam bonanzára, mert ilyen nagy darab sem pottyán csak úgy az ember szájába!

- Alaposan is koppanna és kár lenne a fogaiért!

- Helyes! Hiszen már vicceket is csinál! Igaz ugyan, hogy istentelenül rossz, de még mindig okosabb, mint az az örökös yes és no. Finding-holeba se botlottunk bele, mert ilyen szerencse csak ostoba fickókat ér, nem pedig olyan okos embereket, mint Welley és én. De egy placet fedeztünk fel. Egy igen jó placet és - ami nem gyakran történik - volt időnk kiaknázni az

utolsó cseppig; de igazán ideje, sőt éppen legfőbb ideje is volt, mert mindenféle betyárok jöttek arra, akiktől minden becsületes embernek őrizkednie kell. Persze leírhatnám magának a környéket is, de úgy sem értené meg, hiszen maga még csak nem is zöldcsőrű. Tiszta nyomorúság, ha az embernek olyan alakokkal akad dolga, akik mindig tintában kuksolnak és tollukkal szélmalmot játszanak a papíron; de mivel maga különben meglehetősen jó és valószínűleg művelt társalgó is, legalább néhány szükséges útbaigazítással nem maradok adós.

Nagyot húzott poharából és azután tovább folytatta:

- Volt talán valaha Idaho gyönyörű országában?

- No!

- Nem? Ez nagyon jó és egyben nagyon rossz is magára nézve, Mr. Meier. Jó, mert így olyan embernek tartható, akivel szabad érintkezni. Odafele ugyanis csaknem kizárólag gazemberre akad az ember. Viszont kár, mert ott csak úgy bújik ki az arany a földből és ha maga ott pillantotta volna meg a napvilágot, talán két nagydarab arany árnyékolta volna be a bölcsőjét. Azt mondom magának, hogy onnan már milliókat hurcoltak el aranyban, ezüstben és egyéb ércekben. Én is meg akartam persze kapni a magam részét, tehát Welley pajtásommal és még néhány vállalkozó szellemű emberrel felmentünk oda. Megfordult maga talán valaha a Stihicreek mellett?

- No!

- Hallja, ebben az esetben elfogadom a maga no-ját, de máskor nem! Maga pompás ember és azért örülök, hogy nem volt olyan ostoba és nem vett ott egy fürdőt. A Stihicreek tudniillik arról nevezetes, hogy még nyáron is érthetetlenül hideg. Azt mondják, hogy még a hal is megfagy benne. Nem tudom, hogy a neve valami összefüggésben van-e ezzel a hidegséggel, mert senki sem tudja, hogy stihicreek mit jelent.

- Stihicreek egy szó és a legnagyobb fokú hideget, tehát a jéghideget jelenti.

Titokban nagyon mulattam rajta, hogy hirtelen mozdulattal felugrott és nagy szemekkel végigmért.

- Mi? Micsoda?... Mi? - kiáltotta elcsodálkozva.

- És egyáltalán nem találom érthetetlennek, mikor a Stihicreket egyenesen a Fremonts-Peak jeges vizei táplálják.

- Még ezt is? Még ezt is akarja tudni? Ez a csirke szó szerint nyelven akar kotkodácsolni és csak úgy dobálódik a jéghegyekkel, mintha gumilabdák lennének? - Újból leült és nevetve tette hozzá: - de bevallom, hogy ez jobb vicc, mint amit az előbb csinált. Látom, hogy szófukarsága dacára még egészen okos ember válhatik magából, Mr. Meier. A Stihicrekről azt akarom mondani, hogy gazdag aranytartalma van. Tapasztalatból tudom ezt, mert partján fekszik az a place, ahonnan a nuggetjeinket szedtük. Már éppen mindent becsomagoltunk és másnap útra akartunk kelni visszafelé, mikor négy fickó lovagolt arra és hozzánk csatlakozott. Mindent elkövettek, hogy kikérdezzenek bennünket, de persze nem kaptak semmiféle felvilágosítást. Annyival inkább bosszankodtak ezen, mert látták a mindenfelé felfúrt földről, hogy mi dolgoztunk itt és bizonyosan jó üzletet is csináltunk. Hiszen észre kellett venniük a duzzadt bőrzsákokat, melyekben a kisebb nugget-zsákok rejtőztek. Azt hiszem, legszívesebben el-tettek volna láb alól, de nem vettük le revolvereinkről a kezeinket és még aznap útra keltünk a tervezett másnap helyett, hogy megszabaduljunk tőlük.

- És ők nem követték önöket?

- Hüm! Ez a kérdés nem is olyan buta, mert fején találta a szeget. Ugyanitt mi a Green-River mentén lovagoltunk. A Big-Sandy-Creek torkolatánál hosszabb pihenőt tartottunk és észrevettük, hogy a négy fickó nyomunkban van. Gyorsan tovább indultunk. De újból a nyomunkban láttuk őket, mikor átkeltünk a folyón. A Sweetaternél éjnek idején majdnem megrohantak. Ez már veszélyes kezdett lenni. Elhatároztuk tehát, hogy el fogunk válni, hogy ezzel megtévesszük őket. Sorsot húztunk kettőnk között és úgy esett, hogy Welley a folyón utazik, míg nekem az országút maradt.

- És a többiek?

- Milyen többiek?

- Hiszen említette, hogy Welleyen kívül még néhány más vállalkozó szellemű férfi is volt vele.

- Igen, igaz! Elfelejtettem elbeszélni, hogy a többieket azonnal leráztuk a nyakunkról, mihelyst felfedeztük a placet a Stih-Creek mellett, anélkül, hogy ők azt sejtjenék. Ravasznak kell csak lenni! Eszünk ágába sem jutott, hogy osztozkodjunk velük!

- Mikor azután szétváltak, adtak újból életjelt magukról az üldözők?

- No!

- Megállapodott a helyben és az időben, ahol és amikor találkozni fognak?

- Yes, itt, Westonban, ebben a szállodában.

- Úgy? Azt mondta, hogy az a négy ember majdnem megrohanta magukat a Sweetwater mellett, éjnek idején. Hogyan történt?

- Megéreztek tábortüzük szagát és odalopózkodtunk. Csak kettőt pillantottunk meg közülük, de a másik kettő feje is ott hevert. Ez elegendő volt nekünk.

- Maguk is gyújtottak tüzet?

- Természetesen! Az éjszakák odafenn hűvösek és szükségünk is volt rá, hogy megsüthessük a húst vacsorára.

- Hol és mikor húztak sorsot?

- Ugyancsak a tüzünk mellett, azonnal, mikor lelepleztük őket.

- Mikor indultak el onnan?

- Mihelyt derengeni kezdett.

- Azt mondta, hogy Welleynél több arany volt, mint magánál. Miért? Nem osztoztak meg?

- Micsoda kérdés! Látszik, hogy maga igazán egy senki! Welley tutajon jött a folyón lefelé, egy tutaj pedig többet elbír, mint egy ló. Ezt már legalább tudhatná! Én másfél mázsát nyomok, a nuggetjeim félmázsa súlyúak; gondolja csak meg, mennyit kellett a lovamnak cipelnie. Majdnem azt mondhatnám, hogy inkább vánszorogtam, mint lovagoltam, olyan lassan haladtam.

- Mennyi időre volt szüksége fentről idáig?

- Majdnem négy hétre.

- Már eladta a nuggetjeit?

- Nem. Azzal várnom kell, amíg Welley megérkezik, akkor összetesszük a két zsákmányt és St. Louisba szállítjuk.

- Talán bizony akkor itt van az aranya a szállodában?

- Hát persze! Hol lehetne máshol? De eleinte nem beszélt többet, mint Yes és No, most pedig olyan részletesen kifaggat. Van hozzá valami oka?

- Yes!

- Micsoda, Mr. Meier?

- Úgy látszik, hogy csodálkozik rajta, de az a véleményem, hogy egy ilyen „valóságos senki-nek” is lehetnek egyszer okai.

- Igen, hogyne, de micsodák? Talán bizony nem tetszik valami abból, amit elmeséltem?

- Sok minden nem tetszik belőle. Nem akarok azonban sok szót szaporítani, csak röviden annyit mondok magának: Hiába vár a maga Welley pajtására, mert meggyilkolták és kirabolták. Ha pedig maga is nem szedi fel innen hamarosan a sátorfáját és másokkal szemben is ilyen közlékeny lesz, mint velem szemben, akkor maga is úgy fog járni, mint ő.

Felvetette a fejét, félig összehúzott szemekkel körülbelül úgy mért végig, hogy egy kiszolgált huszárörmester egy ostoba regrutát szokott, aki valami buta feleletet adott neki és végtelenül fölényes hangon, csak úgy felülről lefelé, megkérdezett:

- Hogy is volt csak? Mit mondott? Jól értettem? Meggyilkolták... Kirabolták...?!

- Igen, azt mondtam; nem értette rosszul. Mr. Watter.

- Magának a feje levegővel van megtöltve ott fenn, ahol az embernek az agya van?

- Nem tudom; még nem kukucskáltam belé.

- Sőt, én azt hiszem, hogy olyan tökéletesen üres, hogy még levegő sincs benne! De hogy is lehetséges, hogy valakinek ilyen eszeveszett gondolata támadjon! Pedig egyébként olyan józannak látszik! Vagy talán csak egy ostoba tréfát engedett meg magának! Ezt kikérném magamnak!

- Ha itt egyáltalában szó lehet kikérésről, akkor én vagyok az, aki kikéri magának, hogy esztelennek és örültnek nevezzék, Mr. Watter. Éppen azoknak az embereknek, akik a tintában ülnek, ha ugyan magának méltóztatott magát kifejezni, egészen más igényeket kell az eszkö-
kel szemben támasztani, mint például az olyan uraknak, akik odafenn a Platte-folyó mellett tüzet szagolnak és mégsem jönnek arra a közelfekvő gondolatra, hogy az övékét is megérik!

- Ez egészen úgy hangzik, mintha meg akarna engem leckéztetni!

- Vegye úgy, ahogy magának tetszik! Ha az embernek olyan közel a háta mögött vannak az üldözői, hogy látni lehet őket, akkor egyáltalában nem szabad tüzet gyújtani. Ezt még egy „valóságos senki” is meg tudja mondani. Mikor megütötte a maguk orrát annak a tűznek a szaga, melyet az a négy ember gyújtott, akik szintén nem voltak valami okos westmanok, akkor ugyanazt az orrukat csak a bokorba kellett volna dugniok a hátuk mögött, hogy azt a két alakot felfedezhessék, akiknek csak a fegyvereit látták. Ők meglesték magukat, még mielőtt maguk felfedezték volna az idegen tüzet és ugyanezt tették utóbb is, mikor sorsot húztak, hogy elváljanak és különböző úton induljanak tovább. Mindent hallottak, amit egymást között beszéltek és így megtudták az egész tervüket. Még azt is, hogy ebben a szállodában szándé-
koznak találkozni. Megfigyelték, hogy a pajtása fogja az arany nagyobbik részét tovább szállítani, tehát ezután őt követték és magát egyelőre futni hagyták, hogy a maradékot majd itt kaparintsák meg Westonban. Így áll a dolog és nem másképpen.

- Hallja, Mr. Meier, most már persze belátom, hogy van magának esze, még pedig mennyi! Hiszen valósággal nagyszerű képzelőtehetsége van, amelyért meg lehetne irigyelni, ha elmeszüleményeit aranydarabokra lehetne átváltani! De hát én fel akarom tételezni, hogy komolyan beszélt és bátorkodom magát egyetlen egy kérdéssel megcáfolni: Miért nem gyilkoltak meg bennünket azok a fickók, mikor a hátunk mögött kucorogtak és kihallgattak, ahogy ezt maga elképzei? Két golyóval mindent elintézhettek volna és megkaparintották volna az összes aranyunkat! Na, mit szól most, maga hasonlíthatatlanul okos ember?

- Akkor több mint egy mázsa aranyat kellett volna cipelniök. Hogy ez mit jelent, azt maga is tapasztalta. Inkább élni hagyták magukat, hogy cipeljék addig, míg oda érnek, ahol a rablók könnyen hozzájuthatnak a kincshez. De más okokra is lehetne gondolni.

- Még másokra is? Nem tudok egyet sem. Legyen olyan szíves és mondjon még csak egyetlen egyet!

- Nagyon szívesen! Gondoljon csak saját viselkedésükre a Stih-Creek mellett! Maguk elküldték a társaikat, mert a placet csak kettőjük számára akarták. Talán akadt a négy ember között egy, akit el akartak tenni láb alól, mielőtt rajta ütnek; talán nem is csak egy volt. Sziklaszilárd a meggyőződés, hogy a pajtását követték a folyón. Neki már sokkal maga előtt kellett volna ideérkeznie! Vagy lenne talán oka feltételezni, hogy ő elillant, csak hogy jobban járjon az üzletnél?

- Nem. Ez az eset teljesen elképzelhetetlen. Ő becsületes velem szemben, mert már több mint húsz éve jó pajtások vagyunk és olyan hüek egymáshoz, mint... mint... ma, mint például Winnetou és Old Shatterhand. Hallott valaha erről a két emberről?

- Yes!

- Hála Istennek, hogy végre-valahára megint csak egy yes-t hallok! Amióta ugyanis maga beszédesebb lett, azóta nem tetszik nekem. Úgy tűnik fel előttem, mint egy jegesmedve, amely azt hiszi magáról, hogy ő az Egyesült Államok elnöke.

- Akkor mostantól kezdve megint csak a yes-re és a no-ra szorítkozhatom!

- Tegye azt, csak tegye azt! Egyáltalában nem fogok ezért többé szemrehányást tenni!

- Well! De előbb még egy rövid figyelmeztetést kell megkockáztatnom: Vigyázzon itt magára, és senkinek meg ne mondja, hogy annyi arany van magánál. Én a maga helyében rögtön, holnap reggel pénzre váltanám és azonnal Plattsmouthba mennék!

- Miért éppen oda?

- Mert a Platte ott ömlik a Missouriba és pajtásának okvetlenül ott kell lennie, ha útját a Platte-folyón szerencsésen befejezte. Én ott okvetlenül a leggondosabb kutatást indítanám és ha az eredménytelen lenne, felfelé mennék a Plattén, hogy ott is nyomozzak. Ezzel tartozik Welleynek, aki olyan hosszú időn keresztül hű barátja volt.

Arca, mely lassan-lassan elsötétült, most haragos kifejezést öltött és megszólalt:

- Hallja csak, ne tartson itt nekem erkölcsi prédikációt. A kötelességemet magam is ismerem és hogy mivel tartozom Welleynek, arra más embernek egy szót sem kell vesztegetnie! Maga azt képzeli, hogy ő meghalt. Én pedig azt állítom, hogy él és rövidesen megérkezik. Remélhetőleg meg fogja nekem engedni, hogy a saját meggyőződés, nem pedig a maga képzelődése szerint cselekedjem!

- Mr. Watter, ez erős!

- Az is volt a szándékom, mert nem szeretem a kérértlen tanácsokat! Gondolja csak jól meg, hogy is áll a dolog. Maga még csak nem is zöldcsőrű; magának még csak sejtelve sincs a vad Nyugatról és az ottani életről; én pedig egy westman vagyok, aki mindenféle helyzetben megtalálja magát; igen, nyugodtan állíthatom, hogy nem kell elbújni még olyan emberek előtt sem, mint Winnetou, Old Shatterhand, Old Firehand és más hírességek. És maga most előáll és hibákról beszél, amelyeket állítólag elkövettem. Javaslatokat tesz, amelyek felett tulajdonképpen nem is bosszankodnom, hanem inkább hahotáznom kellene! Hallotta már valaha azt, hogy a kutya megugatja a Holdat? Na, hát én vagyok a Hold és a többi szíveskedjék hozzágondolni!

- Szép! A kutya köszönetét fejezi ki önnek ezért a hasonlatért Mr. Watter! - kacagtam fel.

- Szívesen! Továbbá arra az örülségre teszem figyelmessé, ami abban a nagyszerű állításban rejlik, hogy engem itt meg fognak gyilkolni és ki fognak rabolni.

- A meggyilkolás és a kirabolás szavakat nem használtam, legalább is magára vonatkozólag nem. Azt mondtam, hogy ha nem lesz elővigyázatos, akkor éppen úgy fog járni, mint ő. Tehát nincs szükség sem rablásra, sem gyilkosságra, elegendő az egyszerű lopás is.

- Ez is nevetséges! Sőt én még szeretném, ha jönnének ilyesfajta gazfickók; hogy felsülnének! Az aranyam a szekrény alján van és ez nem csak jól be van zárva, de még csavarokkal oda is van erősítve.

- Hol?

- A szobámban, ahol lakom. Képzelve még ehhez az óvatossághoz engem, a fegyveremet, a késemet, a revolveremet és akkor szeretném azt a tolvajt látni, akinek sikerülne a ládát kiürítenie, vagy pláne lecsavarni és azután elvinni!

- Maga örökké bent van a szobájában?

- Nem.

- Tehát?

- Pshaw! A szoba be van zárva és a kulcs a zsebemben van.

- Most én mondom, hogy Pshaw! Amit nem lehet elérni erőszakkal, azt talán sokkal könnyebb keresztülvinni csellel. De nem akarom a figyelmeztetésemet magára erőltetni. Mindenki ügyeljen önmagára. Elvégre a maga nuggetjeiről van szó, nem az enyémeiről.

- Ez már igaz és örülök, hogy elkezd újból okosan beszélni. Mégis csak tréfásan hangzik, ha az egér az oroszlánnak osztogat tanácsokat, hogyan harapja meg a tigrist, amely közelébe sem merészkedik! Meg kell magának mondanom, hogy helyes fogalmat alkothasson a dolgokról, hogy még Winnetou sem merészkedett volna kérértlenül tanácsokat osztogatni.

- Winnetou? Ismeri őt?

- De mennyire!

- Személyesen?

- Hogyan!

- Tehát érintkezett vele?

- Még pedig nagyon gyakran, persze Old Shatterhanddal is, aki elválaszthatatlan tőle. Old Firehanddal pedig még tegeződöm is.

- U-u-u-ugy, Mr. Watter? Ha így áll a dolog, akkor tanácsaimmal természetesen megbocsát-hatatlanul bakot lőttem. Ezt már régen meg kellett volna mondania! Az a két ember hát tényleg olyan páratlan westman, ahogy híresztelik?

- Páratlan? Hmmmm! - morogta és tetszelegve vigyorgott, miközben lassan végignézett önmagán. - Ismerek embereket, vagy legalább is egyet, aki nagyon is kiállhatná a velük való összehasonlítást; de mások persze meg sem közelíthetik őket.

- Nem tudom, mit nem adnék, ha egyszer láthatnám őket.

- Az meghiszem, mert tényleg fényes látvány, ha az ember szemei elé kerülnek. Winnetou alakja valósággal óriási, nyugodtan elszegődhetne Barnumhoz és pénzért mutogathatná magát. Old Shatterhand pedig még nagyobb, mint ő.

- Igazán?

- Igazán. Old Shatterhand kétszer olyan széles és másfél fejjel magasabb, mint maga.

- Teringettét! Ilyen alakon azután van látnivaló!

- Igen. Képzelden hozzá olyan testi erőt, hogy felvehetné a versenyt egy ökörrrel; olyan ügyeséget, amilyen azon az egyen kívül, akire az előbb az összehasonlításnál gondoltam, senkinek sincs és olyan ravaszságot, hogy amellet elbújhatnának a világ összes rókái. Szóval képzelje el mindannak éppen az ellentétét, ami maga és akkor Old Shatterhand a szemei előtt áll.

- Igazán irigyelendő ember azért a barátságért, amely vele és Winnetouval összeköti.

- Ezt elhiszem, hiszen már olyan régi keletű, olyan kipróbált és olyan meghitt, hogy kettőjüket nélkülem szinte elképzelni sem lehet.

- Hiszen azt mondta az előbb, hogy Welley éppen így valóságos második énjévé vált.

- Úgy is van!

- Hogy lehet azt akkor azzal összeegyeztetni, amit Winnetouról és Old Shatterhandról mon-dott?

- Úgy lehet összeegyeztetni, hogy mi négyen mindig együtt voltunk.

- Igen?... úgy?...

Akaratlanul is úgy elnyújtottam ezt a két rövid szócskát, hogy feltűnt neki, mert megkérdezte:

- Talán nem hiszi el nekem, Sir?

- Kérem! Nekem csak az tűnt fel, hogy miért nem említik magukat sohasem, ha kettőjükről beszélnek?

- Hiszen ez az, ami örökké bosszant engem. Rájuk kettőjükre háramlik minden dicsőség, a kísérőikre pedig nem jut semmi, pedig azok éppen úgy megérdemelnék.

- Csodálkozom, hogy ezt mondja. Egész sereg westmant említhetnék, akik együtt barangoltak velük és talán éppen ezért igen gyakran dicsérettel és elismeréssel emlegetik őket.

- Képes lenne erre? Hát kik volnának azok?

- Old Firehand, Sam Hawkins, Dick Stone, Pitt Holbers, Dick Hammerdull, a hosszú Davy, a kövér Jemmyvel, a két Snuffels és még sok más. De a Watter és Welley neveket soha nem hallottam közöttük. És ez hogy lehet, Sir?

- Nem figyelt rájuk, vagy már elfelejtette őket.

- Óh nem; kitűnő emlékezőtehetségem van.

- Hallja, micsoda hangon mondja ezt?! Csak mondja ki! Nem szeretem a burkolt személyeskedéseket. Azt hiszi talán, hogy maga ennek a két híres vadásznak minden kísérőjét ismeri és akinek neve maga előtt ismeretlen, azok nem is lehettek soha velük?

- Én csak azt gondolom, amit már mondtam: Én Winnetounak és Old Shatterhandnak minden, de igazán minden ismerősét ismerem és magukról még sohasem hallottam.

- Mind, tehát mind ismeri őket? Ez más szavakkal annyit tesz, hogy én füllentettem. Hallja, Mr. Meier, ha maga westman lenne, kihívnám késpárbajra; köszönje meg tehát Istenének, hogy egy valóságos senki! Maga előttem semmi; nekem káposztafej. Teljesen, tökéletesen káposztafej, azért úgy teszek, mintha ezt a sértést nem is hallottam volna és futni hagyom. De azt már nem kívánhatja tőlem, hogy még tovább is egy asztalnál maradjak magával!

- Nem is kívánom.

- Úgy? Nem kívánja? Akkor szíveskedjék felállani és üljön másfelé!

- Aaaaaah! - bámultam, majd kinevettem a kívánsága miatt.

- Igen... igenis!

- Ki ült ennél az asztalnál előbb?

- Maga, de nekem ahhoz semmi közöm! Csak nem fogja azt képzelni, hogy én, a westman, Old Shatterhand és Winnetou barátja, maga előtt, egy senki előtt, meghátrálok?

- Itt képzelődésről szó sem lehet.

- Hát miről?

- Arról, amit én helyesnek találok.

- Ah, amit helyesnek talál?

- Yes!

- És mit talál helyesnek?

- Hogy maga üljön oda, ahol azelőtt ült.

- Tehát ezt találja helyesnek, ezt? Na, majd meglátjuk most az egyszer, hogy mennyire viszi a helyes véleményével. Én addig maradok itt, amíg nekem tetszik. Kíváncsi vagyok, mit fog csinálni?

- Azt rögtön látni fogja.

Időközben vendégek jöttek, akik nem hallották, mert nem is figyeltek félhangon folytatott beszélgetésünkre; de Watter a vége felé felemelte hangját és olyan hangosan beszélt, hogy az egész termen áthallatszott. Természetes, hogy az általános figyelem ránk irányult. Egyáltalán nem vagyok barátja a korcsmai jeleneteknek, de a „valóságos senki” gyakori ismétlése, az a fitymálás, amellyel alaposan indokolt, jóindulatú tanácsomat visszautasította és az a hazug állítása, hogy barátja Winnetounak, meg nekem, rendreutasítást érdemelt. Ezzel nem is késlekedtem. Miután utolsó szavainál fölényesen kicsinylő módon rám mosolygott és én kimondtam, hogy „azt rögtön látni fogja”, gyorsan felálltam, magasra emeltem székét vele együtt, végigvittem a szobán és odatettem le, ahol azelőtt ült. Mikor újra a helyemre mentem, általános hahota támadt, hangos bravó-kiáltásokkal vegyesen.

A megleckéztetett ember azonnal ismét felugrott, sietve utánam jött és mihelyt leültem, rám kiáltott:

- Maga merészelt hozzám nyúlni? Tudja, hogy mi ez? Tudja, hogy ez mit jelent? Ostobaságait nyugodtan eltűrtem, mert oly buták voltak, hogy csak sajnálkoztam magán, de tettelegességet egyetlen westman sem tűrhet el semmi körülmények között. Tudja, hogy mit fogok tenni?

- Na, mit? - kérdeztem és nyugodtan az arcába mosolyogtam.

- Ki fogom dobni, ki, egészen az utcára!

- Szép! Csak rajta, Mr. Watter! Nézze, felállok, itt vagyok! Még csak védekezni sem fogok.

Felálltam és eléje léptem.

- Jó, jó! - kiáltá. - Mindjárt megtörténik! Tehát kifele, kifele!

Megragadott majd jobbról, majd balról, majd felül, majd alul, majd előlről, majd hátulról, vagy elől-hátul egyszerre, de még egy centiméterre sem tudott elmozdítani a helyemből, mert a lábaimat szétvettem, a térdemet kissé behajlítottam és testem súlypontjával mindig ellensúlyoztam a lökést. Aki ezt az előnyt, vagy mondjuk inkább, trükköt ismeri és jól begyakorolta, azt még egy szokatlanul erős ember sem mozdíttja ki egykönnyen a helyéből. Az a legfontosabb, hogy az ember ne késlekedjék egy pillanat ezredrészével sem ezt az ellennyomást alkalmazni. A lökést, hogy úgy mondjam, előre meg kell sejteni; nem szabad addig várni, amíg az ember már érzi; ha elmulaszt egy pillanatot, már késő és az egyensúly elveszett. Ennek a trükknek a kiviteléhez nemcsak ügyesség és hosszú gyakorlat kell, hanem talán felesleges is mondani - meglehetősen testi erő is.

El lehet képzelni, hogy az összes vendégek elhagyták helyeiket és kettőnket figyeltek. Nagy örömük telt benne, mikor látták, hogy mennyit vesződik Watter, hogy fenyegetését bevált-hassa.

- Lo, lo! Up! Fogd meg! Erősebben! Come on! Told, húzd! Húzd! - hangzott bátorítólag mindenfelől. - Egy dollárt, két dollárt, öt dollárt. Na, most! Megint semmi. Úgy áll, mint a kőszikla, mint a hegy! Tíz dollárba fogadok, tízbe! Ki fogad velem?

Magától értetődik, hogy ezek a kiáltások ellenfelemet a legnagyobb erőfeszítésre sarkallták. Megtett minden tőle telhetőt, de hiába. Végre elengedett, nagyot lélegzett és bosszúsan felkiáltott:

- Ez a fickó vagy az ördöggel cimborál, vagy oda van szegezve a padlóhoz! Ilyesmi még nem történt velem!

- Most olyasmit akarok mutatni, ami még szintén nem történt meg magával! - nevettem én. - Ki akart dobni az utcára; én finomabban bánok el magával. Magának ki kell innen kotródni. De én nem dobom, hanem viszem. Ide figyeljen!

Hogy karjait és kezeit harcképtelenné tegyem, gyorsan megfordítottam, mielőtt még bármit is sejtett volna, megragadtam fenn a kabát- és mellénygallérjánál, lenn pedig az ülökéjénél, egy rántással a magasba emeltem, néhányszor durván megráztam, hogy egy pillanatra elvegyem a lélekjelenlétét, a félig nyitott ajtóhoz mentem, teljesen feltártam és a folyosón át kivittem az utcára. Aki csak a szobában volt, hangos kacajjal futott utánunk.

- Hova tegyem le, uraim? - kérdeztem.

- Dugja be megint az ablakon, hogy odabenn tapsolhassunk neki! - tanácsolta az egyik.

- Jó! Már meg is történik!

E szavakkal betoltam „Winnetou és Old Shatterhand barátját” az ablakon, fejjel előre és mikor a felső teste már benn volt, lábain egyet löktem és a „nagy legény” a földre zuhant. Általános taps és bravókiáltás kísérte könnyű diadalomat. Azután visszatértünk a szobába. Watter sehhol sem volt látható! Dr. Rost, az ideiglenes főpincér, azt felelte a csodálkozó kérdésekre - kacagva mutatva egy, a másik oldalon még nyitva levő ablakra:

- Ott ment ki azonnal, mihelyt gyorsan felugrott. Olyan hirtelen történt az egész, hogy alig lehetett tisztán látni, mi is volt hát.

A nevetés természetesen megkétszereződött. Különben egészen okosan tette a pompás westman, hogy elkotródott, mert ez után a rendreutasítás után igen gyatra szerepet játszott volna. Ami engem illet, azonnal le akartak foglalni maguknak. Azt javasolták, hogy ülünk össze mindnyájan egy asztalhoz. Én azonban valami elfogadható mentséget hoztam fel és felmentem a szobámba, hogy előkészítsem asztalomat a munkához. Az volt a szándékom, hogy a zajos bál dacára egész éjjelen át dolgozni fogok.

A szobám ajtóval volt a mellette levővel összekötve. A kulcs az én oldalamon volt a zárban. Anélkül, hogy bármi okból bizalmatlan lennék, csupán a régi westman-szokást követve, hogy ismerjem a környezetemet, kinyitottam az ajtót. A másik oldalon szekrény volt az ajtó elé tolva, amely oly magas és széles volt, hogy nemcsak az ajtót magát, de a félfát is teljesen elfedte. Ha egy idegen lakott volna odaát, igen könnyen abban a véleményben lehetett volna, hogy a szekrény a fal mellett áll és ott egyáltalában nincs ajtó.

De itt volt már az idő, hogy eleget tegyek Hillerné meghívásának.

A vacsora készen várt és mihelyt megérkeztem, asztalhoz ültünk. Úgy látszik, azt várták, hogy most nem leszek olyan hallgatag, hanem el fogom beszélni, hogy mint jöttem Amerikába és mi minden mentem keresztül a mai napig. De én ezt a kívánságot elhárítottam magamtól. Természetesen oly módon, hogy meg ne sértsem őket. Ezúttal megtudtam, miért van a fiú szobája kizárólag jogi könyvekkel tele.

Az igazi okot, hogy miért hagyta el a család hazáját, hol volt ez az otthon és hogy Hiller melyik társadalmi osztályba tartozott, nem tudtam meg és óvakodtam még csak egy szócskával is annak a látszatát kelteni, mintha nagyon meg akarnám tudni. Ezek a viszonyok teljesen közömbösek lehettek nekem, bármilyen érdeklődéssel viseltem is ezek iránt az emberek iránt. De azt észrevettem, hogy van még egy kötelék, ami őket hazájukkal összeköti és ez még nem szakadt el. Valami nagy jogtalanság történt velük, mellyel szemben védtelenül állottak. Úgy látszik, valami nagyon súlyos bünt kentek rájuk és menekültek, hogy ennek következményeitől, a büntetéstől megszabaduljanak. A család becsülete elveszett és úgy látszik, állandóan arra törekedtek, hogy becsületüket tisztára mossák és hazájukba visszatérhessenek. Bizonyítékokat kellett gyűjteni ártatlanságuk mellett. Ehhez pedig alapos jogi és valószínűleg közigazgatási tudásra is volt szükség. Mivel pedig nem bízhatták, vagy nem akarták rábízni magukat idegenre, a fiú jogász lett és kizárólag ennek az ügynek szentelte életét. Ez anélkül, hogy az Egyesült Államokban állást fogadott volna el, állandóan hazájának idevágó törvényeit tanulmányozta. Mihelyt majd elég képzettnek fogja magát érezni, el fogja kezdeni ennek a nehéz feladatnak a megoldását.

A fiú tanulmányai és az odaadás, hogy ezt az egyetlen, nagy életcéljukat elérjék, természetesen áldozatot követeltek, mindenekelőtt anyagi tekintetben. Hillernek pénzt kellett keresni, de semmiféle hasznot hajtó foglalkozáshoz sem volt képzettsége, vagy hajlama. Ez a körülmény arra a feltevésre készítetett engem, hogy a család arisztokrata származású és a családfő a szerencsétlenség beköszöntéig csupán a társadalmi szerepelésnek élt. Olyan hivatás ez, amely nagy vagyont igényel és csak a hazai viszonyok között lehetséges. Túl a tengeren, a szüntelen

munka országában egy fillérre sem becsülik. A saját és a családja szerencséjére Hiller jó vadász volt és sikerült neki egyik nagy szörmecégnél alkalmazást találni. Idővel úgy beletalálta magát ebbe a szakmába, hogy meglehetősen jövedelmet ért el, ami céljainak megfelelt. Persze évente csak rövid időt tölthetett otthon és felesége meg fia állandó aggodalomban élt miatta; de a szokás hatalma itt sem maradt hatás nélkül. Főleg, mert vadászatain sohasem történt valami olyasmi vele, amit szerencsétlenségnek lehetett volna nevezni.

Most azonban nagy aggodalomban voltak mindketten. Hiller, mint már olyan gyakran, kora tavasszal elment, hogy az indiánoktól, akikkel üzleti összeköttetésben állott, az őszi és téli vadászat zsákmányát beváltsa és még mai napig sem tért vissza. Pedig visszajövetelét legkésőbb július elejére helyezte kilátásba. Ismételt aggodalmaskodó kérdezősködésére Hillerné mindig azt a ki nem elégitő választ kapta St. Louisból, hogy még ők sem kaptak hírt sem róla, sem valamelyik kísérőjéről és az ígért nagy szörmeküldeményeket már régen türelmetlenséggel várják. Úgy látszik tehát, hogy a cég maga is aggódott. Ehhez járult még, hogy némi idő óta bizonytalan hírek terjedtek el arról, hogy az északnyugati hegyek között lakó indiántörzsek között ellenségeskedés tört ki. Én erről a híresztelésről még nem hallottam, mert Winnetouval délről, még pedig olyan vidékeken át jöttem, ahol nem akadt fehér ember és ahol a vörösbőrűekkel is minden találkozást kerülnünk kellett.

Igyekeztem Hillernét és fiát megnyugtatni. Mindenféle elképzelhető okot felhoztam, ami a hosszas kimaradást megmagyarázhatná, de a szándékolt eredményt nem értem el. Mikor megkérdeztem, hogy melyik indiántörzseket indult meglátogatni, az asszony így felelt:

- Férjem a versenytársak miatt mindig titokban szokta ezt tartani. Velem szemben ugyan természetesen nincsen szüksége erre a hallgatásra, de céltalan lenne ezeket a neveket felsorolni, melyek önnek úgy is ismeretlenek.

- Téved. Jobban ismerem az Egyesült Államok összes törzseinek viszonyait, mint ön azt képzelem.

- Persze a messzeségből, újságokból és könyvekből! Ön igen kedves, nagyra becsült barátunk és hivatásában mindenesetre kiváló ember, de ami a mi aggodalmunkat illeti, Ön nem képes terhünknek még csak egy kis töredékét sem levenni vállainkról. Ezt csak olyan emberek tehetik, akik ismerik a Nyugatot, elég bátrak és tapasztaltak, hogy felmerészkedjenek a sziklahegységbe, hogy az eltűnt után nyomozzanak. Egy német író, még ha a leghíresebb is, nem ér itt egy fabatkát. Bocsássa meg nekem ezeket a szavaimat, de ez igazán így van! St. Louisba fogok utazni és azt az ajánlatot teszem, hogy küldjenek fel néhány ügyes vadászt. De bátornak és okosnak kell lenniök és a viszonyokat alaposan ismerniök, nem pedig olyan járatlan embereknek, mint mindazok, akik nem tudják, hogy mit jelent a bőr!

- Bőr? - kérdém.

- Igen. Látja, most azonnal bizonyítékkal szolgálhatok, hogy a legokosabb európai, vagy egyáltalában fehér ember okossága tudatlansággá válik egy darabka bőr előtt.

- Hüm! Egy darabka bőr? Bocsásson meg, de nem ijedek meg ettől a bizonyítéktól! Én ugyanis bőrismerő vagyok.

- Óh, abban az értelemben, amint ön érti, én is bőrszakértő vagyok. De itt annak a rám nézve igen fontos kérdésnek a megválaszolásáról van szó: Mi a jelentősége annak, hogy egy indián önhöz jön és önnek egy darab bőrt ad?

- A bőr tulajdonképpen levél, vagy más ilyesvalami jelentősége van, de feltétlenül értesítést tartalmaz.

- Azt eddig is mindenki gondolta, de senki sem tudott egy szót sem mondani nekem a jelentőségéről. Itt is kérdezősködtem és mindenfelé utazgattam. St. Louisban is voltam, ahol a kereskedőcégeknél olyan emberek vannak, akiktől eredményt várna az ember; száz, sőt még több westmant, vadászt, trappert és más szakértőt kérdeztem meg, de a felelet mindig csak egy fejcsóválásból és abból a vallomásból állott, hogy ez a bőr egy egészen közönséges bőrdarab és nem jelent semmit. Pedig mégis kell jelentőségének lenni, még pedig a részemre, mert egy indián hozta és azt mondta, hogy a Nana-po squawjának szól! Úgy hívják ugyanis a férjemet.

- És ön még azt mondta, hogy semmi hírt sem kapott a férjéről! Miért nem említette már régen meg ezt a bőrt?

- Mert annak semmi értelme sem lett volna. Amit száz westman nem tud megmondani, azt ön sem tudhatja. Örökre rejtély fog előttünk maradni, hogy mit jelent a bőr, ha csak olyan ember nem vetődik errefelé, mind Old Firehand, vagy Old Shatterhand. Őket felkeresném és a bőrt megmutatnám nekik.

- Arra ugyan évekig várhatnak, míg közülük egyik vagy másik egyszer Westonba vagy a környékére jön.

- Sajnos! De Old Shatterhand állítólag Jeffersonban volt néhányszor, sőt Winnetou is.

- Megvan még a bőr önnél?

- Hogyne.

- Talán elegendő lenne, ha egy pillanatra megmutatná nekem.

- Önnek? Nem bánom! Nézze meg, legalább elmondhatja később, hogy egy indián totem, vagy valami efféle volt a kezében. Elhozom.

Elhozta és átadta nekem. Egy négyszeresen összehajtogatott bőrdarab volt. Körülbelül akkora, mint egy levélpapír. Egyik oldalán sem lehetett valami jelet, vagy más egyebet felfedezni, amiből arra lehetett volna következtetni, hogy valami jelentősége, valami más rendeltetése lehessen, mint általában minden bőrdarabnak. És én mégis azonnal tudtam, hogy hányadán állok vele.

- Nos? - kérde Hillerné mosolyogva. - Ugyebár, éppen olyan bőrdarab, mint akármelyik másik?

- Nem.

- Nem? Akkor igazán kíváncsi vagyok, hogy mit gondol? Természetesen csak tévedés lehet a véleménye.

- Azt gondolom, hogy ez egyszer egy német író is bebizonyíthatja az ön száz, sőt még több westmanjának, hogy nem westmanok. Ez a bőr egy levél!

- Mi? Mégis?? Ön téved! Ön csalódik! - kiáltá az asszony hevesen. - Hiszen a világon semmit sem lehet rajta látni!

- Nem is rajta, hanem benne!

- Benne! Hát lehet egy bőrdarab üres is?!

- Ez a bőrdarab tulajdonképpen két darabból áll.

- Lehetetlen! Azt már mégis csak érezni, sőt a szélén még látni is kellett volna.

- Pshaw! Nekünk itt két darab igen finoman kikészített mosómedve-bőrrel van dolgunk, amelyeket összeragasztottak. Az egyik a levél, a másik a fedőlap.

- De hát miért ragasztottak volna a levélre egy fedőlapot is?
- Hogy az írást megóvják.
- Azt egyszerűbb módon is el lehetett volna érni, például ha becsavarják valamibe.
- A fedőlapnak még egy másik célja is van, olyan célja, ami aggodalmat kelt bennem.
- Miért?
- Az indián, aki e levelet hozta, ellensége önnek, tehát a férjének is. Mi módon adta át a levelet önnek?
- Én nem voltam itthon. Idehozta és azt mondta, hogy Nana-po squawjának szól és gyorsan el is távozott. Én még kérdezősködtem is utána, de egy pillanatig sem maradt a városban.
- Tehát igazam van. Ez a levél úgy van megszerkesztve, hogy idő kell hozzá, míg felbonthatja és elolvashatja. Ez alatt az idő alatt pedig ő menekülhet. A levél tartalma nem lesz kellemes önre nézve.
- Az Istenért! Bár csak el tudná olvasni!
- El is tudom!
- Ez csoda lenne. Valósággal megfoghatatlan csoda. Hiszen annyi szakértő sem tudott kisütni belőle semmit.
- Nem is voltak azok szakértők, hanem paccerek. Tudja talán, hogy mit nevez a bőrmunkás a bőr élesítésének?
- Nem.
- A széleket egy nagyon éles késsel megvékonyítja, hogy jobban összeragaszthassa úgy, hogy nem lehet észrevenni, hogy a bőr két darabból áll. A szakértő azonban érzi, hogy a szélek vékonyabbak.
- De a közepén mégis csak érezni kellene, hogy kettős!
- Ott is össze van ragasztva.
- Nem mosódik el az írás a szétválasztásnál?
- Nem szakítjuk ketté, hanem felolvasztjuk.
- De hiszen akkor az írás is felolvad!
- Nem, mert nem vízfestékkel van írva. Kérem, adjon csak egy ollót, és hozzon egy tál vizet.

Amikor a kért dolgokat az asszony elhozta, levágtam a bőr szélét mind a négy oldalán és úgy helyeztem el a tálban, hogy a víz mindenütt ellepje. Azután várnunk kellett, míg a ragasztóanyag felolvad. Időközben ráértünk egy kis tüzet is rakni, hogy a takaréktűzhely átmelegedjék és a levelet azon megszárássuk. A levegőn való szárítás ugyanis igen hosszadalmas lett volna.

Tulajdonképpen felesleges hangsúlyoznom, hogy mindketten rendkívül izgatottak voltak. Egyáltalában nem tudták elhinni, hogy egy „német író” mégis csak többet tudjon, mint az összes westmanok, akikhez eddig fordultak. Ám az a biztonság és öntudatosság, melyet tanúsítottam, kételyeiket mindjobban eloszlatta. Izgatottságukhoz a nyugtalanság is járult amaz állításom folytán, hogy az indián ellenség volt, tehát a levél tartalma nem lehet örvendetes.

Fél óra múlva kivettem a bőrt a vízből és úgy szétválasztottam a két felét, mint két, egymásra ragasztott papírdarabot. Ők nem találtak a két darabon különbséget, de én a nedvesség dacára

is láttam, melyik darab a fedőlap és melyik a levél. Az utóbbit a meleg tűzhelyre tettem, beírt oldalával felfelé. Nagyon kellett vigyáznom, nehogy szétfolyjék az írás a meleg következtében. Azután a levelet az asztalra tettem két lámpa közé.

Mindketten gyorsan föléje hajoltak, hogy elolvassák. De csalódottan egyenesedtek fel.

- Hiszen ezek nem írott betűk, hanem bekarcolt vörös pontok, vonalak és alakok! - szólt az asszony.

- Ez egy csodálatosan sikerült indián cinoberírás, - feleltem.

- Melyet azután valószínűleg senki sem tud elolvasni! Milyen boldog voltam, mikor azt állította és be is bizonyította, hogy egy levél! Most pedig visszazökkentünk az előbbi bizonytalanságba!

- Nyugodjék meg, Mrs. Hiller! Én el fogom olvasni.

- Igazán? Valóban? De hát hol tanulta ezt?

- Az indiánoknál!

- Micsoda? Hogyan? Ön az indiánoknál volt? Hiszen arról nem beszélt egy szót sem!

- Az ember csak akkor beszéljen, ha szükséges, máskor ne. Engedje meg, hogy először csak magamban fejtsem meg az alakok jelentését! Persze, ez kissé több időt vesz igénybe, mint egy közönséges betűkkel írt levél elolvasása.

Körülbelül tíz perc alatt elkészültem a megfejtéssel. A tartalma, mint előre tudtam, nem volt örvendetes. Magamban tusakodtam, nem lenne-e helyesebb elhallgatni előttük, de arra az elhatározásra jutottam, hogy őszinte és becsületes leszek. Nem titkolhattam el az asszony előtt, hogy mi történt a férjével. Ha ezt megtudja, talán a szőrmecégük segítségével megmenthetik. Rövid bevezetéssel előkészítettem tehát az elszomorító hírré és azután magyarázni kezdtem:

- Mindenekelőtt itt fenn a sarokban egy négyszöget lát és benne négy cow-boyt. Ez a neve a levél írójának és küldőjének, a kikatsák főnökének. A varjúindiánok közé tartozik ez a törzs, crow-oknak, vagy ahogy ők magukat nevezik, upsarokáknak hívják őket. Yakonpi-Topa a neve, vagyis németül négy pásztor, ami alatt cow-boyt értenek. Ő tudniillik akkoriban, mikor útra kelt, hogy nevet szerezzen magának, ami minden fiatal indián kötelessége, négy cow-boyt ölt meg. Skalpjait hazavitte. Innen a neve.

- De hát mi okból ír ez a kegyetlen gyilkos nekem levelet? A férjemnek sohasem volt vele és a kikatsákkal semmi dolga! - mondá az asszony.

- Egy kis türelmet kérek, elég gyorsan meg fogja tudni. Aztán öt kígyót lát emberfejjel; négy ezek közül hajadon fővel van és hosszúhajú, ahogy ezt az indiánok viselik, az ötödiknek kalapja van. A többi feltétlenül fehér embert jelent. A kígyók azok kígyóindiánok, vagyis snakes-ek, kik sosónoknak nevezik magukat. Most már bizonyosan tudom, hogy Mr. Hiller ezekkel a sosónokkal üzleti összeköttetésben állott.

- Ez igaz; most is hozzájuk indult. Honnan tudja ezt?

- A kalapos kígyó az ön férje; a négy másik kígyó, azok sosónok. Alattuk hat felfordult madarat lát. A hátukon fekszenek és lábaikat a hasuk alá húzták; tehát halottak. A kígyóktól kerek pontokból álló vonal vezet le a varjakhoz, ezek puskagolyókat jelentenek és annyit tesz, hogy négy sosón és az ön férje hat kikatsát lőtt agyon. A madarak ugyanis varjúk, tehát crow-, illetve kikatsaindiánok.

- Ez lehetetlen! A férjemnek soha nem jutott az eszébe, hogy megöljön egy indiánt!
- Amit én itt olvasok és önnek elmondok, az nemcsak, hogy nem lehetetlen, de valóság. Kétségszoros tény. A legnagyobb indiánbarát is kerülhet abba a helyzetbe, például, ha megtámadják, hogy egy vagy több indiánt lelőjjön.
- De ez akkor önvédelem és nem gyilkosság!
- Nagyon helyes; sajnos azonban, az indiánok sohasem ismerik el ezt a megkülönböztetést. De menjünk tovább! Itt egy egész tömeg varjút lát, kört alkotnak a kígyók körül, melyek össze vannak kötözve. Ez annyit jelent, hogy a kikatsák elfogták a gyilkosokat.
- Istenem! A férjemet is?
- Sajnos, igen!
- Mi fog vele történni? Mondja csak! Gyorsan, gyorsan, gyorsan!
- Csak legyen nyugodt! Nem történt semmi baja. Még életben van.
- Még? De később?! Meg akarják ölni, ugyebár?
- Kérem, Mrs. Hiller, ne izgassa fel magát. Valószínűleg minden jóra fog fordulni! Itt lát egy halmot lerajzolva, amin bőrök csüngenek. Ez egy nagy tömeg bőrt jelent; a westmanok így szokták mondani, egy halom bőr. A kikatsák tehát elvették férjétől egész szőrmekészletét, ami nála volt.
- A szerencsétlenség mind nagyobb lesz! Mit fognak ehhez szólni St. Louisban, ahol elvárják, hogy -
- Most ne essék kétségbe, hanem hallgasson reám! Mindenekelőtt egy emberélet értékesebb, mint a legnagyobb halom szőrme. Tehát most csak Mr. Hillerrel törődjünk. Azután bizonyosan nem hurcolta magával az összes szőrmekeletet, amiket vásárolt, hanem egy-egy nagyobb tömeget időről-időre útnak indított. Ezek a küldemények majd meg fognak St. Louisba érkezni. Itt lát négy kígyót cölöphöz kötözve. Fejeik a földön fekszenek. De szerencsére egyik sem kalapos. Ez annyit jelent, hogy a négy sosónt a gyilkosság miatt a kikatsák halálra kínozták, de az ön férje nem volt közöttük. Róla itt tovább olvasunk: Amint látja, itt két sor kép következik. Az egyiknél egy felfelé mutató, a másiknál egy lefelé mutató kéz van. Ez a két kéz annyit jelent, hogy vagy-vagy; tehát vagy az történik, ami az első, vagy az, ami a második sorban van írva.
- És mi van odáírva? Ne feszítsen már kőpadra!
- Csak legyen türelemmel! Itt lát egy bőrt és a második sorban szintén. Ez az a levél, amit ön kapott. Mikor hozták önnek?
- Nem egészen négy héttel ezelőtt.
- Akkor jó, van tehát háromhónapnyi időnk!
- Miféle időnk? Mihez?
- Hogy férje megmeneküljön. Nézzon ide! Itt fekszik egy összekötözött kígyó kalappal a fején, vagyis: a férje fogoly, de még él. Ezután négy hold van lerajzolva egymás mellé; ez négyhónapnyi időt jelent. Emitt a kígyót cölöphöz kötve látja és a kalapos fej a földön fekszik. Ennek a rajznak az az értelme, hogy a fehér ember él még, de pontosan négy hónappal a levél átadása után a kígyócölöphöz fog meghalni. Én azonban...

- Ez rettenetes, borzasztó! - szakított Hillerné félbe, kezeit összecsapva. - És nincs semmi-féle...

- Csak figyeljen rám! - vágta közbe. - A másik sorban a levél után újból látjuk a kalapos kígyót, de itt már kezei vannak, mindegyikben fegyver és ezek más fegyverekkel vannak zsinórral összekötve. Ez számos fegyvert jelent. Mögötte van a főnök jele a négy cow-boy-jal, vagyis pásztorral. Ennek a jelnek két keze van, melyeket a fegyverek felé tár ki. A kígyótól a főnökig fenn megint négy hold húzódik és alatta láthat két kezei szétterjesztett ujjakkal, melyekre egyetlen ujj van fektetve. Ez a számolás mozdulata, megjelölése. A kezei között Nap áll. Az év jegye, vagyis 365 napé, ami a fegyverekre vonatkozik. Tehát 365 fegyvert jelent. A főnök azért választotta ezt és nem egy, a mi fogalmunk szerint kerek összeget, mert neki a nap a legegyszerűbb, legrövidebb, tehát a legkényelmesebb összeg. E csoport mögött a kalapos kígyót látjuk lovon, háttal a képeknek; a ló galoppozik, tehát sietve távozik. Ez a képcsoport tehát annyit jelent: Ha a fogoly kígyó, tehát az ön férje, négy hónapon belül 365 fegyvert fizet a főnöknek, visszanyeri szabadságát és azonnal ellovagolhat. Egészen alul csodálatomra két igazi betűt látok, tudniillik egy kis v-t és egy nagy latin H betűt. De hogy ez mit jelent, azt sajnos nem tudom megmondani.

- De ezt meg én tudom, én, én! - kiáltotta az asszony gyorsan és vidáman. - Mutassa, mutassa! Igen, látom már: v. H. Ez a nemesi „von” szócska, nevünk kezdőbetűjével, tehát életjel a férjemtől!

- Ez egyben annak a jele, hogy egyetért a levél tartalmával! Tehát megértette az egészet? Vagy még egyszer elmondjam?

- Igen, legyen olyan szíves és mondja el az értelmét még egyszer!

- Szívesen! Tehát Mr. Hiller négy kígyóindiánnal volt együtt és éppen ezért a főnök az egyszerűség kedvéért őt is kígyónak rajzolta. De kalappal különböztette meg a többitől. Ez az öt kígyó hat varjúindiánt megölt, akik a kikatsák törzséhez tartoztak és a kikatsák ezért elfogták őket. A négy vörösbőrű kígyót, kikkel nem sokat teketóriáztak, a kínzócsölöpön megölték. De az ötödikkal, a fehér kígyóval, tehát az ön férjével más céljaik vannak. Talán nem volt annyira része a varjúindiánok meggyilkolásában, mint a kígyóindiánoknak. Talán, sőt igen valószínű, a főnök bosszúvágya kisebb, mint az okossága, mert megfelelő számú fegyver birtokába akar jutni, hogy azokkal felszerelhesse azokat a harcosait, kiknek még nincs lőfegyverük. Ha az a híresztelés, amiről ön az előbb beszélt, valóban bizonyul, akkor odafenn a hegyek között háborúság készül. Harcban pedig a jobb fegyverkezés döntő szerepet játszhatik. A főnök tehát levelet küld a fogoly nejének és azt mondja benne: „Ha küldesz nekem eme levél átvételétől számított négy hónapon belül 365 fegyvert, akkor férjedet szabadon bocsátom és oda lovagolhat, ahova akar; de ha ezt a kívánságomat nem teljesíted, akkor éppen úgy a kínzócsölöpön hal meg, mint a négy sosón! Mr. Hiller látta a levelet és aláírta: tehát beleegyezett, hogy a levelet elküldjék.

- Abba is, hogy elküldjük a fegyvereket?

- Ezt már nem állíthatom. Ha férje olyan westman, olyan vadász, amilyennek ön leírta, akkor ellenzi a fegyverek átadását.

- De hiszen akkor meg kell halnia!

- Nem olyan bizonyosan, mint ahogy ön azt feltételezi. Egy vadász sem fogja érdekében állónak tartani, hogy az indiánok felfegyverkezés tekintetében vele ugyanegy fokon álljanak. Négy hónap hosszú idő; ezalatt sok minden történhetik. Az volna csak az igazi westman, aki

százhusz nap alatt nem találna alkalmat a szökésre! Én is gyakran voltam az indiánok foglya, anélkül, hogy négy hónapi haladék...

- Ön, ön is volt már fogoly?! - vágott az asszony szavaimba.

- Igen, még pedig több ízben. A vita hevében többet mondtam, mint amennyit akartam, de ez nem tesz semmit, mert ahogyan az ügyek most állanak, úgyis még többet meg fognak én rólam tudni. Tehát egyáltalában nem szükséges ennek a Yakonpi-Topa főnöknek azonnal odadobni annyi fegyvert, ahány napja van az évnek, hogy Mr. Hillert megszabadítsuk; alkudni is lehet majd vele, ha ugyan a férje időközben meg nem szökik. Különben is, ha a fegyvereket mégis el akarnák küldeni, a küldöncöknek ügyes fickóknak kell lenniök, akik nem ijednek meg és nem csapatják be magukat. Mert megtörténhetik, hogy az indián elveszi a fegyvereket és a foglyot mégsem engedi szabadon. Ismerem én már ezt!

- Ezzel most még jobban megijeszt. Pedig eddig is eléggé aggódtam!

- Nem szabad annyira a szívére vennie, amit mondok, Mrs. Hiller. Szükségesnek tartom, hogy őszinte legyek önnel szemben, mert az árnyoldalakat is meg kell mutatnom, hogy annál jobban felismerje a fényoldalakat.

- Nagyon köszönöm! Az elhatározásom szilárd: Holnap reggel St. Louisba utazom és magammal viszem a levelet, hogy a fegyverek ügyében tárgyaljak az urakkal.

- Ne siessen el semmit! Még fontos szempontokat kell meggondolnunk.

- Miket?

- Yakonpi-Topa azt írja, hogy egész halom szörmét vett el az urától. De arról semmit sem ír, hogy azokat is vissza akarja adni.

- Hiszen ez magától értetődik!

- Szó sincs róla! Ha ki akarná azokat szolgáltatni, akkor levelében a halmot a tovagaloppozó ló mögé rajzolta volna. Azután csak az ön férjéről ír, nem pedig a fehér kíséőről is. Mr. Hiller pedig nem egyedül ment el, ugyebár?

- Nem. Hat embert vitt magával.

- Látja? Ezek is a kikatsák foglyai, vagy talán már meg is haltak a kínczömlőpön!

- Az nem képzelhető, hogy őket nem is fogták el a férjemmel együtt?

- Elképzelhető ugyan, de nem valószínű. Feltételezem, hogy ők is vele voltak a kígyóindiánoknál?

- Bizonyosan!

- Ha a férje nélkülük esett volna a kikatsák kezei közé, akkor társai feltétlenül megtudták és vagy önnek, vagy St. Louisba a lehető leggyorsabban hírt adtak volna. Ha szabadok lennének, akkor már régen érkeztek volna szörmeküldemények is.

- Ezt még legelőbb elhiszem, Mr. Meier!

- Ugyebár? Azután meg: Öt kígyó, közöttük az ön férje, állítólag megölt hat varjút! Mr. Hiller indiánbarát volt, aki már üzleti érdekből is mindent elkövetett volna, hogy egy ilyen cselekedetet elkerüljön. A dolog nincs egészen rendben; legalább is nem egészen úgy áll, ahogy Yakonpi-Topa levelében ecseteli. Óvatosnak kell lenni és nem szabad elhamarkodottan cselekedni. Miért végezték ki a varjúindiánok a négy sosónt olyan hamar és miért hagyták az egy fehér embert életben? Ha Yakonpi-Topa a férjét mind a hat kíséőjével együtt fogta el és

levelében csak egy meg nem határozott fehér emberről beszél, akkor a 365 fegyver ellenében egyiküket szabadon bocsátja és visszatartja az ön férjét a többi öttel együtt, hogy újabb és még nagyobb követelésekkel álljon elő. Láthatja: az a legkevesebb, hogy az ember ilyen indiánlevelet el tudjon olvasni. Nagyon át is kell azt gondolni. Ezek a vörös urak ravaszok és mondhatom, hogy ez a levél, ami előttünk fekszik, valósággal egy kis diplomáciai remekmű. Ez a levél előreláthatólag tévútra vezetné az ön pár száz, vagy még több westmanját.

- Mondja csak, Mr. Meier, nem jöhetne talán holnap St. Louisba?

- A szőrmés uraságokhoz?

- Igen.

- Köszönöm szépen! Nem szoktam hozzá, hogy ilyen urak után szaladgáljak.

- Vagy pedig sürgönyöznek, hogy küldjenek ide egy meghatalmazottat, akivel tárgyalhatnék?

- Ez már egészen más lenne!

- Én tudniillik nagyon szeretném, ha ön is jelen volna a tárgyalásnál!

- Én? A német író?!

Egy ideig csendben maga elé meredt, aztán kezet nyújtott nekem és így szólt:

- Bocsásson meg! Nem is tudom, hányadán vagyok önnel és mit mondjak, hogyan viselkedjem? A szerencsétlenségben, amely férjemet érte, csaknem kizárólag rá kell gondolnom. Ezért nincs ön rám olyan erős és mély hatással, mint lenne különben. De mégis úgy rémlik nekem, mintha önben folyton újabb és újabb felfedezéseket tennék. Elolvas egy indiánlevelet, amit más westmanok üres, értéktelen bőrdarabnak tartottak; sőt a levél sorai között is olvas. És olyan világosan, magától értetődőleg tárgyalja a legnehezebb helyzeteket, hogy majdnem arra szeretném kérni: Menjen oda és hozza el a férjemet! Azt hiszem, majdnem aggodalom nélkül tudnék várni, míg ön visszatér. Az a biztos érzésem van, hogy önt nem is érheti baj. Ön minden nehézséget le tudna győzni és hazahozná őt. Hogyan lehetséges ez? Azelőtt folyton Old Shatterhand járt az eszembe, de most már eszembe sem jut.

- Nem is szükséges, Mrs. Hiller.

- Mindig azt gondoltam: Ha ő itt lenne és kezébe venné a dolgot! Ha csak annyira leereszkednék, hogy jó tanácsot adjon!

- Hiszen adott is már.

- Adott már? - kérdé elcsodálkozva.

- Igen.

- Mikor?

- Éppen most.

- Hol?

- Itt, ebben a szobában, ennél az asztalnál.

- Én... nem értem önt. Olyan talányt ad fel nekem, amit én... én... én...

Nem fejezte be a mondatát és bizonytalan, félénken kérdő szemekkel nézett rám. Szívből jövő kacajra fakadtam és kiségittem zavarából:

- Igen, ön azzal a férfivel beszélt, kinek nevét említette. Nekem tudniillik az a furcsa szokásom van, hogy tulajdonképpen német író, de mellékesen Old Shatterhand is vagyok.

Meglepetésében egyetlen hangot sem tudott kiejteni. De a fia, ki csak hébe-hóba vett részt beszélgetésünkben, egy-egy rövid, szerény megjegyzéssel, hirtelen és oly gyorsan ugrott fel, hogy a székét is feldöntötte, és oly hangosan kiáltott rám, mintha tüzet kiáltana:

- Old Shatterhand? Az igazat mondja?

- Igen.

- Elhiszem; elhiszem! De kérem, bizonyítsa mégis be... szegény anyám miatt, ki olyan súlyos aggodalmat áll ki apámért!

- Szívesen! Milyen bizonyítékot akar?

- Old Shatterhandot Winnetou megvágta a nyakán...?

- Íme, nézze... itt van a sebhely!

- Hát a vágás, mikor vért kellett vennie, hogy vérbarátságot igyék vele...?

- Itt a kezemen és az alsókaromon; nézze! Igaz?

Erre átölelte anyját, felrántotta a székéről, magához szorította és ujjongva kiáltá:

- Ő az; ő az; ő az valóban. Ő Old Shatterhand! Most már nem kell aggódnunk; Old Shatterhand el fogja hozni apámat, még ha ezer vörösbőrű közül kellene is kiszabadítania!

- Lassan, lassan! - intettem kacagva. - Úgy beszél rólam, mint egy talált pénzdarábról, amit már zsebredugott! Nem csekélység belovagolni a kikatsákhöz! Ehhez időre van szükség. És nekünk nincs időnk!

- Nincs? Miért nincs?

- Mert Keletre készülünk!

- Keletre? Mi keresnivalója van ott? Verset írni, vagy naptárt csinálni? Ilyen munkánál el sem tudom Old Shatterhandot képzelni!

- Én sem, tisztelt uram! De ha a tollat a kezembe veszem, akkor nem vagyok Old Shatterhand, hanem... hanem csak Mr. Meier, aki példának okáért ma egész éjszaka írni fog. És írni fog holnap is, míg csak deket nem harangoznak. Ami pedig a mi keleti utazásunkat illeti, az olyan szilárdan el van határozva, hogy csak valami egészen rendkívüli ok bírhatna rá, hogy elodázzam, vagy egészen elfelejtsem.

- De hiszen ez egy ilyen ok! Vagy talán valami egészen köznapi dolog: apámat megmenteni a fogságból és a haláltól a kízócsölöpön?

- Igen, legalább is nekünk, akiknek ilyesféle feladatok már réges-régen nem újságok többé.

- Nekünk... mi...? Ön állandóan többszámban beszél. Kit gondol ezalatt?

- Nem találja ki?

- Talán Winnetou?

- Igen.

- Igazán? Winnetou is itt van?

- Még nincs, de nemsokára megérkezik.

- Mikor?

- Nemsokára.

- Hurrá! Hurrá! Winnetou is jön! Winnetou és Old Shatterhand, Old Shatterhand és Winnetou! Anyám még sohasem volt ilyen napom! Mindig, örökké az volt a kívánságom, a leghőbb óhajom, hogy még egyszer viszontlássam azt a kedves, jó gimnazistát, akit Falkenauban találtunk. Íme, itt van. Ma eljött! Azután pedig tudod, hogy éjjel-nappal dolgoztam, hogy teljesítem kívánságtokat és jó jogász legyen belőlem. Nem néztem se jobbra, se balra. Nem engedtem magamnak más pihenőt, mint akkor, ha azokat az újságokat olvastam, melyekben Winnetouról, az apacsok főnökéről és fehér barátjáról és vértestvéréről írtak. Vagy elmentem itteni ismerőseimhez, akiktől erről a két westmanról és kísérőikről hallottam. Ilyenkor gyakran elgondoltam: micsoda örömöm lenne, ha szerencsém volna egyiküket, vagy pláne mindkettőjüket valaha meglátni, és esetleg -, ha csak messziről is, - beszélni hallani. És íme, most itt van a szobánkban ez az Old Shatterhand, aki egyben a mi kis diákunk is és eljön Winnetou is, a fenséges, akit az egész világ bámul, akinek nevére, ha említés történik róla, minden szív lelkesen dobog! Anyám, én ma olyan boldog vagyok, hogy ki sem mondhatom!

Az eddig olyan csendes fiatalember egészen magánkívül volt. Úgy látszott, hogy nem is tud uralkodni magán, mert ujjongva körültáncolta az asztalt. Ha én csak az ő „kis diákja” lettem volna, akkor bizonyára éppen úgy megölelt és megcsókolt volna, mint az anyját, de mivel egyben Old Shatterhand nevét is viseltem, nem merészelt ilyen kedveskedéssel közelíteni hozzám. Talán zsenge gyerekkora óta ma volt az első nap, amikor ilyen módon fejezte ki örömét.

Most már tudták mindketten, hogy miért voltam személyemre vonatkozólag azelőtt olyan hallgatag. Elismerték, hogy egészen helyesen cselekedtem, amikor itt Westonban nem árultam el nevemet, mert akkor egy pillanatra sem lehettem volna egyedül és kénytelen lettem volna örökké csak mesélni és ezernyi kérdésre felelni. Egy kis ízelítőt különben kaptam is már itt ebből a kérdésözönből, mert anya és fia úgy látszik, teljesen és tökéletesen elfelejtették saját dolgaikat és örökké csak rólam, meg az én Winnetoumról akartak beszélni és hallani. Végül kénytelen voltam erélyesen megmondani, hogy ma egy árva szót sem beszélek többé és azonnal elmegyek, ha nem hagynak békében.

Csodálatosképpen mindkettőjük előtt egészen kétségtelen volt, hogy mi nemcsak tanáccsal, hanem tettekkel is segítségükre leszünk. Úgy beszéltek Winnetou és az én lovaglászomról fel a kikatsa-indiánokhoz, mint egészen magától értetődő és végleg elhatározott ügyről, ami minden kételyen felül áll. Jól tudtam, hogy ez nem kíméletlenül önző feltevés, hanem világos és kimaradhatatlan következménye annak a hírnévnek, amelyben állottunk, vagy jobban mondva azoknak a költői mende-mondáknak, melyek főleg Winnetou alakja köré szövődtek, akit nem is tudtak másképp elképzelni, mint minden jogtalanság állandóan kész megtorlóját és az üldözöttek védelmezőjét. Az után a leírás után, ami róla és nemes lelki tulajdonságairól közzszájon forgott, mindenesetre bármikor el lehetett tőle várni, hogy még a legfontosabb saját dolgot is elejti, ha arról van szó, hogy másvalakinek az ügyét felkarolja, még ha az esetleg nem is volt olyan fontos, mint az ő saját dolga.

Az igazat megvallva, magam is szívesen hajlandó voltam, hogy ezeken a derék embereken segísek. Bár ezt nem árultam el. Okom erre először az volt, hogy izgatott a kaland maga, másodszer, mert már a múlt folyamán láttam, hogy irántuk érzett rokonszenvenem azzal bizonyítsam be, hogy a szavakat tettekre váltsam; viszont végül is megelégedi az ember, hogy örökké és folytonosan csak másokért éljen, csak másokért kockáztassa az életét. Ezért nem határozhattam addig, míg meg nem kérdeztem Winnetout. Előbb tudnom kellett, mi az ő véleménye ebben a dologban. Éppen ezért célirányosnak láttam úgy viselkedni, mintha csak tanácsot adhatnék, de semmi esetre sem vehetnék cselekvőleg részt az asszony férjének kiszabadításában.

De ők ezt nem hitték el. Sőt az ellenkezőjéről voltak meggyőződve. Annyira, hogy a fiú azt a szándékát fejezte ki, hogy hozzánk csatlakozik. Ha ugyanis idegen emberek kockáztatják életüket, hogy apját megszabadítsák, képtelenség, hogy ő, a fiú tétlenül üldögéljen idehaza. Nagy fáradságomba került meggyőzni őt, hogy egyáltalán nem alkalmas a részvételre és jelenléte, az előrelátható erőfeszítéseket és veszélyeket csak nagyobbá tenné.

Amikor egyik ellenvetésem sem tudta bennük azt a bizonyosságot megingatni, hogy mi segítségükre leszünk, félig bosszúsan, félig nevetve felhoztam az utolsó okot is:

- De hát mi lesz az új ruhámból, amit olyan rettenetes drágán vásároltam, hogy a Mississippin túl elfogadható külsővel jelenhesek meg! Ha már megvettem, viselni is akarom!

- Azt természetesen itt hagyja nálunk, - mondta Hillerné - és amikor visszatér, újból megkapja. Azután majd éppen úgy feszíthet benne, mint most. És képzelje csak el, micsoda expedíció lesz ez? Mihelyt nyilvánosságra jut, hogy ön és Winnetou ezt a vállalkozást tervezi, annyi kíséző fog öönhöz csődülni, hogy egész hadsereggel érkeznek meg a kikatsákhöz. És bizonyosak lehetnek a leggyorsabb, legveszélytelenebb és legkönnyebb győzelemről. Csak rajta kell ütni azokon a fickókon!

- Veszélytelen és könnyű? Bocsánat, Mrs. Hiller, de ha azt hiszi, akkor alaposan téved. Ez persze csak egy hölgnél lehetséges. Minél számosabb a csapat, annál valószínűtlenebb a siker. Minden más, még fontosabb szemponton kívül még az élelmezési kérdés is olyan feladat, aminek megoldása nagy nehézségekkel jár. Ön nem ismeri azokat a vidékeket, amelyeken át kell haladni. Az út legalább ezeröttszáz amerikai mérföld. És gondolja csak meg, egész nagy útvonalak vannak, ahol egyetlen font húst sem lehet lőni, vagy ahol hiányzik a víz és a takarmány a lovak számára. És éppen a legfontosabb körülményre egyáltalában nem gondolt: Ősz van, a hegyekben pedig hamarabb áll be a tél, mint itt. Előfordulhat, hogy egyik nap a legszebb napsütés van, másnap pedig elakadunk a hóban. Elővigyázatos embernek azzal is kell számolnia, hogy nem térhet vissza, hanem kénytelen az egész telet valamely eldugott hegyszakaszból eltölteni. Mi történik akkor annyi emberrel? Meg vagyok győződve, hogy közülök a legtöbb éhen halna.

- Olyan sokáig fog tartani? Édes Istenem! Már megint újabb aggodalmakat kelt fel bennem!

- Nem azt mondtam, hogy addig fog tartani, csak azt, hogy addig tarthat. Megszoktam, hogy számoljak az összes eshetőségekkel és véletlenekkel és csak azért beszéltem róla, mert ön mindent könnyebbnek gondol, mint amilyen és mert önnek az a véleménye, hogy nagyobb csapatnak nagyobb a kilátása a sikerre. Pedig ennek éppen az ellenkezője igaz. Mi ketten, tudniillik Winnetou és én, a legnagyobb veszélyeket és a legnehezebb helyzeteket éppen ezért tudtuk igen gyakran legyőzni, mert egyedül voltunk. Mi jól ismerjük egymást és tudjuk, hogy számíthatunk egymásra; egy nagyobb társaságban azonban sok a fej és sokféle a vélemény; olyan bosszúságok, hibák, ostobaságok fordulnak elő, hogy az ember a bőréből szeretne kiugrani. Ismétlem, amint az előbb mondtam: Egyáltalában ne számítson az ön óhajának teljesülésével. De ha mégis megváltoztatjuk eddigi terveinket és visszatérünk Nyugatra, hogy a varjú-indiánokat felkutassuk, akkor is bizonyos lehet afelől, hogy minden embert, aki felajánlkozik, hogy elkísér bennünket, visszautasítanánk.

- Egyedül akarnák megtenni azt a hosszú, veszélyekkel teli lovaglást?

- Igen.

- Önök ketten egy egész törzs ellen? Hiszen az lehetetlen!

- Nem az első eset lenne, hogy éppen ezáltal érnénk el célunkat!

- De azt a sok fegyvert nem is tudnák magukkal cipelni, amiket a főnök követel és amiket tehát el is kell vinni!

- Semmi esetre sem! Nem is jutna eszünkbe, hogy a foglyot kiválsuk. Ellenben olyan úton-módon szabadítanánk ki, ami egyetlen fillér költségbe sem kerül. Egy pillanatig sem gondolnánk arra, hogy a varjúkat az ellenségeskedésükért járó büntetés helyett még ilyen tömeg fegyverrel jutalmazzuk meg! Hallhatja, hogy mi egészen másképp kezdenénk a dologhoz, mint azt talán az ön száz, sőt még több westmanja és szakértője tenné. És ez csak úgy válnék lehetővé, ha nem kell egyetlen egy haszontalan útitárssal sem bajlódjunk.

- Semmit sem szólhatok a dologhoz, nem is értek belőle semmit, de arról meg vagyok győződve, hogy amit ön jónak talál, az helyes is. Bár a férjem sohasem indult egyedül útjára, hanem mindig lehetőleg nagy kíséretet vitt magával.

- Ez egészen más dolog. Az ő célja a szörmevadászat volt, meg az üzlet az indiánokkal. Már azért is más emberek megfelelő segítségére volt szüksége, hogy elszállíthassa a bőroket. Egyedül nem tudta volna ezt megtenni. Mi azonban egészen más célokat követünk a mi lovaglásainkon és ha arról van szó, hogy csellel érjünk el valamit, ami nyílt erőszak útján nagy áldozatokat követelne, akkor rejtve kell maradnunk. Ez pedig nem volna lehetséges, ha számos tagból álló társaságban lennénk. De most már ütött az óra és ha meg fogja engedni, megyek, hogy munkámhoz lássak.

- Egész éjszaka?

- Igen.

- Nem túlságosan fárasztó az?

- Nekem nem. Megszoktam, hogy néha több napon és éjszakán át egyetlen pillanatot se aludjam. A természetem alkalmazkodik ehhez, vagy kényszerítem, hogy alkalmazkodjék.

- Sürgönyözzek St. Louisba?

- Nem. Várjon vele, míg Winnetou megérkezik. Meglátjuk, mi lesz az ő véleménye.

- Meg vagyok győződve, hogy nem lesz szíve megtagadni tőlünk segítségét.

- No, no! Az ember sohase számítson túlságos biztossággal vágyai teljesülésére!

- Óh, hiszen ön is csak tetteti magát, hogy kételkednem kellene önökben; lelkében már el is határozta, hogy szól egy jó szót érdekünkben az apacsok főnökének. Én érzem ezt és látom is önön.

- Óva intem ettől! Ne engedje megcsalatni magát sem a szívetől, sem az éleslátásától! És, ugyebár, titokban fogja tartani, hogy Old Shatterhand itt tartózkodik?

- Ha úgy akarja, igen. Legszívesebben minden embernek el szeretném mondani, hogy ma a vendégem és hogy az én kedves, régi ismerősöm. Látjuk egymást holnap?

- Remélem, ha időközben nem talál okot rá, hogy elutasítson, ha jövök. Jó éjt!

Elkísértek a kapuig. Szállodámba mentem, ahonnan már messzire kihallatszott a tánczene. A vendégszoba ablakai tárva-nyitva állottak és a lámpák világos fényével a vendégek hangulata is kiáradt. Olyan sokan voltak, hogy egyetlen üres szék sem akadt.

Egy pillanatra megálltam az ajtóban és bepillantottam. Láttam, hogy Watter, a fecsegő westman és érdemtelenül szerencsés felfedező is benn ül. Tehát már lenyelte a rendreutasítást és nevetségességet, amiben részesítettem és nem találta becsületébe vágónak, hogy újra mutogassa magát a teremben, ahonnan nemrég én szállítottam ki és honnan azután olyan nevetség

módon megszökött. Mellette ült - a bibliás ember. Úgy látszik, igen érdekes beszélgetésbe merültek. Ha Watter éppen olyan közlékeny lesz a kenetteljes biblia-áruval szemben, mint amilyen velem volt, akkor tanácsos lenne, hogy aranyos ládáját még jobban odasrófolja, mint eddig.

Éppen az ajtó felé fordultam, hogy bemenjek, mikor a bibliás ember egy pillantását fogtam fel, melyet egy másik asztal felé vetett. Egy pillantást, ami különösnek és feltűnőnek tetszett előttem.

Hozzá voltam ugyanis szokva, hogy mindent élesen megfigyeljek. Titkos egyetértés pillantása volt ez. Egy pillantás, ha jól láttam, körülbelül annyit akart mondani: Ne aggódj; jól csináltam a dolgomat és biztosan lépre megy!

Annál az asztalnál nem kevesebb, mint hat egyén ült, közöttük egy, aki székét kissé hátrább tolta és nem vett részt a többiek társalgásában. A többiek mindenesetre westoni lakosok voltak, míg őt idegennek tartottam. Szemeit Watterre és a bibliás emberre függesztette és az utóbbi rávetett pillantásának hatásaképpen a meglepedés mosolyát láttam napsütötte arcán végigsuhanni. Ezután a megfigyelés után nem volt kétségem, hogy az illető valamilyen okból titkos egyetértésben áll a biblia-áruval. Jó volt-e ez az ok, vagy rossz? Van-e valami közöm az egészhez? Figyelmeztessem Wattert? Nem; a figyelmeztetés ostobaság lett volna, hiszen nem tudtam semmit. De ha nem lett volna a westmannal semmiféle összeütközésem, most mégis bementem volna, hogy melléje üljek és jelenlétemmel a bibliás-embert elűzzem mellőle. De így ez nem volt lehetséges, mert a lecke következtében, amit neki adtam, mindenesetre úgy fogadott volna, ami igen valószínűleg újabb, feltűnést keltő jelenetnek vezetett volna. Mi közöm volt nekem tulajdonképpen ehhez az emberhez? A többi sértésről nem is szólva, „valóságos senkinek” nevezett. Így teljesen helyes volt részemről, hogy ezután előtte tényleg senki sem akartam lenni. Hiszen ügyes embernek tartotta magát. Ügyeljen hát önmagára. Felmentem a szobámba és meggyújtottam a lámpát, amit kívánságomra odakészítettek. Azután asztalhoz ültem és munkámhoz láttam, mellyel holnapig el akartam készülni.

Alattam szólt a zene; a nyitott ablakon még jobban behangzott. Nyitva hagytam, hogy bejöhessen a friss éjjeli levegő, de az ablaktáblákat betettem. Azután kihúztam a zárból kívülről a kulcsot, hogy ne zavarhasson meg valaki, aki eltévesztette szobáját, ami szállodákban gyakran előfordul és belülről elretesztem az ajtót. A cipőimet is lehúztam és helyettük könnyű, kényelmes, zajtalan mokaszint húztam. Így már gyorsan és megszakítás nélkül folyt a munka az alulról felhangzó zene dacára.

Röviddel utóbb hallottam, hogy valaki bejött a szomszéd szobába és az ajtót belülről bezárta. Tehát a szomszéd szoba nem volt üres, hanem valami szállóvendég lakott benne. Ez ugyan meglehetősen közömbös lehetett előttem, de az már feltűnt, hogy szomszédom nem feküdt le aludni, hanem nyugtalanul sétált fel és alá.

A bálteremben éppen szünet állott be a táncban; a zene elhallgatott és így meghallhattam, mikor a szomszéd szoba ajtaján kopogtattak.

- Ki az? - kérdé a nyugtalan szomszéd.

- Tudod, - hangzott a válasz. - Nyisd ki csak gyorsan, nehogy rajtacsípjenek!

Rajtacsípjenek? Ennek a fele se tréfa! Akinek félnie kell, hogy rajtacsípjik, az nem jó úton jár. A kopogtatónak hangosan kellett beszélnie, hogy a szobában lévő társa meghallhassa. Ezért értettem én is meg a szavait. Annak a szónak a következtében, hogy „rajtacsípés” halkan felállottam, az elválasztó ajtóhoz surrantam és hallgatóztam. Szomszédom beengedte a társát; az ajtót megint bezárták és azután a következő beszélgetést hallottam:

- Nem hallgathatnak ki minket?

- Nem, - szólt a felelet.

- De én láttam a folyosóról, hogy még egy szoba van itt mellettünk!

- Az lakatlan.

- Bizonyosan tudod?

- Igen.

- Megkérdezted?

- Nem, mert az esetleg feltűnő lett volna. A mi helyzetünkben nem lehet az ember eléggé elővigyázatos. De én az előbb is, most is az udvaron jártam és láttam, hogy az ablaktáblák be vannak zárva. Tehát lakatlan. És még ha lenne is valaki odaát, nem hallhat minket. A falon nem hatol át egyetlen szó sem.

A beszélő tehát nem tudta, hogy a szekrény mögött ajtó van.

- Ül le! - folytatta beszédét. - Megfigyelhetted ezt a Watterert. Hogyan gondolkozol ma? Még úgy, mint eddig?

- Igen. Mindenesetre sokkal könnyebb dolgunk lesz vele, mint az ő elővigyázatos...

Bum-bum-derum! Vágott közbe a zene nagy lármával és nem hallhattam többet. Ki lehetett ez a két ember odaát? Mindenesetre a bibliás ember és az az idegen, akire azt a pillantást vetette, amit meglestem. És kit érthettek ezek alatt a szavak alatt, hogy „az ő elővigyázatos...?” Mivel Watterert említették, úgy véltem, hogy ezt a félbe maradt mondatot pajtására, Welley-re vonatkoztathatom. Ha pedig eltaláltam az igazat, akkor Welley, bár óvatos ember volt, mégis halott és így az én jövőmdölésem bevált. De ez a gondolatmenet még tovább vezetett: Tudniillik, ha minden úgy van, ahogy én gondolom, akkor Welley gyilkosai, vagy legalább is kettő közülük, odaát van a szomszéd szobában.

Ez a gondolat egészen kiverte a fejből a munkámat. Az ajtóhoz mentem, hogy meggyőződjem, rajta van-e a zárellenőrző a kulcslyukon, hogy semmi se legyen látható a szobámban lévő világosságból, ha a két embernek esetleg az a gondolata támad, mikor elhagyják szobájukat, hogy bekukucskáljanak. Azután ismét visszamentem a közös ajtóhoz, lassan, nagyon lassan megforgattam a kulcsot, lenyomtam a kilincset és kinyitottam.

Nagyon finom hallásom van, de mégsem értettem semmit, csak éppen hallottam, hogy beszélnek. Hosszabb ideig hiába hallgatództam, míg odalenn a polka véget nem ért, akkor ezeket a szavakat hallottam:

- Megmutattad neki a nuggeteket?

- Persze! Másképpen nem volt lehetséges.

- Mit szólt hozzá?

- Olyan mohón kapott rajta, mint az ördög az emberi lélekre. Nem hiszem, hogy lenne még egy olyan kapzsi ember, mint az a vén fickó!

- Az a földolog, hogy belement-e az alkuba?

- Azonnal.

- Mennyit kértél tőle?

- Százezer dollárt.

- Ah! Mit szolt ehhez az összeghez?
- Igen magasnak tartotta, ötvenezret kínált.
- Az is elég, - hangzott nagy kacagva és ebből egészen világosan felismertem a bibliás embert. Ő volt az és senki más, aki előbb lépett a szomszéd szobába és azután a másiknak ajtót nyitott. Utóbbi is kacajra fakadt és így folytatta:
- Igen, az is elég lett volna semmiért, de mégis megkíséreltem többet kicsikarni és addig alkudoztam, míg megfeleztük az ötvenezernyi különbséget és hetvenötezerben állapotunk meg.
- Mikor fizetendő?
- Azonnal, mihelyt átadom neki a finding-holet.
- Miféle pénznemben?
- Pénznem? Ugyan melyik okos embernek jutna eszébe nehéz ércpénzt cipelni olyan messze és olyan magasra? Utalvánnyal fizet.
- Pfuj!
- Miért pfuj?
- Nem szeretem az utalványokat: sohasem biztosak.
- De ez biztos!
- Pshaw! Csak a legkisebb gyanúnak kell támadnia és nem fizetik ki az utalványt.
- Ebben a kivételes esetben gyanúról szó sem lehet én olyan jól elintéztem a dolgot az utalvánnyal, hogy a fizetést meg sem tagadhatják. Ugyanis együtt mentünk el a bankárhoz és ott írta alá. Azután kitöltöttük, hogyha jövök és előmutatom az utalványt, azonnal ki kell fizetniök a pénzt. A bankár tehát személyesen ismer engem és ezzel már minden későbbi gyanúnak eleve elejét vehetem.
- Tehát mindketten a bankban voltatok? Ezt már inkább elfogadom, minthogy a bank ne tudjon semmit róla és később jöjjön egy idegen és egy olyan jelentős összeget követeljen a papírért, amit bizalmatlansággal fogadnak. Így természetesen már jobban tetszik az üzlet, mint azelőtt. Magával hozza az utalványt?
- Persze! És odafenn, a finding-holenél kell majd átadnia.
- És víz alá is fog bukni?
- Igen. Kitűnő úszó az öreg és a német öccse is megtanulta. Kényszeríteni fogjuk őket, hogy kihozzák a nuggeteket a jéghideg vízből és ha ez nem kerülne az életükbe, majd mi is hozzásegítjük őket a halálhoz.
- Az ördögbe is, pompás üzlet lesz! Akkor, akkor mieink lesznek a mostani nuggetek, az arany a finding-holeből és még a hetvenötezer dollár is. Ha ez a fogás sikerül, nyugalomba mehetünk.
- Nem tudom, miért ne sikerülne?
- Miért? Éppen akkor jön sokszor közbe valami, mikor az ember a legkevésbé számít rá. Az embernek folytonosan szerencséje lehet és éppen akkor, mikor az utolsó, a döntő fogást szeretné megtenni, a dolog visszajárul sül el. Ennél a Welleynél is majdnem rosszul jártunk. A fickó okosabb volt, mint ez a szószátyár Watter, aki szinte maga tolja az ember zsebébe a

nuggetjeit. Jó volt, hogy engedték őt annakidején ellovagolni. Így ő cipelte ide számunkra a nehéz aranyat és itt egész kényelmesen elszedhetjük tőle.

- Micsoda szemeket fog majd mereszteni!

- Ennek majd szemtanúja leszek.

- Eszembe sem jut. Nagyon jól tudom, hogy meddig...

Ebben a pillanatban újabb tánc kezdődött és nem hallottam többet. Rendkívül szép história volt, amit itt a fülem hallatára megtárgyaltak. Egész terjedelemben persze nem ismertem, de azoknak az alapján, amiket kihallgattam és amit hozzágondoltam, úgy állhatott a dolog, hogy az egyik gazember egy valakinek, aki egy német unokaöcs nagybátyja volt, nuggeteket mutatott és elhitette vele, hogy azok a finding-holeból valók, amelyet ő maga nem tud kiaknázni, tehát el akarja adni. A nagybácsi elfogadta az ajánlatot és hetvenötezer dollárt ígért érte. Fizetendő utalványban, ha a finding-hole olyan gazdag tartalmúnak bizonyul, amint azt neki leírták. Eddig minden világos volt előttem, de honnan vették a bitangok a mutogatott nuggeteket? Welleytól rabolták volna? Ki ez a nagybácsi és az unokaöcs? Hol laktak? Milyen bankról beszéltek? A nagybácsi és unokaöcs jó úszók voltak. Azt hallottam, hogy mire akarják ezt a képességüket felhasználni. A finding-holehoz akarták őket vinni, állítólag azért, hogy a lelőhelyet meg szemléljék, megvegyék és kifizessék. De ez csak csalétek volt. A valóságban el akarták tőlük venni az utalványt, hogy az említett banknál később pénzre válthassák. De a két áldozatnak nemcsak ezt a veszteséget kellett elszenvednie, hanem még arra is kényszeríteni akarták őket, hogy a nuggeteket a finding-holeból kihalásszák.

Tudni kell, hogy mit jelent az ilyen munka! Gondoljuk el, ha egy ilyen arannyal telt üreg valamely hegyi folyó medrében van, amely folyót a jégmezők táplálnak. Ezt a mély lyukat a felette elfolyó víz teljesen elfödi. A lyuk telve van a súlyuk folytán leülepedett aranydarabokkal és szemcsékkel. Hogy az aranyat megkaparinthassuk, le kell vetkőzni és a jéghideg víz mélyére bukni. Addig kell ezt az eljárást folytatni, míg az üreg kiürült. Ez az eljárás az arany mennyiségéhez képest, hetekig, sőt hónapokig is eltarthat. Ha elképzeljük, hogy már az egyszerű alámerülés is elegendő a jéghideg vízben ahhoz, hogy az ember halálra hűtse magát, akkor meg lehetünk győződve, hogy egy finding-hole teljes kimerítése biztos halált jelent a kutatóra. És most erre a rettenetes munkára akarják ezt a nagybácsit és unokaöccsét kényszeríteni. Valóságos ördögi romlottság és lelketlenség kellett hozzá, hogy egy ilyen tervet csak ki is eszelni. Hát még végre is hajtani. Természetesen szilárdan eltökéltem, hogy ezt a gazságot feltétlenül meg fogom gátolni.

Amennyire az ügyet ismertem, persze még semmit sem tehettem. Ha a fickókat feljelentném, egyszerűen elutasítanának a vádammal, mert nem tudnék semmit sem bebizonyítani. Bizonyítékokra, megdönthetetlen bizonyítékokra volt szükségem és reméltem, hogy a társalgás további folyamán talán még többet tudhatok meg. Így, ha közvetlen bizonyítékokhoz nem is jutnék, az ellesett szavakból összeállíthatnám a bizonyítékot. Türelmetlenül és a legnagyobb feszültséggel vártam tehát a következő táncszünetet, amikor a beszélgetés valószínűleg tovább kihallgathatóvá lesz.

Végre elhallgatott a zene és én olyan közel húzódtam a szekrény hátsó falához, amennyire csak lehetett. A szekrény mindenesetre üres lehetett, mert a beakasztott ruhák a hangokat annyira elnyelték volna, hogy még az én, egyébként kitűnő hallásom sem lett volna elég éles ahhoz, hogy megérthessem a szobában kiejtett szavakat.

Hallgatóztam, de egy szót sem hallottam. Várakoztam, de hiába. Az újabb tánc megkezdéséig őrhelyemen maradtam, de egy szót, egy hangot, sőt a legcsekélyebb zörejt sem hallottam. Nem volt feltehető, hogy két szomszédom olyan hosszú ideig szótlánul ültek volna egymás mellett, el kellett tehát távozniok, amit én az alulról felhangzó lárma miatt nem hallottam.

Most mit tegyek? Üljek megint le és írjak tovább? Nem volt meg az íráshoz szükséges nyugalomságom. A dolog nem hagyott nyugodni; eloltottam a lámpámat és ajtómat kívülről bezárva, lementem. A vendégszoba jobbkéz felől volt. Balról kis fülke nyílt, eredetileg a portás részére, de mivel ilyen nem volt, a főpincér vette át a portás teendőit is. Ott lógtak a lakószobák kulcsai is a fülkében.

Éppen ekkor jött ki a főpincér ebből a fülkéből és gyorsan az étterem felé sietett. Sietsége dacára visszahívtam és megkérdeztem tőle:

- Még mindig odabenn van a bibliás ember, doktor úr?

- Igen, - felelte.

- Mióta?

- Már néhány óra óta.

- De egyszer eltávozott egy rövid időre?

- Nem.

- Igazán nem?

- Igazán nem!

- Nézze csak, önnek nincs ideje, de az a dolog nagyon fontos és azzal a kéréssel bízom önre, hogy senkinek, de a világon senkinek ne szóljon erről egy szót sem. Hálámat ezért Winnetounál és Old Shatterhandnál fogom leróni. A bibliás embernek egyszer el kellett távoznia. Kellett! Talán nem tudta eléggé megfigyelni?

- Tévednie kell, Mr. Meier. Éppen őt jobban megfigyelhettem, mint minden más vendéget, mert az utóbbi órákban valósággal úgy iszik, mint a kefekötő. Ő és Mr. Watter, úgy látszik, azt akarják eldönteni, hogy melyik bír el többet. Alig adtam nekik tele poharakat, megint oda kell mennem, hogy újból töltsék nekik. Észre kellett volna tehát vennem, ha csak öt percre is eltávozott volna. Fel sem állott a helyéből.

- Hol van a szobája?

- A hátsó épületben, az istálló felett.

- Hogyan? Nem az utcai részben?

- Nem.

- És Watternek? Talán mellettem lakik?

- Nem; ő a folyosó másik végén szállott meg.

- Kie a mellettem levő szoba?

- Senkié.

- Az lehetetlen. Emberek voltak a szomszéd szobában.

- Ebben is tévednie kell, Mr. Meier. Nekem elsősorban kellene tudnom, ha az önnel szomszédos szoba el lenne foglalva, mert nem a tulajdonos, hanem én szoktam a megérkező vendégeket szobáikban elhelyezni.

- Hüm! Itt van a szomszéd szoba kulcsa?

- Igen, itt van ni!

Levette a szegről és megmutatta nekem.

- Legyen olyan szíves és adja ide nekem egy pillanatra. Fel szeretnék menni. De nagyon kérem, ne szóljon senkinek egy árva szót sem!

- Senkinek - bólíntott a főpincér. - Becsületszavamra!

Először a szobámba mentem, hogy újból meggyújtsam a lámpámat és kivittem magammal a folyosóra, hogy felnyissam a szomszédos szobát. A kulcs beleillett a zárba. Tényleg, az igazi volt. Beléptem, behúztam az ajtót magam után és a lámpával mindenfelé, minden zugba bevilágítottam. Annyira fontosnak tűnt fel előttem a dolog, hogy olyan gondosan nyomoztam, ahogyan csak igen ritkán szoktam; egy porszemnek sem volt szabad figyelmemet elkerülnie.

És tényleg találtam is nyomot. Tubákszemek voltak szétszórva a földön és én megfigyelhettem délelőtt, hogy a bibliás ember nemcsak tubákol, hanem valósággal szenvedélyes tubákos volt. Azalatt a rövid idő alatt ugyanis, amíg a nap folyamán módomban állott őt megfigyelni, legalább húszszor nyúlt bele a tubákos szelencéjébe és vitte a dohányt az orrához. Tovább kutattam és újabb dohánytörmeléket találtam. A törmelékek egy, bár nem összefüggő, de előttem mégis felismerhető vonalat alkottak az ajtó és az ablak között. Tehát az egész szobán keresztül. Cinkostársa megérkezte előtt izgatottan járkált ide-oda, szelencéjét a kezében tartotta és felindulásában orrát állandóan tubákkal tömkölte, ahogy ezt már szenvedélyes tubákozók szokták. És eközben szétszórta a dohányszemcséket. A főpincérnek tehát tévednie kellett. Mondhatott, amit akart, a bibliás ember mégis itt járt.

Újból kimentem, bezártam az ajtót, az eloltott lámpát szobámba vittem, saját szobámat is bezártam és levittem a kulcsot, amelyet a főpincértől kaptam, a fülkébe, ahol visszaakasztottam a helyére. A bibliás ember titokban elcsente ezt a kulcsot, hogy megvárhassa a szövetségesét a lakatlan szobában; így volt ez, nem másképpen! De honnan ismerhette ezt a kulcsot olyan jól és miért nem rendelte cimboráját a hátsó épületbe, a saját szobájába? Talán azért, mert a titkos összejövetel könnyebben feltűnhetett volna az ottani személyzetnek, mint az utcai épület lakóinak, ahol a nagy sürgés-forgásban nem hederítettek az egyesekre.

De mit csináljak most? Menjek be az étterembe és figyeljem meg a bibliás embert? Nem. Ez igen könnyen feltűnhetett volna neki és én különben nem szeretem az ilyen túlzású, füstös, fülledt helyiségeket. Írjak? A gondolataim úgy le voltak kötve, hogy hasztalan próbálnék dolgozni, semmire sem tudnék menni munkámban. Elhatároztam tehát, hogy egy sétát teszek és ezalatt gondolkozhatom az ügyről, amely olyan fontos volt, de nekem egyelőre nem nyújtott semmi kézzelfogható kiinduló pontot.

Az utcáról egy pillantást vettem az ablakon át a szobába. Az idegen, akit azzal gyanúsítottam, hogy titkos egyetértésben van a bibliás emberrel, nem volt benn. Utóbbi azonban egy asztalnál ült Watterrel és éppen most emelte fel poharát, hogy koccintson vele. Talán az lenne a szándéka, hogy tökéletesen leitassa? Kiszakítottam egy lapot jegyzőkönyvemből és ezt a figyelmeztetést írtam rá.

- Ne igya le magát, Mr. Watter és nagyon ügyeljen ma a nuggetjeire!

Összehajtogattam ezt a cédulát, odaadtam az egyik fiúcskának, aki több társával az utcáról kíváncsian báméskodott be a vendéglőbe. Megmutattam neki azt az embert, akinek át kell adnia és azt mondtam neki, hogy ne adjon semmiféle felvilágosítást, hanem azonnal jöjjön vissza. Munkájáért húsz centet kap tőlem. Bement és láttam, hogy tényleg átadta a cédulát;

mindössze néhány rövid szó esett és a címzett bedugta a papírdarabkát a mellényzsebébe, anélkül, hogy elolvasta volna.

- Nos? - kérdeztem a fiút, mikor visszajött.

- Azt kérdezte, hogy ki küldi; én azt mondtam, hogy csak olvassa el; ő azt felelte, hogy majd egy év múlva válaszolni fog és zsebre dugta a cédulát.

A fiú megkapta a pénzét és én eltávoztam. Kötelességemet megtettem, többet egyelőre nem tehettem. Félórai séta alatt kivertem az egész dolgot a fejemből. Visszatértem a szállodába, felmentem a szobámba és újra nekiláttam félbeszakított munkámnak, amelyben most már gyorsan haladtam előre. De így is csak dél felé készültem el vele. Reggel a kávémat a szobámba hozattam, ebédelni lementem az étterembe, amelyet éppen akkor hoztak rendbe a tegnapi zűrzavar után.

Én voltam az egyetlen vendég, és így a főpincér egészen nekiszentelhette magát annak a rám nézve kellemes feladatnak, hogy kikeresse a legjobb falatokat az ünnepi vacsora maradékaiból és felmelegíttesse azokat számomra.

Később Watter is lejött. Nagyon rosszul, kilumpolva nézett ki és bizonytalan léptekkel ment az asztal felé, ahol már tegnap is ült és ahová én megint visszaültettem. Ma még csak tudomást sem vett rólam. Mikor a főpincér megkérdezte, hogy akar-e ebédelni, elutasítólag felelt:

- Nem, egy falatot sem! De hozzon egy üveg bort, a legerősebbet, ami csak van! Ha az embert kutya harapja meg, kutyaszőrrel kell gyógyítani.

- Hát megharapták önt? - kérde a főpincér mosolyogva.

- Nem nagyon, csak egy kicsit; de a bibliás ember halálra van harapva, tökéletesen halálra! Tudja-e, Mr. Rost?

- Igen, elbeszélte a két pincér, akik felvitték a szobájába.

- Bizony, olyan tökéletesen be volt rúgva, hogy nem tudott a lábán állani, még kevésbé járni. Nekem kellett őt pártfogásomba venni és megkérni a pincéreket, hogy segítsenek. Az udvaron át a hátsó épületbe vittük és felcipeltük a szobájába. Még nem volt lenn?

- Nem.

- Gondolhattam volna. Hiszen olyan alaposan részeg volt, hogy este előtt aligha... teringettét, hiszen nem lehetett még lenn, mert ki sem tud jönni a szobájából.

- Hogy-hogy?

- Mert zsebre dugtam a szobája kulcsát. Tudniillik részegsége mellett is nagyon ügyelt a biztonságára. Bár már csak dadogni tudott, mégis meg tudtam érteni a kívánságát. Tegnap füzetei eladásából pénzhez jutott és nagyon féltette a pénzét. Attól tartott, hogy kihasználják részegségét és belopódzkodnak hozzá, hogy elszedjék a pénzét. Azért kért engem, hogy zárjam be őt és tegyem el a kulcsot.

- Csodálatos kívánság, igazán csak egy részegnek juthat eszébe! - jegyezte meg a főpincér.

- Miért?

- Hiszen ő is bezárkózhatott volna és a szobájába vihette volna a kulcsot.

- Ez igaz és én ezt meg is mondtam neki. De mit lehet egy részeg ember bolondságával szemben tenni? A világon semmit. Kénytelen voltam kívánságát teljesíteni. Rettenetesen felsült, mert azt állította, hogy legalább ötször annyit elbír, mint én és én mégis az asztal alá ittam.

Pedig ugyancsak erősen iparkodott engem legyűzni. Át kell hozzá mennem. Megnézem mi van vele.

Felállt az asztaltól és kiment.

Ez az ember nagyon örült ivási győzelmének, amelyre büszke volt. Én egész más véleményen voltam erről a malacságról, mert másképpen nem nevezhetem. Utálom, ha valaki fogad, hogy ki tud többet inni, vagy enni. A bibliás embernek azt a kívánságát, hogy Watter zárja be őt és a kulcsot tegye el, egyáltalában nem úgy fogtam fel, mint egy részeg ember indokolatlan óhaját; sőt sejtettem, hogy a bibliaárus csak tette magát részegnek, hogy bizonyos célt elérhessen. Miközben a tettetés okai felett gondolkodtam, az ötlött az eszembe, hogy talán így akarja alibijét igazolni. Ha ez a feltevésem helyes, akkor az elmúlt éjszaka eltűnt Watter aránya. Nem volt-e ebben az esetben kötelességem figyelmeztetni őt, ha visszatér, hogy azonnal nézzen a nuggetjei után? Voltaképpen igen, de igazában nem, és én a közöttünk jelenleg fennálló feszült viszony következtében, amit ő maga teremtett, az „Igazában”-nak előnyt adtam a „Voltaképpen” felett.

Még más és rendkívül fontos okom is volt, hogy elhatároztam a hallgatást. Még ha igaznak is bizonyulna sejtelmem és a nuggetek tényleg eltűntek, meg lehettem arról győződve, hogy minden nyomozás hiábavalónak fog bizonyulni. A bibliás ember be tudja bizonyítani, hogy nyilvános étteremben volt, oly erősen leitta magát, hogy vinni kellett és attól kezdve mostanáig be volt a szobájába zárva. A cimborája, akivel együtt őt a szomszéd szobában kihallgattam és aki a tettet végrehajtotta, eltűnt a nuggetekkel. Senki sem ismerte őt. Nem tudtam bebizonyítani, hogy titkos egyetértésben volt a bibliás emberrel. Nem fogják nekem elhinni, hogy két ember volt a mellettem levő szobában, mert már a főpincér is kételkedett benne. De ha hittek volna is nekem, ez sem bizonyítana semmit. Ezen kívül Watter nuggetjei távolról sem voltak rám nézve olyan fontosak, mint a kihallgatott terv, amit az úgynevezett nagybácsi és annak unoka-öccse ellen kovácsoltak és amit, ha csak lehetséges, meg akartam akadályozni. De ha a Watternél elkövetett lopás nyomán elárulom, hogy a két szobát elválasztó ajtón át hallgatództam, akkor céltalanul kiesett a kezemből a fegyver a bibliás emberrel szemben, amellyel pedig később őt lesújthattam. Így magam lehetetlenné tettem volna, hogy meggátolhassak egy bűnt, amelynek megelőzése az én kezembe, még pedig csakis az én kezembe volt letéve. Ezért kellett tehát nekem egyelőre hallgatnom.

Rövid idő múlva Watter visszatért, magával hozta a bibliás embert is, aki nagyon betegnek tette magát. Pedig legkevésbé sem nézett ki másnaposnak. Sőt nagy étvággal evett is. Viszont Watter azt állította, hogy képtelen lenne egyetlen falatot lenyelni. Ez a körülmény is mutatta, hogy ki volt kettőjük között tulajdonképpen, vagy igazán részeg.

Eleinte a fogadásukról beszélgettek, azután más dolgokról is és minden alkalmat megragadtak, hogy valamiféle sértést repíthessenek felém. Úgy tettem, mintha nem is hallottam volna társalgásukat és nemsokára elmentem, hogy Hillernét meglátogassam, majd pedig egy sétát tegyek és azzal felfrissüljek, az átvirrasztott éjszaka után. Amikor Mrs. Hillernél ezt a sétát megemlítettem, kért, hogy fiával együtt ő is részt vehessen, mert lehetőleg ki akarja használni az alkalmat, hogy velem együtt lehessen. Az udvariasság meggátolt, hogy nemet mondhassak és értésükre adjam, hogy egy westman egészen másvalamit gondol séta alatt, mint egy hölgy oldalán lassacskán ballagni. Ezenfelül pedig a szellemet és testet egyaránt kimerítő éjjeli munka után kellemetlen arra is gondot fordítani, hogy érdekes társalgó legyen az ember.

Abból a hatalmas gyalogtúrából tehát, amit terveztem, fárasztóan lassú ballagás lett, utunk a tegnapi lövőtéren vezetett át. A téren csak át akartunk haladni, anélkül, hogy megállapodnánk, mert azt hittük, hogy üres lesz. Hiszen elmúlt már az ünnepség. De már messziről hallottuk,

hogy ma megint lövöldöznek és láttuk, hogy meglehetősen sok ember gyűlt össze, akik olyan figyelemmel nézték a céltáblákat, hogy a fiatal Hiller odament és érdeklődött, hogy mi történik ott. Vissza sem jött, csak intett nekünk, hogy menjünk mi is oda. Megtudtuk, hogy nagyon érdekes versenylövés lesz, amit tegnap valami Mr. Watter indítványozott és amely nagyobb méreteket öltött, mint eleinte hitték.

Én száz versenylövés szemtanúja is voltam a vad Nyugaton gyakorlott vadászok között, sőt egyszer magam is rész vettem ilyenben, nem volt tehát semmi kedvem, hogy különben sem valami rózsás hangulatomat azzal még jobban rontsam, hogy végigbámuljam egy kocavadász lövöldözését. De Hillerné is kíváncsi lett és így kénytelen voltam titokban ellenszegülő személyemmel önkéntelenül is gyarapítani a jelenlevő közönséget.

Az eredeti, tegnap óta mára tervezett díjlövészet már lezajlott. Egy óránál tovább tartott és az itteni vadásztársaságra váratlan eredménnyel járt, mert Watter lett a győztes. Azt hitték, hogy az egyetlen díjra való lövésnél, tehát itt is kikerülhetetlen izgalom lecsillapszik és lassan hazaszélednek. De Watter felsőbbsege tudatában arra a gondolatra jött, hogy az ötven dollárt kitevő díjat száz dollárra egészítse ki és hasonló betét ellenében öt lövést javasoljon. Egyetlen nagy vadász sem volt eléggé meggyőződve ügyességéről, vagy eléggé merész, hogy a fölényes győztes ellenében ilyen összeget kockáztasson. Ekkor azonban általános csodálkozásra, a bibliás ember kijelentette, hogy ő elfogadja a kihívást. Egy istenfélő bibliárus, aki ajánlkozik, hogy egy westmannal versenyt lő száz dollárért. Ez alapos feltűnést keltett. Azt hiszem, senki sem volt úgy meglepve, mint maga Watter. Bevallom, hogy ez a fogadás már sokkal érdekesebbnek ígérkezett számomra, mint előbb gondoltam. Éppen akkor kiáltották ki a feltételeket, mikor a lövöldébe léptünk. Mindenki saját fegyverét használta és az öt lövést két percn belül kell leadni. Az elért eredményeket összeadják, azután öttel elosztják; aki a legnagyobb átlagot éri el, az a győztes.

A távolságot százhusz lépésre becsültem, a célpontot tehát valóságos gyermekjáték volt eltalálni. Ha itt volt valami, amin el kellett csodálkozni, csak az a körülmény volt, hogy mindegyikük a saját fegyverét fogja használni. A bibliás embernek tehát szintén volt fegyvere. Sőt nála is volt.

Tehát a fegyvert állandóan magával hordja. A bibliákkal való házalás tehát csak mellékes dolog, vagy jobban mondva a célhoz vezető eszköz volt. Besietett a városba, a szállodába és éppen akkor érkezett vissza a fegyverével.

Meglehetős messze állottam tőle, de mégis láttam, hogy a puskacsó valamiféle savval feketére van égetve. Ez kíváncsivá tett és megkértem Hillert, hogy menjen oda és feltűnés nélkül tudja meg, nincs-e a závár közelében valamiféle cégjelzés bevésve. Ezt nem volt nehéz megtudnia, mert több érdeklődő is akadt, akik a fegyvert a kezükbe vették és nézegették. Visszajött és tudatta velem, hogy „Ralling Shelbyville, Tenn” felírást látott rajta.

Ez a név szöveget ütött a fejembe. Vannak, jobban mondva voltak vadászok a Nyugaton, akiket fegyvereik révén általánosan ismertek. Sőt pláne híresek lettek, ha valamelyikük valahol megjelent, fegyvere kézzől-kézre járt, megvizsgálták, kipróbálták, megbírálták, akárcsak a szakértők szemlélik a ritka lovakat. Mindenki, aki e fegyvereket látta és próbájuknál jelen volt, elbeszélte ezt másfelé és ilyen módon minden jártas westman a legtöbb jó fegyvert, mely a Mississipin túl akadt, vagy látta, vagy ismerte a cégjelzése, illetve a jelenlegi tulajdonosa után. Winnetou és én, kik annyi mindenfelé kóboroltunk, joggal elmondhatjuk, hogy nagyobb tökélyre vittük a fegyverek ismeretét, mint bárki más. Ez az ismeret úgyszólván kedvenc tudományunkká vált és minden alkalmat felhasználtunk, hogy ezt gyarapíthassuk. Nos hát, én csak két fegyvert ismertem, mely Ralling nevét viselte. Az egyik Winnetou alvezéréé volt, ki

nonton (vezető, apacs nyelven) volt a pinal-apacsoknál; a másik Amos Sannelé, egy öreg, becsületes szőrmevadászé, kivel odafenn Utahban és azután egyszer Montanában találkoztunk. Több hétig voltunk vele együtt és engedelmével nem egy lövést tettünk pompás egyszövűjéből. A zavar két oldalán virágokat égettetett a csövébe, melynek cirádái jobb felől A, bal felől S betűt alkottak. De, hogy valaki ezt fölfedezhesse, tudnia kellett, hogy ezek a vonalak, betűk. Nem hallottam semmit ennek a derék öregnek a haláláról és így feltételeztem, hogy a bibliás embernél egy harmadik Ralling-fegyver van. De már ez a körülmény is elegendő volt ahhoz, hogy felkeltse bennem a vágyat, hogy a fegyvert egyszer a kezembe vehessem.

A fogadók mindegyike egy tizenkét körű táblát kapott. A tizenkettes kör volt a legbelső, a fekete célpont, a legelső kör az egyes volt. Tehát minél jobb volt a lövés, annál magasabb az elért szám. A sorrendre sorsot húztak. Watternek kellett előbb lőnie. A pénzt egy hölgynek adták át.

Meg kell említenem, hogy amikor Watter felemelte fegyverét az első lövéshez, néhány lépést tettem előre, hogy közelebb állhassak hozzá. A westman mégis megmozdult bennem! Egy nyolcast lőtt. Ez rossz lövés volt, tekintve, hogy előzőleg már lőtt, és így gyakorlatban volt. Erre egy hetes következett, majd telitalálat, melyet egy tizenegyes és egy kilences követett. Összesen tehát negyvenhét pontot ért el. Átlagban 92/5. Ha ezzel a képességgel előzőleg leverte az egész itteni vadásztársaságot, akkor persze könnyű dolog volt másik fogadást ajánlani.

Most a bibliás ember lépett elő. Megkettőztem figyelmemet. Ahogy lövésre állott, azzal a tartásával, azzal a félig összehunyorított szemmel, amellyel a céltáblára tekintett, nem volt bibliaárus többé. Ha ebben a pillanatban láttam volna először, azonnal megmondtam volna, hogy westman, még pedig nem is rossz westman. Persze a „rossz” szót az ő személyét illetőleg az erkölcsi tulajdonságokra kell érteni.

Kissé előrehajolt, úgy emelte a fegyvert arcához, ahogy azt csak jó westmanok szokták, rövid ideig célzott és lenyomta a ravaszt. Tízest lőtt.

- Ez volt az első lövés, - nevetett fel. - Lesz ez még jobban is, uraim!

A második lövés eredménye megint tíz volt, a harmadik negyedik telitalált volt, az ötödik pedig egy tizenegyes.

Watter lelógatta fejét. Előző nap bizonyára sokat mesélt a bibliás embernek az ő jeles tulajdonságairól, hogy ő micsoda westman, mert abban a hiszemben volt, hogy ez semmit sem ért a Nyugathoz. Most pedig azt kellett látnia, hogy ez a tudatlannak vélt ember nyolc ponttal megveri és elviszi száz dollárját!

A győztes, akit ünnepeltek, büszkén, öntudatosan mindenfelé hajlongott és az említett hölgy felé indult, hogy kezéből átvegye a díjat. De még nem ért el egészen hozzá, mikor megállott, megfordult és felemelte kezét annak jeléül, hogy hallgassanak. Sejtettem, hogy micsoda elhatározása támadt. A játék ördöge mindig kész kárörvendő tréfát űzni, amikor alkalom kínálkozik elveszteni a nyereséget.

- Hölgyeim és uraim! - kiáltá. - Én nem akarok kevésbé gavalléros lenni, mint Mr. Watter az előbb volt. Ő nyereményét újból felajánlotta és én ugyanezt teszem: kétszáz dollár öt lövésre. Ki hajlandó fogadni?

Senki sem válaszolt. Watterre néztem. Nem próbálja-e meg visszanyerni a veszteségét és még száz dollárt reá? Tanakodni látszott magában. Eddig csak ötven dollárt vesztett el, most pedig annak a négyszereséről van szó. Úgy látszik, ezt sokallta. Hillerné kezét vállamra tette és halkán rám szólt:

- Ez éppen megfelelne önnek!

A fia meghallotta és rendreutasította:

- Akkor itt kellene lenni a fegyvereinek. Ismeretlen fegyverrel még a legnagyobb mester sem ér el ötvenöt pontot öt lövésre!

Nem is válaszoltam, mert tökéletesen kizártnak tekintettem, hogy valamilyen módon számításba jöhessek. Csak azt akartam elérni, hogy a bibliás ember fegyverét valahogy megismerhessem. De másképpen kellett történni, mint ahogy gondoltam.

A győztes még néhányszor megismételte ajánlatát, eredmény nélkül. Közben körülnézett és szeme engem is felfedezett. Rajtam is felejtette. Arca gúnyos kifejezést öltött, amiből azonnal azt a meggyőződést merítettem, hogy most el fogja ragadtatni magát bosszújától, hogy engem nevetségessé tehessen. Felemelte karját, rám mutatott és felkiáltott:

- See, see! Ott áll valaki, aki úgy tesz, mintha kanállal ette volna a bölcsességet! Tegnap valósággal elárasztotta okossággal Mr. Wattert, aki pedig ügyes, páratlan westman. Úgy viselkedett, mintha olyan férfiak, mint Old Firehand vagy Old Shatterhand ostoba kölykök lennének hozzá képest. Nézzétek csak meg őt! Foglalkozására nézve író, papírevő és tintanyaló. De úgy viseli magát, mintha az egész Wild-west minden csínja-bínja a kisujjában lenne! Itt van az alkalom, hogy bebizonyítsa, hogy nemcsak szót tud szaporítani. Felhívom őt: Come on!

Természetesen minden szem felém irányult. Még pedig nem valami hízelgő kifejezéssel. Hillerné és fia felháborodtak. Én azonban nyugodt maradtam és nem feleltem.

- Itt van la! Most egy szót sem tud szólni! - folytatta a bibliás ember. - Ilyen hencegő ficsúrok valóságos halálfélelembe esnek, ha tettekről van szó!

Erre közbeszól Watter is kacagva. Neki persze ínyére volt ez a beszéd:

- Ugyan, ne fáradjon! Ennek az embernek soha életében sem volt még fegyver a kezében. Hiszen ez meglátszik rajta!

- Vagy pedig pénze nincs! - kiáltá ismét a bibliás ember. - De tegyen csak százat az én kétszázam ellenében, vagy csak ötvenet! Látjátok, milyen zavarba jön? Már verejtékezik a félelemtől!

- Ha én az ön helyében lennék, megengedném, hogy betét nélkül lőhessen, hiszen még a céltáblát sem találja el! - javasolta Watter.

- Jó, helyes! Tehát minden tét nélkül az én kétszáz dollárom ellenében! - egyezett bele a bibliás ember gúnyos vigyorgással. - Nagyon, de nagyon szívesen teszem kockára, csak hogy megmutassam ennek az igen tisztelt gyülekezetnek, hogy lő egy papírevő!

- Aki nekem, - értsétek meg! - ...nekem, jó tanácsokat akar osztogatni, pedig ő maga egy valóságos senki! - erősítette Watter. - Hozzátok ide, hozzátok ide!

Mindenki más nevetségességnek érezte volna magát helyzetemben, nekem azonban nagy mulatságot szerzett a dolog. Nagyon zavart képet vágtam és engedtem, hogy a körülöttem állók tetszésük szerint előre taszigáljanak és cibáljanak. A versenylövészet iránt eddig is folyton élénkebb lett az érdeklődés, de most, amikor ilyen heccről volt szó, elérte tetőpontját. A győztes, aki öt lövéssel ötvenöt pontot ért el, kétszáz dollárt tett fel minden ellentét nélkül, csak hogy a jelenlevőknek tréfás mulatságot szerezzen. Kiabáltak, ordítottak, már előre nevettek és feléje taszigáltak. Mikor meglátott maga mellett, gúnyos kacajra fakadt és felkiáltott:

- Na, hát itt van maga végre, maga... maga... hogy is hívják csak?

- Meier, - feleltem.

- Igen, Meier, Meier... Meier! De most nem a Meiterről van szó, hanem azokról a táblákról! Tehát versenyt fog velem lőni... mi... he?

- De... de... - feleltem hebegve, - nekem nincs... nincs flintám!

- Flinta? Flinta! Nagyszerű! Hallották uraim? Azt mondta, hogy flinta! Hahaha! Ezen a hibán hamarosan segíthetünk, Mr. Meier, mert az én flintámmal lőhet. Flinta, hahaha! Tehát rendben van?

- Igen... igen, úgy látszik, hogy muszáj!

- Igen, muszáj! Ettől nem szabadul! Tehát én teszek kétszáz dollárt és ha jobban lő, a pénz a magáé, az a hölgy átadja önnek. Megértette?

- Yes!

- Sorsot húzzunk, hogy ki lő előbb?

- Yes!

- Vagy lőjek én azonnal?

- Yes!

Úgy látszik, hogy méltóságán alulinak tartotta, hogy esetleg utánam kell lőnie, mikor én semmit sem találtam.

- Jó - egyezett bele. - Tehát én lövök előbb. Kérek helyet, uraim! A komédia ezennel megkezdődik!

Még mindig sűrűn körül voltunk véve emberekkel: de most helyet csinált magának. Az emberek folyton kacagva visszahúzódtak és megjegyzéseket tettek, amelyeknek éle ellenem irányult. A két céltáblán beragasztották a lövések okozta lyukakat és ellenfelem felállott az első lövéshez. Már arcához emelte fegyverét, de ismét lekapta és hangosan így szólt, hogy mindenki meghallja:

- Nehogy azt gondolják, hölgyeim és uraim, hogy én megint ötvenötöt fogok lőni! Hiszen szégyellnem kellene magamat, ha annyi fáradságot vennék magamnak, hogy ilyen nagy eredményt érjek el; majd csak úgy lövök, ahogy éppen jön. Tehát figyelem!

Egy kilencest lőtt, majd egy nyolcast és ismét egy kilencest. Erre gondosabban célzott és tizenegyest, végül pedig tizest lőtt. Összesen tehát negyvenhét pontot szerzett.

- Ez nem sok, de egy ilyen tökfilkónak több, mint elég! - kacagott fel - Itt van a fegyver... a flinta, hahaha! A flinta! És itt vannak a töltények!

Én olyan nyugalommal fogadtam a tökfilkót, mintha nem is hallottam volna, és a csövénél fogva ragadtam meg a fegyvert, az agyával felfelé, hogy megszemléljem. Tomboló kacagás volt ennek a látszólagos ügyetlenségnek a következménye és Watter felkiáltott:

- Tíz dollárt, húsz dollárt teszek, hogy öt lövésre nem csinál harmincat. Ki tartja a fogadást?

Senkinek sem volt bátorsága a fogadáshoz. Csak Hiller jelentkezett:

- Én húszat teszek ellene. Ki őrzi meg a pénzt? Talán az anyám?

- Igen, igen! - kacagott Watter, - egészen mindegy, hogy egyelőre ki őrzi, később úgyis hozzám jut.

Csak véletlenségből volt Hillernél ez az összeg, amint nekem később elmondta; de szívesen tett volna ezret, sőt még többet is, ha módjában lett volna. Az anyjának átadták a negyven dollárt.

Első pillantásom természetesen a fegyver agyára esett; megláttam a két virágot az S és A betűkkel. Tehát a mi öreg Amos Sannelünk fegyverét tartottam a kezemben. Hogyan kerülhetett jelenlegi tulajdonosához? Esetleg valami bűntény kapcsán! Nem volt rá időm, hogy gondolataimat most erre a kérdésre irányítsam. De egyben megnyugtató az a tudat, hogy ismerős fegyver van a kezemben. Az első lövésről mégsem voltam bizonyos, mert fennállhatott az a lehetőség, hogy időközben rosszul kezelték a fegyvert. Az első lövésnek tehát próbálövésnek kellett lenni. Ehhez elég volt négy telitalálat; az első golyó tehát szabad rendelkezésemre állott és elhatároztam, hogy nem is a céltábla felé irányítom.

- Gyerünk, gyerünk! - kiabáltak türelmetlenül a nézők. - Lőjön már! Mi lesz már?

Olyan ügyetlenül emeltem a fegyvert az arcomhoz, ahogyan csak tudtam. Egy, a golyófogóban levő faágra céloztam és elsütöttem. Harsogó hahota követte a balsikert. De nekem igen megnyugtató volt az eredmény, mert eltaláltam a faágat.

- Eltalálta a golyófogót, halálra sebesítette! - csúfolódott a bibliás ember. - Menjetek félre, emberek, menjetek félre, mert roppant veszélyes oldalt állni mellette! Meg vagyok győződve, hogy még képes lesz a könyöke mellé lőni!

Általános, hangos tetszés követte a viccet. Újból töltöttem és eközben láttam, hogy Hiller most már aggódó arcot vág. Ezért hangosan odakiáltottam neki:

- Legyen egészen nyugodt a negyven dollárjáért, Mr. Hiller! Már most elkérheti az édesanyjától, mert győzni fogok!

Erre persze újból leírhatatlan módon tört ki a nevetés.

Watter felkiáltott, mikor a zaj kissé elült:

- Hallhatják, hogy ez a fickó örültebb a bolondnál! Ha túl akarja szárnyalni a negyvenhetet, akkor négy golyóval négy telitalálatra lenne szüksége!

- Ez meg is lesz! - feleltem.

- Halló! Ez már igazán csak tiszta téboly!

- Pshaw! Úgy látszik, ti mindnyájan tisztára vakok vagytok! Természetesen ki kellett próbálnom a fegyvert és ezt megtehettem volna úgy is, hogy a tizenkettesre célozzak de nem tartottam ezt szükségesnek egy olyan kocavadással szemben, mint a bibliás ember. Aki az előbb, mikor komoly volt a dolog, öt golyóra csak ötvenötöt csinál, az a tökfilkóját csak saját magára vonatkoztathatja. Tehát figyelem! Most már gyorsabban fog menni, mint eddig!

Eldördült a második lövésem, egy ujjnyi távolságra ment a fekete kör szélétől, a következő golyó már közelebb volt a középponthoz, a negyedik és ötödik pedig éppen a közepébe talált. Tudom jól, hogy nagyon kockázatosan cselekedtem, amikor azzal számoltam, hogy négy telitalálatot csinállok egymás után. Vannak azonban lövészek - és szerencsére én is közbük tartozom, akik - amit mondani akarok, nem tudom másképpen megmagyarázni - a találatokat előre megérik. Olyan dolog ez körülbelül, mint mikor egy jó biliárdjátékos kijelenti, hogy százat csinál egymás után. Tudja, hogy most teljesen nyugodt és minden előfeltétele megvan, tényleg megcsinálja a százast szériát. A legkisebb eltérés félrevihette volna a négy golyó egyikét. Ezt jól tudom. De éreztem, tisztán éreztem, hogy ez nem fog megtörténni. És ez az önbizalmam nem utolsó sorban járult a sikerhez.

A nézőközönség most már persze másképpen viselkedett, mint első lövésem után! Előbb teljes csend volt, de utána a tetszés valóságos orkánja tört ki. Ezzel azonban nem sokat törődtem. Láttam, hogy Hillerné átadja fiának a negyven dollárt, és a hölgy felé indultam, akinél a kétszáz dollár volt. Már át is akarta adni nekem a pénzt, de a bibliás ember hozzá rohant és kiabálni kezdett:

- Hohó! A pénz az enyém; az egész csak tréfa volt!

Pillanat alatt egész gyűrű alakult körülöttünk nézőkből, akik kíváncsiak voltak, hogyan fog végződni ez a vita. Ellenfelem a pénz után akart nyúlni, de én előrenyújtottam karomat és rászóltam:

- Már egyszer megleckéztettem magát. Ne próbáljon meg másodízben felingerelni, mert könnyen komolyabban végződhetnék a második lecke, mint volt az első! Maga kétszáz dollárt tett és én megnyertem, tehát az összeg az enyém! Azt a tanácsot adom, hogy viselje el nyugodtan ezt a veszteségét, mert ha nem fogadná meg a tanácsomat, egészen másképpen találnék fellépni önnel szemben, mint ezt eddig tettem!

- Mit akar ez jelenteni? Mit beszél? Talán bizony megfenyeget? - ripakodott rám dühösen. - Ön nem az az ember, aki még csak egy bolhát is megijesztene!

- Nem is törődöm rágódó férgekkel!

- Férgék?... Lelkiismeret? Mit tud ön az én lelkiismeretemről? Ha megint valami örültséget akar nyilvánosságra hozni, hát csak rajta, csak rajta!

- Well! Honnan szedte ezt a fegyvert, maga jámbor ember?

- Honnan? Természetesen vettem!

- Kitől?

- Az előző tulajdonosától!

- Ki volt az?

- Egy barátom, akinek a nevét nem kell önnek tudni.

- Mikor vette?

- Már régen, több mint tíz évvel ezelőtt.

- Ez hazugság!

- Hazugság? Uram, ne merészeljen engem megsérteni, maga Mr. Meier... Meier... Meier, hallja-e?

- Pshaw! Én ismerem ezt a fegyvert!

- Maga? Úgy? Maga, úgy látszik, minden ismeretlent ismer!

- Hát egyszer meg akarom próbálni, hogy ön is ismer-e valami ismeretlent? Hallotta talán valaha Amos Sannel nevét?

Ez a kérdés annyira váratlanul érte, hogy nem volt ideje uralkodni magán. A haja tövéig elsápadt. Gyorsan összeszedte azonban magát és így felelt, már kissé bizonytalan hangon:

- Ez a név... ez a név... teljesen ismeretlen előttem.

- Nos, hát megmondtam önnek, hogy Amos Sannel szörmevadász, vagy talán csak volt az, kinek fegyveréből - amely most az öné - igen gyakran lőttem. Azért tudtam olyan biztonsággal négy találatot csinálni egymás után! Ilyen ember nem ajándékozza el és nem is adja el kitűnő

fegyverét életében soha. Fel kell tehát tételezni, hogy ellopták tőle. Vagy azt kell hinnem, meghalt, esetleg megölték. Mert fegyvere csak halála után juthatott lopás nélkül idegen kezekbe. Mit szól ön, ehhez?

- Semmit, a világon semmit. Csak azt, hogy bizonyítsa be, hogy fegyverem azonos az Amos Sannelével.

- Mi sem könnyebb ennél! A neve bele van égetve.

- Nézd csak! Bele van égetve? Úgy, úgy! Hölgyeim és uraim, nézzék meg csak alaposan ezt a fegyvert és akasszanak azonnal fel, ha valamiféle nevet találnak rajta!

Felvette a fegyverét és körbe nyújtotta, hogy megnézhessek. Senki sem fedezte fel, amit én tudtam. Ekkor a puska agyára mutattam és megmagyaráztam:

- A tolvaj, vagy pláne rablógyilkos persze nagyon gondosan megnézhetette a fegyvert. Olyan tökfilkó azonban, hogy ezeket a virágokat csak virágoknak tartotta, nem pedig a név elrejtésének. Nézzék csak meg jobban és látni fogják, hogy a vékony vonalak A és S betűket alkotnak, ami Amos Sannelt jelent!

Most persze könnyedén megtalálták a betűket és félrehúzódtak a bibliás embertől, aki észrevette a hatást és mérgesen rám förmedt:

- Maga csaló! Töltés közben egészen véletlenül rájött, hogy a vékony vonalak hasonlítanak ahhoz a két betűhöz és gyorsan kitalált valami hazugságot, hogy megbosszulja magát rajtam!

- A „csaló” elnevezéssel két pillanatra adós maradok magának és alapos okaim vannak arra is, hogy a fegyver miatt is futni hagyjam egyelőre. Jelenleg csak a fogadásunkról van szó. Én követelem a díjat és maga nem akarja kifizetni. A jelenlevők döntenek. Én szigorúan az ő ítéletükhöz fogom magamat tartani. Tehát, hölgyeim és uraim, megillet-e engem a kétszáz dollár, ha többet lőttem, mint negyvenhetet?

- Igen, - hangzott körös-körül.

- Negyvennyolcat lőttem-e, tehát többet, mint ő?

- Igen.

- Övé tehát a pénz?

- Nem.

- Az enyém?

- Igen.

- Well, akkor át fogom venni és aki ebben meg akar gátolni, annak meggyűlik velem a baja!

Ismét a hölgy felé fordultam, de a bibliás ember gyorsan közénk furakodott:

- Megálljon! Nem tűrhetem. Fogadása volt és a pénzt még nem fizették ki. A törvényszék úgy dönt, hogy senkit sem lehet fizetésre kényszeríteni!

- Papereapapp! Magának úgy kell a törvényszéktől félnie, hogy esze ágába sem fog jutni annak segítségét igénybe venni. Különb is törvényszék! Van olyan törvényszék is, amit mindenki maga gyakorol. Azonnal meg fogom egy ilyenrel ismertetni: Előbb a csaló szóért adós maradtam, de most meg akarok érte fizetni; a mai fizetség három pofon, amit most kapni fog. Nyugtára nincsen szükség. Jöjjön közelebb, maga felkent férfiú.

Gyorsan el akart illanni, de megragadtam a nyakánál fogva, megfordítottam és olyan gyorsasággal nyújtottam át neki a megígért fizetést, hogy még csak meg sem kísérelhette a védekezést. Ezután rúgtam még egyet rajta, hogy jó messzire elrepült, majd átvettem a kétszáz dollárt a hölgy kezeiből. Zsebre dugtam a pénzt, köszöntem a nézőközönségnek, amelynek véleménye felőlem, a négy találat után, teljesen megváltozott. És mialatt Mrs. Hillerrel és fiával eltávoztam, ezerhangú bravó döngött utánunk.

- Ez valóban pompás kaland volt! - szólt kísérőnőm. - Önnél minden olyan gyorsan és magától értetődően történik. A lövések és a pofonok egyaránt. Nem is tudja elképzelni az ember, hogy a dolog másképp is lehetne! A sétánk szép kis összeggel gazdagította önt!

- Pshaw! A pénzzel igazán nem törődöm; elvettem, hogy megbüntethessem őt. Különben az önök bizalma is elvette jutalmát, ha csak kis összeg volt is az. Haza megyünk?

- Igen, természetesen hozzánk!

- Engedje meg, hogy köszönettel visszautasítsam ezt a meghívást.

- Miért?

- Úgy sejtem, hogy a bibliás ember rövidesen kereket old és okaim vannak arra, hogy ekkor a szállodában legyek. Egyet-mást mondtam neki, ami erkölcsi tekintetben elvette itt a hitelét. Gyanítom, hogy érzi: meleg lett lábai alatt a talaj. Elkísérem önöket a lakásukig. Talán este újból látjuk egymást.

- Csak este? - kérde a fiú. - Milyen kis ideig akar velünk lenni! Pedig minden negyedóra értékes nekem, amit önnel tölthetek. Dolgozni akar most?

- Nem.

- Valami fontos dolga van?

- Nem.

- Akkor engedje meg, hogy önnel maradhassak. Megiszunk egy pohár sört a szállodában. Nagy szívességet tesz vele nekem. Úgyis olyan ritkán megyek el hazulról.

Nem szívesen vettem, de nem lehettem udvariatlan. - Igen! - mondtam. Ha az ember ismerősökre akad, nem a maga ura többé! Miután anyját hazakísértük, a szállodába mentünk, ahol a fogadós, a felesége és a főpincér jelenlétében, ezzel a csodálkozó kérdéssel fordult hozzám:

- De hát mi történt, Mr. Meier? Először a bibliás ember érkezett meg rohanva. Mindenféle hangnemben szitkozódott önre és kijelentette, hogy el kell utaznia, mert ön kiüldözi őt a házból és a városból. Amikor felment már a szobájába, Mr. Watter jött meg. Ugyanúgy szidta önt és a bibliás ember után kérdezősködött. Amikor megtudta, hogy ez el fog utazni, kijelentette, hogy ő is elhagyja a szállodámat, mert nem akar egy fedél alatt lakni olyan emberrel, mint ön.

- Nem együtt jöttek ezek ketten? - kérdeztem.

- Nem.

- Előbb jött a bibliás ember és csak azután Watter?

- Igen.

- Előbbi tehát még nem tudja, hogy Watter elhagyni szándékozik az ön szállodáját?

- Nem. De miért kérdezi mindezt?

Természetesen óvakodtam az okot megmondani neki. Ha az én - bizonyára merész - következtetésem nem voltak helytelenek, akkor Watternek fel kellett fedeznie most, holmija összecsomagolásánál, hogy... Nem is értem rá, hogy ezt az eszmemenetet teljesen végiggondolhassam, mert a nevezett, az ijedtségtől sápadtan és a legnagyobb mértékben felindulva, berohant, a szállodásra támadt és rákiáltott:

- Azonnal küldjön valakit, Sir, azonnal! Hivassa el a serifet és a rendőrt, de azonnal, azonnal!

- Miért? Mi célból? - kérde a fogadós elbámulva.

- Megloptak! Rettenetesen megloptak! Betörték a szobámba és elrabolták a nuggetjeimet, az összes nuggetemet és az aranyorszemet. Azonnal küldjön rendőrért, azonnal!

Elképzelhető, milyen hatást keltettek ezek a szavak!

Minden szállodás vigyáz hírnevére és hajlandó ezért bármilyen áldozatot is hozni. Itt nem olyasmiről volt szó, amit el lehetett volna titkolni, hanem egy egészen rendkívüli lopásról. A szállodatulajdonos is tudta, hogy Watter aranya fél mázsát nyomott! Felkérte a károsultat, hogy beszéljen nyugodtan és mondja el röviden, hogy történt a dolog. A kárvallott megkísérelte, hogy leküzdje felindulását és elbeszélte:

- Tudja már, Sir, hogy el akarom házát hagyni és mi okból. Felmentem a szobámba, hogy becsomagoljak. Az arannyal telt ládám a szekrényben van. Nem is lehet onnan kivenni, mert nyolc csavarral a szekrény fenekéhez srófoltam. A csavarok a láda fenekén át a szekrénybe hatolnak és csak akkor lehetne azokat kihúzni, ha a láda tartalmát, tehát a nuggeteket kiszednék. Ez annyi munkát okozna és oly sok időt venne igénybe, hogy minden betörő óvakodna tőlem ellopni a ládát az aranyakkal együtt. És mégis eltűnt az arany! Az utolsó porszemig eltűnt! A láda természetesen be volt zárva. A szekrény is. Mindkét kulcsot nappal itt a nadrágzsebemben hordtam, éjjelre pedig a párnám alá dugtam. Most felnyitottam a szekrényt és a ládát is, hogy lecsavarjam a helyéből. - Üres volt! Küldjön azonnal a rendőrségre és a serifhez is! Egyetlen embernek sem szabad elhagynia a házat! Egyetlen egynek sem! Mindenkit, aki csak a ház falai között van, fogolynak jelentek ki, de különösen ezt az idegen németet, aki Mr. Meiernek nevezi magát!

Szavai természetesen rám irányították mindenki figyelmét.

- Miért éppen ezt az urat? - kérdezte a fogadós elbámulva.

- Mert nagyon valószínű, hogy ő volt a tettes. Neki ugyanis mindent elbeszéltem. Óriási vigyázatlanság volt ez tőlem, amit súlyosan meg fogok bánni.

Nyugodtan hallgattam ezt a meggyanúsítást, tekintettel Watter nagy izgatottságára. A szállodás nem hederített rá és felszólította, hogy menjen fel vele a szobába, ahol a lopás történt. Amikor kimentek, Watter még egyszer visszafordult az ajtóból, és odakiáltotta a főpincérnek:

- Mr. Rost, jól vigyázzon ám erre a németre, amíg visszajövök! Nem szabad a szobát elhagynia!

Hiller a legnagyobb mértékben csodálkozott a közönyösségen, amellyel az egészet fogadtam. A szállodásné és a főpincér kérleltek, hogy ne vegyem a haragos aranykereső szavait úgy, ahogy mondta. Nagyon fel van bőszülvé amiatt, hogy tegnap olyan hatalmas leckét kapott tőlem, ami őt nevetségessé tette.

- Hát a szállodásék sem sejtik, hogy önt egyáltalában nem Meiernek, hanem másképpen hívják és hogy Old Shatterhand? - kérdezte Hiller halkan.

- Ők sincsenek vele egyáltalában tisztában - feleltem neki.

- Én megmondanám nekik.

- Miért?

- Mert akkor egészen másképpen viselkednének önnel szemben az önre irányított gyanú tekintetében is.

- Óh, ezek az emberek igen jól tudják, hogy nem én vagyok a tolvaj. De ha másnak esetleg eszébe jutna elhinni ezt az ostoba gyanúsítást, akkor természetesen meg fogom magamat nevezni. Ez majd észre fogja őket téríteni.

- Igen, mert Old Shatterhand nevét annyira ismerik és tisztelik, hogy megdönthetetlen bizonyítékul fog szolgálni az ön becsületessége mellett.

A szállodás visszatért Watterrel. Elküldött a rendőrségre, majd ezt a kijelentést tette:

- Ha a hatóság sem fog világosságot deríteni az ügyre, akkor örök időkre talány marad. Teljesen érthetetlen, hogyan történhetett a dolog!

- Én sem értem, - felelte Watter. - Az eljárás teljesen megmagyarázhatatlan előttem. De annál inkább tudom, hogy ki volt az a gazember, aki szegény emberré tett. Illetve, csak akart tenni, mert még itt van és remélem, kényszeríteni fogják, hogy megmutassa a helyet, ahová a nuggetjeimet rejtette. Én itt maradok ülve, és őt sem engedem el helyéről, amíg a rendőrség meg nem érkezik!

Leült közém és az ajtó közé, mérges, gyűlölettel tele pillantásokat vetve rám. Én még mindig hallgattam. De a vendéglős így szólt hozzá:

- Már odafenn a szobájában is hallhatta tőlem, hogy a gyanújával hamis nyomra tévedt. A tolvajt mindenesetre egészen másfelé kell keresni, nem pedig itt az én házamban.

- Pshaw! Ezt én már jobban tudom!

- A tettes óvakodnék attól, hogy itt szálljon meg.

- Óh, vannak szemtelen alakok, akik éppen azzal akarják a gyanút magukról ártatlanokra hárítani, hogy a tett színhelyén maradnak. Ismerem ezt a fogást. Régi, tapasztalt westman vagyok, akit nem lehet az orránál fogva vezetni!

Ez a csökönyösség felháborította a főpincért, aki megszeretett engem. Egyáltalában nem valami barátságos hangon figyelmeztette Wattert.

- Csak ne legyen most még vigyázatlanabb, mint amilyen tegnap volt! Könnyen megtörténhetik, hogy az ebből következő szégyentől nem tud azáltal megmenekülni, hogy ismét kiugrik az ablakon!

- Hogy merészel nekem ilyesmit mondani, maga zöldcsőrű? Tartsa meg a tanácsát magának, különben még arra a gondolatra juthatnék, hogy nem lehet egy szállodai szobába ilyen módon betörni a pincér előzetes tudomása és segítségével nélkül!

Erre már a fogadós is dühösen ráförmedt:

- Hallja, ne legyen szemtelen! Nagyon sajnálom úgy maga miatt, mint a szállodám érdekében is, hogy ilyesmi történt. De azt már nem engedhetem meg, hogy akár engem, akár valakit az embereim közül megsértsen. Ha vendégeket is meggyanúsít, közvetlenül, sajnos, semmit sem tehetek és rájuk kell bíznom, hogy védekezzenek ellene, de remélem, hogy Mr. Meier, kinek ártatlanságáról meg vagyok győződve, nem fogja a rágalmait továbbra is ilyen hallgatagon túrni!

Ekkor érkezett meg a serif egy rendőr kíséretében. Az utóbbi megállt az ajtóban, a serif viszont megkérdezte, hol van Mr. Watter, a kárvallott. Ez felugrott és bemutatta magát. Elbeszélte, amit előbb a szállodásnak is elmondott és azután kifejtette ellenem irányuló gyanúját és annak indokait is. Erre megkérdezte a hivatalnok:

- Más embereknek is elmondta, hogy hol tartogatja a nuggetjeit?

- Nem, senkinek a világon!

- És megmarad gyanúja mellett?

- Igen, főleg, miután ez a német olyan elővigyázatlan volt tegnap, amikor együtt ültünk, hogy elárulta magát. Gondtalanul elejtett egy szót a lopásról.

- Ah! Ez persze gondolkozóba ejti az embert!

Összeráncolta homlokát, majdnem sértő pillantással vett engem szemügyre, hozzám lépett, megállt előttem és megkérdezett:

- Ön német?

- Igen és ön yankee?

- Hallja, itt nekem van csak jogom kérdezni, nem pedig önnek!

- Ki tilthatja azt meg nekem, hogy megkérdezzem, kicsoda és micsoda az, akivel beszélek?

- Én. Úgy látszik, hm...!

Megcsóválta a fejét és minden oldalról végigmért.

- Úgy látszik... hm! Azt mondja? Én egyáltalában nem látszom, hanem vagyok, ami vagyok, tudniillik még mindig bizonytalanságban affelől, hogy kicsoda és micsoda ön? - szólottam.

- Teringettét! Én vagyok a serif!

- Szép! De ezt meg is kell ám mondani, mert mi halandók nem vagyunk mindentudók. Most már rendelkezésére állok és szívesen válaszolok a kérdéseire, amíg azokat udvarias hangon teszi fel.

- Hallja, akkor is válaszolnia kell nekem, ha nem fog engem udvariasnak tartani!

- Eszem ágába sem fog jutni!

- Ohó! Én az államhatalommal vagyok felruházva!

- Helyes! De ennek a hatalomnak milyen nagy vagy milyen kicsi részével? Ön az Egyesült Államoknak egészen közönséges szolgája, akire két év tartamára ruházták a serifi hivatalt. Azután ismét az lesz, aki azelőtt volt. Nem úgy áll előttem, mint valami Isten kegyelméből való uralkodó és ha a kérdései nem fognak nekem tetszeni: akkor egyszerűen nem kap rájuk választ. Én nem beszéltem volna ilyen módon önnel Sir, ha viselkedése velem szemben illendő lett volna!

- És miért nem volt illendő? - mosolygott gúnyosan.

- Egy bírónak, vagy egy rendőrségi hivatalnoknak mindenekelőtt azt kell megtanulnia, hogy uralkodjék az arckifejezésén és ön ezt nem tudja. Pillantásokkal, adott körülmények között, könnyebben, helyesebben mondva, súlyosabban lehet sértegetni, mint szavakkal.

- Hiszen ön valóságos erkölcsi prédikációt tart itt nekem! Elismeri legalább, hogy meggyanúsították önt?

- Yes!

- Nekem tehát ki kell önt hallgatnom és le fogom tartóztatni, ha nekem úgy tetszik!

- Azt persze nem fogja megtenni!

- Ki fog ebben engem megakadályozni?

- Én!

Egy lépést tett hátrafelé, ismét felette gúnyosan végigmért és nevetve adta meg a választ:

- Ön? Engem megakadályozni? Ugyan legyen olyan kegyes és mondja meg, hogyan kezdene hozzá?

- Ne mutassam talán inkább meg?

- Well! - bólintott rá. - Nagyon kíváncsi vagyok. Mutassa csak meg!

Azonnal megragadtam a mellén és a combján átfogva, magasra felemeltem, a nyitott ablakhoz vittem és így szóltam:

- Itt hajítanám önt ki, Sir! De mivel a letartóztatást még nem jelentette be mostanáig, egyelőre ismét visszateszem oda, ahonnan elhoztam. Úgy, itt vagyunk megint!

Újból visszavittem és leállítottam az asztalom elé. Előbb meglepetésében, vagy ijedtségében egyetlen tagját sem mozdította. Ám most annál elevebb lett.

- Hallja csak, ön erőszakot követett el a seriffel szemben! - mennydörgött rám. - Tudja, hogy ez mit jelent?

- Erőszakot? Nem tudok róla! Ön felszólított és én engedelmeskedtem a felszólításának. Erre itt vannak a tanúim!

- Ember! Én még egészen másképpen is fogok önnel beszélni, ha kell! Ha én önt le akarom tartóztatni, nem állok ide az orra elé, hogy megfoghasson. Arra való a rendőr, hogy a letartóztatást eszközölje.

- Pshaw! Az is kirepülne az ablakon!

- Igaz, rettenetes erősnek látszik és erőszakosnak is. Sajnálatomra nem büntethetem meg, mert felszólítottam rá. Mindenesetre ne felejtse el, hogy van még bilincs és kötél is a világon. Megértette?

- Azok is kirepülnének ön után, meg a rendőr után. És még csak meg sem büntethetne érte senki sem. Majdnem úgy látszik, hogy én jobban ismerem Missouri állam törvényeit, mint ön, aki ennek az államnak hivatalnok. Itt tudniillik nem szabad semmiféle letartóztatást eszközölni egészen világos és határozott bírói parancs nélkül... Tudja ezt? Hol van ez a parancs? És ha lenne is ilyen, én külföldi vagyok. Előbb a circuit court-hoz, vagy még feljebb kellene fordulnia!

- Az ördögbe is! Hiszen ön valóságos rendőrségi oktatást rendez itten nekem! - kiáltá és iparkodott zavarát palástolni. - Tehát udvarias és barátságos legyek önnel szemben? Well, meg fogom próbálni! Ellopta ön a nuggeteket, Mr. Meier?

- No!

- Nem? Akkor majd utána nézünk a szobájában!

- Azt nem tűröm!

- Nem? Ah!

- Nem, mert Missouri állam törvényei szerint házkutatáshoz szintén külön bírói engedély szükséges.

- El vagyok képedve! Ön, a külföldi, úgy látszik, a mi törvényeinket betűről-betűre ismeri!

- Úgy látszik, hogy erre szükség is van!

- Nos, én éppen olyan jól ismerem azokat, mint ön. Itt nincs parancsra szükségem a házkutatáshoz, mert a szállodás nem fogja megtagadni tőlem a beleegyezését.

- A szállodásnak semmi köze az én szobámhoz! Missouri állam törvényei szerint minden szállodában lakó vendég teljes jogokkal felruházott tulajdonosa a szobának, amit elfoglal és fizet. Tehát nem az ő, hanem az én beleegyezésemre van szükség.

Természetes, hogy a serif is ismerte ezt a törvényt, csak azt gondolta, hogy egy idegennel szemben nem szükséges szoroson ragaszkodni a törvényhez. Házkutatás sem... letartóztatás sem... és én mégis gyanús voltam? Még hozzá az a mód, ahogy felléptem! Lenyelte zavarát és így szólt:

- Ne állítsa élére a dolgokat, Sir! Ne tegye nehezzé a helyzetemet! Önre nézve is jobb, ha alkalmazkodik a viszonyokhoz!

Ezt tudom; de ártatlanul gyanúsítanak, ennyiben áll az ügy és kikérem magamnak, hogy ilyen módon rám támadjanak és olyan kifejezésekkel illessenek, mintha legalább száz bizonyítékuk lenne a bűnösségem mellett. Önnek hazudtak, Sir! Én nem vagyok az egyetlen, akinek a kárvallott a nuggetjeiről beszélt. Kérdezze meg csak a szállodást és a főpincért!

Mindketten elismerték, hogy nekik is valósággal feltolta az egész felfedezés történetét, sőt még a nuggetes ládát is megmutatta.

- És kérdezze meg még azt is ott! - tettem hozzá, miközben az ajtó felé mutattam, melyen éppen akkor a bibliás ember lépett be.

Ő még nem tudta, hogy már felfedezték a lopást, sőt már a serif is eljött. Watter felugrott, pártfogólag kézen fogta és így szólt a hivatalnokhoz:

- Ez a gentleman nagyon jó barátom, aki mindenesetre tud mindent, de inkább haláláig védelmezné a nuggetjeimet, semhogy ellopja azokat. Őérte kezességet vállalok.

- Well! Ő is itt lakott?

- Yes!

- Akkor őt is ki kell hallgatnom a kezesség dacára is, amit ön érte szóbelileg vállal. Mondja, Mr. Meier, lesz már olyan kedves, és megengedi, hogy átvizsgáljuk a szobáját?

- Igen, - feleltem. - De kikötöm, hogy a bibliás ember szobáját és holmiját is átkutassák!

- Rendben van!

- Nem, nincs rendben! - kiáltá Watter. - Nem engedem, hogy megsértsék a barátomat! Én be tudom bizonyítani, hogy az egész idő alatt, amíg a lopásnak meg kellett történnie, velem együtt volt, azután vele együtt mentem fel szobájába, oda bezártam őt és a kulcsot magamhoz vettem. Ő olyan ártatlan, mint egy ma született bárány. Csak vonja ezt a Mr. Meiert alaposan kérdőre. Ő már erőszakosságával és gorombaságaival is bebizonyítja, hogy rossz a lelkiismerete!

Gyanúsítgatásának ez az ismételtetése végre is annyira felbőszített, hogy legnagyobb sajnálatomra arra az ostobaságra ragadtattam magamat, hogy így feleljek:

- Ami ezt a ma született bárányt illeti, olyan felvilágosításokkal vagyok hajlandó szolgáltni felőle, amik önöket valószínűleg meg fogják lepni. Legelőször is bizonyítsa be, hogy az öreg Amos Sannel fegyvere jogos tulajdona. És más tekintetben is jobban ismerem őt, mint ahogy ő sejtí. Nem vagyok a Platte-folyó mellett olyan ismeretlen, ahogy gondolja és be fogom bizonyítani, hogy még a különben oly óvatos Welley is az ő lelkiismeretén szárad!

A bibliás ember halottsápadt lett. Tágra nyitott szemekkel, és olyan ijedt pillantásokkal bámult reám, mintha valami kísérteties megjelenés lennék.

- Platte-folyó? Welley? - kérde a serif. - Mit akar azzal a folyóval és milyen összeköttetésben áll Welleyvel?

- Azt mindjárt meg fogja tudni. Mindenekelőtt adja ki a parancsot a rendőrnek, hogy álljon az ajtó elé és ne engedje ki azt a jámbor bibliakereskedőt. Előre látom, hogy nem fog vonakodni - fogják meg, fogják meg!

A bibliás ember azt mondta, amikor őt és cinkostársát meglestem, hogy nagy élvezettel lesz jelen a lopás felfedezésénél. Most érkezett ennek az élvezetnek az ideje. De a viszonyok másképpen alakultak, mint ahogy ő elképzelte. Vádam úgy érte őt, mint derült égből a villámcsapás. A talaj már a versenylövésnél meleg kezdett lenni a lábai alatt, most érezte, hogy ebből a melegből hőség lesz és mikor őrizet alá helyezését követeltem, hirtelen magához tért abból az ijedelemből, amibe Welley nevének említése által sodortam és két gyors ugrással kívül volt az ajtón. Nem volt semmi nála, a holmija tehát még fenn volt a szobájában. Arra lehetett következtetni, hogy legalább is a fegyveréről nem mond le, hanem ezt el akarja majd vinni magával. Felszólítottam tehát a jelenlevőket, hogy jöjjenek velem gyorsan a hátsó épülethez, hogy ott elfoghassuk. Az ajtó felé siettem. De a serif elállotta az utamat és így szólt:

- Kérem, maradjon itt, Sir! Ön vádlott és nem szabad kimennie!

- Vádlott? Hiszen menekülésével bebizonyította a bibliás ember, hogy ő a tettes! - feleltem.

- Nem! Ön egyéb dolgokat vetett a szemére, a szökése ezekért történhetett. Én utána sietek a szállodással és a főpincérrel, de ön a rendőrrel itt marad!

- Ez annyi, mint a letartóztatás és ezt nem tűröm, amint az előbb is megmondtam!

- Ne értsen félre! Nincs letartóztatva, csak felkérem önt, hogy maradjon itt, amíg visszajövök. Megígéri, hogy megteszi ezt?

Ez olyan mulatságosnak, olyan végtelenül mulatságosnak tűnt fel előttem, hogy hangos kacaj közben leültem és így válaszoltam a hivatalnoknak:

- Well; itt maradok, amíg vissza nem tér, hacsak nem várakoztat meg ítéletnapig! De siessenek, mert különben az a kedves, ártatlan, ma született bárány kirepül és az okos Mr. Watter soha sem kapja vissza nuggetjeit!

Valamennyien kirohantak az ajtón. Egészen egyedül hagytak a szobában Hillerrel, a rendőr barátságos védőszárnyai alatt. Valóságos ostobaság volt tőlem, hogy elárultam a bibliás embernek, hogy egy pillantást vettem a titkaiba, de most, amikor a serif egy még sokkal nagyobb ostobaságot követett el, nem tudtam többé a saját ostobaságom felett bosszankodni. Ebben a pillanatban tökéletesen közömbös volt nekem, hogy elfogják-e a bibliás embert, vagy elszalasztják.

Természetesen, ha arra a tervre gondoltam, amit kihallgattam és ami arra az előttem, sajnos, rejtélyes nagybácsira és unokaöccsére vonatkozott, a bibliakereskedő valószínű elmenekülése kellemetlenül húzta keresztül számításaimat. Azt reméltem, hogy itt marad és valamilyen

módon alkalmam nyílik valami közelebbit megtudni a két személy felől. Figyelem semmi esetre sem hiányzott volna részemről és az úgynevezett véletlen, nem véletlen, hanem ismeretlen körülmények eredménye. A körülmények néha úgy kedveznek az embernek, hogy egyáltalában nem hiba, ha ezt is számításba veszik. De ha a bibliás embernek sikerül a szökés, minden éleslátásom sem használhat a legcsekélyebbet sem. És valószínűleg le kell mondanom arról, hogy valaha is megtudhassam, kik azok az emberek, akiket fel akarnak csalogatni a finding-holehoz.

Hiller egészen boldog volt, hogy velem lehetett. Nemcsak tanúnak, hanem szereplőnek érezte magát egy végtelenül érdekes eseménynél, melynek eddigi lefolyásán mindenesetre csak bosszankodhatott. Nem tudta felfogni, hogy miért habozom elárulni a nevemet. Nem látta át, hogy ő is csak azért ülhet olyan elválaszthatatlanul mellettem, - nem éppen nagy öröömre -, mert egyedül ő tudja, hogy ki vagyok. Mihelyt kilétem köztudomásra jut, bizonyos, hogy rövid idő alatt Weston egész lakossága, akik csak hallottak Winnetouról és rólam, mint éppen ilyen érdeklődő lelkek csicseregének elválaszthatatlanul mellettünk.

Sokáig, nagyon sokáig tartott, míg a serif kíséretével újból mutatta magát. Amikor végre megjelentek, a „ma született bárány” sajnos nem volt velük. Ezt előre sejtettem. A serif látta a pillantást, amit rávettem és így szólt:

- Ne nevéssen, Sir!

- Hát nevetek? - kérdeztem.

- Igen, magában nevet, látom én azt!

- Amit lát, az nem jókedy, csak kíváncsiság, Sir. Megengedi, hogy megkérdezzem, vajon a bibliás ember aludni ment-e szobájába?

- Kikérem magamnak az ilyen tréfákat! Az az ember elszökött és mi hiába szaladtunk utána, hiába hajszoltuk messze a város határán túl!

- A szobájában volt, mikor önök odaértek?

- Igen, de bezárkózott.

- Két oldalról kellett volna őt megközelíteni, az ajtó és az ablak felől egyszerre!

- Ezt később meg is tettük, de mikor az ablak alá érkeztünk, az hirtelen feltárult és kiugrott rajta.

- Megmondtam, hogy el fog repülni. Magával vitt-e valamit a holmijából?

- Csak a fegyverét. Mr. Rost azután létrán bemászott az ablakon át a szobába és kinyitotta az ajtót. Átkutattuk a szobáját és nem találtunk benne egyebet, mint a kézitáskáját.

- Mi volt benne?

- Vallásos iratok, amik megmaradtak tegnapról.

- Hm! Szabad, hogy én is felnézzek egy percre?

- Mit akar ott? Azt hiszi talán, hogy az ön szeme élesebb, mint az enyém, vagy pedig ön találékonyabb, mint egy rendőrtisztviselő?

- Nem; de előfordul, hogy végre is talál valamit egy ember, amit egy másik nem látott meg.

- Na, itt van megint - vágott közbe Watter. - Ez a Meier meg van arról győződve, hogy nincs ember a földön, aki felvehetné vele a versenyt észtehetség tekintetében. Éppen ez a képzelte okossága erősíti meg a gyanúmat. Ő a tolvaj. Első perctől kezdve nem hittem ravasz, alattomos szemeinek!

Ez már végül mégis csak sok volt nekem. Felállottam, elébe ugrottam és így szóltam:

- És mégis elfecsegte nekem az egész bonanza-zagyvaságot. Dacára, hogy ravaszok a szemeim? Hallja, elég nagy türelmem volt magához, de most már vége szakadt. Ha még egyetlen egy sértő szót szól ellenem, úgy feldobom a tetőre, hogy odaragad!

A serif rám szólt:

- Nem tűnök semmiféle fenyegetést! Üljön le a székre! Nekem rendőri nyomozást kell itt vezetnem és nem tűrhetem, hogy a lopással meggyanúsított ilyen módon rontson rá a kárvalottra! Jöjjön most fel velem! Megvizsgálom a tett színhelyét és azután az ön szobáját!

- Well! Megigérttem, hogy megengedem ezt a kutatást és meg is tartom a szavamat, de azután lesz szerencséje megmutatni, hogyan kell hozzákezdeni ahhoz, hogy az ember megkülönböztesse a bűnt az ártatlanságtól és hogy egy gentlemant úgy kell kezelni, mint gentlemant, nem pedig, mint egy gazembert. Azután talán kettő és nemcsak egy ragad fel a tetőzeten!

- Hallja, ez éppen elegendő, hogy felrakjam magára a bilincseket! Itt van nálunk és ha...

Elhallgatott és kitekintett az ablakon, ahonnan tompa lódobogás hallatszott be. Két indián módra felszerszámozott, pompás mént pillantottunk meg és egy indiánt, ki lehajolt nyergéből, hogy beláthasson a helyiségbe, közben hosszan lelógó, barna haja csaknem a földet septe. A szállodás gyorsan odament és hallottuk, amint az indián mély hangja megkérdezi:

- Ez szálloda? Itt lakik testvérem Old Shatterhand?

- Old Shatterhand? - kérde a fogadós elbámulva... - Hát ő itt van Westonban?

- Igen. Tegnap érkezett ide és mivel ez a legjobb ház az idegenek részére, feltételezem, hogy itt lakik. Én Winnetou vagyok, az apacsok főnöke.

- Winnetou, Winnetou, Winnetou! - hangzott minden szájból és mindnyájan az ablakhoz siettek. Én azonban a következő pillanatban már kint voltam mellette.

- Winnetou, testvérem, légy üdvöz!

- Sarli, testvérem, adj kezet!

Sötét szeme mosolyogva suhant végig új öltönyömön és tovább beszélt:

- Sarli barátomnak megint le kell vetnie a sápadt arc ruházatát és fel kell öltenie bőrruháját. De ma még itt maradunk. Hogy érzed magad ebben a házban?

- A szálloda jó és jók a lakói is, de éppen most odabenn van a rendőrség, mert nuggeteket loptak. És egy sápadtarcú engem gyanúsít azzal, hogy én vagyok a tolvaj.

- Uff! Old Shatterhand tolvaj! De az a sápadtarcú azonnal bocsánatot kért tőled?

Benn minden szót hallhattak, amit beszéltünk, azért csak hunyorítottam egyet a szememmel. A jeladást Winnetou rögtön megértette. Én pedig így feleltem:

- Nem; ő minden bizonykodásom ellenére még most is fenntartja állítását, hogy én vagyok a tolvaj és a serif hisz neki. Éppen az előbb fenyegetett meg azzal, hogy megvasaltatja a kezeimet.

- Uff, uff, uff! Vasat! Old Shatterhand kezeire? Menjen testvérem előre, én nyomon követem!

A szemhunyorogatásnak az volt a jelentősége közöttünk, hogy valamit, ami felett titokban mulattunk, külsőleg komolyan és fontoskodva tárgyaljunk. Vidám mosoly suhant át arcán, oly gyorsan, mint a villám, hogy rögtön fenyegető harag kifejezésének adjon helyet. Én megértettem, hogy mit akar azzal mondani; nyomon követlek, és visszatértem az étterembe, miközben a kaput és az étterem ajtaját tárva-nyitva hagytam.

A teremben levők visszaléptek az ablaktól. Most már tudták, hogy ki vagyok és egészen más szemekkel néztek reám, mint azelőtt. De mennyire elbámultak, amikor patkócsattogást hallottak a folyosóról és Winnetou megjelent az ajtóban lóháton! Lehajolt, hogy bejöhessen, megállította paripáját, fényes, csodálatos szemeivel egyik alakot a másik után mérte végig és végül megkérdezte:

- Melyik a serif a sápadtarcúak közül?

- Én vagyok, - felelte a megszólított olyan hangon, mintha alázattal állana meg egy koronás uralkodó előtt.

- Te vagy az, tehát te! - hangzott mintegy részvétellel a legfelségesebb indián szájából. - Te merészelted tolvajnak nevezni Old Shatterhandot, az én híres testvéremet, aki előtt remegnek a vörös és fehér harcosok összes seregei és aki inkább minden tulajdonát elajándékozta, semhogy elvegyen valakitől egy hajszálnyit is. Pshaw!

Ebben a Pshaw-ban olyan mélységes lenézés volt kifejezve, olyan méltóságteljes szánalom, hogy az, kihez szavait intézte, nem tudott feleletet adni és önkéntelenül néhány lépést tett hátrafelé, mintha legszívesebben nem foglalkoznék többet ezzel a most igen kényessé vált ügyel. Mindenki előtt, aki nem ismerte Winnetout, ha nem is megmagyarázhatatlan, de legalább is rendkívül szokatlan lehetett személyének ez a varázsa. De hát az apacsok híres főnökének nem a főnöki állása volt az, ami tekintélyt szerzett, mert egy indián sachem-nek (főnök, vezér) társadalmi helyzete, legalább is a fehérekkel szemben, egyáltalában nem volt tiszteletgerjesztő, hanem egyedül csak személyében rejlett az ok. Erényeiben, szellemi és lelki tulajdonságaiban, melyek hibátlan, férfias szépségében olyan pompásan testesültek meg, hogy megjelenése mindenütt, amerre járt, bámulatot keltett és egyben azt a soha el nem maradó tiszteletet is, aminek azonnali következménye mindig az önkéntelen engedelmesség volt.

Indián szabású, szarvasbőrből készült vadászöltönyt viselt, mint én is mindig, ha Nyugaton voltam. Lábai pedig könnyű mokaszinok voltak, melyek sündisznótüskékkel és ritka alakú nuggetekkel voltak díszítve. A fején nem viselt semmit. Dús, sűrű, kékesbe játszó fekete haja magas, sisak alakú kontyba volt fonva és onnan, ha lovon ült, mint egy sörény, vagy mint sűrű fátyol hullott alá majdnem a ló hasáig. Egyetlen sastoll sem díszítette ezt az indián hajviselést. Sohasem hordta a főnököknek ezt a jelvényét. E nélkül is első pillanatra lehetett látni, hogy nem egyszerű harcos. Láttam őt főnökökkel környezve, akik mind feldíszítették magukat a harcias sastollal, és magukra aggattak minden elképzelhető diadaljelvényt; királyi tartása, szabad, fesztelen, ruganyos és büszke járása mégis a legnemesebbnek mutatta őt valamennyi között. Aki csak egyetlen pillantást vetett reá, azonnal látta, hogy jelentős emberrel van dolga. Nyakába akasztva hordta értékes békepipáját, az orvosságos zacskót és egy háromszoros láncot a grizzlymedve karmaiból, amit életveszéllyel terített le ő egyedül. Komoly, férfiasan szép arcának vonásait, - pofacsontjai alig észrevehetőleg állottak ki, - majdnem rómainak lehetett volna nevezni. Arcbőrének színe halvány világosbarna volt, némi bronzárnyalattal bevonva.

Szakállt nem hordott. E tekintetben teljesen indián volt. Ennek folytán állandóan látni lehetett ajkainak kedves, bájosan gyöngéd és mégis olyannyira erélyes vonalát, a félig nyílt, majdnem

mondhatnám, csókolni való ajkaival, melyek egyformán képesek voltak a leglágyabb hízelgés, a félelmet keltő harag, a jóleső elismerés és a legmetszőbb gúny kifejezésére. Hangjának, ha barátságosan beszélt, páratlanul zengzetes, elbájolóan turbékoló színezete volt, amit soha más embernél sem észleltem még és amit csak a tyúknak gyöngédségében felolvadó, szeretettel teli, halk kotyogásával lehetne összehasonlítani, amikor a tyúk csibéit maga elé gyűjtötte; haragjában úgy zúgott, mint egy kalapács, mikor lecsap a vasra és ha akarta, olyan éles volt, hogy leghatalmasabb ellenfelére is megsemmisítőleg hatott. Ha beszédet tartott, ami nagyon ritkán és csak a legfontosabb, vagy ünnepélyes alkalmakkor fordult elő, a szónoki művészet összes elképzelhető fordulatai rendelkezésére állottak. Sohasem hallottam nála jobb, meggyőzőbb, magával ragadóbb szónokot és egyetlen egy esetre sem emlékszem, mikor valaki képes lett volna a nagy, páratlan apacs ékesszólásának ellent állni. Beszédesei voltak kissé hajlítot, izmos, de legkevésbé sem indiánosan széles orrának mozgékony lyukai, mert ezeknek rezgésében visszatükröződött lelkének minden hangulata. De legszebb volt rajta a szem. Azok a sötét, bársonyos szemek, melyekben az alkalom szerint, egész világa feküdt a szeretetnek, jóságnak, a hálának, a szánalomnak, az aggodásnak, de ha kellett, a megvetésnek is. Ilyen becsületes, hűséges, tiszta szemei, melyekben felvillan a harag szent tüze, vagy a megvetés megsemmisítő pillantása, csak olyan embernek lehettek, akinek olyan tiszta lelke, nyílt szíve, változtathatatlan jelleme, és olyan állandóan igazságos érzülete volt, mint Winnetounak. Ezekben a szemekben hatalom rejtett, ami boldogította a barátot, félelemmel és ijedtséggel töltötte el az ellenséget, megsemmisítette a méltatlant és engedelmességre kényszerítette az ellenszegülőt. Ha Manitouról beszélt, az ő jó, nagy Manitoujáról, szemei jámbor-szemek, ha barátságosan beszélt, szeretetteljes asszonyi szemek, de ha haragudott, fenyegető Odin-szemek voltak.

Ez a felséges ember most itt volt köztünk, benn a szobában, lóháton. Minden szem csodálattal és bámulattal csüngött parancsoló arcán és kifogástalan termetén, mely előkelő tartással félig a nyeregben, félig a csörgőkígyófogakkal díszített kengyelben nyugodott. Széles, erős vállairól lasszója lógott le mellén és hátán, áthurkolva egészen a csípőjéig. A lasszót, éppen úgy, mint az enyémet is, szép testvére, Nso-tsi készítette. Karcsú, nyúlánk derekán színesen csillogó santillótakaró volt kendőképp átkötve, melyben kését, revolverét és mindazokat a tárgyakat tartotta, amiket a westman övében szokott hordani. Hátán lógott kétcsövű, fából készült részein ezüstszegekkel kivert fegyvere. Ez volt az a világhírű ezüstpuska, amelynek golyója sohasem tévesztett célt.

Ha az ember indiántörténeteket olvas, rendesen gyalázatos képekkel vannak díszítve, melyektől nemcsak a szakértő, de minden más okos ember is szívéből undorodik. Nem lehet mást látni bennük, csak a harcot, gyilkosságot és vérszomjat. Minden vörösbőrű többé-kevésbé tarkán fel van cicomázva tollakkal. Pedig ez hazugság és elárulja a szerző és rajzoló tudatlanságát. Sőt, hogy emeljék a harcias benyomást, mindenféle indián- és egyéb fegyvereket helyeznek el, ahol csak hely akad a lerajzolásukra. Milyen másképpen volt ez Winnetounál! Csak puskáját lehetett látni. Még tomahawkja is, amely egyébként valóságos mesterműve volt a fegyverkovács művészetnek, láthatatlanul egy oposumbőrből készült tokba volt rejtve, amely derekán, a bal oldalán csüngött. És megjelenése mégis olyan feltétlenül harciasan festett, hogy senkinek sem jutott volna eszébe, hogy kételkedjék azokban a képességekben, melyek felett rendelkezett, mint az összes apacstörzsek legelső főnöke.

Mikor a serif ijedten visszahúzódott, Winnetou a többiekhez fordult és megkérdezte:

- Melyik az a sápadtarcú, kinek a nuggetjeit ellopták?

- Én, - felelte Watter.

- Te állítottad, hogy Old Shatterhand a tolvaj?

Watter nem mert igent mondani.

- És amikor az én fehér testvérem rendreutasított, továbbra is fenntartottad állításodat?

A kifogástalan westman még most sem felelt.

- Ember, én rád lovagolok és eltiporlak! Tcsah!

Ez a felkiáltás: Tcsah, a paripának szólt, hogy ugorjék. Szorosra húzta a zablát, megsarkantyúzta lovát és átugratott az asztalon. Ijedtében mindenki felsikoltott. Pedig a merész ugrás olyan csodálatosan sikerült, hogy az asztalt a paripa farkának még csak egy szálával sem súrolta. Watter a falig hátrált, de tovább már nem tudott. Winnetou újból felrántotta a lovát és két hátsó lábára állítva követte a menekülőt, míg csak oly közel nem jutott hozzá, hogy kezével el tudta volna őt érni.

- Az Istenért, meg ne tegye, meg ne tegye! - kiáltá Watter megrettenve. - Nem tudtam, hogy ez az egészen kiváló gentleman a híres Old Shatterhand!

- Coyotta!

Coyotta a préri-farkas, amely dögöt eszik és egyedül nem merészkedik egyetlen élő vadhoz sem. Gyávasága és rossz szaga miatt annyira megvetik, hogy neve a legnagyobb sértés, ha emberre vonatkoztatják. Watter nem merte ezt a sértést visszautasítani; maga elé tartotta kezeit, hogy védekezzen a ló patáitól, melyek arca előtt fickándoztak és felkiáltott:

- Vissza, vissza, Mr. Winnetou! Megrúgja a ló a fejemet!

- Csak akkor, ha bevallod, hogy coyotta vagy! Az vagy?

- Igen, hogyne! Minden vagyok, amit csak akar, még coyotta is!

Erre az apacs megfordította lovát, négy lábra állította és így szólt:

- És most kifelé mindenkivel, aki Old Shatterhandot, az én fehér testvéremet, megsértette. Kifelé! Itt nincs hely, csak neki és az ő barátainak! Kifelé!

Lovát ide-oda táncoltatta az asztalok között, ami az állat elevensége és tüzes temperamentuma mellett veszélyesnek látszott. Pedig csak lovasa combjának engedelmeskedett. Watter azonnal kirohant az ajtón. Valamivel később a serif követte. A serifet a rendőr előzte meg. Később tudtuk meg, hogy egy másik szobába vonultak, mely, ahogy a serif magát kifejezte, nem szolgál cirkuszul indián lovak belovaglására!

Csak Winnetounak juthatott eszébe lóháton jönni be egy szálloda éttermébe, mert ő olyan lovas volt, aki nem sértett meg semmit, még ha a székek és asztalok üvegből lettek volna is. A mi lovaink testvérek voltak. A legtisztább leszármazásúak, teljesen hibátlanok, tüzesek, bátrak, kitartóak, okosak és tüzességük mellett is bárányszelídek. Természetesen csak velünk szemben. Winnetou maga lovagolta és idomította be őket indiánmódra. Az ő lovát Iltschi-nek (szélvész), az enyémet Hatátitlá-nak (villám) hívták. Valahányszor megérkeztem, az én Hatátitlám mindig rendelkezésemre állott és az én tulajdonom volt, amíg csak együtt voltam Winnetouval. De visszaadtam neki, mihelyt elváltam tőle. Magammal is vihettem volna a lovat, de ezt természetesen sohasem tettem. A mi külső összetartozandóságunkat és belső összhangunkat pompásan fejezte ki az a körülmény, hogy mindig teljesen egyforma lovakon ültünk.

Winnetou leszállott lováról, mikor az említett személyek kimentek a szobából, kivezette, hogy megkösse őt és Hatátitlát. A patái nem hagytak semmiféle nyomot a padlón, mert nem voltak megpatkolva. A szállodás így szólt hozzám:

- Azonnal gondoltam, hogy ön nemcsak valami kóborló és néha napján írogató Mr. Meier; a feleségem bizonyíthatja ezt. Végtelenül kellemetlen eset, hogy ilyen jelentékeny lopás történt nálam, de ezt bőségesen ellensúlyozza az a nagy megtiszteltetés, hogy ön és az apacsok híres főnöke a vendégeim. Mindenesetre remélem ugyanis, hogy Winnetou is nálam fog lakni?

- A mai napra megígérhetem ezt, de holnapra már nem - feleltem, - mert azt hiszem, hogy holnap Nyugatra indulunk.

Hiller erre gyorsan megkérdezte:

- Nyugatra tehát és nem Keletre, ahová addig készültek?

- Igen. Winnetou most St. Josephből érkezik és feltétlenül valami más, ott vásárolt ruha lenne rajta és a lovakat is otthagya volna a környéken megőrzésre, ha szándékát, hogy Keletre menjünk, nem változtatta volna meg. Én minden cselekedetét megértem, anélkül, hogy megkérdezném tőle.

Ez a kijelentésem vizet hajtott a főpincér malmára és mély meghajtással így szólt hozzám:

- Bocsánatot kérek, ha talán nem voltam kellő mértékben udvarias, de hiszen nem tudtam, hogy kicsoda ön! Azért tudta tehát olyan nagy határozottsággal állítani, hogy nem találom Winnetout St. Josephben, mert Ön Old Shatterhand! Kimondhatatlanul büszke vagyok arra a kitüntetésre, hogy ön hozzánk szállott és bocsánatot kérek, de egy benső hang azt mondja nekem, hogy szívem vágya most teljesülni fog és orvosi tanulmányokat végezhetek az indiánoknál!

- Forduljon Winnetouhoz!

- Óh, ő azt fogja tenni, amit ön akar, Mylord!

- Lehet! De még nem tudom, milyen okból változtatta meg a tervünket és csak akkor tudok határozott, beleegyező, vagy elutasító feleletet adni, ha erről értesülök.

Hiller legalább éppen annyira örült vörös testvérem megérkezésének, mint Rost. Már azért is boldog volt, hogy Winnetout láthatja, másodszor pedig azt hitte, hogy most teljesülni fognak azok a reménységei, melyeket apjára vonatkozóan táplált. Mikor az apacs újból bejött és leült hozzánk, a fiatalember nyílegyenesen húzta ki testét a széken. És nem változtatta meg ezt a tiszteletteljes tartását, míg csak el nem távozott.

Tévedés lenne azt hinni, hogy Winnetou most saját magáról, lovaglásáról és szándékairól beszélt. Nem tette ezt és én nem is vártam ezt tőle, mert ismertem. Ilyen tekintetben hallgatag ember volt, aki csak akkor beszélt, ha szükséges volt. De akkor sem ejtett volna ki egyetlen felesleges szót. Megtanultam inkább többet olvasni a szemeiből és az arcából, mint amennyit ajkairól hallottam. Amikor a főpincér szolgálatkészen tudakozódott parancsai után, csak egy szóval felelt: Vizet! És azután szemeit rám függesztette. Én megértettem ezt a pillantást és rövid szavakkal elbeszéltem neki a lopást. Nem volt hosszú magyarázkodásra szükségem, hogy a bibliás embert, Wattert és hozzájuk való viszonyomat jellemezzem. Egy találó szó teljesen elegendő volt neki. Mikor befejeztem, felállott és így szólt:

- Testvérem, ne nevéssen ezeknek az embereknek az ostobasága felett, inkább sajnálja őket! - Winnetou meg akarja nézni az istállót. Jer!

Az istálló tiszta volt és most üresen állott. Beállítottuk a lovakat és vizet, meg abrakokat adattunk nekik és megvizsgáltuk, hogy megfelelő-e a lovak ellátása. Egyben megparancsolta Winnetou, hogy más lovat nem szabad beállítani. Ezt készséggel megígérték.

Az istálló, mint egyszer már említettem, a hátsó épületben volt. Ajtaja mellett vezetett fel egy lépcső abba a szobába, ahol a bibliás ember lakott. Láttuk, amint a serif lejött onnan a rendőrrel és Watterrel. A serif eddigi, velem szemben tanúsított barátságtalan viselkedésével ellentétben, most hozzám lépett és olyan hangon jelentette, mintha feljebbvalója lennék!

- Még egyszer odafenn jártunk, hogy egészen pontosan átkutassunk mindent, de nem találtunk semmit. Mr. Watter szobájában sem tudtunk semmit sem felfedezni, amiből a tettesre és arra a módra következtethettünk volna, ahogyan a lopást elkövették. Előbb azt az óhaját fejezte ki, Mr. Shatterhand, hogy fel szeretne menni?

- Ezt a kívánságomat, mint Mr. Meier nyilvánítottam, aki az önök meggyanúsításai folytán kényszerülve volt rá - feleltem hidegen. - Most már semmi közöm sincs a dologhoz többé! És fenyegető hangon még ezt a kérdést tettem hozzá: - Vagy talán mégis?

- Dehogy, dehogy! Egyáltalában nem! Az ön ártatlansága minden kételyen felül áll; ez magától értetődik! De azt hittem, - hüm!

- Mit hitt? - segítettem ki a zavarából.

- Hogy miután ön Old Shatterhand, ez a kitűnő gentleman pedig Winnetou, az apacsok főnöke és köztudomású, hogy önök még olyan nyomokat is mesteri módon elolvasnak, melyeket más ember meg sem lát, hát azt hittem mivel önöket éppen itt találom - hüm!

- Nos, beszéljen hát tovább!

- Egyszóval udvariasan fel akartam önöket kérni, hogy menjenek egyszer fel és kíséreljék meg, vajon nem találnak-e valamit, amit mi nem láttunk!

Gyors pillantást vettem Winnetoura. Arca merev maradt, tehát nem volt sem ellene, sem mellette, hanem rám bízta az elhatározást. Én feleltem tehát, még pedig egészen röviden:

- Gyerünk!

Ők előre mentek, hogy megmutassák a szobát. Mi követtük őket. A szállodás, ki az udvaron állott, utánunk jött, amikor látta, hogy ki vette most kezébe a nyomozást. A serif kinyitotta az ajtót és be akart lépni.

- Megálljon! - szóltam. - Önök csak utánunk lépjenek be. Elronthatnák a nyomokat. Ha ugyan már eddig el nem rontották.

És hogy alkalmat nyújthassak Winnetounak, hogy megmutathassa ezeknek az embereknek, mire képes a gyakorlott éles elme és az éleslátás, ezzel a megjegyzéssel végeztem be:

- Az apacsok főnöke fog legelőször belépni!

Megértett, belépett a szobába és megállt. Az arcát nem láthattuk. Azután a szoba közepéig ment, úgyhogy követhettük. A jobb oldali fal mellett állott az ágy, a bal oldali mellett az asztal és szék. Utóbbin a bibliás ember kizárkázta. Winnetou lehajolt és felemelt egy zsinórt, mely az asztal alatt feküdt.

- Ez semmi! - szólt a serif kicsinylő hangon.

- Várjanak csak! - vettem ellen.

Az apacs a nyitott ablakhoz lépett és leeresztette a zsinórt, hogy megláthassa, milyen mélyre ér le odakinn. Azután újból bedobta a szobába, de kihajolva maradt, hogy megnézzen valamit, amit mi nem láttunk. Ezután felugrott az ablakpárkányra és lement a még odatámasztott létrán. Mikor ismét bejött, rövid nyelvű fűró volt a kezében.

- A sápadtarcúaknak nincsen szemük és nincsenek gondolataik! - szólalt meg. - A bibliás ember nem részeg és nem aludt. Szerszámai voltak és bűntársai, akinek ezt a zsinórt lenyújtotta. A bűntárs elment, hogy ellopja a nuggeteket. Amikor ez megtörtént, visszahozta a szerszámokat, rákötötte a zsinórra és a bibliás ember felhúzta azokat. De nem voltak szorosán összekötve, egy darab kiesett és a fal melletti vadszőlő ágán felakadt. Itt van. Ilyen szerszámokat nem szoktak a ruha zsebébe bedugni, tehát nem voltak vele, amikor megszökött, főleg mivel szökése igen gyorsan történt. Tehát most is itt vannak valahol. A sápadtarcúak dobáljanak ki még egyszer mindent az ágyból!

Eszébe sem jutott, hogy megérintse az ágyat. A rendőr egyik darabot a másik után dobálta ki. Nem volt semmi benne, ami nem beleváló. Az ágynemű alatt sem.

- A sápadtarcúak ürítsék ki a kezításkát is! - rendelkezett most Winnetou.

A serif kijelentette, hogy ez már megtörtént egyszer és nem találtak benne semmit, az újabb munka tehát felesleges. Mikor a papírokat kivették, melyek benne voltak, a táska üresnek látszott. Winnetou kezébe vette a táskát, egy pillanatig nézegette, mosolygott és átadta nekem. Azonnal éreztem, hogy nehezebb, mint üresen lennie kellene.

- Mérje meg Shatterhand testvérem a mélységét belül és kívül! - szólított fel Winnetou.

Megmértem az araszommal és úgy találtam, hogy kettős fenekének kell lennie. A vizsgálat azt eredményezte, hogy egész a tetejéig érő betétje volt. A betétet kivettük; azután kiöntöttük a táska rejtett tartalmát. A kulcsokat, fűrókat, reszelőket és más szerszámokat, amelyek mind úgy voltak készítve, hogy lehetőleg kevés helyet foglaljanak el. Egy vésőnek, amely olyan vékony volt, hogy kis csavarok kihúzására is lehetett használni, le volt törve a hegye. Winnetou figyelmesen megvizsgálta a törés helyét és azután megkérdezte:

- A sápadtarcúak nem találtak semmi nyomot a szobában sem, ahol a nuggetek voltak?

- Nem, a legcsekélyebbet sem, - felelte a serif.

- Vezessenek oda!

Átmentünk az udvaron az utcai épületbe, majd ott Watter szobájába. Sarokszoba volt, amilyen az enyém. Még több és jobb bútor volt a szobában, mint nálam. A szekrény nyitva volt; üresen. Az aljára erősített láda még benne volt. Winnetou megnézte, benyúlt és a láda fedelét felemelte a sarkaiban.

- Ez mind hiábavaló! - jelentette ki Watter. - Magam nyitottam ki a ládát és a kulcs ki se került a zsebemből!

Most Winnetou hátranyúlt a láda mögé és ott keresgélt.

- Uff! - kiáltott fel és felállva, egy kicsiny, éles vasdarabkát mutatott nekünk. - Ez a szekrény nem a fal mellett áll, hanem ajtó van mögötte!

- Ez igaz! - szólt a szállodás, elbámulva. Csodálkozott Winnetou éleslátásán, mert a szekrény teljesen elfedte az ajtót éppen úgy, mint az én szobám mellettiben. Winnetou tehát nem láthatta.

- Nyissák ki a szobát, amelybe ez az ajtó vezet, - parancsolta Winnetou. De már előzetesen kijelentette, hogy abból a másik szobából bontotta ki a tolvaj a szekrény hátsó falát. De mert a

ládához kulcsa nem volt, felcsavarta annak csuklóit (a láda sarkait értette ezalatt). Amikor ismét visszacsavarta, a vésőnek az a hegye, amit itt találtam, letört. Nem tudta a csavarokat egészen, hanem csak félig visszailleszteni: azonnal éreztem, amint a ládába nyúltam.

A kulcsokat elhozták. Bementünk a szomszéd szobába és felnyitottuk az összekötő ajtót. A szekrény hátsó fala előtt állottunk és rögtön láttuk, hogy ennek egyik falát eltávolították. A szekrény olyan lazán összeállított bútordarab volt, amilyenek a szállodai bútorok általában lenni szoktak; az asztalos a hátsó fal deszkáit csak összeszegezte. A tolvaj a szegek fejeit a fúróval szabaddá tette, mire két deszkát kivehetett. Mi ugyanúgy cselekedtünk. A szekrény belseje nyomban láthatóvá vált és megláttuk a láda sarkaiból félig kiálló csavarokat is. Egészen úgy volt, ahogy Winnetou mondta: kulcs hiányában a tolvaj a ládát nem előlről, a zárnál, hanem hátul, a sarkainál nyitotta fel.

- Ez bámulatos, egyenesen bámulatos! - kiáltotta a serif.

- Ki gondolta volna ezt? - csatlakozott hozzá Watter.

A szállodás gyengéden oldalba lökte és nekem jóleső gúnnal mondta:

- Nos, mi a véleménye most az ön nagy bölcsességéről, Mr. Watter? Ki tartozik a „valóságos senkik” közé, amivel ön csak úgy dobálódzott? Ki volt olyan esztelen, hogy hagyja magát a bibliás embertől leitatni, hogy mámoros, mély álmában ne hallhassa a zörejt, ami az ilyen munkánál mégis elkerülhetetlen? Mr. Shatterhand miatt akarta elhagyni a házat, amelynek hírneve csak az ön ostobasága folytán jutott veszélybe. Menjen csak, amerre akar, mert nem is akarok tudni az ilyen vendégekről. Megértette?

A leszidott ember egy szót sem szólt. De Winnetou folytatta magyarázatát:

- A tolvajnak cinkostársa is volt, aki lenn állott és akinek részletekben adogatta le az aranyat. Mégpedig valószínűleg valami edényben eresztette le zsinóron.

- Edényre nem volt szüksége, - jelentette ki Watter. - Csupa erősen összekötözött csomag volt. De honnan lehet azt tudni, hogy az ablakon át adogatta ki?

Winnetou anélkül, hogy csak szót is szólott volna, a szobában a földön heverő nuggetekre és a szétszórta aranyporra mutatott, mely az ablakhoz vezetett.

- Ahá, itt felnyílt egy csomag! Igen, ez mind megegyezik a tényekkel! Tehát hárman voltak, kik megloptak engem! Az a bibliás ember, akit vigyen el az ördög és még két másik, akiket nem ismerek! Meg fogom keresni a nyomát, hogy üldözhessem és ha megfogom, akkor...

Tovább nem hallottam, mert Winnetou úgy vélte, hogy már eleget cselekedett és kiment; én követtem. Amikor a földszinten az étterembe akart fordulni, én kézmozdulattal visszatartottam és újból a bibliás ember szobájába vezettem. Hallgatagon jött mellettem. Felérve, és bizalmasan elbeszéltem neki végre a beszélgetést, amit kihallgattam. Nagyon figyelmesen végighallgatott és amikor befejeztem, az a helyeslő mosoly jelent meg arcán, ami engem mindig úgy megnyugtatott. Majd így szólt:

- Most tehát az én fehér testvérem még egyszer át akarja vizsgálni ezt a táskát, hogy nem tartalmaz-e valami olyasmit, amit még nem fedeztünk fel?

- Igen, azért jöttem újból ide, mielőtt a serif visszatér és lefoglalja.

- Tehát kutassunk!

Gyorsan, de azért alaposan átkutattuk a füzeteket, de minden eredmény nélkül. Azután ismét elővettük a kézitáskát. Nem volt több titkos zseb, sem rejtett fiók, de úgy vettük észre, hogy egy helyen fel volt fejtve a vászonbélés és metszés volt benne. Benyúltam a nyíláson és három

papírdarabot vettem ki. Más nem volt benne. Az első papírra csupa egymás alá jegyzett név volt írva. A felirata így szólt:

A finding-holeshoz.

A következő neveket tartalmazta:

Kansas City, Kansas River, Republican River, Frenchmans River, Fine Bluffs-Pole Creek, Inn Mountain-Chugwater Creek, Lake Jone-Laramie River, Grand Medicine Bow Creek, Platte River, Sweetwater River, Pacific Creek, Big Sandy Creek, Fremonts Peak, Finding-hole.

A második papír egy látra szóló váltó volt ötezer dollárról, amelyen Frank Sheppard szerepelt mint kibocsátó és Reiter Emil mint elfogadó.

A harmadik papírszelet nagyon érdekes volt. A rajta levő sorok a következőképpen hangzottak:

Vallomás.

Én, Reiter Emil, ezennel elismerem és eskü alatt vallom, hogy tegnapelőtt délután három órakor fegyveremmel agyonlöttem Guy Finell farmert és megígérem, hogy ezen vallomás felmutatása ellenében a gyilkosságot azonnal és minden vonakodás nélkül be fogom vallani a vizsgálóbírónak.

Reiter Emil, Steelsville.

A vallomás kelte a ráírt dátum szerint nem egészen egy évre nyúlt vissza. A tettes neve zene-tanáromat, azt a kedves, öreg kántort juttatta eszembe, aki dalomat annak idején kinyomtatta. Fia Amerikába vándorolt ki és Reiter Emilnek hívták. Természetesen ez csak véletlen lehetett, hiszen nem volt semmi ok annak a feltevésére, hogy a vallomás írója annak az én kántoromnak a fia. Hiszen nem egy Reiter Emil van a világon.

Mi bírhatta Reitert arra, hogy ilyen önmagát vádoló írásbeli vallomást tegyen! És mi volt annak a személynek az indító oka, aki számára a vallomás íródott, hogy kicsikarja ezt az írást és eltegye anélkül, hogy feljelentse a gyilkosságot? A mostani tulajdonos, tehát a bibliás ember volt-e illető? Ha ő volt, akkor a vallomással szándéka nem lehetett a legjobb! Talán azért kellett Reiter Emilnek ezt a látra szóló váltót aláírnia, hogy a szemtanú hallgatását megfizesse vele. De ebben az esetben fel kellett tételezni, hogy a kibocsátó Frank Sheppard és a bibliás ember egy és ugyanaz a személy; a bibliaárust pedig másképp hívták - legalábbis most!

Winnetou fürkészőleg nézett rám. Mikor a három papírszeletet zsebre tettem, megkérdezte:

- Megtartjuk?

- Igen, - feleltem; - az egyik az útirányt jelzi a finding-holehoz, tehát rendkívül fontos, a másik kettő pedig még fontossá válhatik!

- Ezek a helyek - uff! Majdnem pontosan ugyanazt az utat jelzik, amelyen nekünk is haladnunk kell!

- Mi nekünk is oda kell mennünk? - kérdeztem egyszerűen, mintha már előre tudtam volna, hogy meg fogjuk tenni ezt a hónapokig tartó, fáradtságos és veszélyes lovaglást.

- Igen, - felelte éppen olyan egyszerűen. - A te vörös testvérednek, Winnetounak, egyáltalában nem volt ideje, hogy nuggeteket vegyen magához a keleti utazáshoz. Útközben ismét visszafordult, mert megtudta, hogy a varjúk harcosai kiásták a harci bárdot a sosón harcosok ellen.

- Gondoltam, hogy így lesz!

Ezek a szavaim egészen váratlanul érinthették, mégis a csodálkozás legcsekélyebb jele nélkül kérdezte meg:

- Már tudta az én fehér testvérem?

- Igen. A sosónok megölték hat varjút, akik most megölt testvéreiket akarják megbosszulni. Egy squawtól tudtam itt meg, akinek férje jelen volt az esetnél és aki levelet kapott Yakonpi-Topától, a kikatsa-varjúindiánok főnökétől.

- Uff! Winnetounak és Old Shatterhandnak gyorsan indulniok kell, hogy barátaikat, a sosónokat, támogassák! Még más ellenségeskedés is történt közöttük, nemcsak ez a gyilkosság. Yakonpi-Topa ezúttal eltért a vörös emberek vészes szokásától, hogy hadba vonuljon rögtön a megtörtént sérelem után anélkül, hogy fel lenne fegyverkezve és nagy előkészületeket tesz. Felbújtatta a River- és a Mountain-varjúkat, az Ahwahaway-varjúkat és az Allakaweaheket is. És úgy látszik, hogy a satsilea, kakna, pigan és a small robe harcosokat is a maga pártjára akarja hódítani. Öreg, tapasztalt, ravasz róka ő, Wagare-Tey (sárga szarvú), viszont a sosónok fiatal főnöke még harminc tavaszt sem számlál. És több benne az őszinteség, mint az okosság és a tapasztalat.

- Akkor természetesen hamarosan indulnunk kell, mégpedig a legrövidebb úton! A kényelmesebb út folyton a Nord-Platte mentén vezet, de annyi kanyarulatot tesz, hogy majdnem kétszer annyi időt venne igénybe, mint a másik, amely mindenesetre igen nehéz és amellet nagy helyismeretet igényel. Ez azonban szerencsére megvan nálunk. Ez majdnem ugyanaz az út, melynek leírását az előbb olvashattuk a bibliás ember céduláján és így remélhettük, hogy dacára jól sikerült szökésének, odafelé vagy visszafelé mégis találkozni fogunk vele. Szívből kívántam ezt! De még egy másik kívánságom is van, ami a te szándékod révén, hogy a sosónokhoz lovagoljunk, könnyebben és gyorsabban teljesülhet, mint eddig gondoltam. A kikatsák ugyanis egy sápadtarcút tartanak fogva. Annak a squawnak a férjét, akiről említettem neked, hogy férje jelen volt a hat varjú megöletésénél és hogy Yakonpi-Topától levelet kapott. Ezt a foglyot nem fogják szabadon bocsátani semmiféle váltságdíj ellenében sem. Tehát vagy erőszakkal, vagy csellel kell őt a kikatsáktól elragadnunk.

- Van Shatterhand testvéremnek oka rá, hogy felkarolja ezt az ügyet?

- Igen. El fogom neked mondani.

Elbeszéltem neki Hillernéről és fiáról mindent. Sokkal részletesebben, mint különben tettem volna, hogy érdeklődését a dolog iránt és részvételét felkeltsem. Megelégedéssel vettem tudomásul, hogy elértem a kívánt hatást. Nagyon figyelmesen hallgatott végig, majd megkérdezte:

- Sarli testvérem, ahogy hallom, megszerette ezt a squawt és fiát?

- Igen. A szegény asszony annyi megpróbáltatáson ment már keresztül, hogy szeretném megkímélni attól az újabb csapástól, hogy elveszítse férjét.

- Uff! Sok szenvedésen ment át, hogy ismét egyesülhessen férjével. A szíve hű, ez jutalmat érdemel! Tehát más emberek könyörületességéből kellett élnie. Pedig azelőtt valószínűleg maga is gazdag volt? Hát Sarli testvérem nem tehetett érte semmit? Nem tudott neki pénzt adni az utazásra, élelemre és ruhára?

- Akkor én még gyerek voltam és magam is nagyon szegény!

Nem mondtam meg, hogy mégis megajándékoztam őket, mert éppen olyan kevésbé szerette, mint én, ha valaki büszkélkedett jótéteményeivel. Ő olyan önfeláldozó és jószívű volt felebarátaikhoz, egészen mindegy, hogy vörösek vagy fehérek voltak-e, hogy még a haláltól se rettent vissza. De nem szokott tetteiről egyetlen szót sem szólni. Gyakran hallottam tőle

mondani, hogy amit szerencsétlen emberekért teszünk, azt a nagy, a jó Manitouért (Isten) tesszük és azt nem szabad kifecsegni egyetlen ember előtt sem. Mert az ember Manitouhoz képest semmi.

- Ennek a squawnak a férjét tehát Nana-ponak hívják! Én hallottam már valaha ezt a nevet! Nana-po... Nana-po... hopp, megvan! Ő az, aki megkönyörült egy sambitse-harcoson, aki lezuhant a szikláról és addig ápolta, míg vissza nem térhetett övéihez; ez a harcos ezt maga beszélte el nekem. Aki így bánik egy idegennel, az jó ember és annak nem szabad a varjúk kínzócölöpjén meghalnia. Meg fogjuk kísérteni, hogy kiszabadítsuk, ha még él és ha feljutunk oda. De most menjünk, senkinek sem kell tudni azt, hogy még egyszer kutattunk és találtunk valamit.

Amikor leértünk az udvarba, az már telve volt emberrel. Hamar elterjedt a városban a hír, hogy kit lehet a szállodában látni és most eljöttek a derék, kíváncsi résztvevő lelkek. Tudtuk, hogy elutazásunk pillanatáig nem szabadulhatunk meg tőlük. Winnetou azonnal lezárta az istállót és eltette a kulcsot, hogy legalább lovainknak biztosítsa a szükséges nyugalmat, mert biztosan lehetett arra számítani, hogy a kíváncsiság rájuk is kiterjed.

Az étterembe akartunk menni, ahol Hillert hagytuk, de ő éppen kijött, hogy bennünket keresen. Jelentette, hogy anyja üzenetet küldött neki, jöjjön azonnal haza, mert valami igen fontos dolog történt. Minket is kéret, hogy menjünk vele.

- Vannak benn az étteremben? - kérdém tőle.

- Egészen tele van! - felelte nevetve. - Egy gombostűt sem lehetne leejteni és a ház előtt is sűrű sorokban állanak. Mindenki Winnetout és Old Shatterhandot akarja látni.

- Akkor mindketten önnel megyünk. Vezessen valamerre, ahol lehetőleg szabad az út és nem látnak meg. Nem vagyunk vásári látványosság száj tátók számára!

De nem volt képes ezt az óhajunkat teljesíteni. Iparkodtak ugyan helyet szorítani, de annyi volt az ember, hogy csak lassan tudtunk áthatolni közöttük. Az utcán még többen voltak, akik között valósággal át kellett furakodnunk. Utánunk jöttek és a ház előtt megálltak, amikor Hillernéhez bementünk.

Az asszony még nem tudta, hogy Winnetou megérkezett és annyira meg volt lepve, úgy megragadta a lelkét, amikor megpillantotta, hogy egészen mozdulatlan maradt és egy szót sem tudott üdvözlésünkre kiejteni. Belső fölindulása oly mély volt, hogy könnyeket kergetett a szemébe. Winnetou személyének ezt a megragadó benyomását már gyakran megfigyeltem és amellet magam is mindig meg voltam hatva. Ellenállhatatlanul ható megjelenéséhez az a dicsőségteljes kép is tárult, amit a fáradhatatlan fáma róla mindenfelé terjesztett. Winnetou látta Hillerné szótlanágát és könnyben úszó szemeit, kezet nyújtott neki és így szólt:

- Winnetou eljött, hogy megmondja az ő jó fehér testvérének, hogy barátja, aki eltökélte magában szenvedéseinek véget vetni, ha ez neki és Sarli testvérének sikerül.

Keresztneveimet, Károlyt Sarlinak szokta kiejteni. Hillerné erre sem válaszolt, hanem megragadta Winnetou kezét és mielőtt megakadályozhatta volna, ajkához emelte, hogy megcsókolja. Én ezért százszor megcsókoltam volna az övét cserébe, úgy örültem hódolata eme szótlan, de annál világosabb bizonyítékának. Nem tudta kitörő érzését leküzdeni. Még akkor sem tudta szemeit levenni róla, mikor már a szobában voltunk és Winnetou az ő sajátos, utánozhatatlan modorában helyet foglalt. Fiának kellett az asszonyt arra figyelmeztetni, hogy hiszen ő küldött értünk, mert valami fontos dolog történt.

Erre kipirult az arca és felragyogtak szemei.

- Igen, - mondá, - valami fontos, igen nagyon fontos, ami egy csapásra véget vet minden szenvedésnek és valószínűleg visszahozza az elvesztett boldogságot. Kérem, olvassa csak, Mr. Shatterhand!

Angolul beszélt, mert feltette, hogy Winnetou nem értené meg németül. Ezzel egy újságot nyomott a kezembe és arra a helyre mutatott, amelyre beszéde vonatkozott. A még most is fennálló St. Louisban megjelenő „Nyugati Híradó” egy száma volt, melyet minden német olvasónak melegen ajánlhatok. Ez volt az első német lap, amely a Mississippi nyugati oldalán megjelent. Mindig kitűnően szerkesztették. A mai napig is hevesen védelmezi a németek érdekeit és a legbefolyásosabb német orgánus volt az egész Nyugaton. Még ma is felveszi a versenyt Kelet legjobb újságjaival. A szembeötlő, igen nagy betűkkel nyomtatott sorok így szóltak:

- !!! - v. H. - v. H. - v. H.!!

Ártatlansága bebizonyosult! A tettes kiléte meg van állapítva. Mindent bevallott! Nyugodtan visszatérhetnek! Ha nem jöhetne azonnal, közölje pontos címét!

Hű szomszédja.

Mikor Hillerné látta, hogy már elolvastam, összekulcsolta kezeit és örömeiben sírva megszólalt:

- Végre, végre megkönnyült rajtunk az Isten. Mennyire áldom őt ezért! Visszamehetünk hazánkba és újból viselhetjük becsületos nyelvünket. Visszakapunk mindent, mindent, amit elvesztettünk! Igen, sírj, sírj te is, édes fiam! Óh ezek más, egészen más könnyek, mint amelyeket eddig hullattunk. Ezekkel a könnyekkel leolvad szívünkről az egész súlyos teher és lelkünk megint szabad lesz. Olyan szabad, hogy minden tekintetben szabadoknak érezhetjük magunkat. Bár csak élne még az én drága, öreg apám. Bár csak ő is megérhette volna ezt velünk együtt!

A fia csendesen leült egy sarokba és kezeibe rejtette arcát. Éppúgy el akarta fojtani zokogását, mint ahogy annak idején, Falkenauban, mint gyerek, oly derekasan küzdött a sírással. Senki sem örült őszintébben boldogságuknak, mint én. Hozzá voltam azonban szokva, hogy óvatos legyek. Ha ez a hirdetés nem a valóságon, hanem megtévesztésen alapulna, a visszahatás később annál erősebb és lesújtóbb lenne. Megkérdeztem tehát:

- Igazán hitelt adhatnak ennek a felhívásnak? Nincs talán valami csapdáról szó, amit fel akarnak önöknek állítani, hogy hazacsalogassák?

- Óh, dehogya! Ez a szomszéd olyan hű és őszinte, mint a színarany. Azt nem merésztük, hogy levelezzünk vele innen, de megállapodtunk hogy azonnal hírt ad nekünk, mihelyest a viszonyok, amelyekről szó van, ránk nézve kedvező fordulatot vesznek. Mivel nem tudtuk előre, hogy hol leszünk, annak idején megállapítottunk egy-egy újságot New-Yorkban, Cincinnatiban, Chicagóban és St. Louisban, melyekben ennek a híradásnak meg kellett jelennie; olyan részletes megállapodásunk volt a híradás külső alakjáról is, hogy semmi kétségünk sem lehet afelől, hogy valóban ettől a baráttól származik és nem más valakinek a cselvetése. Nem! Annyira szilárdan hihetünk és bízhatunk, mintha maga az igazság istene adta volna fel ezt a hirdetést!

- Well, akkor tehát elteszem! Összehajtogattam az újságot és zsebembe tettem.

- Óh, nem! - kiáltá Hillerné. - Kérem, ne vegye el tőlem ezt a lapot! Ez egy vagyont, egy egész vagyont ér nekem!

- Arról meg vagyok győződve. De ön egy másik példányt is szerezhet, amihez nekünk valószínűleg nem lesz időnk. Nekünk pedig kell.

- Mire, Mr. Shatterhand?

- Hogy átadhassuk férjének!

Ezt nem várta. Valósággal ujjongott örömeiben:

- Uram Isten! Ezt akarják tenni, ezt? Igazán meg akarják tenni, hogy felkeresik őt és átadják az örömhírt?

- Igen. Winnetou testvérem beleegyezett.

- Sarli testvérem az igazat mondja. - erősítette a főnök. - Az én jó fehér testvérem erős szívű hős volt a szerencsétlenségben, ezt látja a nagy Manitou és ezért megjutalmazta ma segítségével. Ő akarja, hogy mi Nana-pohoz menjünk, kiszabadítsuk fogságából és visszahozzuk az ő hű squawjához. Holnap reggel indulunk innen és készek vagyunk az életünket is kockáztatni, hogy kiszabadítsuk.

Hillerné hangosan zokogva térdre borult előtte, hogy köszönetét fejezze ki elhatározásáért. De Winnetou nem engedte az asszonyt szóhoz jutni. Gyorsan felemelte és így szólt:

- Winnetou ember és ember előtt sohasem szabad térdelni. Ha nem akarja az én fehér testvérem, hogy azonnal eltávozzam, akkor egyetlen szavát se ejtse ki a köszönetnek!

- De, hát hogy tudjak hallgatni, amikor túlrad a szívem! Micsoda boldogság lesz az én szegény férjemnek, ha átadják neki ezt az újságot! Ő kívülről tudja az ön versét, Mr. Shatterhand: ő tudja, milyen körülmények között kaptam én azt. A kezdete még ma is oly világosan cseng a fülemben, mint akkor, amikor a karácsonyfa alatt első ízben hallottam. „Hallgassatok ím a szóra, nagy örömet hirdetek...! Sajnos, a férjem öröme, ha végtelenül nagy lesz is, nem lesz olyan vallásos, Istenhez szárnyaló, mint az enyém. Ő hitetlen!

Szünetet tartott, elszomorodva ettől az ebben a pillanatban kiejtett szótól, majd folytatta:

- Naponta imádkoztam és könyörögtem Istenhez meghallgatásért, de kérésemnek a teljesülése mind a mai napig elmaradt. Az a körülmény, hogy oly súlyosan és ártatlanul kellett szenvednünk, megfosztotta uramat hitétől és teljesen elfordította Istentől. Legforróbb óhajom, hogy ez a szerencse, ami újból felcsillant előttünk, visszavezesse őt az Úrhoz.

- Ne adja fel a reményt, Mrs. Hiller! - kértem őt. - Az Úr útjai kiszámíthatatlanok, de a végük felséges. Elhiheti ezt nekem. Én már sokszor tapasztaltam ezt az életben. A szenvedés útja, amelyen önnel találkoztam, boldogságra fog vezetni.

- Hiszen már most is így áll a dolog, Mr. Shatterhand. Olyan időben találkozott velem, amikor a megpróbáltatás órája a legmélyebb és legörvényesebb volt. Akkor Graslitzba készültem egy emberhez, akit biztonságomra való tekintettel rokonunknak mondtam. Pedig nem volt rokon. Csak egyik hivatalnokunk volt a rokona. Jómódúnak hittem, de tévedtem. Azon kívül el is távozott Graslitzból és ha ön meg nem könyörül rajtam és nem ajándékozza nekem összes pénzét, akkor már nem is élnék.

- Uff! - szólt erre Winnetou és kissé felemelte rám a kezét. - Sarli testvérem tehát mégis segített. Az előbb ezt elhallgatta előttem! De én ismerem testvéremet!

Hogy ne engedjem őt tovább beszélni, ezt a kérdést intéztem Hillernéhez:

- Használt valamit akkori kíséremnek, Carpiónak, ajánló levele?

- Nem. Csak azért fogadtam el, hogy meg ne sértsem a fiatalembert. Ismeri a címzettet, akinek a levél szólt?

- Nem.

- Bizonyos Mr. Lachner volt Pittsburgban. Az utam később e városon vezetett keresztül és én kérdezősködtem Mr. Lachner felől. Jómódú ember lett pénzkölcsönzésből, ami után tízszeres kamatot szedett. Úgy jellemezték őt, mint a legrosszabb lelkű embert, akit az angol cut-purse-nek (zsebmetsző) és az amerikai throat-cutter (gégemetsző)-nek nevez. Természetesen óvakodtam, hogy átadjam neki a levelet.

Tehát zsebmetsző volt az én Carpióm titokzatos rokona!

Az a három villámsugár: „Eldorado... milliomos... általános örökös” már nem tűnt fel előttem olyan tündöklőnek, mint az akkori időben. Pedig már akkor is titkos kétkedéssel fogadtam előadásait.

Amit a társalgás további folyamán beszéltünk, nyugodtan elhallgathatom, mert későbbi élményeinkre semmi befolyással sem volt. Azt nem kívánhattam Winnetoutól, hogy aznap este még egyszer idejőjjön velem, arra kért tehát minket Mr. Hiller, engedjük meg, hogy egy pillanatra felkereshessen a szállodában és átadhasson egy levelet a férje számára. Megjelöltük az időpontot, amikor otthon leszünk. Azután elbúcsúztunk tőlük.

A szálloda összes nyilvános helyisége szinte tömve volt emberekkel, mikor odaértünk. Watter, reánk várakozva, az ablaknál ült és elénk jött, amikor megpillantott.

- Uraim, - szólított meg - én elmegyek, hogy a bibliás embert üldözzem, míg a sheriff más úton fogja megkísérelni, hogy elfoghassa őt. Csak arra vártam, hogy Mr. Shatterhandtól még bocsánatot kérjek, hogy olyan ostoba és goromba voltam vele szemben. Ezennel ünnepélyesen kijelentem, hogy az úgynevezett Mr. Meiert nem tartom többé „valóságos senkinek!” Meg van ön ezzel elégedve?

- Yes! - kacagtam felelet helyett.

- Maga az ördög sem lett volna elég okos, hogy ebben a jámbor emberben ilyen gazembert sejtessen!

- Óh, ami azt illeti, akkor meg kell öntől kérdeznem, hogy olvasta-e azt a cédulát, amit egy fiú adott önnek át az étteremben? Azt felelte, hogy majd egy év múlva fog rá válaszolni.

- Az... az még mindig a mellényzsebemben van. Mi van bele írva? Hol is van csak?

Előkotorászta, elolvasta és megdöbbenve nézett rám.

- Ezt a cédulát én írtam, hogy figyelmeztessem önt, - jelentettem ki neki. - Bár elolvasta volna és követte volna tanácsomat! Most már beláthatja, hogy még sincs az ördög ravaszságára szükség, hogy az ember átlásson a bibliás emberen. Csak a szemeket kell nyitva tartani. Ön ellenben erőszakkal lehunyta az övét!

Ezután faképnél hagytam Wattert.

Winnetounak a szálloda legjobb szobáját rendezték be; odamentünk, hogy elvonuljunk az emberek kíváncsisága elől, akik valamennyien látni és hallani akartak bennünket. Alig voltunk a szobában, bejött a főpincér, hogy kiszolgáljon. Elsősorban azonban az volt a szándéka, hogy előadja a főnöknek azt az óhaját, hogy elkísérhessen bennünket. Mély meghajlások között, az ő udvarias modorában tette ezt. Winnetounak nem volt kedve a dologhoz, de én szóltam a fiatalember érdekében, aki olyan derekasan viselte magát, hogy elérhesse kitűzött célját. Így végre rászánta magát az apacs, hogy ez egyszer kísérletet tesz és megkockáztatja, hogy magával vigyen egy idegent, aki még csak nem is westman. Rostnak azonban jó lóról kell gondoskodnia és be is kell bizonyítania, hogy tűrhető lovas. A főpincér megkért, hogy csak egy negyedórát várjunk és azután nézzünk le az udvarra.

A kiszabott idő letelte után megjelent odalent egy nem is rossz pejlovon és olyan iskolát lovagolt, hogy Winnetou felhívta őt és kijelentette neki, hogy még a nap folyamán lássa el magát minden szükséges holmival az utazáshoz és másnap kora reggel legyen indulásra készen. A jóember egészen magánkívül volt örömeiben. Azonnal elrohant, hogy elmondhassa a vendégeknek az ő nagy szerencsáját. Amikor már betette az ajtót maga mögött, újból kinyitotta és így szól mély meghajlással:

- Mylordok, mégegyszer biztosítom önöket, hogy ma van a legszebb napja életemnek. Engedelmmükkel azt mondja nekem egy benső hang, hogy sohasem fogják megbánni azt a megtisztelő engedélyt, amiben részesítették!

(Folytatjuk)